

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ІСМАІЛОВ АЛТАН ІГБАЛ ОГЛИ

УДК 338.262:711.25(477):303.433.2

ДИСЕРТАЦІЯ
ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
В ЦЕНТРАЛЬНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів має посилання на відповідне джерело

_____ Ісмаїлов Алтан Ігбал огли

Науковий керівник: Белікова Надія Володимирівна, доктор економічних наук,
професор

Харків – 2026

АНОТАЦІЯ

Ісмаїлов А. І. огли. Обґрунтування стратегії розвитку територіальних громад в центральних регіонах України. – Кваліфікована наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування». – Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, Харків, 2026.

Децентралізація влади в Україні розширила повноваження територіальних громад, однак не забезпечила автоматичного покращення їхнього соціально-економічного розвитку, оскільки значна частина громад формувалася за адміністративним, а не економічним принципом, без урахування територіально-демографічного потенціалу та фінансової спроможності. Ситуація ускладнюється повномасштабною війною, яка спричинила релокацію підприємств і суттєве навантаження на приймаючі громади. Це зумовило потребу в розробці теоретико-методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо вибору стратегічних напрямів розвитку територіальних громад на основі кластерного підходу й розбудови індустріальних парків, апробованих на прикладі Центрального регіону України.

Досліджено особливості й ідентифіковано проблеми економічного розвитку Черкаської області як типового представника Центрального регіону з аграрно-індустріальним типом економіки. Встановлено, що за масштабом виробництва (294,4 млрд грн), валовим регіональним продуктом (131,2 млрд грн) та обсягом промислової продукції (106,6 млрд грн) область посідає 9–11-те місце серед регіонів України, тоді як за відношенням валової доданої вартості до загального випуску продукції (39,4%) – лише 21-ше місце, що свідчить про низьке положення регіону в ланцюгах створення доданої вартості. Визначено характерні риси регіону: потужне сільське господарство, відносно масштабна хімічна промисловість, харчова промисловість як драйвер розвитку, висока залежність аграрного сектора від агрохолдингів і недостатня глибина переробки сировини. Виявлено основні проблеми: аграрно-сировинну

спеціалізацію економіки за умов слабого розвитку обробної промисловості, продовження деіндустріалізації (скорочення машинобудівної і приладобудівної галузей), розрив між наукою і виробництвом, відтік робочої сили та людського капіталу, а також інституційну слабкість регіональної політики і відсутність чіткої індустріальної спеціалізації області. Встановлено, що Черкаська область не є індустріальним лідером України, а перебуває у проміжному стані між аграрною моделлю та неповною індустріалізацією.

Удосконалено структурно-логічну модель аналізу територіально-демографічного потенціалу та фінансової спроможності територіальних громад, яка базується на системі взаємопов'язаних часткових показників (чисельність населення, площа території, щільність населення, кількість населених пунктів, тип громади, власні доходи, трансферти та їх питома вага в загальних доходах). На основі запропонованої матриці позиціонування «територіально-демографічний потенціал – фінансова спроможність» здійснено позиціонування 66 територіальних громад Черкаської області та визначено 10 громад, які можуть виступати точками економічного розвитку регіону. Висунуто й частково доведено гіпотезу про вплив територіально-демографічного потенціалу на фінансову спроможність територіальних громад різних типів – міських, селищних і сільських.

Обґрунтовано недоліки традиційного галузевого підходу до економічного розвитку громад і запропоновано кластерний підхід як системоутворювальний елемент стратегії їхнього розвитку. Доведено, що кластерний підхід одночасно виконує функції інструмента пришвидшеного повоєнного відновлення виробничих зв'язків, механізму системного (а не точкового) індустріального розвитку та джерела підвищення резильєнтності місцевої економіки до майбутніх криз, навколо якого можуть інтегруватися інші інструменти розвитку – індустріальні парки, донорська підтримка та інвестиційні механізми. Обґрунтовано доцільність використання індійсько-китайської моделі побудови кластерних структур для територіальних громад Черкаської області.

Узагальнено світовий досвід створення та розвитку індустріальних парків, що підтвердив їхню провідну роль як інструменту прискореної індустріалізації,

залучення прямих інвестицій, створення робочих місць і стимулювання експорту. Встановлено, що тимчасові податкові пільги без комплексної інфраструктурної та інституційної підтримки мають обмежений довгостроковий ефект, тому пріоритетною є комбінація фінансових інструментів, інфраструктурних грантів і програм розвитку людського капіталу; зокрема, розглянуто досвід Чехії, де законодавство жорстко фільтрує інвестиції, надаючи пільги лише проєктам з високою доданою вартістю у сферах нанотехнологій, аерокосмічної галузі та біотехнологій.

Узагальнено українську практику створення і розвитку індустріальних парків та проаналізовано законодавче регулювання й систему стимулів у цій сфері згідно із Законом України «Про індустріальні парки», включно з механізмом бюджетного співфінансування «50 на 50» (та «80 на 20» для деокупованих територій) за Постановою Кабінету Міністрів України № 644, а також земельними, податковими (звільнення від податку на прибуток на 10 років) та митними пільгами. Встановлено, що ключовим стримувальним фактором розвитку індустріальних парків в Україні є не відсутність пільг, а якість менеджменту керуючих компаній: практика реєстрації універсальних індустріальних парків фактично під одне підприємство знижує їхню відповідність моделі промислового кластера та загальну ефективність цього інструменту. Сформульовано стратегічні рекомендації щодо вдосконалення законодавства, зокрема, повний перехід на цифрову реєстрацію індустріальних парків через портал «Дія.Бізнес», запровадження прискореної амортизації для енергоефективного обладнання, завершення імплементації норм щодо промислових викидів (Директива 2010/75/EU) та створення механізму страхування інвестицій від воєнних ризиків.

Запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності створення індустріальних парків у регіонах, який, на відміну від наявних, ґрунтується на системі з 7 груп часткових показників та інтегральній (адитивній) оцінці. Вагові коефіцієнти часткових показників визначено на основі анкетування (експертного опитування) фахівців із подальшою обробкою результатів методами прямого ранжування, бальної оцінки та парних порівнянь. На основі запропонованого підходу здійснено оцінку ефективності створення 106 індустріальних парків у регіонах України, за

результатами якої встановлено, що лише близько третини індустріальних парків демонструють прийнятний рівень ефективності, тоді як більшість перебуває на стадії часткової або формальної реалізації; 62,3% індустріальних парків позиціонують себе як універсальні, що свідчить про відсутність стратегії кластеризації. Визначено ключові обмеження ефективного розвитку індустріальних парків: недостатній рівень енергозабезпечення, розходження між проєктними та фактичними потужностями, відсутність профільних якірних підприємств і домінування новостворених керуючих компаній без достатнього досвіду залучення інвесторів.

Побудовано ланцюжок переробки зерна в регіоні, що складається з 5 рівнів: первинне виробництво, первинна переробка, вторинна переробка, третинна переробка та циркулярна економіка. Визначено, що аграрно-промисловий комплекс Черкаської області концентрується переважно на першому й другому рівнях, тоді як найбільший потенціал для нарощування доданої вартості перебуває на третьому рівні (крохмально-глюкозне та ферментаційне виробництво). Запропоновано просторову модель побудови регіонального кластера, яка складається з трьох рівнів – ядра, операційного поясу та регіонального рівня, на території яких розміщуються відповідні учасники кластера, зокрема, з можливими якірними підприємствами у вигляді великих агрохолдингів і агрокомпаній регіону.

За результатами дослідження обґрунтовано стратегічні напрями економічного розвитку територіальних громад Черкаської області як територій, доцільних для розміщення індустріальних парків з ядром кластера з переробки зерна. Визначено Черкаську, Уманську, Смілянську та Чигиринську територіальні громади, що мають великих виробників зернових культур, розвинену харчову промисловість та заклади освіти, які готують аграрні й інженерні кадри.

Ключові слова: територіальна громада, індустріальний парк, кластерний підхід, точки економічного зростання, територіально-демографічний потенціал, фінансова спроможність, стратегія розвитку, повоєнне відновлення, резильєнтність, регіональний розвиток, інвестиції, державна підтримка.

ABSTRACT

Ismailov A. Substantiation of the development strategy of territorial communities in the central regions of Ukraine. – Qualifyng scientific work on the rights of manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 281 «Public Management and Administration» (field of knowledge 28 «Public Management and Administration»). – Research Center for Industrial Development Problems of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kharkiv, 2026.

The decentralization of power in Ukraine expanded the authority of territorial communities, but did not automatically ensure improvement in their socio-economic development, since a significant share of communities were formed according to an administrative rather than an economic principle, without regard to their territorial-demographic potential and financial capacity. The situation is aggravated by the full-scale war, which caused business relocation and substantial strain on host communities. This necessitated the development of theoretical and methodological support, together with practical recommendations, for selecting strategic directions for the development of territorial communities based on a cluster approach and the development of industrial parks, tested using the central region of Ukraine as a case.

The features and problems of the economic development of Cherkasy oblast were investigated as a typical representative of the central region with an agro-industrial type of economy. It was established that, in terms of production volume (UAH 294.4 billion), gross regional product (UAH 131.2 billion), and industrial output (UAH 106.6 billion), the oblast ranks 9th–11th among Ukraine's regions, while in terms of the ratio of gross value added to total output (39.4%) it ranks only 21st, indicating the region's low position in value chains. Characteristic features of the region were identified: a strong agricultural sector, a relatively large chemical industry, the food industry as a development driver, high dependence of agriculture on agroholdings, and a shallow depth of raw material processing. The main problems identified include an agro-raw-material specialization of the economy combined with weak manufacturing development, continued deindustrialization (a decline in machine-

building and instrument-making), a persistent gap between science and production, an outflow of labor and human capital, and institutional weakness of regional policy manifested in the absence of a clear industrial specialization for the oblast. It was established that Cherkasy oblast is not an industrial leader of Ukraine but occupies an intermediate position between an agrarian model and incomplete industrialization.

A structural-logical model for analyzing the territorial-demographic potential and financial capacity of territorial communities was improved, based on a system of interrelated partial indicators (population, territory area, population density, number of settlements, community type, own revenues, transfers, and their share in total revenues). Using the proposed positioning matrix “territorial-demographic potential – financial capacity”, 66 territorial communities of Cherkasy oblast were positioned, and 10 communities were identified as possible points of economic growth in the region. A hypothesis regarding the influence of territorial-demographic potential on the financial capacity of different types of territorial communities – urban, settlement, and rural – was proposed and partially proven.

The shortcomings of the traditional sectoral approach to community economic development were substantiated, and the cluster approach was proposed as the system-forming element of their development strategy. It was proven that the cluster approach simultaneously serves as a tool for accelerated post-war recovery of production linkages, a mechanism for systemic (rather than isolated) industrial development, and a source of increased resilience of the local economy to future crises, around which other development instruments – industrial parks, donor support, and investment mechanisms – can be integrated. The feasibility of applying the Indian-Chinese model of cluster structure formation for the territorial communities of Cherkasy oblast was substantiated.

International experience in establishing and developing industrial parks was generalized, confirming their leading role as an instrument of accelerated industrialization, foreign direct investment attraction, job creation, and export promotion. It was established that temporary tax incentives without comprehensive infrastructural and institutional support have a limited long-term effect, making a combination of financial instruments, infrastructure grants, and human capital development programs the priority; in particular, the Czech experience was examined, where legislation strictly filters investment, granting

benefits only to high-value-added projects in nanotechnology, aerospace, and biotechnology.

Domestic practice in industrial park development was generalized, and the legislative regulation and incentive system in this field were analyzed under the Law of Ukraine “On Industrial Parks”, including the “50/50” budgetary co-financing mechanism (and “80/20” for de-occupied territories) under Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 644, as well as land, tax (a 10-year profit tax exemption), and customs benefits. It was established that the key constraining factor in the development of industrial parks in Ukraine is not the absence of incentives but the quality of management company performance: the practice of registering universal industrial parks actually intended for a single enterprise reduces their conformity to the industrial cluster model and the overall effectiveness of this instrument. Strategic recommendations for improving legislation were formulated, including a full transition to digital registration of industrial parks via the “Diia.Business” portal, the introduction of accelerated depreciation for energy-efficient equipment, completion of the implementation of industrial emissions norms (Directive 2010/75/EU), and the creation of a mechanism for insuring investments against war-related risks.

A methodological approach to assessing the efficiency of industrial park creation in the regions was proposed which, unlike existing approaches, is based on a system of seven groups of partial indicators and an integral (additive) assessment. The weighting coefficients of the partial indicators were determined through a questionnaire survey of experts, with results processed using direct ranking, point-scale rating, and pairwise comparison methods. Based on the proposed approach, the efficiency of creating 106 industrial parks in the regions of Ukraine was assessed; the results established that only about one-third of industrial parks demonstrate an acceptable level of efficiency, while the majority remain at the stage of partial or formal implementation, and 62.3% of industrial parks position themselves as universal, indicating the absence of a clustering strategy. Key constraints on the effective development of industrial parks were identified: an insufficient level of energy supply, discrepancies between design and actual capacities, the absence of specialized anchor enterprises, and the dominance of newly established management companies lacking sufficient investor-attraction experience.

A grain-processing value chain for the region was constructed, consisting of five levels: primary production, primary processing, secondary processing, tertiary processing, and circular economy. It was determined that the agro-industrial complex of Cherkasy oblast is concentrated mainly at the first and second levels of the chain, while the greatest potential for increasing value added lies at the third level (starch-glucose and fermentation production). A spatial model for constructing a regional cluster was proposed, consisting of three levels – the core, the operational belt, and the regional level – within which the corresponding cluster participants are located, with large regional agroholdings and agricultural companies as potential anchor enterprises.

Based on the research results, strategic directions for the economic development of territorial communities of Cherkasy oblast were substantiated: the Cherkasy, Uman, Smila, and Chyhyryn territorial communities were identified as suitable locations for industrial parks with a grain-processing cluster core, given their large grain producers, developed food industry, and educational institutions training agricultural and engineering personnel.

Keywords: territorial community, industrial park, cluster approach, points of economic growth, territorial-demographic potential, financial capacity, development strategy, post-war recovery, resilience, regional development, investments, government support.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації в закордонних виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science:

1. Kolodiziev O., Dorokhov O., Shcherbak V., Dorokhova L., Ismailov A., Figueiredo R. Resilience Benchmarking: How Small Hotels Can Ensure Their Survival and Growth during Global Disruptions. *J. Risk Financial Manag.* 2024. Vol. 17 (7). No. 281. (2,05 ум. друк. арк.) (міжнародне видання, що індексується у Scopus та Web of Science).

DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm17070281>

Посилання: <https://www.mdpi.com/1911-8074/17/7/281>

Особистий внесок: здійснено аналіз чинників резильєнтності в умовах глобальних потрясінь, систематизовано індикатори оцінки стійкості та здатності підприємств до відновлення й зростання після шоків впливів (0,4 ум. друк. арк.).

Публікації в наукових виданнях України, що входять до переліку фахових видань:

2. Ісмаїлов А. Методичні засади оцінки ефективності створення індустріальних парків. *Проблеми економіки*. 2026. № 2. С. 88–98. (2,3 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2026-2-88-98>

Посилання:

https://www.problecon.com/article/?year=2026&abstract=2026_2_0_88_98

3. Хаустова В.Є., Ісмаїлов А. Індустріальні парки в Україні: оцінка ефективності створення та механізми економічного розвитку територіальних громад. *Actual problems of innovative economy*. 2026. №3. С. 233-239 (1,2 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2026-3-45>

Посилання: <https://apie.org.ua/en/industrial-parks-ukraine-assessment-efficiency-creation-mechanisms-economic-development-territorial-communities/>

Особистий внесок: опрацьовано дані каталогу «Індустріальні парки України», здійснено розрахунок інтегрального показника ефективності створення індустріальних парків та узагальнено результати оцінки за окремими компонентами методики, обґрунтовано методичний підхід до розвитку індустріальних парків на засадах кластерної моделі економіки (1,0 ум. друк. арк.).

4. Ісмаїлов А., Костенко Д. М., Проноза П. В. Аналіз стану та тенденцій розвитку індустріальних парків в Україні. *Бізнес Інформ*. 2026. № 4. С. 600–618. (2,6 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-4-600-618>

Посилання:

https://www.business-inform.net/article/?year=2026&abstract=2026_4_0_600_618

Особистий внесок: зібрано та опрацьовано статистичні дані щодо стану реєстру індустріальних парків України, проаналізовано тенденції їх створення та функціонування (динаміку реєстрації, галузеву та регіональну структуру, рівень заповнюваності), обґрунтовано окремі пропозиції щодо вдосконалення державної політики у цій сфері (2,0 ум. друк. арк.).

5. Белікова Н. В., Ісмаїлов А., Калашнікова К. Ю. Аналіз досвіду та проблем розвитку індустріальних парків в Україні. *Бізнес Інформ*. 2026. № 1. С. 203–214. (2,1 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-1-203-214>

Посилання: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2026-1_0-pages-203_214.pdf

Особистий внесок: проаналізовано стан і проблеми розвитку індустріальних парків в Україні (нормативно-правові, інфраструктурні та інституційні бар'єри), сформульовано пропозиції щодо вдосконалення механізмів розвитку індустріальних парків (1,7 ум. друк. арк.).

6. Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Ісмаїлов А. Індустріальні парки: бібліометричний аналіз генези досліджень. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 81. (1,9 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-77>

Посилання: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7099>

Особистий внесок: сформовано запит до виокремлення масиву наукових публікацій за тематикою індустріальних парків у наукометричних базах даних; проведено бібліометричний аналіз по окремих етапах (визначення динаміки публікаційної активності, ключових авторів, країн, тематичних кластерів) (1,1 ум. друк. арк.).

7. Хаустова В. Є., Костенко Д. М., Ісмаїлов А. Світовий досвід створення та розвитку індустріальних парків. *Бізнес Інформ*. 2025. № 10. С. 142–155. (2,1 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-142-155>

Посилання: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-10_0-pages-142_155.pdf

Особистий внесок: узагальнено зарубіжний досвід створення та функціонування індустриальних парків (моделі держав Азії, Європи, Північної Америки); проведено порівняльний аналіз підходів до їх організації та державної підтримки; обґрунтовано напрямки адаптації позитивного зарубіжного досвіду до умов України (1,6 ум. друк. арк.).

8. Ісмаїлов А. Теоретичні аспекти створення та розвитку індустриальних парків. *Бізнес Інформ*. 2025. № 11. С. 34–43. (1,7 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-11-34-43>

Посилання: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-11_0-pages-34_43.pdf

9. Ісмаїлов А. Новітні стратегії розвитку регіонів: перехід від централізованого до децентралізованого управління. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. № 2 (19). С. 71–82. (1,35 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.2.10>

Посилання: <https://jrnl.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/1567>

10. Ismailov A. Management tools to support the industry of Ukraine. *Management*. 2023. Vol. 37. No. 1. P. 73–83. (1,3 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2023.1.7>

Посилання: <https://jrnl.knutd.edu.ua/index.php/mng/article/view/1401>

Праці апробаційного характеру:

11. Белікова Н. В., Ісмаїлов А. Індустриальні парки як інструмент державної підтримки інноваційного розвитку: проблематика та реалії України // *Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю* : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Інтерсервіс, 2026. С. 364–368. (0,17 ум. друк. арк.).

Посилання: <https://ir.nasoa.edu.ua/collections/62fd36c2-33dd-4064-abd5-356994654e24>

Особистий внесок: проаналізовано роль індустріальних парків в Україні як інструменту державної підтримки інноваційного розвитку, виявлено ключові проблеми та сформульовано пропозиції щодо вдосконалення механізмів державної підтримки (0,1 ум. друк. арк.).

12. Хаустов М. М., Ісмаїлов А. Стан та проблеми розвитку індустріальних парків в Україні // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (21 листоп. 2025 р., м. Харків). Харків, 2025. С. 774–778. (0,2 ум. друк. арк.)

Посилання: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/TEZU_21_11_2025.pdf

Особистий внесок: проаналізовано особливості розвитку індустріальних парків в Україні та окремі проблеми їх функціонування (інфраструктурні, інституційні, фінансові), запропоновано можливі напрями їх вирішення (0,12 ум. друк. арк.).

13. Ісмаїлов А. І. Спільні зусилля для відновлення України: роль міжнародної спільноти та цифрових інструментів // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (24 листоп. 2023 р., м. Харків). Харків, 2023. С. 934–938. (0,18 ум. друк. арк.).

Посилання: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/TEZU_2023_DynJqcC.pdf

ЗМІСТ

ВСТУП.....	16
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	25
1.1. Ідентифікація особливостей і проблем економічного розвитку Черкаської області.....	25
1.2. Методичний підхід до визначення територіальних громад точок економічного розвитку.....	37
1.3. Кластерний підхід в економіці як стратегічний напрямок розвитку територіальних громад.....	61
Висновки до розділу 1.....	71
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДО РОЗДІЛУ 1.....	74
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗАКОРДОННОЇ ТА ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАКТИКИ І ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТВОРЕННЯ І РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ.....	80
2.1. Світовий досвід створення і розвитку індустріальних парків.....	80
2.2. Українська практика створення і розвитку індустріальних парків.....	97
2.3. Законодавче регулювання та система стимулів створення і розвитку індустріальних парків в Україні.....	120
Висновки до розділу 2.....	138
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДО РОЗДІЛУ 2.....	141
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТВОРЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ І ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	152
3.1. Методичний підхід до оцінки ефективності створення індустріальних парків в регіонах України.....	152

3.2. Оцінка ефективності створення індустріальних парків у територіальних громадах Черкаської області та інших регіонах України.....	166
3.3. Обґрунтування стратегічних напрямів економічного розвитку територіальних громад Черкаської області.....	184
Висновки до розділу 3.....	194
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДО РОЗДІЛУ 3.....	197
ВИСНОВКИ.....	201
ДОДАТКИ.....	207

ВСТУП

Актуальність теми. Децентралізація влади, розпочата в Україні у 2014–2015 рр. і здебільшого завершена об'єднанням територіальних громад у 2020 р. (створено 1469 територіальних громад), передала органам місцевого самоврядування значний обсяг повноважень і ресурсів у сфері економічного розвитку. Проте розширення повноважень само по собі не забезпечило вирівнювання чи прискорення соціально-економічного розвитку більшості громад: значна їх частина була сформована переважно за адміністративно-територіальним, а не економічним принципом, без урахування територіально-демографічного потенціалу та реальної фінансової спроможності. Повномасштабне вторгнення російської федерації з 2022 р. посилює ці диспропорції, спричинивши релокацію підприємств, руйнування частини виробничого потенціалу східних і південних регіонів і надмірне навантаження на приймаючі громади на заході країни.

У державних і регіональних стратегіях розвитку дотепер бракує чіткої ідентифікації територіальних громад як точок економічного зростання регіону – тих, розвиток яких здатен «підтягувати» відстаючі громади до базового соціально-економічного рівня. Це контрастує з підходом, усталеним у регіональній політиці Європейського Союзу, де саме громади-лідери отримують пріоритетне фінансування в межах політики згуртованості (Cohesion Policy) задля формування полюсів зростання, здатних поширювати позитивний ефект на прилеглі території.

Одним із дієвих інструментів формування таких точок зростання у світовій практиці є індустріальні парки. Проте в Україні, за даними Реєстру індустріальних парків Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України, значна частина зареєстрованих індустріальних парків не є кластерно орієнтованою, не має чітко визначеного якірного підприємства та професійної керуючої компанії з досвідом залучення інвестицій, що суттєво знижує їхню фактичну ефективність порівняно із задекларованим потенціалом.

Проблематику розвитку регіонів і їхніх територіальних громад, а також роль індустріальних парків у цьому процесі досить широко досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені. Теоретичні основи концепцій полюсів зростання та ендегенного регіонального розвитку заклали Ф. Перру (F. Perroux), Ж. Будвіль (J. Boudeville), Г. Мюрдаль (G. Myrdal), Ф. Барка (F. Barca). Питання розвитку територіальних громад, індустріальних парків і кластерних структур в Україні висвітлено в працях А. Бабічева, Н. Белікової, В. Галасюка, Н. Горностай, Я. Калат, М. Кизима, О. Котко, С. Лекарь, А. Павлюка, І. Приходько, В. Хаустової та інших. Водночас, попри значний науковий доробок зазначених авторів, питання комплексної, кількісно обґрунтованої оцінки ефективності створення індустріальних парків саме як інструменту реалізації стратегії розвитку територіальних громад, а також формалізованого визначення самих громад – точок економічного зростання регіону – не знайшли повного відображення в їхніх працях.

У зв'язку з цим тема цього дослідження є актуальною і потребує подальшої наукової розробки.

Громади Центрального регіону України було визначено як об'єкт дослідження у зв'язку з тим, що продовжується повномасштабна війна з РФ: східні області країни перебувають у невизначеному щодо безпекової ситуації стані, а західні – надмірно навантажені релокованими підприємствами та внутрішньо переміщеними особами, тоді як Центральний регіон поєднує відносну безпекову стабільність із наявним, але недостатньо реалізованим потенціалом розвитку.

Серед областей Центрального регіону для поглибленого аналізу обрано Черкаську область як типового представника регіону з аграрно-промисловою економікою та територіальними громадами, що суттєво різняться за територіально-демографічним потенціалом і фінансовою спроможністю, що робить її показовим кейсом для апробації запропонованих методичних підходів і рекомендацій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконувалась згідно з планами наукових досліджень Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України за темами: «Формування системи управління регіональними ринками теплової енергії» (№ д. р. 0121U113542,

період виконання 2022–2024 рр.), у межах якої здобувачем визначено специфіку господарських відносин в енергетиці та напрями її реформування з урахуванням потреб економіки та промисловості, змін в її організації тощо, сформовано характеристику діючих виробників і постачальників теплоенергії, визначено їх вплив на регіональний розвиток; «Домінанти економічного та інфраструктурного структуроутворення резилієнтності якості життя населення України в умовах зовнішніх загроз (в рамках комплексного проєкту «Домінанти структуроутворення резилієнтності якості життя населення України в умовах зовнішніх загроз») (№ д. р. 0125U001420, період виконання 2025–2026 рр.), у межах якої здобувачем досліджено сутність поняття «резильєнтність» та особливості його аплікації відносно різних об’єктів дослідження – економіки країни, регіонів, територіальних громад, якості життя населення тощо, досліджено зміну фокусів у вивченні резильєнтності внаслідок шоків і криз, викликаних війною з російською федерацією.

Мета і завдання дослідження. *Метою дослідження є розробка теоретико-методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо вибору стратегічних напрямів розвитку територіальних громад Центрального регіону України.*

Для досягнення поставленої мети в роботі було сформульовано і вирішено такі наукові та науково-практичні *завдання*:

- ідентифікувати особливості і проблеми економічного розвитку Черкаської області;

- розробити методичний підхід до визначення територіальних громад як точок економічного зростання;

- обґрунтувати кластерний підхід як стратегічний напрям розвитку територіальних громад;

- дослідити світовий досвід створення і розвитку індустріальних парків;

- узагальнити практику створення і розвитку індустріальних парків;

- проаналізувати законодавче регулювання та систему стимулювання створення і розвитку індустріальних парків в Україні;

- запропонувати методичний підхід до оцінки ефективності створення індустріальних парків в регіонах;

здійснити оцінку ефективності створення індустріальних парків у територіальних громадах Черкаської області й інших регіонах України;

обґрунтувати стратегічні напрями економічного розвитку територіальних громад Черкаської області.

Об'єктом дослідження є економічний розвиток територіальних громад.

Предметом дослідження є теоретико-методичне обґрунтування стратегічних напрямів розвитку територіальних громад.

Методологія і методи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення класичних і сучасних теорій регіонального розвитку (концепції полюсів зростання, ендегенного розвитку територій, кластерного підходу), а також системний підхід до аналізу соціально-економічних процесів на рівні територіальних громад. У процесі дослідження було використано такі загальнонаукові та спеціальні методи: *структурно-логічного аналізу* – для побудови моделі аналізу територіально-демографічного потенціалу і фінансової спроможності територіальних громад; *економіко-статистичного аналізу та порівняння* – для оцінки місця Черкаської області та її територіальних громад серед інших регіонів і громад України за показниками економічного, промислового й аграрного розвитку; *матричного позиціонування* – для визначення територіальних громад регіону – точок економічного розвитку; *групування* – для класифікації територіальних громад Черкаської області за типом та рівнем територіально-демографічного потенціалу; *аналізу і синтезу* – для оцінки ефективності створення індустріальних парків у регіонах України та визначення напрямів удосконалення їхнього розвитку; *анкетування (експертного опитування)* – для визначення вагових (значущих) коефіцієнтів часткових показників у межах методичного підходу до оцінки ефективності створення індустріальних парків; *методів визначення вагових коефіцієнтів* (пряме ранжування, бальна оцінка) – для обробки результатів анкетування фахівців і формування узгоджених значень вагомості показників; *інтегральної (адитивної) згортки часткових показників* – для формування комплексної оцінки ефективності створення індустріальних парків на основі груп часткових показників; *кластерного аналізу* – для обґрунтування просторової моделі

регіонального кластера (ядро, операційний пояс, регіональний рівень) та побудови ланцюжка переробки зернових культур за рівнями доданої вартості; *монографічного методу* – для узагальнення світового та вітчизняного досвіду створення й розвитку індустріальних парків, включно із законодавчим регулюванням і системою стимулювання; *графічного методу* – для ілюстрації матриці позиціонування територіальних громад, просторової моделі кластера та результатів оцінки ефективності індустріальних парків.

Інформаційну базу дослідження склали статистичні дані Державної служби статистики України та її регіонів; дані з реєстру індустріальних парків Міністерства економіки, сільського господарства та довкілля України; дані сайтів «Децентралізація» і Clarity Project; матеріали науково-практичних конференцій; інтернет-ресурси; власні дослідження та публікації за темою дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробленні теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо обґрунтування стратегічних напрямів економічного розвитку територіальних громад Центрального регіону України.

У процесі дослідження було отримано наукові результати різного ступеня новизни:

дістали подальшого розвитку:

методичний підхід до визначення територіальних громад регіону як точок економічного розвитку в площині матриці «територіально-демографічний потенціал – фінансова спроможність», який, на відміну від наявних, базується на інтегральних показниках відповідних координат, розрахованих за системою зважених часткових показників, що дозволяє об'єктивно позиціонувати громади у двовимірному просторі та виокремлювати серед них потенційні точки економічного розвитку регіону, забезпечуючи адресність подальших управлінських і інвестиційних рішень;

методичний підхід до оцінки ефективності створення індустріальних парків на території громад, який, на відміну від наявних, ґрунтується на системі із семи груп часткових показників (логістика, енергоресурси, тип території, керуюча компанія, якірне підприємство, спеціалізація, безпека) та інтегральній (адитивній) оцінці за 10-

бальною шкалою з ваговими коефіцієнтами, визначеними шляхом експертного опитування, що дозволяє на основі комплексних відкритих даних щодо індустріальних парків України здійснювати оцінку та порівняння зареєстрованих парків, відокремлювати потенційно життєздатні від номінальних (декларативних) проєктів і обґрунтовано визначати пріоритети державного стимулювання їх розвитку;

методичний підхід до створення індустріальних парків на базі кластерних утворень як стратегічних напрямів економічного розвитку територіальних громад, які є точками цього економічного розвитку, який, на відміну від чинної в Україні моделі створення індустріальних парків, послідовно поєднує розрахунок коефіцієнта локалізації виробництва за видами економічної діяльності, визначення перспективної кінцевої продукції та якісного виробника регіону, побудову національного чи глобального ланцюга доданої вартості та мапи кооперативних зв'язків між виробниками, що дозволяє громадам обґрунтовано обирати профіль (спеціалізацію) індустріального парку виходячи з реальних конкурентних переваг території, а не створювати його як «земельний проєкт» без чіткої виробничої концепції;

просторова модель побудови регіонального кластера, яка складається з трьох рівнів: ядра, операційного поясу, регіонального рівня, на території яких розміщуються відповідні учасники кластера, що, на відміну від наявних підходів, формалізує розміщення учасників кластера за чіткими відстанями від ядра, що дозволяє використовувати модель як практичний інструмент просторового планування під час вибору територіальних громад для розміщення ядра кластера й індустріального парку;

удосконалено:

структурно-логічну модель аналізу територіально-демографічного потенціалу та фінансової спроможності різних типів громад, яка, на відміну від наявних, що розглядають демографічні та фінансові характеристики громад здебільшого відокремлена, базується на системі взаємопов'язаних часткових показників і формалізує причинно-наслідковий зв'язок «територіально-демографічні характеристики (чисельність, площа, щільність населення, кількість населених пунктів) → тип громади (міська, селищна, сільська) → показники фінансової

спроможності (власні доходи, трансфери та їх співвідношення)», що дозволяє пояснити, якою мірою фінансова спроможність громади є похідною від об'єктивних територіально-демографічних умов, а якою – результатом управлінських рішень органів місцевого самоврядування, і на цій основі диференціювати підходи регіональної політики до громад різного типу;

обґрунтування наукового положення про вплив територіально-демографічного потенціалу на фінансову спроможність територіальних громад різного типу, яке, на відміну від поширеного в літературі припущення про переважну залежність фінансової спроможності громад від якості управління, доповнено висунутою і частково доведеною гіпотезою про наявність такого впливу, перевіреною емпірично на масиві даних 66 територіальних громад Черкаської області, що дозволяє встановити межі впливу управлінських рішень органів місцевого самоврядування на фінансову спроможність громади (яка не може повністю компенсувати слабкий територіально-демографічний потенціал) і обґрунтувати необхідність адресної підтримки громад із високим потенціалом, але низькою поточною спроможністю, зокрема через механізми кластеризації та створення індустріальних парків;

структуру ланцюжка переробки зернових культур у регіоні, яка складається з п'яти рівнів (1 – первинне виробництво, 2 – первинна переробка, 3 – вторинна переробка, 4 – третинна переробка, 5 – циркулярна економіка) з відповідними продуктами та рівнем доданої вартості, яка, на відміну від узагальнених описів агропереробних ланцюгів у наявних регіональних стратегіях, що здебільшого обмежуються рівнями первинного виробництва та первинної переробки, деталізує глибші рівні переробки (зокрема крохмально-глюкозну та ферментаційну гілки) з диференціацією їх маржинальності, що дозволяє обґрунтовано визначити рівень ланцюга з найбільшим потенціалом нарощування доданої вартості для регіону (третій рівень переробки) і використати цей результат як основу для вибору перспективної продукції і якірних виробників при формуванні зернопереробного кластера та розміщенні на його основі індустріальних парків у конкретних територіальних громадах.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані в процесі дослідження теоретичні результати та методичні положення були впроваджені в діяльність низки організацій і установ України. Зокрема, Регіональним відділенням Українського союзу промисловців і підприємців у Харківській області використано методичний підхід до оцінки ефективності створення індустріальних парків під час підготовки аналітичних матеріалів і рекомендацій щодо оцінки перспектив та інвестиційної привабливості майданчиків для розміщення індустріальних парків на території регіону, методичний підхід до створення індустріальних парків на основі кластерного підходу до розвитку економіки при формуванні пропозицій щодо пріоритетних напрямів кластеризації промисловості регіону та підвищення доданої вартості продукції, методичний підхід до визначення територіальних громад як точок економічного зростання регіону під час підготовки пропозицій до органів місцевого самоврядування та регіональної влади щодо пріоритетності залучення інвестицій у промисловість окремих територіальних громад територій. Савинською селищною військовою адміністрацією Ізюмського району Харківської області в роботі використовується методичний підхід до визначення територіальних громад регіону як точок економічного розвитку, що дає змогу обґрунтовано сконцентрувати фінансові, інвестиційні та інституційні ресурси в громаді та слугує аналітичною основою для формування політики згуртованості відповідно до європейських принципів розвитку територій (довідка № 01-09/303 від 30.07.2026 р.).

Особистий внесок автора в результати дослідження. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, що містить положення, висновки й рекомендації, отримані особисто автором. Із наукових праць, виконаних у співавторстві, у дисертаційній роботі використано лише ті здобутки, запропоновані самим автором.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю» (м. Київ, 2026 рік);

«Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики» (м. Харків, 2025 та 2023 роки).

Публікації. Основні наукові результати проведеного дослідження, теоретичні положення та практичні рекомендації опубліковано у 13 наукових працях, серед яких: 10 статей – у наукових фахових виданнях (зокрема 1 – у виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз Scopus, Web of Science та ін., 9 – у наукових фахових виданнях України категорії «Б»); 3 тези доповідей у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

Структура й обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (192 найменування) та 5 додатків. Загальний обсяг тексту дисертації – 255 сторінок. Робота містить 48 таблиць і 47 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

1.1. Ідентифікація особливостей і проблем економічного розвитку Черкаської області

Визначення особливостей і проблем економічного розвитку регіону є необхідною передумовою для формування обґрунтованої регіональної політики, оскільки без розуміння вихідних умов, ресурсного потенціалу та наявних диспропорцій будь-які управлінські рішення набувають декларативного, а не адресного характеру.

Черкаська область розташована у центральній частині України. Площа території області становить 2091,5 тис. га, або 3,5% від загальної площі країни (18-те місце серед інших регіонів). Чисельність населення станом на 01.01.2022 р. складала 1160,7 тис. осіб, або 2,8% від загальної чисельності населення України (14-те місце серед інших регіонів) [1; 2].

Загальні показники, що характеризують економіку Черкаської області та її місце серед інших регіонів країни, наведено в табл. 1.1.

Як видно з наведених у табл. 1.1 даних, за масштабом виробництва (загальний випуск продукції та послуг) – 294384 млн грн, Черкаська область у 2021 році посіла 11-те місце серед інших регіонів України (2,6% від загального обсягу в країні).

За економічним розміром регіону (валовий регіональний продукт) – 131154 млн грн – область посіла 11-те місце серед регіонів України (2,4% від загального обсягу в країні).

Таблиця 1.1

Загальні показники економіки Черкаської області в 2021 році

Показник	Кількісне значення	Питома вага у загальному по країні, %	Місце серед інших регіонів країни
Загальний випуск продукції і послуг в основних цінах, млн грн	294 384	2,6	11
Валовий регіональний продукт, млн грн	131 154	2,4	11
Валова додана вартість, млн грн	116 078	2,5	11
Валовий регіональний продукт на душу населення, грн на 1 особу	112 145	...	12
Відношення ВДВ до загального випуску продукції та послуг, %	39,4	...	21

Джерело: сформовано автором за [3; 4]

За індустріальною потужністю (валова додана вартість) – 116078 млн грн – Черкаська область посіла 11-те місце серед інших регіонів України (2,5% від загальної у країні).

За рівнем продуктивності економіки (валовий регіональний продукт на душу населення) – 112145 грн на 1 особу – 12-те місце серед інших регіонів України.

І за положенням у глобальних ланцюжках доданої вартості (питома вага ВДВ у загальному випуску) – 39,4% – Черкаська область посіла 21-ше місце серед інших регіонів України.

Показники, що характеризують промисловість Черкаської області, подано в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Характеристика промисловості Черкаської області в 2021 році

Показник	Кількісне значення	Питома вага у загальному по країні, %	Місце серед інших регіонів країни
Обсяг реалізованої промислової продукції, млн грн	106593,0	3,3	9
Обсяг реалізованої продукції на душу населення, грн на 1 особу	89936,0	...	5

Джерело: сформовано автором за [5]

Як свідчать дані табл. 1.2, за обсягом реалізованої промислової продукції – 106593,0 млн грн – Черкаська область посіла 9-те місце серед інших регіонів України

(3,3% від загального обсягу по країні). А за обсягом реалізованої промислової продукції на душу населення – 85936,0 грн на 1 особу – 5-те місце серед інших регіонів України.

Показники, що характеризують сільське господарство Черкаської області, наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Характеристика сільського господарства Черкаської області в 2021 році

Показник	Кількісне значення	Питома вага в загальному по країні, %	Питома вага в загальному по регіону, %	Місце серед інших регіонів країни
Загальний обсяг сільськогосподарської продукції, млн грн	42765,8	6,0	100	3
Обсяг рослинної продукції, млн грн	30033,9	5,2	70,2	9
Обсяг тваринної продукції, млн грн	12731,9	9,6	29,8	2

Джерело: сформовано автором за [4; 6]

Наведені в табл. 1.3 дані свідчать, що за показником загального обсягу сільськогосподарської продукції – 42765,8 млн грн – Черкаська область посіла 3-тє місце серед інших регіонів України (6,0% від загального обсягу по країні). За обсягом рослинної продукції – 30033,9 млн грн – область посіла 9-те місце серед інших регіонів України (5,2% від загального обсягу по країні). За обсягом тваринної продукції – 12731,9 млн грн – 2-ге місце серед інших регіонів України (9,6% від загального обсягу по країні).

Структура сільськогосподарської продукції Черкаської області має такий вигляд: рослинна продукція – 70,2% і тваринна продукція – 29,8%.

Таким чином, можна зробити висновок, що економіка регіону має більш аграрну спрямованість і є лідером в країні у виробництві тваринної продукції.

Треба зазначити, що протягом 2013–2021 рр. економіка Черкаської області розвивалася вкрай нерівномірно (табл. 1.4).

З табл. 1.4 видно, що особливо великі коливання темпів зміни в регіоні мав показник виробництва сільськогосподарської продукції.

Таблиця 1.4

Динаміка показників розвитку економіки Черкаської області в 2013–2021 рр.

Показник	Рік								
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Індекс фізичного обсягу ВРП, % до попереднього року	100,7	98,9	95,0	101,8	98,2	108,8	103,7	94,4	104,8
Індекс промислового виробництва, % до попереднього року	95,2	94,7	90,8	102,3	99,1	102,3	101,3	96,8	98,3
Індекс сільськогосподарського виробництва, % до попереднього року	106,0	98,6	99,2	102,4	88,7	122,9	97,6	75,8	134,7

Джерело: сформовано автором за [4; 6; 7]

На жаль, офіційні статистичні показники динаміки економіки Черкаської області, як і в інших регіонах країни, за 2022–2006 рр. відсутні у зв’язку з війною з російською федерацією. Але можна стверджувати, що вони мали тенденцію до різкого погіршення, пов’язаного з втратами, яких понесла Україна під час війни.

Структура обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) економікою Черкаської області у 2024 р. мала такий вигляд (рис. 1.1).

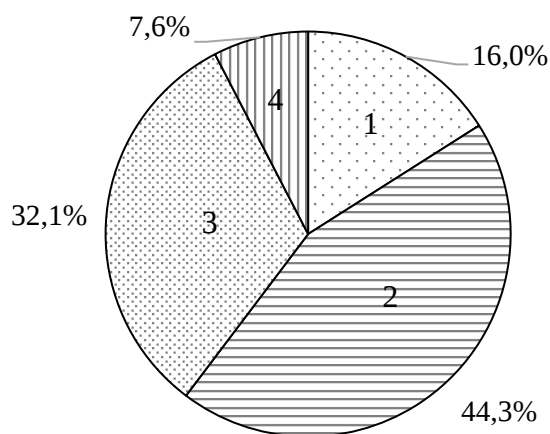

Рис. 1.1. Структура обсягу реалізованої продукції економікою Черкаської області в 2024 р.: 1 – сільське господарство; 2 – промисловість; 3 – оптова та роздрібна торгівля; 4 – інше

Джерело: побудовано автором за [8]

З рис. 1.1 видно, що в обсязі реалізованої продукції економіки Черкаської області у 2024 р. переважали: промисловість – 44,3%, оптова та роздрібна торгівля – 32,1% і сільське господарство – 16,0%.

За кількістю діючих суб'єктів господарювання в економіці регіону лідером є оптова і роздрібна торгівля – 38,7%, далі йдуть: галузь інформатизації та телекомунікацій – 12,7%, промисловість – 6,8%, транспорт – 6,4% і сільське господарство – 5,7% (рис. 1.2).

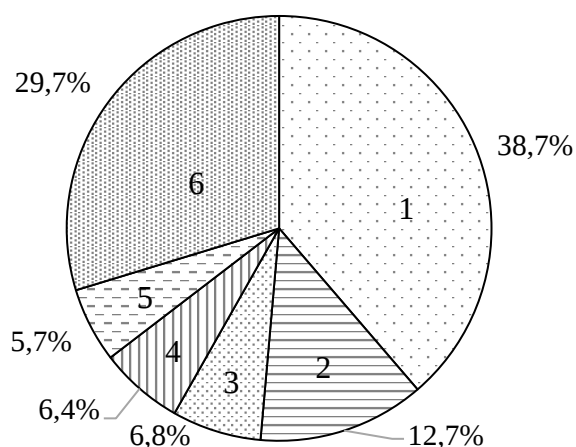

Рис. 1.2. Структура кількості діючих суб'єктів господарювання в економіці Черкаської області в 2024 р.: 1 – оптова та роздрібна торгівля; 2 – інформатизація і телекомунікації; 3 – промисловість; 4 – транспорт; 5 – сільське господарство; 6 – інше

Джерело: побудовано автором за [8]

За кількістю зайнятих працівників у суб'єктів господарювання найбільшу питому вагу в економіці Черкаської області в 2024 р. займали: промисловість – 25,2%, оптова і роздрібна торгівля – 24,2%, сільське господарство – 14,9% і галузь охорони здоров'я – 10,9% (рис. 1.3).

Структура обсягу реалізованої промислової продукції суб'єктами господарювання Черкаської області у 2024 р. має такий вигляд (рис. 1.4).

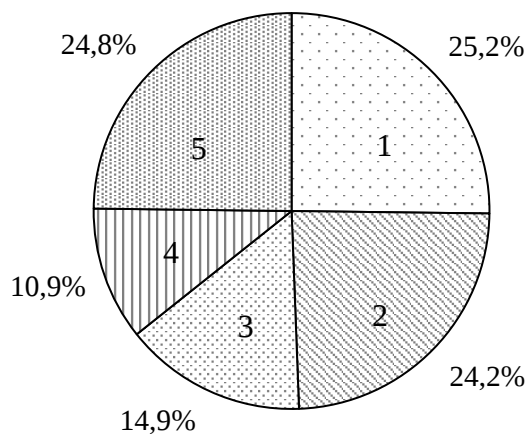

Рис. 1.3. Структура зайнятих працівників суб'єктів господарювання в економіці Черкаської області в 2024 р.: 1 – промисловість; 2 – оптова і роздрібна торгівля; 3 – сільське господарство; 4 – галузь охорони здоров'я; 5 – інше

Джерело: побудовано автором за [8]

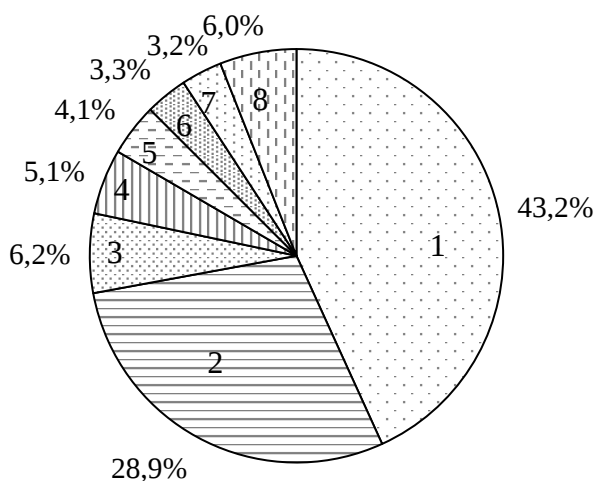

Рис. 1.4. Структура обсягу реалізованої промислової продукції суб'єктами господарювання Черкаської області в 2024 р.: 1 – виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів; 2 – постачання електричної енергії, газу, пари та кондиційованого повітря; 3 – виробництво хімічних речовин і хімічної продукції; 4 – машинобудування; 5 – виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів; 6 – виробництво гумових і пластикових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції; 7 – виробництво виробів з деревини, паперу та поліграфічна діяльність; 8 – інші

Джерело: побудовано автором за [8]

З рис. 1.4 видно, що в обсязі реалізованої промислової продукції суб'єктами господарювання Черкаської області в 2024 р. переважали виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 43,2% і постачання електричної енергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 28,9%.

Таким чином, можна зробити висновок, що у промисловому секторі регіону переважають низькотехнологічні й енергопостачальні галузі.

За обсягами реалізованої промислової продукції підприємства різного розміру Черкаської області розподілилися таким чином (рис. 1.5).

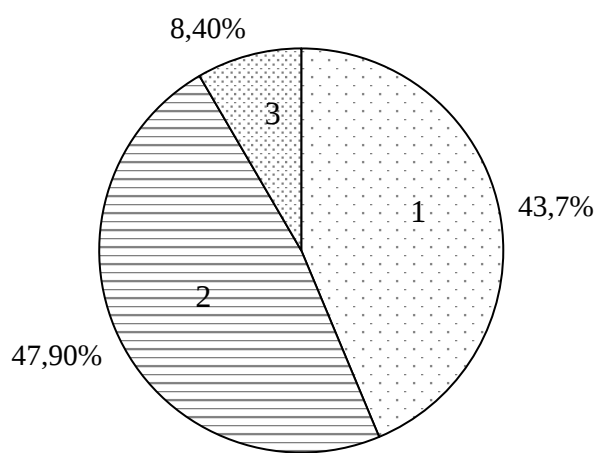

Рис. 1.5. Структура розподілу підприємств Черкаської області за обсягами реалізованої промислової продукції у 2024 р.: 1 – великі підприємства; 2 – середні підприємства; 3 – малі підприємства

Джерело: побудовано автором за [8]

З рис. 1.5 видно, що за обсягом реалізованої промислової продукції у Черкаській області лідирують середні – 47,9% і великі – 43,7% підприємства.

За розміром кількість промислових підприємств Черкаської області розподілилася таким чином: малі – 87,5%, середні – 11,9% і великі – 0,6% (рис. 1.6).

За кількістю зайнятих працівників промислові підприємства Черкаської області різного розміру розподілилися таким чином: великі – 24,6%, середні – 56,7% і малі – 18,7% (рис. 1.7).

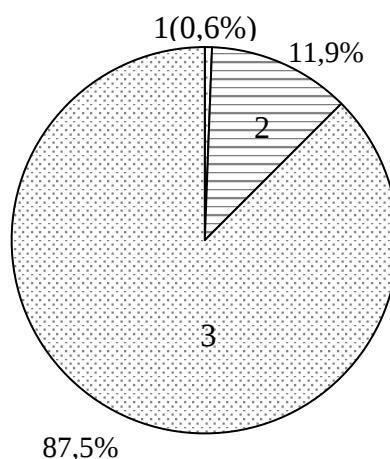

Рис. 1.6. Структура розподілу за кількістю промислових підприємств Черкаської області в 2024 р.: 1 – великі підприємства; 2 – середні підприємства; 3 – малі підприємства

Джерело: побудовано автором за [8]

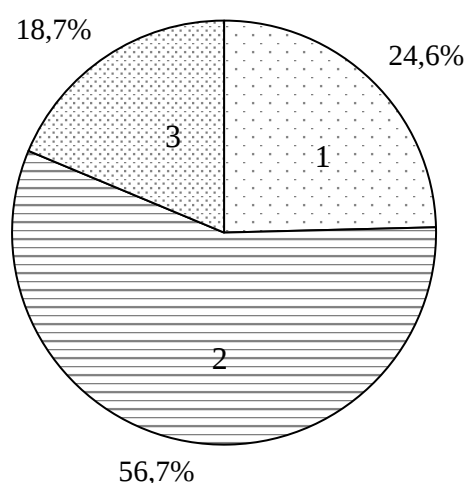

Рис. 1.7. Структура розподілу промислових підприємств різного розміру за кількістю зайнятих працівників у Черкаській області у 2024 р.: 1 – великі підприємства; 2 – середні підприємства; 3 – малі підприємства

Джерело: побудовано автором за [8]

Таким чином, за кількістю регіон більше представлений малими підприємствами, за чисельністю працюючих – середніми підприємствами, а за обсягом реалізованої продукції – середніми та великими підприємствами.

У структурі сільськогосподарської продукції Черкаської області в 2024 р. переважали культури зернові та зернобобові – 30,6%, культури технічні – 27,9% і вирощування сільськогосподарських рослин – 23,4% (рис. 1.8).

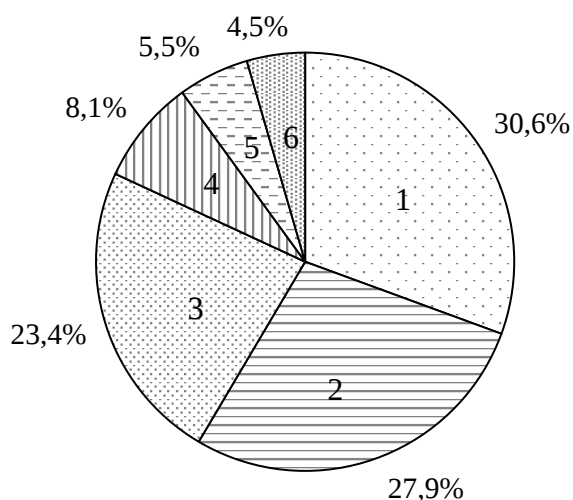

Рис. 1.8. Структура сільськогосподарської продукції Черкаської області в 2024 р.: 1 – зернові та зернобобові культури; 2 – м'ясо та їстівні субпродукти; 3 – жири та олія; 4 – готові харчові продукти; 5 – насіння і плоди олійних рослин; 6 – інше

Джерело: побудовано автором за [8]

З Черкаської області у 2024 р. найбільше експортувалося: зернових та зернобобових культур – 30,6%, м'яса та їстівних субпродуктів – 27,9%, жирів та олії – 23,4% і готових харчових продуктів – 8,1% (рис. 1.9). На жаль, високотехнологічна продукція з високою доданою вартістю в експорті регіону практично відсутня.

Серед імпортованої продукції в Черкаську область переважали: продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей – 22,2%; машини й обладнання – 19,5%; засоби наземного транспорту – 15,8%; полімерні матеріали – 8,5%; паливо мінеральне, нафта та продукція переробки – 7,3% (рис. 1.10).

Таким чином, у регіон імпортувалася високо- та середньотехнологічна продукція, на відміну від експорту, де переважала низькотехнологічна.

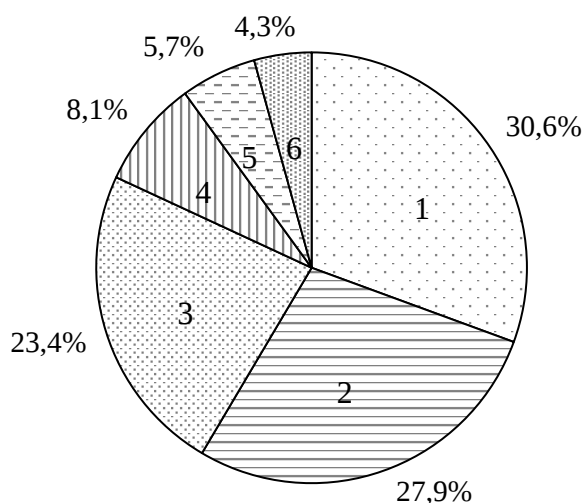

Рис. 1.9. Товарна структура обсягу експорту з Черкаської області: 1 – зернові та зернобобові культури; 2 – м'ясо та їстівні субпродукти; 3 – жири та олія; 4 – готові харчові продукти; 5 – насіння і плоди олійних рослин; 6 – інше

Джерело: побудовано автором за [8]

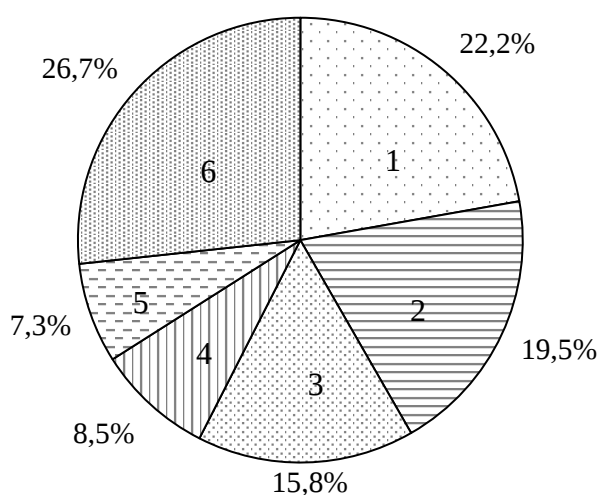

Рис. 1.10. Товарна структура обсягу імпорту в Черкаську область: 1 – продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей; 2 – машини та обладнання; 3 – засоби наземного транспорту; 4 – полімерні матеріали; 5 – паливо мінеральне, нафта та продукція переробки; 6 – інше

Джерело: побудовано автором за [8]

Основні країни-імпортери продукції з Черкаської області були такі: Нідерланди – 13,2%, Іспанія – 9,3%, Словаччина – 6,5%, Польща – 6,4%, Італія – 4,9%, Китай – 4,9% (рис. 1.11).

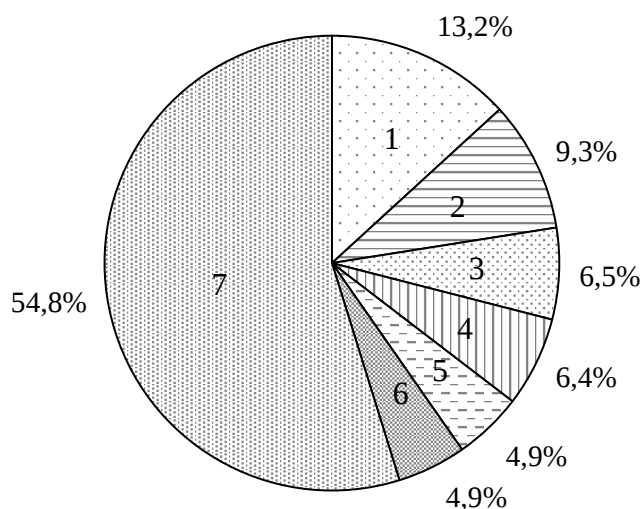

Рис. 1.11. Структура розподілу обсягу експорту продукції з Черкаської області між країнами: 1 – Нідерланди; 2 – Іспанія; 3 – Словаччина; 4 – Польща; 5 – Італія; 6 – Китай; 7 – інші

Джерело: побудовано автором за [8]

Основні країни-імпортери продукції в Черкаську область були такі: Китай – 36,7%, Польща – 9,3%, Німеччина – 5,5%, Туреччина – 4,2%, Швеція – 3,5% (рис. 1.12). Таким чином, Китай є безумовним лідером з імпорту продукції в регіон.

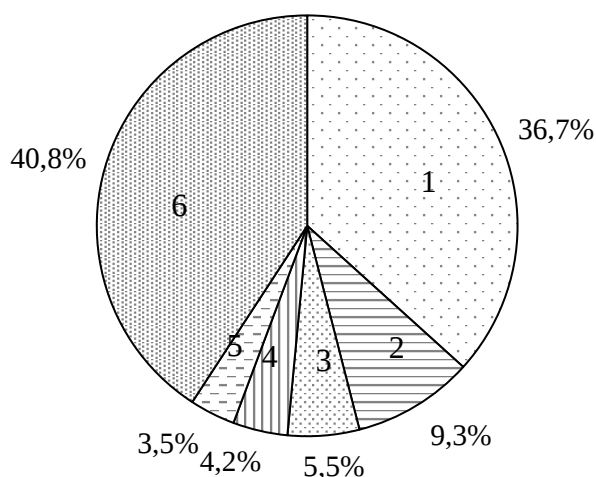

Рис. 1.12. Структура розподілу обсягу імпорту продукції в Черкаську область між країнами: 1 – Китай; 2 – Польща; 3 – Німеччина; 4 – Туреччина; 5 – Швеція; 6 – інші

Джерело: побудовано автором за [8]

Таким чином, на основі проведених вище досліджень можна визначити, що до особливостей економіки Черкаської області можна віднести такі:

1. Аграрно-індустріальний тип економіки регіону.
2. Потужна аграрна база.
3. Відносно масштабна хімічна промисловість.
4. Харчова промисловість – один із головних драйверів економіки.
5. Висока залежність сільського господарства від агрохолдингів.
6. Слабка індустріальна глибина переробки сировини.

Водночас основними проблемами розвитку економіки Черкаської області є такі:

1. Аграрно-сировинна спеціалізація економіки регіону, яка надмірно спирається на сільське господарство та первинну переробку, за слабого розвитку обробної промисловості. У результаті цього економіка має низьку додану вартість і глибину переробки, а також високу залежність від цінових циклів на аграрних ринках, і тому доходи населення зростають обмежено.

2. Деіндустріалізація економіки області продовжується, проявляючись у скороченні обсягів машинобудівної та приладобудівної галузі, що, своєю чергою, призводить до втрат інженерних кадрів, зростання залежності від імпорту обладнання та зниження конкурентоспроможності продукції.

3. Продовжується розрив між наукою і виробництвом, що призводить до того, що наукові розробки не доходять до реального сектора економіки. У регіоні майже відсутні інженерні центри, не створено пілотні лінії, бізнес не замовляє наукові розробки та науково-технічну продукцію в університетах.

4. Регіон продовжує втрачати робочу силу і людський капітал як унаслідок війни з РФ, так і через скорочення робочих місць у промисловому секторі економіки.

5. Інституціональна слабкість регіональної політики, що проявляється у фрагментарності економічної політики та її реактивному характері, відсутності чіткої індустріальної спеціалізації області й слабкій координації розвитку громад і регіону загалом. У результаті цього обмежено ресурси резильєнтності: у регіоні немає якірних інвестиційних проєктів, підприємства не вбудовані в національні та світові ланцюжки доданої вартості.

Таким чином, Черкаська область не є індустріальним гігантом України, а є регіоном, що застряг між аграрною моделлю економіки та неповною індустріалізацією.

1.2. Методичний підхід до визначення територіальних громад точок економічного розвитку.

У результаті проведеної до 2021 року в Україні децентралізації територіальні громади стали головною адміністративно-територіальною одиницею в країні.

Дослідимо особливості та проблеми економічного розвитку територіальних громад Черкаської області. Для цього будемо використовувати структурно-аналітичну модель, наведену на рис. 1.13.

Подана модель демонструє причинно-наслідковий зв'язок між територіально-демографічним потенціалом громади та рівнем її фінансової спроможності через проміжну ланку – тип громади. Базові територіально-демографічні характеристики (чисельність населення, площа території, похідна від них щільність населення та кількість населених пунктів) об'єктивно визначають належність громади до міського, селищного або сільського типу, на що вказують суцільні лінії зв'язку між нижнім і середнім рівнями моделі. Це підкреслює, що тип громади не є довільною адміністративною класифікацією, а безпосередньо впливає з її демографічно-просторових параметрів.

Своєю чергою, тип громади формує ключові показники її фінансової спроможності – обсяг власних доходів та власних доходів на одного жителя, а також обсяг трансфертів і їхню питому вагу в загальних доходах громади. Пунктирні стрілки в межах фінансового блоку відображають обернену, компенсаторну залежність між власними доходами та трансфертами: чим нижчим є рівень власних надходжень громади, тим вищою є частка трансфертів у структурі її загальних доходів. Отже, побудована модель ілюструє, що фінансова спроможність громади

значною мірою є похідною як від об'єктивних територіально-демографічних характеристик, так і від управлінських рішень органів місцевого самоврядування.

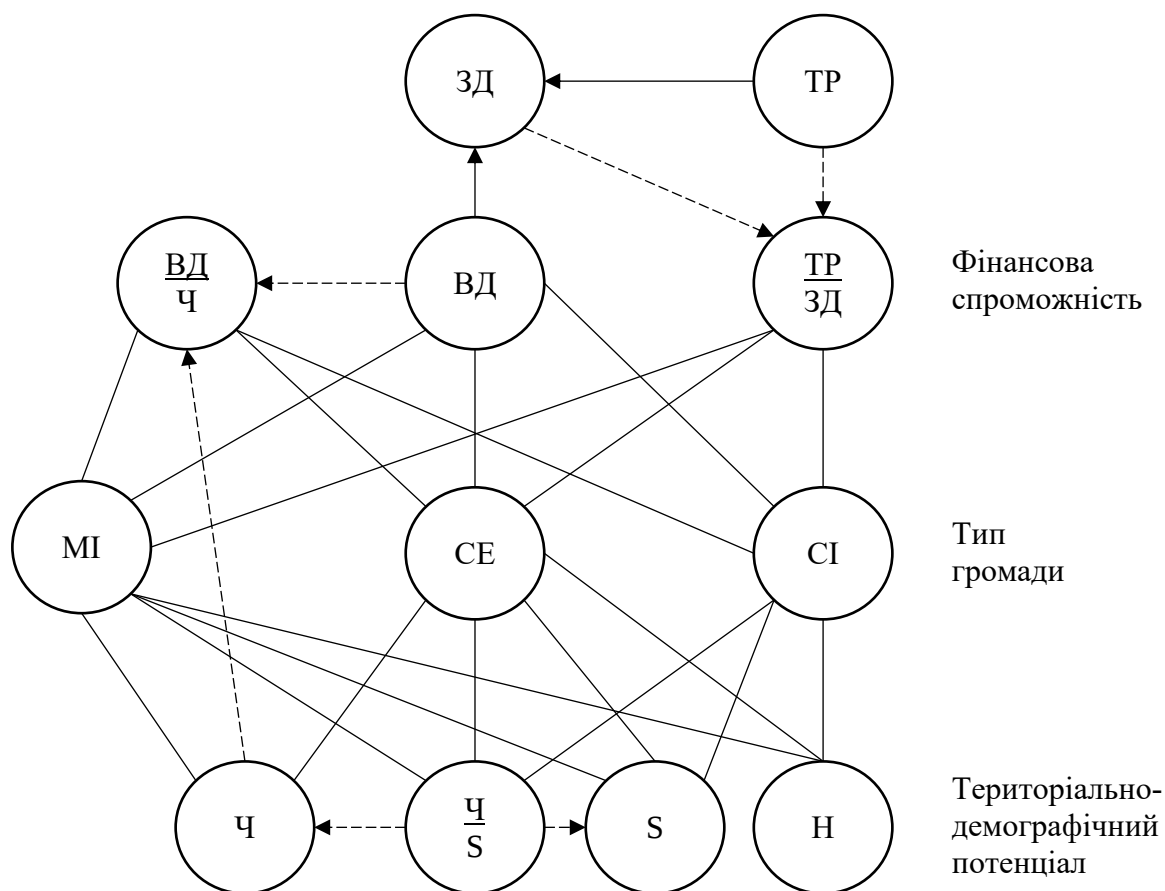

Рис. 1.13. Структурно-аналітична модель територіально-демографічного потенціалу та фінансової спроможності громад. Умовні позначення: Ч – чисельність населення; S – площа території; Ч/S – щільність населення; Н – кількість населених пунктів; МІ – міська громада; СЕ – селищна громада; СІ – сільська громада; ВД – власні доходи; ВД/Ч – власні доходи на одного жителя; ЗД – загальні доходи; ТР – трансфери; ТР/ЗД – питома вага трансфертів у загальних доходах

Джерело: побудовано автором

Гіпотеза дослідження полягає у впливі територіально-демографічного потенціалу громади на її фінансову спроможність. Доведемо або спростуємо цю гіпотезу на прикладі територіальних громад Черкаської області.

Територіально-демографічний потенціал громад пропонується оцінювати за допомогою часткових показників: чисельність населення, площа території, щільність

населення і кількість населених пунктів, а також інтегрального показника за формулою:

$$I_{\text{ТДП}} = 0,5 \frac{Ч_i}{Ч_{\text{max}}} + 0,1 \frac{S_i}{S_{\text{max}}} + 0,3 \frac{Щ_i}{Щ_{\text{max}}} + 0,1 \frac{H_{\text{min}}}{H_i}, \quad (1.1)$$

де $I_{\text{ТДП}}$ – інтегральний показник територіально-демографічного потенціалу громади;

$Ч_i$ та $Ч_{\text{max}}$ – відповідно чисельність населення i -ї територіальної громади і громади з найбільшою чисельністю населення;

S_i та S_{max} – відповідно площа території i -ї територіальної громади і громади з найбільшою площею території;

$Щ_i$ та $Щ_{\text{max}}$ – відповідно щільність населення i -ї територіальної громади і громади з найбільшою щільністю населення;

H_i та H_{min} – відповідно кількість населених пунктів у i -й територіальній громаді і громаді з найменшою кількістю населених пунктів;

0,5; 0,1; 0,3; 0,1 – коефіцієнти значущості відповідних часткових показників, визначені експертним шляхом.

Як видно з наведеної формули, пропонований підхід до розрахунку інтегрального показника передбачає врахування вагових коефіцієнтів (коефіцієнтів значущості).

Визначення вагових коефіцієнтів є одним із важливих методологічних питань у побудові композитних індексів та інтегральних оцінок. У сучасній науковій літературі методи визначення вагових коефіцієнтів традиційно поділяють на дві великі групи: об'єктивні (статистичні) та суб'єктивні (експертні). До об'єктивних належать методи, що спираються виключно на внутрішню варіативність даних – ентропійний метод, метод головних компонент, CRITIC-метод і його модифікації, які визначають вагу показника через ступінь його інформаційної розбіжності та кореляційного зв'язку з іншими показниками. Проте, попри математичну строгість, ці методи мають істотне обмеження: вони ігнорують змістову, теоретично обґрунтовану важливість показника для досліджуваного явища, формуючи ваги виключно на основі статистичного розсіювання даних у вибірці [9–12].

Огляд методів суб'єктивного зважування констатує стійке зростання наукового інтересу до експертних методів визначення ваги показників протягом останнього десятиліття та свідчить про те, що експертне знання залишається незамінним інструментом сучасного прийняття рішень, зокрема в задачах, де показники відображають складні, погано формалізовані соціально-економічні явища. Експертні методи отримали широке застосування та довели свою результативність у дослідженнях як зарубіжних учених [10–12], так і українських [13–19].

Спираючись на ці міркування, в дослідженні було застосовано метод анкетування фахівців (експертів). До групи експертів увійшли представники місцевої влади громад Черкаської та Харківської областей, а також наукової спільноти, дослідження якої охоплюють питання стратегування регіонального розвитку.

Виходячи з можливих методів анкетування та завдань дослідження (їх класифікацію та характеристики наведено в табл. А.1 Додатка А), було проведено особисте структуроване (формалізоване) одноетапне анкетування з використанням методики бальної оцінки (рейтингування).

Результати анкетування щодо визначення коефіцієнтів значущості показників наведено в табл. А 2 Додатка А.

Фінансову спроможність територіальних громад пропонується оцінювати за допомогою часткових показників: обсяг власних доходів; власні доходи на 1 жителя; питома вага трансфертів у загальних доходах, а також інтегрального показника за формулою:

$$I_{\text{ФС}} = 0,2 \frac{ВД_i}{ВД_{\text{max}}} + 0,3 \frac{ВДЧ_i}{ВДЧ_{\text{max}}} + 0,5 \frac{ТРЗД_{\text{min}}}{ТРЗД_i}, \quad (1.2)$$

де $I_{\text{ФС}}$ – інтегральний показник фінансової спроможності територіальної громади;

$ВД_i$ та $ВД_{\text{max}}$ – відповідно обсяг власних доходів i -ї територіальної громади і громади з найбільшим обсягом власних доходів;

$ВДЧ_i$ та $ВДЧ_{\text{max}}$ – відповідно величина власних доходів на 1 жителя i -ї територіальної громади і громади з найбільшою величиною власних доходів на 1 жителя;

$ТРЗД_i$ та $ТРЗД_{min}$ – відповідно питома вага трансфертів у загальних доходах i -ї територіальної громади і громади з найменшим значенням питомої ваги трансфертів у загальних доходах;

0,2; 0,3; 0,5 – коефіцієнти значущості відповідних часткових показників, визначені експертним шляхом. Результати анкетування щодо визначення коефіцієнтів значущості показників наведено в табл. А 3 Додатка А.

Для доведення або спростування гіпотези про вплив територіально-демографічного потенціалу на фінансову спроможність територіальних громад будемо використовувати таку матрицю в координатах « $I_{ТДП}$ – $I_{ФС}$ » (рис. 1.14).

$I_{ТДП}$				
				$I_{ФС}$

Рис. 1.14. Матриця позиціонування територіальних громад у площині « $I_{ТДП}$ – $I_{ФС}$ »

Джерело: побудовано автором

Черкаська область поділяється на 4 райони: Черкаський, Звенигородський, Золотоніський і Уманський, які мають різні часткові показники територіально-демографічного потенціалу (табл. А.4 Додатка А) та фінансової спроможності (табл. А.5 Додатка А).

Між районами Черкаської області територіальні громади розподілилися таким чином (рис. 1.15).

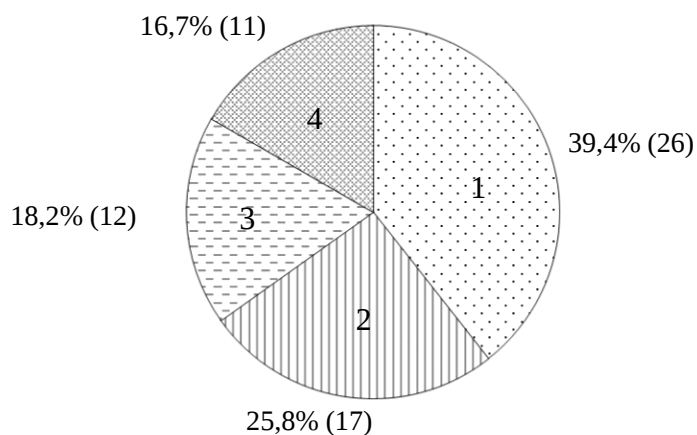

Рис. 1.15. Структура розподілу територіальних громад Черкаської області за районами: 1 – Черкаський; 2 – Звенигородський; 3 – Уманський; 4 – Золотоніський

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Найбільша кількість територіальних громад розташована в Черкаському районі – 26 (39,4%), а найменша – у Золотоніському – 11 (16,7%) та Уманському – 12 (18,2%) районах.

Територіальні громади Черкаської області за типом розподілилися на міські – 16 (24,2%), селищні – 10 (15,2%) та сільські – 40 (60,6%).

За чисельністю населення райони Черкаської області розподілилися таким чином (рис. 1.16).

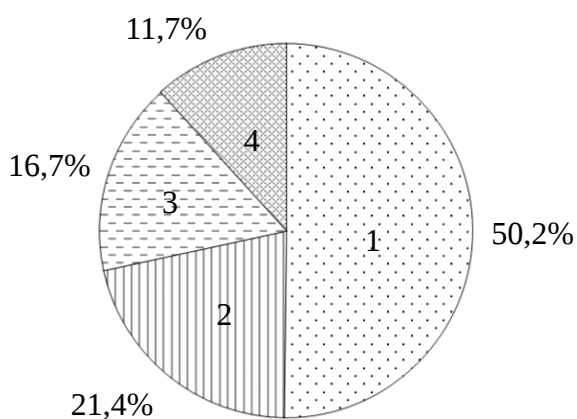

Рис. 1.16. Структура розподілу чисельності населення Черкаської області за районами: 1 – Черкаський; 2 – Звенигородський; 3 – Уманський; 4 – Золотоніський

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Як видно з даних рис. 1.16, найбільшим за чисельністю населення є Черкаський район – 583,2 тис. осіб, або 50,2% від загальної чисельності по області, водночас найменший за чисельністю населення Золотоніський район нараховує 135,4 тис. осіб (11,7%).

Серед територіальних громад області виділяються три лідери: Черкаська – 270 тис. осіб, Уманська – 82,5 тис. осіб і Смілянська – 65,7 тис. осіб, які разом становлять 36% від загальної чисельності населення Черкаської області (рис. 1.17).

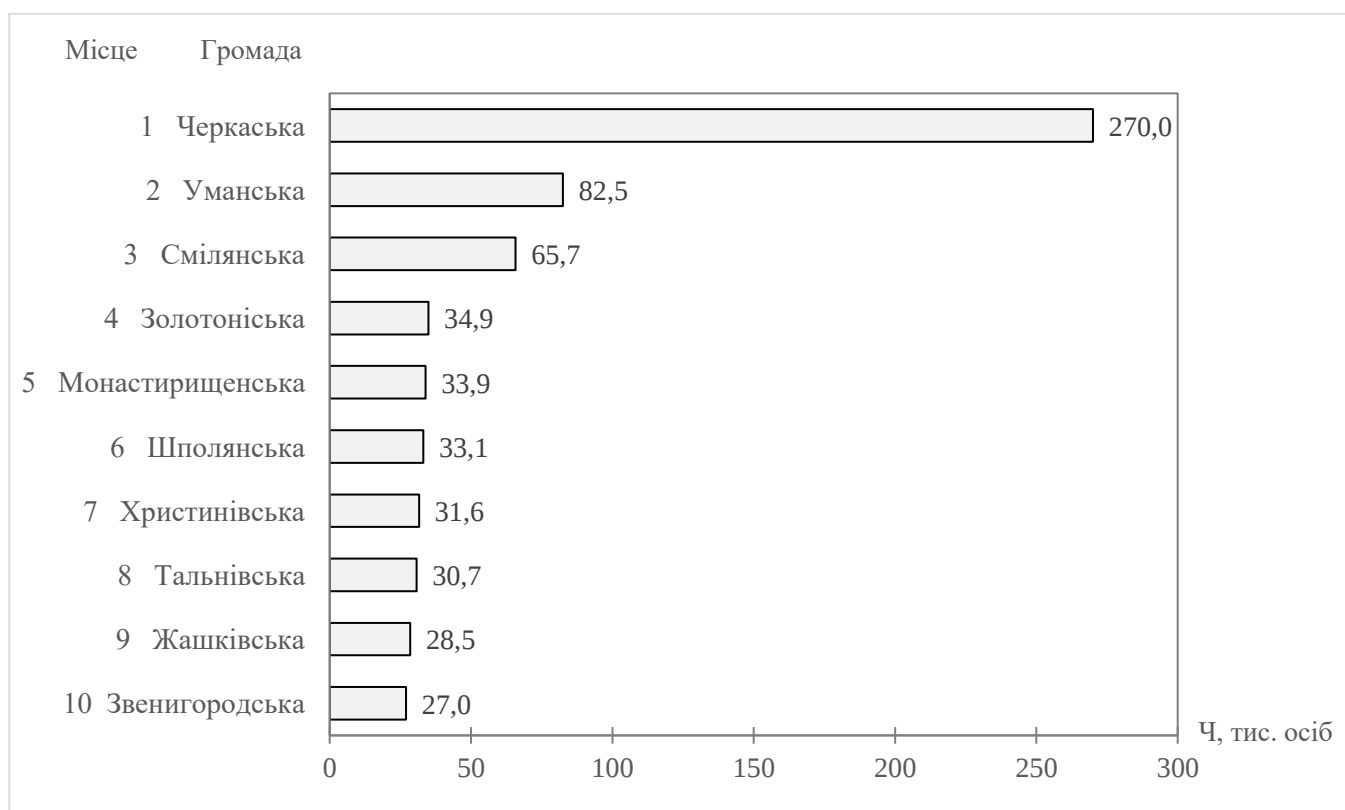

Рис. 1.17. ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за чисельністю населення

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

За чисельністю населення найбільше територіальних громад Черкаської області знаходиться в діапазоні від 5,1 до 30 тис. осіб – 41 (62,1%), а найменше – в діапазоні понад 100 тис. осіб – 1 (1,5%) (рис. 1.18).

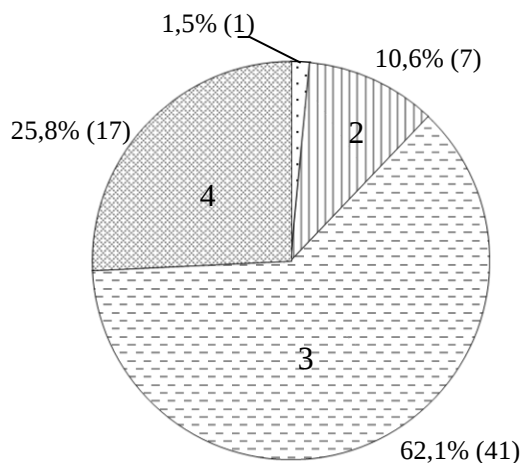

Рис. 1.18. Структура розподілу територіальних громад Черкаської області в діапазонах: 1 – більше 100 тис. осіб; 2 – 30,1 – 100 тис. осіб; 3 – 5,1 – 30 тис. осіб; 4 – менше 5,0 тис. осіб.

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

За площею території райони Черкаської області розподілилися таким чином (рис. 1.19).

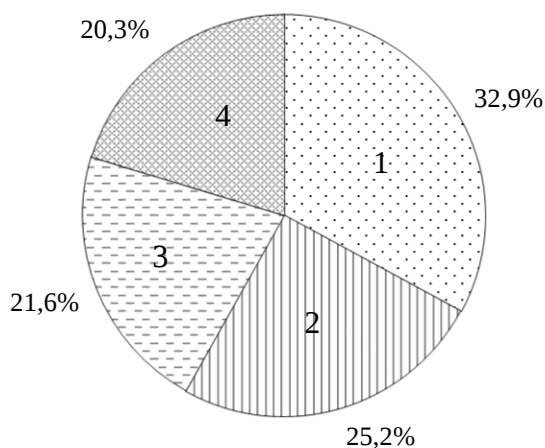

Рис. 1.19. Структура розподілу районів Черкаської області за площею території: 1 – Черкаський; 2 – Звенигородський; 3 – Уманський; 4 – Золотоніський

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

За площею території райони розподілилися більш рівномірно, аніж за чисельністю населення: Черкаський – 6877,1 кв. км (32,9%), Звенигородський –

5278,5 кв. км (25,2%), Уманський – 4528,3 кв. км (21,6%) і Золотоніський – 4246,1 кв. км (20,3%).

За площею території серед територіальних громад найбільшу площу мали: Іркліївська – 926,2 кв. км; Тальнівська – 911,6 кв. км; Чигиринська – 899,7 кв. км, а найменшу: Смілянська – 39,5 кв. км, Єрківська – 50,5 кв. км і Уманська – 61,3 кв. км (рис. 1.20).

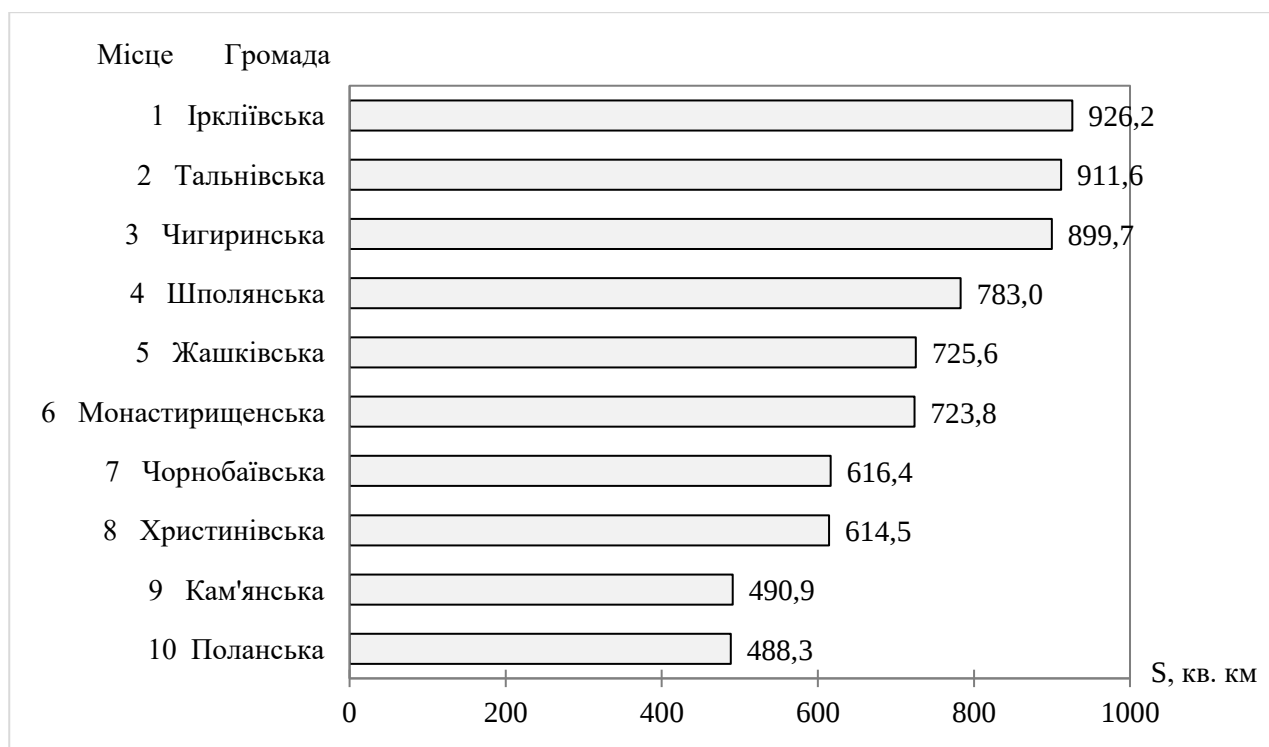

Рис. 1.20. ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за площею території

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Серед найбільших за площею території територіальних громад 7 є міськими, при цьому 4 – з Уманського району.

За площею території найбільше територіальних громад знаходиться в діапазоні від 100,1 до 250 кв. км – 28 (42,4%) і від 250,1 до 500 кв. км – 25 (37,9%), а найменше – в діапазоні менше 100 кв. км – 5 (7,6%) (рис. 1.21).

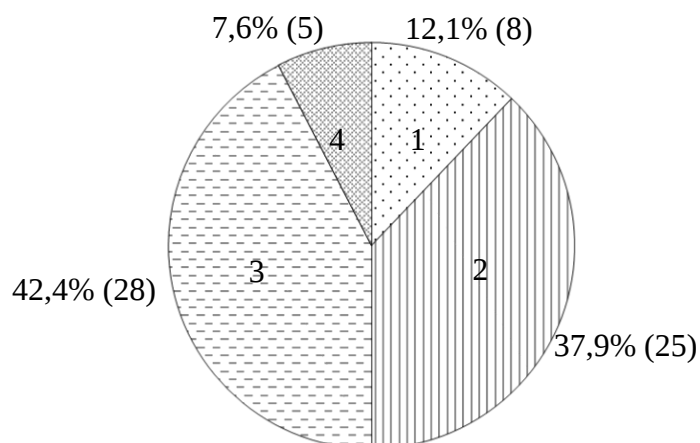

Рис. 1.21. Структура розподілу територіальних громад Черкаської області за діапазонами: 1 – більше 500,1 кв. км; 2 – 250,1 – 500 кв. км; 3 – 100,1 – 250 кв. км; 4 – менше 100 кв. км

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

За щільністю населення райони Черкаської області розподілилися таким чином (рис. 1.22).

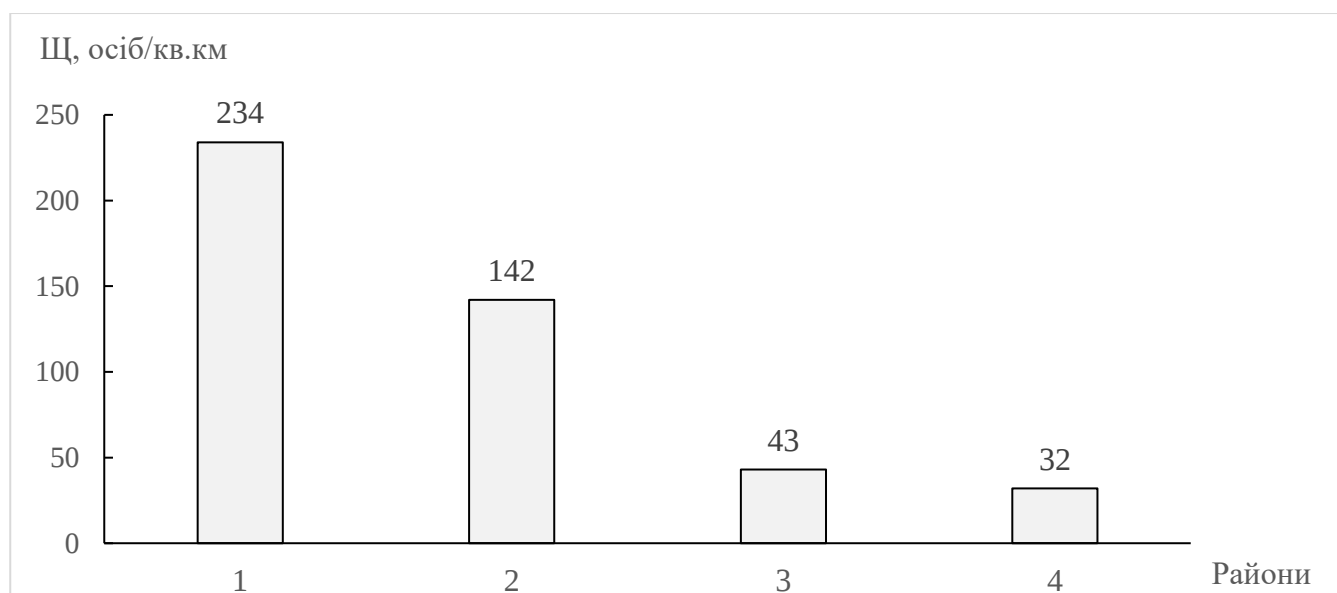

Рис. 1.22. Розподіл регіонів Черкаської області за щільністю населення: 1 – Черкаський; 2 – Уманський; 3 – Звенигородський; 4 – Золотоніський

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Як видно з даних рис. 1.22, найбільшу щільність населення мали Черкаський – 234 особи/кв. км і Уманський – 142 особи/кв. км райони.

Серед територіальних громад найбільшу щільність мала Черкаська громада – 3462 особи/кв. км, Смілянська – 1659 осіб/кв. км і Уманська – 1346 осіб/кв. км, а найменшу: Бобрицька – 11 осіб/кв. км, Ліп'янська – 12 осіб/кв. км; Лип'янська – 14 осіб/кв. км (рис. 1.23).

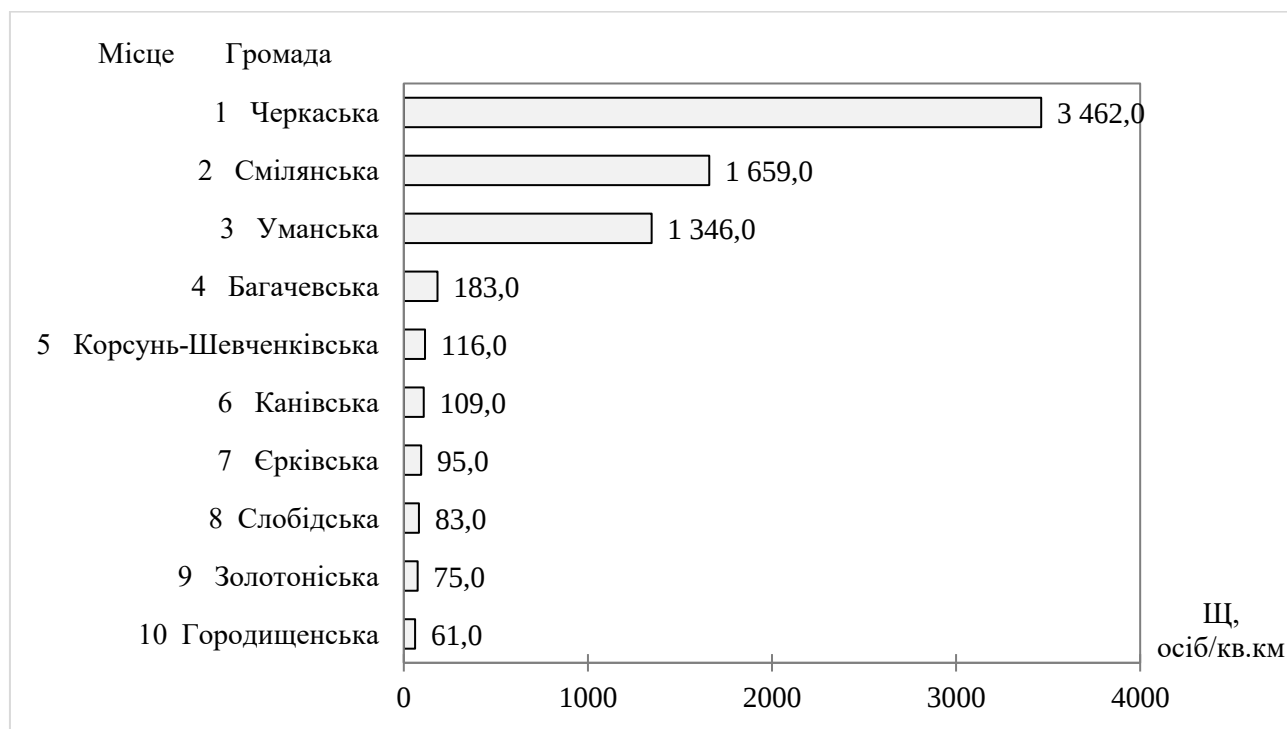

Рис. 1.23. ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за щільністю населення

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

За щільністю населення найбільше територіальних громад області знаходиться в діапазоні від 20 до 50 осіб/кв. км – 36 (54,5%), а найменше – у діапазоні понад 101 особи/кв. км – 6 (9,1%) (рис. 1.24).

За кількістю ж населених пунктів райони Черкаської області розподілилися таким чином (рис. 1.25).

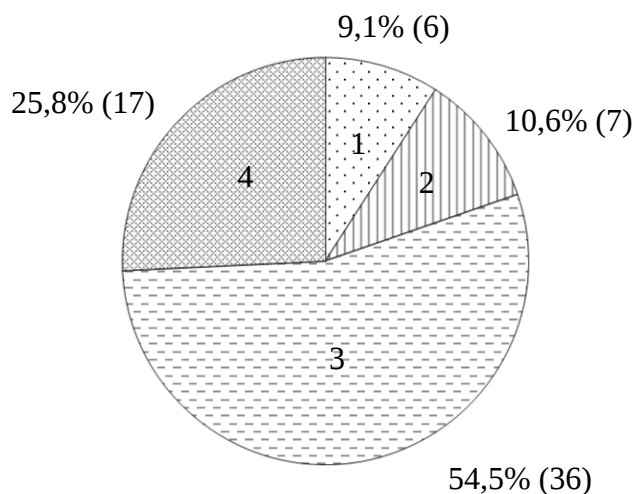

Рис. 1.24. Структура розподілу територіальних громад Черкаської області в діапазонах: 1 – більше 101 особи/кв. км; 2 – 51 – 100 осіб/кв. км; 3 – 26 – 50 осіб/кв. км; 4 – менше 25 осіб/кв. км

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

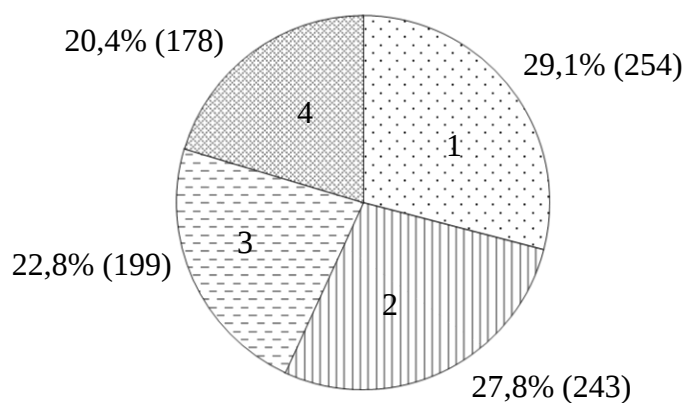

Рис. 1.25. Структура розподілу районів Черкаської області за кількістю населених пунктів: 1 – Черкаський; 2 – Звенигородський; 3 – Уманський; 4 – Золотоніський.

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Як видно з рис. 1.25, райони Черкаської області за кількістю населених пунктів розподілилися більш-менш рівномірно: Черкаський – 254 (29,1%), Звенигородський – 243 (27,8%), Уманський – 199 (22,8%) і Золотоніський – 178 (20,4%).

Серед територіальних громад Черкаської області найбільшу кількість населених пунктів мали: Тальнівська – 43, Монастирищенська – 41, Христинівська – 34, а найменшу: Матусівська, Черкаська, Смілянська і Уманська – по 2 населені пункти (рис. 1.26).

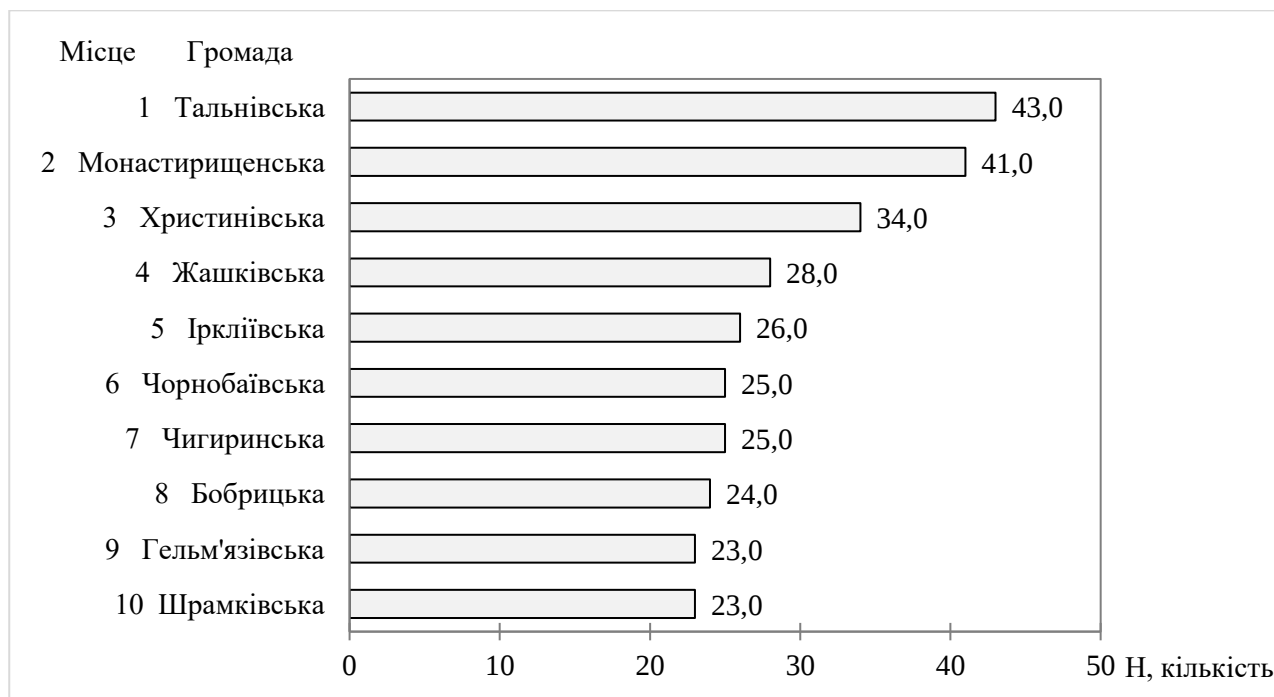

Рис. 1.26. ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за кількістю населених пунктів

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

За кількістю населених пунктів найбільше територіальних громад знаходиться в діапазоні від 11 до 20 населених пунктів – 24 (36,4%), а найменше – у діапазоні більше 20 населених пунктів – 12 (18,2%) (рис. 1.27).

Згідно з наведеним вище методичним підходом (рис. 1.1, формула (1.1)) здійснимо розрахунки інтегральних показників територіально-демографічного потенціалу територіальних громад Черкаської області. Детально їх наведено в табл. А.6 Додатка А.

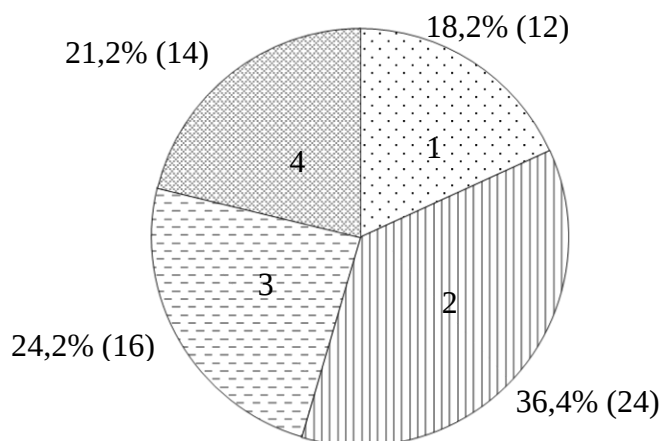

Рис. 1.27. Структура розподілу територіальних громад Черкаської області за кількістю населених пунктів у діапазонах: 1 – більше 20; 2 – 11–20 населених пунктів; 3 – 6–10 населених пунктів; 4 – менше 6 населених пунктів

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Як видно з розрахунків (табл. А.6 Додатка А), за інтегральним показником територіально-демографічного потенціалу $I_{ТДП}$ найбільші значення мали такі територіальні громади: Черкаська – 0,908 (1-ше місце), Уманська – 0,377 (2-ге місце), Смілянська – 0,370 (3-тє місце), а найменші значення: Лип'янська – 0,046 (66-те місце), Буцька – 0,048 (64–65-те місця), Бужанська – 0,048 (64–65-те місця).

ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за $I_{ТДП}$ наведено на рис. 1.28.

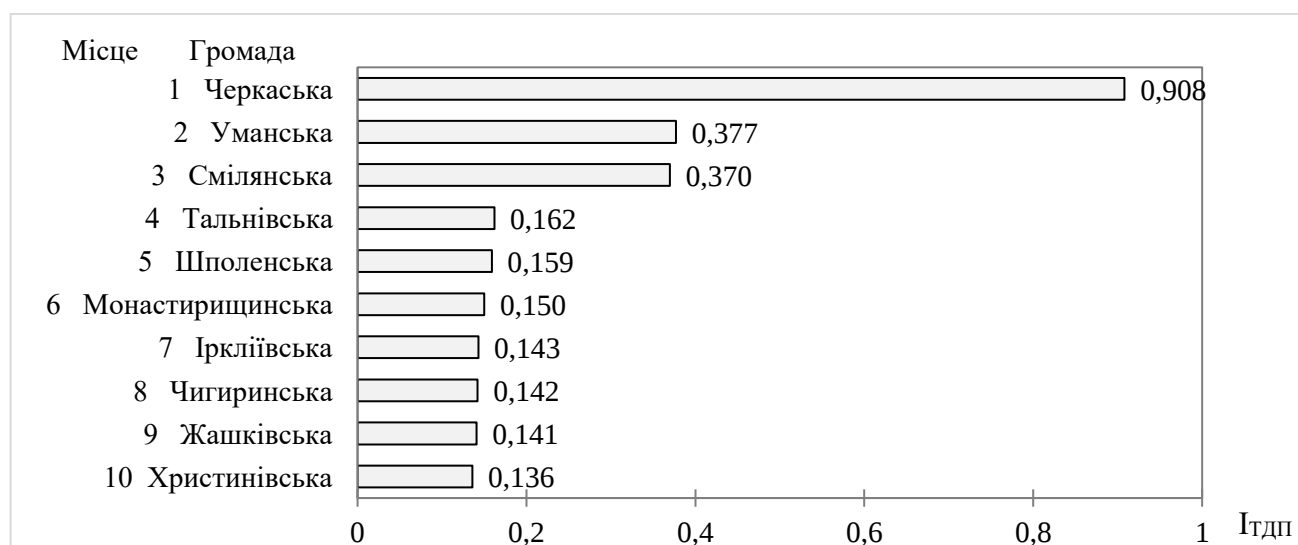

Рис. 1.28. ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за $I_{ТДП}$

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Дослідимо фінансову спроможність територіальних громад.

За обсягом власних доходів райони Черкаської області розподілилися таким чином (рис. 1.29).

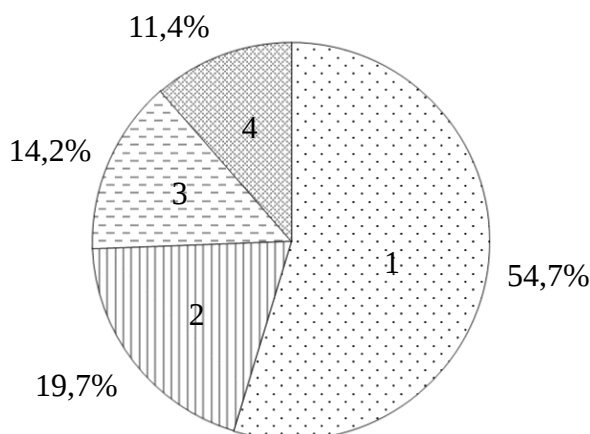

Рис. 1.29. Структура розподілу районів Черкаської області за величиною власних доходів: 1 – Черкаський; 2 – Уманський; 3 – Звенигородський; 4 – Золотоніський.

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Черкаський район отримав власних доходів на суму 6375,5 млн грн, що становить 54,7% від загального обсягу по всій області. Водночас Золотоніський район – 1324,4 млн грн, або 11,4% від загального по регіону.

Найбільший обсяг власних доходів серед територіальних громад Черкаської області мали такі: Черкаська – 3638,9 млн грн, Уманська – 793,9 млн грн, Смілянська – 502 млн грн, а найменший – Медведівська – 19,8 млн грн, Березняківська – 24,6 млн грн, Матусівська – 25,5 млн грн (рис. 1.30).

За величиною власних доходів найбільше територіальних громад знаходиться в діапазоні менше 50 млн грн – 22 (33,3%), а найменше в діапазоні 100,1–200 млн грн – 14 (21,2%) (рис. 1.31).

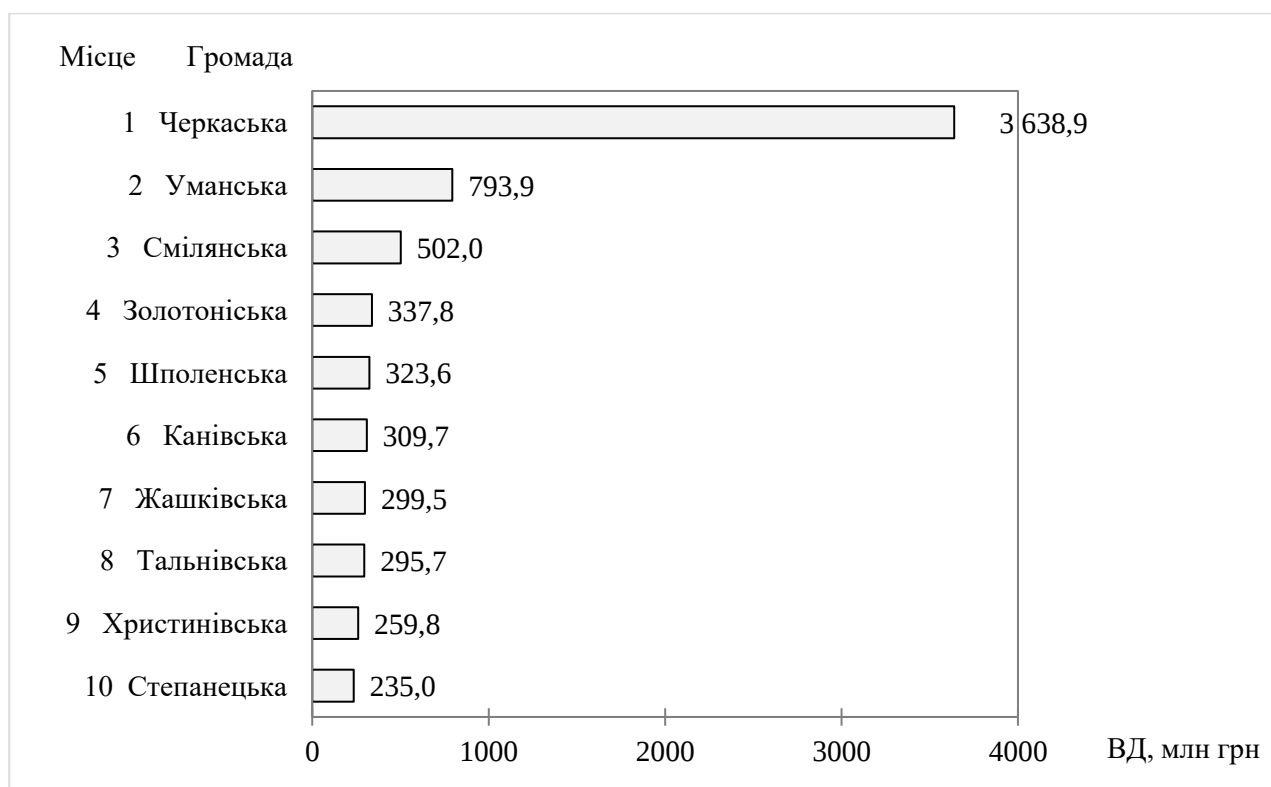

Рис. 1.30. ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за величиною власних доходів

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

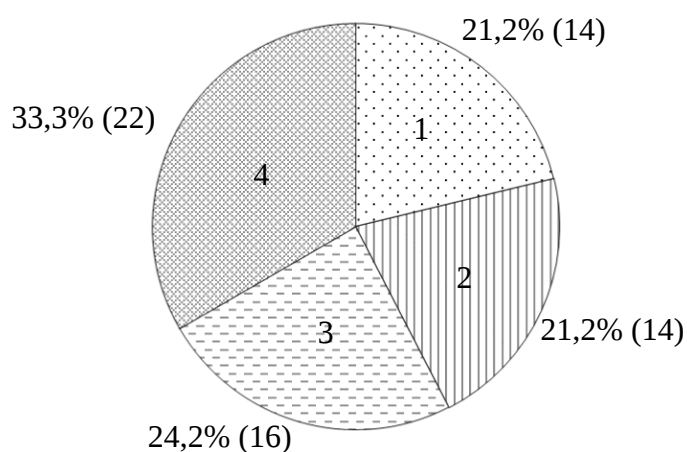

Рис. 1.31. Структура розподілу територіальних громад Черкаської області за величиною власних доходів в діапазонах: 1 – більше 200,1 млн грн; 2 – 100,1–200 млн грн; 3 – 50,1–100 млн грн; 4 – менше 50 млн грн.

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

За власними доходами на душу населення райони Черкаської області розподілилися таким чином (рис. 1.32).

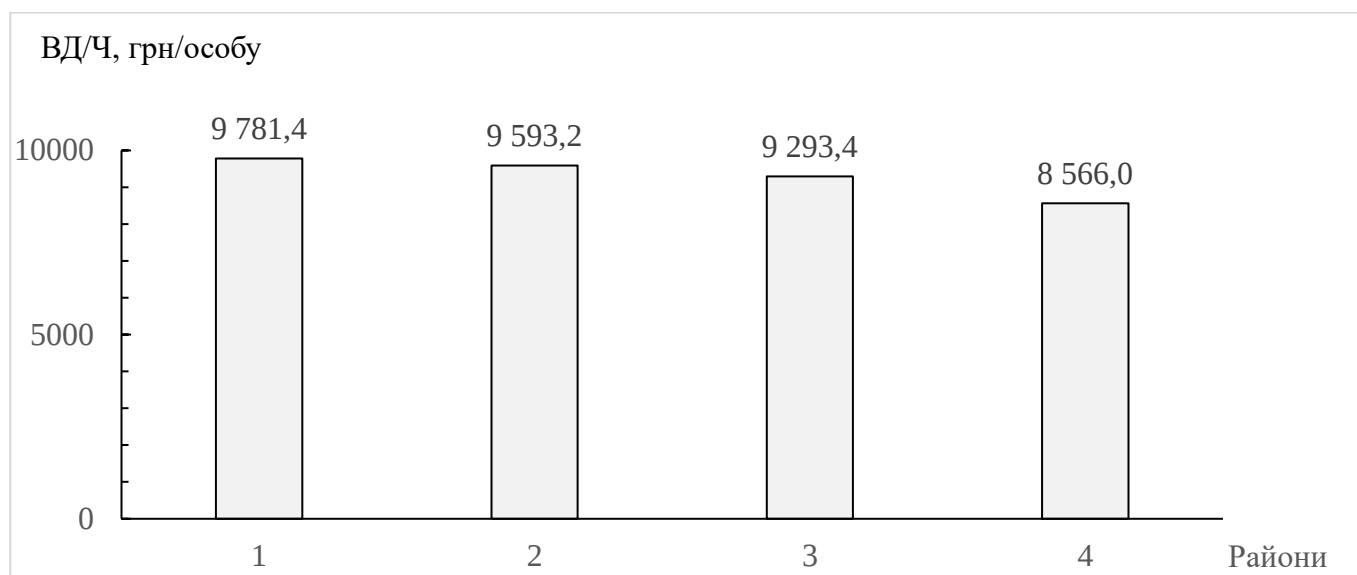

Рис. 1.32. Розподіл регіонів Черкаської області за величиною власних доходів на душу населення: 1 – Золотоніський; 2 – Уманський; 3 – Черкаський; 4 – Звенигородський

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Як видно з наведених на рис. 1.32 даних, найбільшу величину власних доходів на душу населення мав Золотоніський район – 9781,4 грн/особу, а найменшу – Звенигородський район – 8566,0 грн/особу.

За величиною власних доходів на душу населення найбільше значення мали такі територіальні громади: Степанецька – 34603,5 грн/особу, Будищенська – 13727,2 грн/особу, Черкаська – 13442,3 грн/особу, а найменше: Березняківська – 4543,8 грн/особу, Багачівська – 5103,6 грн/особу та Леськівська – 5404,2 грн/особу.

За величиною власних доходів на душу населення найбільше територіальних громад знаходилося в діапазоні 8000,1–10000 грн/особу – 23 (34,9%) і більше 10000 грн/особу – 22 (33,3%) (рис. 1.33).

За питомою вагою трансфертів у загальних доходах бюджету райони Черкаської області розподілилися таким чином (рис. 1.34).

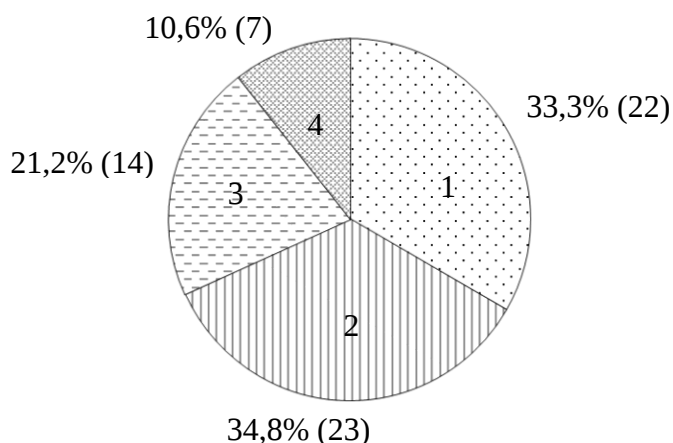

Рис. 1.33. Структура розподілу територіальних громад Черкаської області в діапазонах: 1 – більше 10000 грн/особу; 2 – 8000,1–10000 грн/особу; 3 – 6000,1–8000 грн/особу; 4 – менше 6000 грн/особу

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

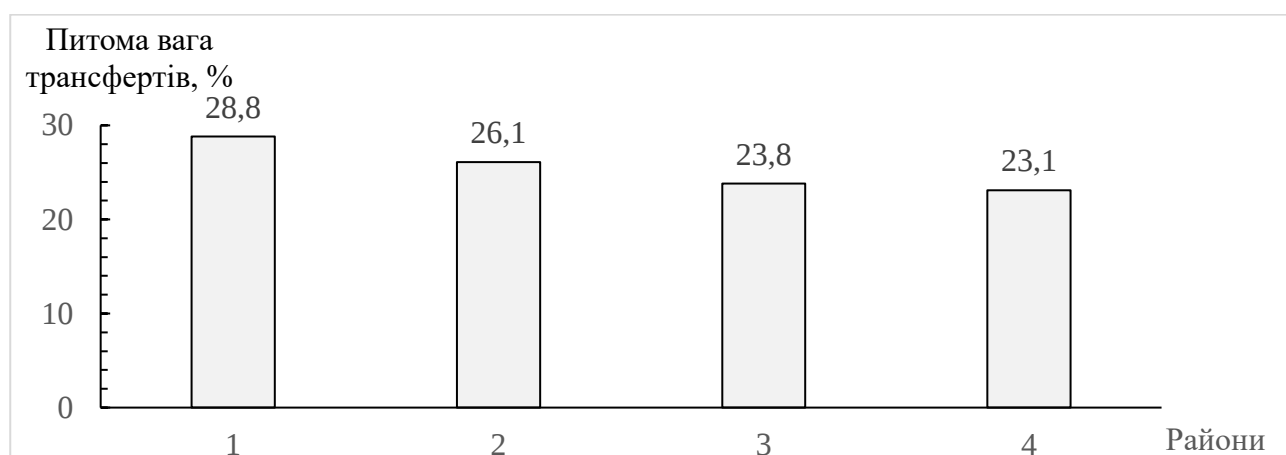

Рис. 1.34. Розподіл регіонів Черкаської області за питомою вагою трансфертів: 1 – Черкаський; 2 – Звенигородський; 3 – Уманський; 4 – Золотоніський

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Найбільша питома вага трансфертів у загальних доходах бюджету в Черкаському районі – 28,8%, а найменша – в Золотоніському районі – 23,1%.

Серед територіальних громад найбільшу питому вагу трансфертів у загальних доходах бюджету мали: Березняківська – 46,7%, Медведівська – 43,7%, Леськівська – 41,2%, а найменшу: Степанецька – 9,3%, Черкаська – 14,5% і Канівська – 16,1% (рис. 1.35).

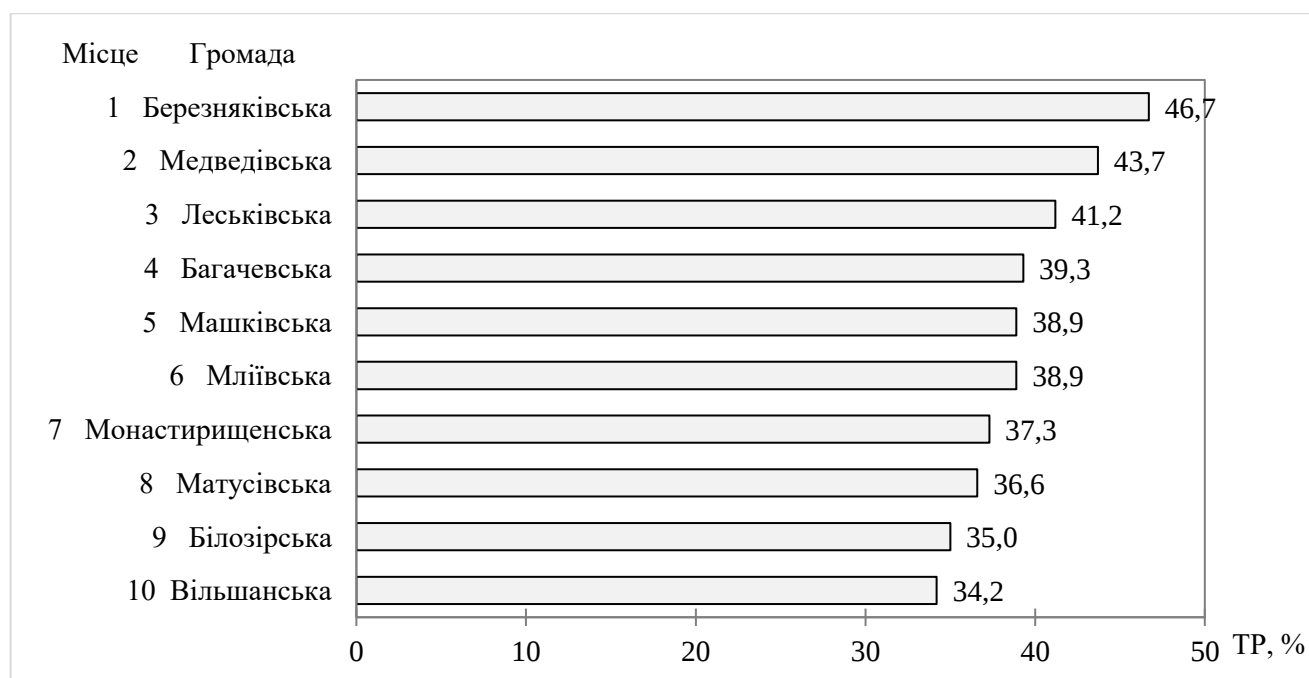

Рис. 1.35. ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за питомою вагою трансфертів

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

За питомою вагою трансфертів у загальних доходах бюджету найбільше територіальних громад знаходилося в діапазоні 30,1 – 35,0% – 37 (56,1%), а найменше – в діапазоні менше 20,0% – 8 (12,1%) (рис. 1.36).

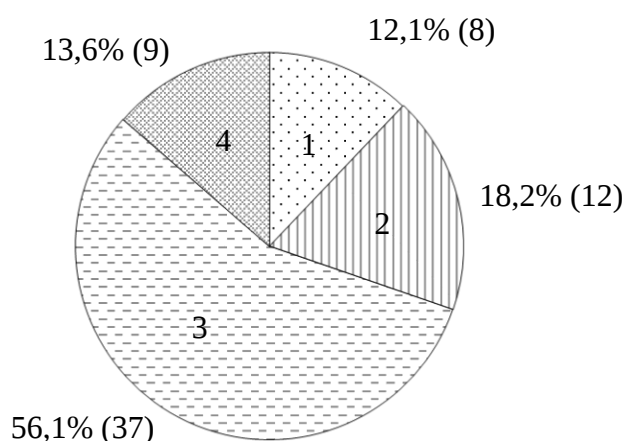

Рис. 1.36. Структура розподілу територіальних громад Черкаської області за питомою вагою трансфертів у діапазонах: 1 – менше 20%; 2 – 20,1–30%; 3 – 30,1–35%; 4 – більше 35,1%

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Згідно з наведеним вище методичним підходом (рис. 1.1, формула (1.2)) здійснимо розрахунки інтегральних показників фінансової спроможності $I_{\text{ФС}}$ територіальних громад Черкаської області. Детально їх наведено в табл. А.6 Додатка А.

Згідно з проведеними розрахунками, ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за $I_{\text{ФС}}$ наведено на рис. 1.37.

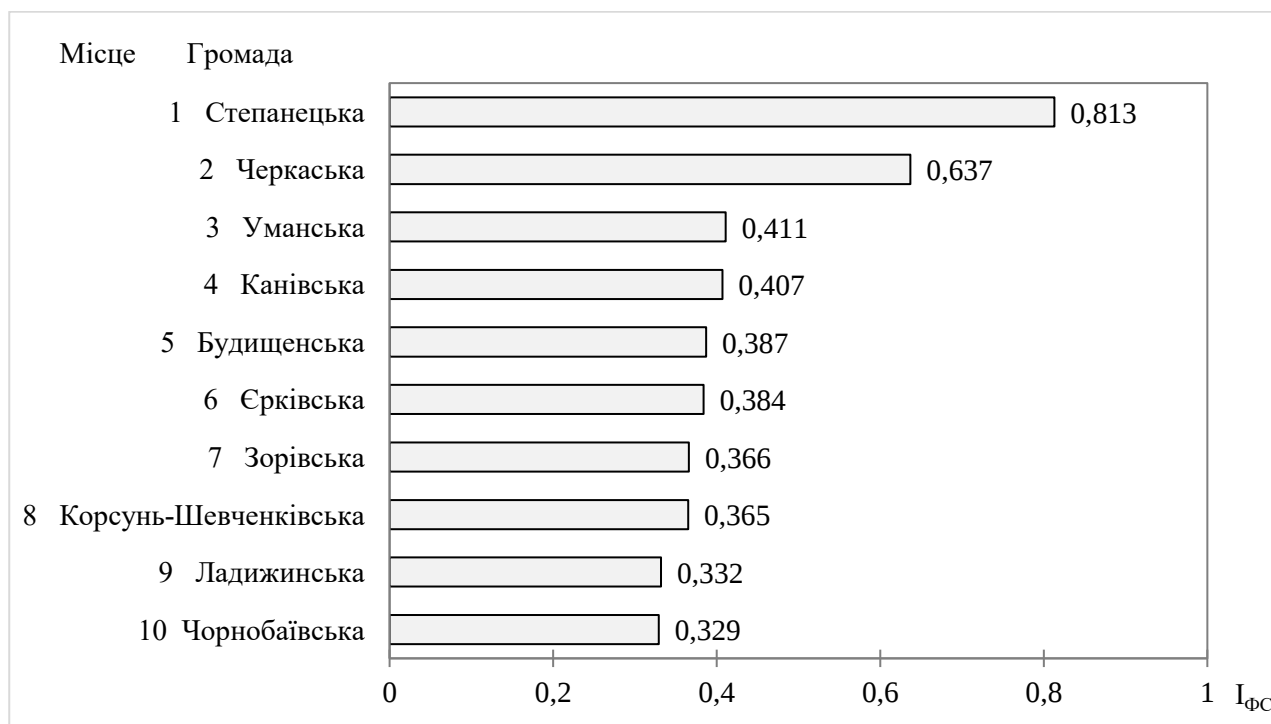

Рис. 1.37. ТОП-10 територіальних громад Черкаської області за $I_{\text{ФС}}$

Джерело: побудовано автором на основі [20–22]

Як видно з рис. 1.37, за інтегральним показником фінансової спроможності найбільші значення мали територіальні громади: Степанецька – 0,813 (1-ше місце), Черкаська – 0,637 (2-ге місце), Уманська – 0,411 (3-тє місце), а найменші значення: Березняківська – 0,140 (66-те місце), Медведівська – 0,155 (65-те місце), Багачівська – 0,169 (64-те місце).

На рис. 1.38 наведено позиціонування територіальних громад Черкаської області в площині «територіально-демографічний потенціал ($I_{\text{ТДП}}$) – фінансова спроможність ($I_{\text{ФС}}$)».

Рис. 1.38. Матриця позиціонування територіальних громад Черкаської області в площині I_{TDP} – I_{FC}

Джерело: побудовано автором

Згідно з рис. 1.38 до першої групи можна віднести територіальні громади, розташовані у квадрантах 1, 2, 3, 4. Це громади з високим територіально-демографічним потенціалом і високою фінансовою спроможністю.

У цю групу увійшло 7 територіальних громад, характеристику яких подано в табл. А.7 Додатка А. До групи увійшли 5 міських, 1 селищна та 1 сільська територіальна громада. Із цих громад 3 розташовані у Черкаському, 2 – у Золотоніському, 1 – у Уманському і 1 – у Звенигородському районах.

Другу групу становлять територіальні громади, які належать до 5, 6, 7, 8 квадрантів. Це громади з низьким територіально-демографічним потенціалом, але високою фінансовою спроможністю.

У цю групу увійшло 9 територіальних громад, характеристику яких наведено в табл. А.8 Додатка А, зокрема 1 міська, 2 селищні та 6 сільських громад. Із цих громад 3 розташовані в Черкаському районі, а по 2 громади – в Уманському, Золотоніському і Звенигородському районах.

До третьої групи віднесено територіальні громади, розташовані у 9, 10, 11 і 12 квадрантах. Це громади з високим територіально-демографічним потенціалом і низькою фінансовою спроможністю.

У цю групу увійшло 14 територіальних громад, характеристику яких наведено в табл. А.9 Додатка А, серед них 10 міських і 4 сільських громад. Із цих громад 6 розташовані в Черкаському, 4 – у Звенигородському, 3 – в Уманському і 1 – у Золотоніському районах.

Четверту групу становлять територіальні громади, які належать до 13, 14, 15, 16 квадрантів. Це громади з низьким територіально-демографічним потенціалом і низькою фінансовою спроможністю.

У цю групу увійшло 36 територіальних громад, характеристику яких наведено в табл. А.10 Додатка А, в тому числі 7 селищних і 29 сільських громад. Із цих громад 14 розташовані в Черкаському, 10 – у Звенигородському і по 6 – в Уманському і Золотоніському районах.

На основі проведеного позиціонування та аналізу характеристик територіальних громад, віднесених до тієї чи іншої групи, можна зробити такі висновки.

По-перше, гіпотеза про вплив територіально-демографічного потенціалу на фінансову спроможність територіальних громад не завжди підтверджувалася.

Так, Степанецька територіальна громада (Черкаський район) за інтегральним показником фінансової спроможності зайняла 1-ше місце серед 66 громад області, а за територіально-демографічним потенціалом – лише 60–62-ге місце.

Також ціла низка територіальних громад, віднесених до 2-ї групи, маючи невисокий територіально-демографічний потенціал, водночас за інтегральним показником фінансової спроможності зайняла високі місця: Зорівська – 7-ме місце, Великохутірська – 11-те місце, Ладиженська – 9-те місце, Єрківська – 6-те місце.

Водночас міські територіальні громади, що мали високий територіально-демографічний потенціал, за фінансовою спроможністю посіли низькі місця: Смілянська – 37-ме місце, Городищенська – 50-те місце, Кам'янська – 43–45-те місця, Багачівська – 64-те місце.

Склад четвертої групи територіальних громад (табл. А.7 Додатка А) свідчить, що невеликі сільські територіальні громади все ж таки мають більше шансів мати низьку фінансову спроможність.

Тому для Черкаської області згідно з проведеним вище дослідженням було відібрано 10 територіальних громад, які розташовані в різних частинах регіону, мають відносно великий територіально-демографічний потенціал і фінансову спроможність та можуть бути першочерговими точками економічного зростання за наявності певних умов (табл. 1.5).

До попереднього складу точок економічного зростання Черкаської області було відібрано 8 міських, 1 – селищну і 1 – сільську територіальні громади, які розташовані: 5 – в Черкаському, 2 – Звенигородському і Золотоніському та 1 – Уманському районі.

Таблиця 1.5

Попередній склад точок економічного зростання Черкаської області

Громада	І _{тдп}		у тому числі								І _{фс}		у тому числі					
			Ч		S		Ч/S		Н				ВД		ВД/Ч		ТР	
	Зна- чення	Місце	тис. осіб	Місце	кв. км	Місце	тис. осіб кв. км	Місце	Кіль- кість	Місце	Зна- чення	Місце	млн грн	Місце	грн особу	Місце	%	Місце
Черкаська	0,908	1	270,1	1	78,2	63	3462	1	2	1-4	0,637	2	3638,9	1	13440,2	3	14,5	2
Уманська	0,377	2	82,5	2	61,3	64	1346	3	2	1-4	0,411	3	793,9	2	9618,5	28	16,4	4
Каневська	0,102	19	26,5	11	243,3	35	109	6	11	31-33	0,407	4	309,7	6	11682,6	7	16,1	3
Золотоніська	0,135	11	34,9	4	465,5	14	75	9	15	43	0,304	15	337,8	4	9675,1	25	19,0	9
Чорнобаївська	0,115	4	19,8	15	616,2	7	32	28-32	25	60-61	0,329	10	229,6	12	11574,3	9	21,6	13
Слобідська	0,101	20-21	14,1	23	169,1	53	83	8	4	9	0,301	16	145,0	21	10317,0	18	22,8	17
Тальнівська	0,162	4	30,7	8	911,6	2	34	26	43	66	0,315	12	295,7	8	9644,0	26	21,7	14
Корсунь-Шевченківська	0,085	29	20,4	14	176,0	51	116	5	11	31-33	0,365	8	205,8	14	10078,7	20	17,4	6
Смілянська	0,370	3	65,7	3	39,5	66	1659	2	2	1-4	0,262	37	502,0	3	7643,3	48	24,5	24-25
Звенигородська	0,121	12-13	27,0	10	466,2	11	56	11-12	16	44-46	0,299	17	230,8	11	8554,4	38	22,0	15

Джерело: побудовано автором

1.3. Кластерний підхід в економіці як стратегічний напрямок розвитку територіальних громад.

Практичний досвід провідних країн світу свідчить, що їхні економіки відійшли від галузевого підходу як головного в аналізі та управлінні розвитком.

Змінами, які призвели до цього, є такі: 1) глобалізація виробництва, що створило розрив «галузі» на ланцюжки; 2) перехід від вертикальної інтеграції до мереж; 3) зростання ролі нематеріальної вартості; 4) технологічна конвергенція; 5) прискорення інноваційного циклу; 6) зростання ролі інтеграторів систем; 7) перенесення конкуренції з галузей на ланцюжки; 8) зростання ролі спеціалізації та ніш; 9) фінансування стало ланцюжковим, а не галузевим; 10) геоекономіка і контроль ланцюжків.

Треба зазначити, що галузевий підхід до економіки втратив актуальність не тому, що він «поганий», а тому що реальність змінилася.

Галузевий підхід в економіці – це модель аналізу та управління, в якій базовою одиницею є галузь, що розглядається як окремий об'єкт політики; ефективність вимірюється через обсяг випуску продукції, зайнятість, експорт, завантаження потужностей. Економіка в цій моделі – це сума галузей. Такий підхід потрібен для того, щоб вести статистику; аналізувати структуру економіки та її виробничі потужності; рахувати зайнятість і випуск продукції; будувати галузеві програми розвитку. Таким чином, галузевий підхід в економіці добре відповідає на питання: що відбувається всередині того чи іншого сектора?

Проблема з виконанням галузевого підходу в економіці починається тоді, коли держава або бізнес намагається відповісти на питання:

- де саме створюється додана вартість;
- хто контролює ринок;
- хто тримає бренд;
- хто володіє дизайном;
- хто контролює стандарти;

- хто управляє каналами продажу;
- в якій точці ланцюжка найбільш висока маржа;
- як перейти від сировини до компонент і систем.

Виходячи з наведеного вище, можна констатувати, що галузевий підхід втратив актуальність в аналізі та управлінні економікою. Дослідимо причини цього.

На сьогодні у світовій практиці та наукових дослідженнях головним підходом до аналізу й управління економікою став кластерний підхід, що ґрунтується на галузевих ланцюжках доданої вартості (ГЛДВ).

Найбільш відомими вченими – прибічниками кластерного підходу є М. Porter, М. Enright, Н. Schmitz, S. Rosenfeld, G. Swann, E. Visser та інші [23–29]. Поняття «кластер» є досить широко дослідженим науковцями та практиками.

Найбільш використовувані у зарубіжній та вітчизняній літературі визначення поняття «кластер» наведено у табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Поняття «кластер» у працях зарубіжних і вітчизняних вчених

Автор	Визначення поняття
Porter [23]	Промисловий кластер – це група географічно сусідніх взаємопов’язаних компаній і зв’язаних з ними організацій, що діють у певній сфері, характеризуються спільністю діяльності та взаємно доповнюють одна одну
Enright [24]	Регіональний кластер – це промисловий кластер, у якому фірми-члени кластера знаходяться у географічній близькості один від одного, або географічна агломерація фірм, що працюють в одній або декількох споріднених галузях господарства
Schmitz [25]	Кластер – група підприємств, що належать одному сектору і діють у тісній близькості одне від одного
Rosenfeld [26]	Кластер – концентрація фірм, які спроможні створювати синергетичний ефект через їх географічну близькість і взаємозалежність, навіть при тому, що їх масштаб зайнятості може не бути значним або помітним
G. Swann, M. Prevezer and D. Stout [27]	Кластер – велика група фірм у пов’язаних галузях в окремій місцевості
E. Visser and R. Boshma [28]	Кластери визначаються як географічні концентрації фірм, залучених у подібну і пов’язану діяльність
T. Roelandt and P. Hertog [29]	Кластери – мережі виробників сильно взаємозалежних фірм, пов’язаних один з одним у доданій вартості ланцюга виробництва
Кизим М. [30]	Кластер – це мережа підприємств та організацій взаємопов’язаних і підтримуючих галузей економіки, яка концентровано розташована на певній території (країна, регіон) і має своєю метою отримання синергетичного ефекту та підвищення конкурентоспроможності за рахунок конкурентно-кооперативної взаємодії

Продовження табл. 1.6

Автор	Визначення поняття
В. Пономаренко, А. Кривцов [31]	Кластер – група розташованих у регіоні взаємозалежних або доповнюючи одна одну промислових компаній і організацій, які діють у певній сфері і характеризуються тим, що вироблений ними продукт однієї галузі використовується для потреб декількох інших
С. Соколенко [32]	Кластер – це добровільне об'єднання фірм у певній сфері підприємництва, пов'язаних між собою технологічно і, як правило, за ознакою географічної близькості
З. Варналій [33]	Кластер – індустріальний комплекс, сформований на базі територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, основних виробників і споживачів, що пов'язані технологічним ланцюжком і виступають альтернативою секторальному підходу
М. Войнаренко [34]	Кластер – це територіально-галузеве добровільне об'єднання підприємницьких структур, які тісно співпрацюють з науковими організаціями та органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоспроможності та економічного зростання регіону

Джерело: укладено автором на основі наведених робіт

Основними відмінностями кластерного підходу від галузевого є такі (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Порівняння галузевого і кластерного підходів до економіки

Параметр	Галузевий підхід	Кластерний підхід
Одиниця аналізу	Галузь	Регіональний кластер
Логіка системи	Сектор	Локальна агломерація
Фокус	Виробництво	Конкурентоспроможність регіону
Головне питання	Скільки виробляється?	Як посилити регіон?
Простір	Національне	Регіон
Зв'язки	Слабкі	Локальні
Додана вартість	Вторинна	Частково
Де маржа	Неочевидно	Частково
Роль підприємств	Заводи	Учасники кластера
Тип економіки	Сировинна / Індустріальна	Регіонально-конкурентна
Роль держави	Підтримка галузі	Підтримка кластерів
Тип інвестицій	У галузі	У регіон/кластер
Інновації	Всередині галузі	Локальні
Контроль	Виробництво	Частково
Ризики	Консервація сировини	Локальний «пузир»
Тип розвитку	Екстенсивний	Помірно інтенсивний
Де створюється прибуток	Незрозуміло	Частково
Роль кластерів	Немає	Центр моделі
Вихідний результат	Виробляємо	Конкуруємо

Джерело: сформовано автором

Можна виділити такі теоретичні надбання, які є підґрунтям кластерного підходу в економіці:

- теорія англійських індустріальних регіонів (А. Маршалл) [35] та італійських промислових округів (Дж. Бекаттіні) [36];
- німецька школа розміщення виробництв (І. Тюнен, В. Лаунгардт, А. Вебер, В. Крісталлер, А. Льош [37–41];
- французька школа полюсів зростання та конкурентоспроможності (Ф. Перру, Ж. Будвіль, П. Потає, М. Аглієтта, Р. Буайє) [42–44];
- американська школа конкурентних переваг і регіональних кластерів (М. Портер, М. Энрайт) [24; 45];
- британська школа концепції взаємодії ланцюжків доданої вартості та кластерів (Р. Каблински, Дж. Хамфрі, Х. Шмітца) [46; 47].

Вагомий внесок у розвиток кластерної теорії зроблено наприкінці ХХ ст. англійським економістом А. Маршаллом [35]. Він запропонував висновок про взаємозв'язок між спільним розташуванням фірм і їхньою економічною ефективністю. Подібне ґрунтування фірми А. Маршалл назвав індустріальними регіонами.

До характеристик індустріальних районів учений відніс такі:

- наявність малих високоспеціалізованих фірм місцевого походження;
- великий обсяг кооперації між фірмами усередині районів;
- суттєві обсяги угод між контрагентами в межах району;
- висока динамічність ринку праці;
- загальні джерела фінансування та надання послуг для фірм у межах району.

При цьому А. Маршалл визначив три причини, чому фірми, які розташовані поруч, є більш продуктивними, ніж окремо: 1) формування ринкових пулів; 2) спеціалізація постачальників; 3) перелив знань.

Італійський економіст Дж. Бекаттіні [36] дослідив особливості розвитку італійських промислових округів, під якими він розумів географічно висококонцентровану групу одногалузевих фірм, що співпрацюють на одному і тому

ж ринку, спільно використовують ресурси та знання. Така форма співпраці зумовлена історичним розвитком конкретної галузі в певному регіоні.

Дж. Бекаттіні визначив три особливості італійських промислових округів: 1) існування сімейного бізнесу; 2) ціни, що підтримуються малими підприємствами округу; 3) наявність промислових округів лише в певних галузях промисловості (наприклад, меблевій промисловості, текстильному і шкіряному виробництві).

У першій половині XIX ст. у Німеччині сформувалася школа розміщення виробництва. Засновником її став І. Тюнен (1783–1850 рр.) [37]. Головним змістом його досліджень було виявлення закономірностей розміщення сільськогосподарського виробництва. До основних факторів розміщення сільськогосподарського виробництва І. Тюнен відніс: відстань від господарства до міста; ціни на різні види сільськогосподарської продукції; земельну ренту [37]. Автор вважав, що кожна сільськогосподарська культура повинна розташовуватися на такій відстані від ринку збуту, щоб вона давала найбільшу користь власникові землі.

У 1882 р. В. Лаунгардт запропонував методичний підхід до оптимального розміщення окремої фірми відносно джерел сировини та ринку збуту продукції. Головним фактором розміщення виробництв вчений вважав транспортні витрати [37].

Однією з особливостей дослідження В. Лаунгардта, на відміну від І. Тюнена, є спроба перейти від виробу, місця розташування фірми за заданих джерел сировини і ринків споживання до розгляду просторової конкуренції фірм на ринку, що займає певну територію.

У 1909 р. А. Вебер запропонував теорію розміщення промислового виробництва на основі розгляду ізольованої фірми [39]. Автор визначив три фактори, що визначають місце розташування фірми: 1) транспортну орієнтацію; 2) робочу орієнтацію; 3) агломерацію.

А. Вебер, спираючись на методи математичного моделювання, вперше розробив багатфакторну теорію розміщення промислових фірм.

У 1933 р. В. Крісталлер висунув теорію центральних місць, під якими він розуміє великі міста, що забезпечують інші населені пункти певних районів товарами та послугами [40]. Автор стверджує, що товари першої необхідності повинні

розроблятися в кожному населеному пункті, інші (одяг, побутові послуги) – у середніх поселеннях, треті (предмети розкоші, театри) – тільки у великих містах.

У 1940 р. А. Льюїс розглядав розміщення не однієї якої-небудь галузі, а усієї економіки в цілому [41]. Вчений вважав, що головним фактором, який визначає місце розташування нової фірми, є отримання максимального прибутку. Водночас А. Льюїс, як одному з важливих чинників розміщення фірм, надає великої уваги витратам виробництва та ринкам збуту готової продукції.

Таким чином, німецька школа розміщення виробництва заклала важливі підвалини побудови кластерної економіки, розглядаючи такі фактори її створення: транспортні витрати, відстань до ринків збуту продукції, ефективність виробництва тощо.

У 1950 р. французький вчений Ф. Перру запропонував концепцію «полісів зростання», в основі якої лежить ефект домінування, що показує, що для економічного зростання необхідно зосередитися на «рушійних галузях» (або навіть окремих фірмах), які є «полісами зростання» [42]. Ф. Перру під «полісами зростання» розуміє галузі чи підприємства, що компактно розміщені на певній території й динамічно розвиваються, забезпечуючи появу та зростання промислових центрів.

Інший французький вчений Ж. Будвіль показав, що «полісами зростання» можуть бути не лише лідируючі галузі й сукупність підприємств, а й конкретні території [43]. За визначенням автора, регіональний «поліс зростання» становить низку галузей, що розвиваються та розширюються, розміщених в урбанізованій зоні і здатних забезпечити розвиток економіки в зоні свого впливу. Ж. Будвіль запропонував таку ієрархію «полісів зростання»: центральні місця, поліси зростання, поліси розвитку, поліси інтеграції.

У 1982 р. французькі вчені М. Аглієтта та Р. Буайє у роботі [44] запропонували «поліси конкурентоспроможності», під якими автори розуміють підсистеми економічної системи, що складаються з підприємств, які мають домінуючі позиції в національній і міжнародній конкуренції та завдяки яким можуть запускатися «ефекти залучення», що поширюються на багато інших видів діяльності.

Американський вчений М. Портер є найбільш відомим дослідником у галузі конкурентоспроможності країн і кластеризації економіки [45].

На думку М. Портера, будь-яка країна домагається успіху за умови, що вона може створити конкурентні переваги в чотирьох детермінантах: параметри факторів; параметри попиту; стратегія фірм, їхня структура і суперництво; споріднені та підтримувальні галузі. Сукупність наведених вище детермінант автор назвав національним «ромбом» конкурентоспроможності, а компонента ромба «споріднені та підтримуючі галузі» знайшла своє продовження в теорії кластеризації країн світу.

Під кластером М. Портер розумів групу географічно сусідніх, взаємопов'язаних компаній та пов'язаних із ними організацій, що діють у певній сфері, характеризуються спільною діяльністю та взаємодоповнюють одна одну [45]. Під час дослідження кластерних структур автор особливу увагу приділив ідентифікації національних кластерів 8 країн світу: США, Великої Британії, Німеччини, Японії, Італії, Швейцарії, Швеції та Кореї.

Послідовником М. Портера у розробці теорії кластеризації є М. Енрайт [24]. Він більше досліджував географічний масштаб конкурентної переваги і стверджував, що остання створюється не на національному, а на регіональному рівні, де головну роль відіграють історичні передумови, різноманітність культури ведення бізнесу, організація виробництва та отримання освіти.

На думку автора, регіональний кластер – це промисловий кластер, у якому фірми-члени знаходяться в географічній близькості одна до одної або це географічна агломерація фірм, які працюють в одній або декількох споріднених галузях господарства.

Британські вчені Р. Каблінски, Дж. Хамфрі та Х. Шмітца запропонували концепцію взаємодії ланцюжків доданої вартості та кластерів [46; 47]. На думку авторів, за умови включення локального кластера в ланцюжок доданої вартості його фірми-члени мають сприятливі умови для вдосконалення виробничого процесу та продукту. Однак вони застерігають, що при цьому практично повністю виключається можливість функціонального вдосконалення, і в країнах, що розвиваються, інноваційні можливості для кластерів є обмеженими.

У науковій літературі визначено 6 основних моделей побудови промислових кластерів у провідних країнах світу: італійська, японська, фінська, північноамериканська, індійсько-китайська та пострадянська [30].

У роботі [30] наведено ідентифікаційні ознаки, характерні для кожної з моделей (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Ідентифікаційні ознаки для вибору моделей побудови промислових кластерів

Модель промислового кластера	Характерні ознаки
Італійська	1. Високий ступінь розвитку малого бізнесу та конкуренції 2. Наявність великої кількості фірм, які можна об'єднати з метою підвищення їх конкурентоспроможності 3. Наявність колективних інститутів, що підтримують кластери 4. Гнучкість і швидкість реакції на зміну можливих запитів
Японська	1. Наявність початкового капіталу 2. Великі масштаби виробництва технологічно складної продукції, яка має великий попит 3. Наявність фірми-лідера 4. Наявність великої кількості постачальників 5. Інноваційна спрямованість в діяльності фірм
Фінська	1. Висока конкурентоспроможність продукції (експортна орієнтованість) 2. Високий рівень інтернаціоналізації бізнесу та інновацій 3. Дефіцит природних ресурсів 4. Потужний науковий сектор 5. Інноваційна спрямованість в діяльності фірм
Північно-американська	1. Висока конкуренція між фірмами одного рівня 2. Висока активність в напрямі впровадження інновацій 3. Мобільність робочої сили 4. Високий рівень підприємницької активності 5. Інноваційна спрямованість в діяльності фірм
Індійсько-китайська	1. Наявність фірми-лідера 2. Високий рівень інтернаціоналізації бізнесу та іноземних інвестицій 3. Високий рівень експорту продукції 4. Тверді обмеження на імпорт продукції 5. Зростаючий імпорт інноваційних технологій 6. Ключова роль держави у розвитку кластерних структур 7. Велика кількість підтримуючих інститутів на світовому, державному, регіональному і місцевому рівнях

Джерело: [30]

Водночас М. Кизим надав такі можливості застосування різних моделей кластерних структур (табл. 1.9).

Таблиця 1.9

Можливості застосування різних моделей побудови кластерних структур

Модель побудови кластерної структури	Можливість застосування
Італійська	Може бути використана при організації виробництва продукції невисокого технологічного рівня з високим ступенем її диференціації за наявності колективних інститутів підтримки, а також промислових парків, фінансових і маркетингових консорціумів, технологічних інститутів
Японська	Може бути використана у виробництвах, які пов'язані з виготовленням технологічно складної наукової продукції та постійним удосконаленням технологій
Фінська	Може використовуватися в невеликих країнах, де є: - дефіцит природних ресурсів; - невеликий внутрішній попит на продукцію, яка є конкурентоспроможною; - економічні зв'язки з сусідніми країнами; - експорт високоякісної продукції підтримується потужним сектором науково-дослідних організацій
Індійсько-китайська	Може бути впроваджена в країнах, які не мають достатньо передових технологій і досвіду ведення діяльності на світовому ринку за умови: - високого рівня інтернаціоналізації бізнесу та іноземних інвестицій; - зростаючого імпорту інноваційних технологій; - ключової ролі держави в розвитку кластерних структур; - наявності підтримуючих інститутів на світовому, державному і регіональному рівнях
Північно-американська	Може бути використана, якщо: - виробничий процес не передбачає встановлення тісних взаємозв'язків між підприємствами; - у країні є добре розвинені ринкові інститути; - серед виробників продукції існує сильна конкуренція та висока підприємницька активність
Пострадянська	Може використовуватися, якщо в регіонах існують науково-виробничі комплекси і всі необхідні ресурси

Джерело: [30]

Виходячи з даних, наведених у табл. 1.8 і табл. 1.9, для територіальних громад Черкаської області пропонується використовувати індійсько-китайську модель побудови кластерних структур.

Отже, кластерний підхід дедалі більше утверджується як провідний інструмент стратегування розвитку територіальних громад в умовах, коли традиційні моделі економічного відновлення – точкова підтримка окремих підприємств, розрізнені

інфраструктурні проєкти – виявляються недостатніми для розв’язання комплексу викликів воєнного та повоєнного періоду. На відміну від секторальних або суто інфраструктурних стратегій, кластерний підхід дозволяє одночасно поєднати три ключові завдання, що постають перед сучасною громадою: відновлення зруйнованого економічного потенціалу, стимулювання індустріального розвитку та підвищення стійкості (резильєнтності) локальної економічної системи до майбутніх шоків.

У повоєнному відновленні громади стикнуться з фрагментацією виробничих ланцюгів, втратою частини підприємств і трудового потенціалу, а також потребою одночасно розв’язувати інфраструктурні, соціальні та економічні завдання в умовах обмежених фінансових ресурсів [48]. Кластерна модель дозволяє консолідувати відновлювальні зусилля навколо групи взаємопов’язаних підприємств і інституцій, а не розпорошувати підтримку між непов’язаними суб’єктами [49]. Це особливо актуально для громад, що приймають релокований бізнес: формування кластера навколо переміщених підприємств і місцевих постачальників дозволяє швидше відновити виробничі зв’язки, ніж ізольована інтеграція окремого підприємства в економіку громади.

Кластерний підхід також є драйвером індустріального розвитку [50]. У розвитку громад це означає, що індустріальний розвиток не зводиться до залучення поодиноких інвесторів, а розглядатиметься як формування цілісної виробничої екосистеми: якірне підприємство – постачальники – сервісні компанії – освітні та дослідницькі установи. Саме такий підхід дозволяє перейти від разового залучення інвестицій до самовідтворюваного економічного зростання громади, оскільки кластер генерує додану вартість не лише для окремого інвестора, а й для мережі локальних суб’єктів.

Кластерний підхід сприятиме забезпеченню резильєнтності територіальних громад, яка відображає здатність економічної системи адаптуватися до шоків (воєнних, енергетичних, логістичних та інших) без критичної втрати функціональності [51]. Кластерна організація підвищує резильєнтність через кілька механізмів:

– диверсифікація зв'язків – підприємства кластера мають кілька альтернативних постачальників і каналів збуту в межах самого кластера, що знижує залежність від зовнішніх, вразливих до перебоїв ланцюгів постачання;

– спільна інфраструктурна стійкість – кластерна модель полегшує спільне інвестування в резервні джерела енергії, логістичні хаби чи інші елементи критичної інфраструктури, розподіляючи витрати між учасниками;

– накопичення й циркуляція знань – територіальна близькість підприємств кластера прискорює поширення адаптивних практик (наприклад, досвіду переходу на децентралізовану енергетику) в межах громади;

– гнучкість ринку праці – кластер, що об'єднує технологічно споріднені підприємства, дозволяє швидше перерозподіляти кадри між суб'єктами кластера в разі втрати робочих місць на одному з підприємств, знижуючи соціальні наслідки економічних шоків.

Таким чином, кластерний підхід виконує інтегруючу функцію в стратегії розвитку територіальної громади: він одночасно є інструментом пришвидшеного повоєнного відновлення виробничих зв'язків, механізмом системного (а не точкового) індустріального розвитку та джерелом підвищеної стійкості локальної економіки до майбутніх криз. Це дозволяє розглядати кластерний підхід не як один з альтернативних напрямів економічної політики громади, а як провідний, системоутворюючий елемент стратегії її розвитку, навколо якого можуть інтегруватися інші інструменти – індустріальні парки, донорська підтримка та інвестиційні механізми.

Висновки до розділу 1

На основі проведеного дослідження було отримано такі наукові результати:

1. Удосконалено структурно-логічну модель аналізу територіально-демографічного потенціалу та фінансової спроможності, яка базується на системі взаємопов'язаних часткових показників.

2. Удосконалено матрицю позиціонування територіальних громад у регіоні у площині «територіально-демографічний потенціал – фінансова спроможність», що дає змогу визначити громади-точки економічного розвитку.

3. Запропоновано кластерний підхід як пріоритетний напрям стратегічного розвитку територіальних громад регіону.

4. Визначено особливості економіки Черкаської області, до яких віднесено такі:

- аграрно-індустріальний тип економіки регіону на базі потужного сільського господарства;
- відносно масштабна хімічна промисловість;
- харчова промисловість – як драйвер економічного розвитку регіону;
- висока залежність сільського господарства від агрохолдингів;
- слабка індустріальна глибина переробки сировини.

5. Ідентифіковано основні проблеми розвитку економіки Черкаської області, до яких віднесено:

- аграрно-сировинна спеціалізація економіки регіону, яка надмірно спирається на сільське господарство і первинну переробку при слабкому розвитку обробної промисловості;
- продовження деіндустріалізації регіону, що проявляється в скороченні обсягів машинобудівної і приладобудівної галузі;
- продовжується розрив між наукою і виробництвом, що призводить до того, що наукові розробки не доходять до реального сектора економіки;
- регіон продовжує втрачати робочу силу і людський капітал;
- інституціональна слабкість регіональної політики, що проявляється у фрагментарності економіки, відсутності чіткої індустріальної спеціалізації області та слабкій координації розвитку громад і регіону в цілому.

6. Черкаська область – не є індустріальним гігантом України, а є регіоном, що застряг між аграрною моделлю та неповною індустріалізацією.

7. Здійснено позиціонування 66 територіальних громад Черкаської області в координатах матриці «територіально-демографічний потенціал – фінансова спроможність» та визначено 10 громад, які можуть бути точками економічного розвитку.

8. Визначено недоліки галузевого підходу в економіці та запропоновано кластерний підхід як системоутворюючий елемент стратегії розвитку територіальних громад, навколо якого можуть інтегруватися інші інструменти – індустріальні парки, донорська підтримка та інвестиційні механізми.

9. Обґрунтовано, що кластерний підхід виконує інтегруючу функцію в стратегії розвитку територіальної громади: одночасно є інструментом пришвидшеного повоєнного відновлення виробничих зв'язків, механізмом системного (а не точкового) індустріального розвитку та джерелом підвищеної резильєнтності місцевої економіки до майбутніх криз. Це дозволяє розглядати кластерний підхід не як один з альтернативних напрямів економічної політики громади, а як провідний, системоутворюючий елемент стратегії її розвитку, навколо якого можуть інтегруватися інші інструменти – індустріальні парки, донорська підтримка та інвестиційні механізми.

10. Доведено, що для територіальних громад Черкаської області найбільш ефективним є використання індійсько-китайської моделі побудови кластерних структур.

Основні результати досліджень цього розділу опубліковано в роботах автора [48–51].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДО РОЗДІЛУ 1

1. Статистичний збірник «Регіони України 2021». Частина 1. Київ : Державна служба статистики України, 2022. 276 с.
2. Населення України в 2021 р. Київ : Державна служба статистики України, 2022. 187 с.
3. Статистичний збірник «Валовий регіональний продукт 2021». Київ : Державна служба статистики України, 2023. 107 с.
4. Статистичний збірник «Регіони України 2021». Частина 2. Київ : Державна служба статистики України, 2022. 634 с.
5. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва». Київ : Державна служба статистики України, 2022. 120 с.
6. Статистичний збірник «Сільське господарство України у 2022 році». Київ : Державна служба статистики України, 2023. 164 с.
7. Статистичний щорічник України за 2024 рік. Київ : Державна служба статистики України, 2025. 273 с.
8. Головне управління статистики у Черкаській області. URL: <https://www.ck.ukrstat.gov.ua>
9. Kizielewicz B., Tomczyk T., Gandor M., Sałabun W. Subjective weight determination methods in multi-criteria decision-making: a systematic review. *Procedia Computer Science*. 2024. Vol. 246. P. 5396-5407.
DOI: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2024.09.673>
10. Žižović M., Miljković B., Marinković D. Objective methods for determining criteria weight coefficients: A modification of the CRITIC method. *Decision Making: Applications in Management and Engineering*. 2020. Vol. 3(2). P. 149–161.
DOI: <https://doi.org/10.31181/dmame2003149z>
11. Libório M. P., Karagiannis R., Diniz A. M. A., Ekel P. I., Vieira D. A. G., Ribeiro L. C. The Use of Information Entropy and Expert Opinion in Maximizing the Discriminating Power of Composite Indicators. *Entropy*. 2024. Vol. 26 (2). No. 143.

DOI: <https://doi.org/10.3390/e26020143>

12. Abreu I., Mesías F.J., Ramajo J. Design and validation of an index to measure development in rural areas through stakeholder participation (Delphi method). 2021. URL: <https://arxiv.org/pdf/2109.12568>

13. Gómez-Limón J. A., Arriaza M., Guerrero-Baena M. D. Building a Composite Indicator to Measure Environmental Sustainability Using Alternative Weighting Methods. *Sustainability*. 2020. Vol. 12 (11). Art.4398.

DOI: <https://doi.org/10.3390/su12114398>

14. Dligach A., Stavytskyy A. Resilience Factors of Ukrainian Micro, Small, and Medium-Sized Business. *Economies*. 2024. Vol. 12. No. 12. Art. 319.

DOI: <https://doi.org/10.3390/economies12120319>

15. Polishchuk Ye., Kornyliuk A., Lavreniuk V., Horbov V., Ivashchenko A., Tepluk M. Running a Business during Wartime: Voice of Ukrainian Displaced Business. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Vol. 22. Iss. 3. P. 287–302.

DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(3\).2024.23](https://doi.org/10.21511/ppm.22(3).2024.23)

16. Хаустов М. М. Стартапи: створення та масштабування : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2023. 224 с.

DOI: <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-44-2>

17. Zomchak L., Yehorchenkova N., Yehorchenkov O., Kubych V. Tracking Regional Competitiveness in Ukraine: An Integral Indicator Approach to Assessing Disparities and Development // 2025 IEEE European Technology and Engineering Management Summit (E-TEMS). 2025.

DOI: <https://doi.org/10.1109/E-TEMS64751.2025.11239131>

18. Бабенко К. Є., Дячек О. Ю. Методичний підхід щодо визначення впливу факторів на підвищення конкурентоспроможності території. *Проблеми економіки*. 2020. № 2. С. 175–181.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-2-175-181>

19. Нестеренко В. Ю., Лоза О. О., Болотова Т. М. Оцінювання персоналу як підґрунтя підвищення ефективності його використання на підприємстві. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2025. Вип. 35.

DOI: <https://doi.org/10.30977/PPB.2226-8820.2025.35.164>

20. Децентралізація. URL: <https://decentralization.ua/finance/dashboard/>

21. Clarity Project. URL: <https://clarity-project.info/info/hromada/>

22. Черкаська обласна військова адміністрація. URL: <https://ck-oda.gov.ua>

23. Porter M. E. Clusters and the New Economics of Competition // Harvard Business Review. 1998. URL: <https://static1.squarespace.com/static/54fe01fde4b068b128045b78/t/568a998c25981d3d913bba04/1451923852664/Clusters+and+the+economy.1998.pdf>

24. Enright M. J. Why Clusters are the Way to Win the Game? *World Link*. 1992. No. 5, July/August. P. 24–25.

25. Schmitz H. On the Clustering of Small Firms. *IDS Bulletin*. 1992. Vol. 23. No. 3. July. P. 64–69.

DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1759-5436.1992.mp23003012.x>

26. Rosenfeld S. A. Bringing Business Clusters into the Mainstream of Economic Development. *European Planning Studies*. 1997. Vol. 5. No. 1. P. 3–23.

DOI: <https://doi.org/10.1080/09654319708720381>

27. Swann G. M. P., Prevezer M., and Stout D. (eds.) The Dynamics of Industrial Clustering: International Comparisons in Computing and Biotechnology. Oxford : Oxford University Press, 1998. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048733399001171?via%3Dihub>

28. Visser E.-J., Boschma R. Clusters and Networks as Learning Devices for Individual Firms. Utrecht University, 2002.

29. Roelandt T. and den Hertog P. Cluster Analysis and Cluster-Based Policy Making in OECD Countries: An Introduction to the Theme // Boosting Innovation: The Cluster Approach”. Paris: OECD, 1999. P. 9–23. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/1999/06/boosting-innovation_g1gh244a/9789264174399-en.pdf

30. Кизим М. О. Промислова політика та кластеризація економіки України : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. 304 с. URL: https://ndc-ipr.org/media/ndc_old/documents/kizimmono.pdf

31. Пономаренко В. С., Кривцов А. С. Методика вибору стратегії соціально-економічного розвитку регіонів країни. *Бізнес Інформ*. 2004. № 3–4. С. 47–57.
32. Соколенко С. І. Кластери в глобальній економіці. Київ : Логос, 2004. 848 с.
33. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / за ред. З. С. Варналія. Київ : НІСД, 2007. 820 с.
34. Войнаренко М. П. Кластерні моделі об'єднання підприємницьких структур у туристичній галузі та сфері розваг. *Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація і управління підприємствами (в туристичній сфері)*. 2007. №11. С.13-19. URL: <https://infotour.in.ua/vojnarenko.htm>
35. Marshall A., Marshall M. P. The Economics of Industry. London : Macmillan and Co., 1879. 232 p. URL: <http://pinguet.free.fr/marshall1879.pdf>
36. Becattini G. Riflessioni sul distretto industriale marshalliano come concetto socioeconomico. *Stato e Mercato*. 1989. No. 25. P. 111–128.
37. Thünen Johann Heinrich von. Der isolierte Staat in Beziehung auf Landwirtschaft und Nationalökonomie. Hamburg, 1826. URL: https://www.deutschestextarchiv.de/book/view/thuenen_staat_1826?p=290
38. Launhardt C. W. F. Die Bestimmung des zweckmäßigsten Standortes einer gewerblichen Anlage. Zeitschrift des Vereines Deutscher Ingenieure. 1882.
39. Weber A. Über den Standort der Industrien. Erster Teil: Reine Theorie des Standorts. Tübingen : J.C.B. Mohr, 1909. URL: <https://archive.org/details/ueberdenstandort00webeuoft/page/n3/mode/2up>
40. Christaller W. Die zentralen Orte in Süddeutschland. Jena : Gustav Fischer, 1933.
41. Lösch A. Die räumliche Ordnung der Wirtschaft: eine Untersuchung über Standort, Wirtschaftsgebiete und internationalen Handel. Jena : Fischer, 1940. URL: https://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/nto/nto_0081-PDF/nto_0081_91998.pdf
42. Perroux F. Economic Space: Theory and Applications. *Quarterly Journal of Economics*. 1950. Vol. 64. No. 1. P. 89–104. URL: https://www.tgc.ac.in/pdf/study-material/geography/GEOACORE08T_perroux1950.pdf

43. Boudeville J. R. Problems of Regional Economic Planning. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1966. 192 p. URL: <https://archive.org/details/problemsofregion0000boud/page/n7/mode/2up>

44. Aglietta M., Boyer R. Pôles de compétitivité, stratégie industrielle et politiques macroéconomiques. Paris : Courerture Orange CEPREMAP, 1982. No. 8223. URL: <https://ideas.repec.org/p/cpm/cepmap/8223.html>

45. Porter M. E. The Competitive Advantage of Nations. New York: The Free Press, A Division of Macmillan, Inc. 1990. 896 p. URL: https://economie.ens.psl.eu/IMG/pdf/porter_1990_-_the_competitive_advantage_of_nations.pdf

46. Kaplinsky R., Morris M., Readman J. The Globalization of Product Markets and Immiserizing Growth: Lessons From the South African Furniture Industry. *IDS Working Paper*, June 2001. 34 p.

DOI: [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(02\)00029-3](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(02)00029-3)

47. Humphrey J., Schmitz H. Developing Country Firms in the World Economy: Governance and Upgrading in Global Value Chains. Institut für Entwicklung und Frieden der Gerhard-Mercator-Universität Duisberg // INEF Report, Helf 61, 2002. 37 p. URL: <https://www.ids.ac.uk/publications/developing-country-firms-in-the-world-economy-governance-and-upgrading-in-global-value-chains/>

48. Ісмаїлов А. І. Спільні зусилля для відновлення України: роль міжнародної спільноти та цифрових інструментів // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (24 листоп. 2023 р., м. Харків). Харків, 2023. С. 934–938. URL: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/TEZU_2023_DynJqcC.pdf

49. Ісмаїлов А. Новітні стратегії розвитку регіонів: перехід від централізованого до децентралізованого управління. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. № 2 (19). С. 71–82.

DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.2.10>

50. Ismailov A. Management tools to support the industry of Ukraine. *Management*. 2023. Vol. 37. No. 1. P. 73–83.

DOI: <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2023.1.7>

51. Kolodiziev O., Dorokhov O., Shcherbak V., Dorokhova L., Ismailov A., Figueiredo R. Resilience Benchmarking: How Small Hotels Can Ensure Their Survival and Growth during Global Disruptions. *J. Risk Financial Manag.* 2024. Vol. 17 (7). No. 281.

DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm17070281>

52. Couper M. P. The Future of Modes of Data Collection. *Public Opinion Quarterly.* 2011. Vol. 75. No. 5. P. 889–908.

DOI: <https://doi.org/10.1093/poq/nfr046>

53. de Leeuw E. D. To Mix or Not to Mix Data Collection Modes in Surveys. *Journal of Official Statistics.* 2005. Vol. 21, No. 2. P. 233–255. URL: <https://www.proquest.com/docview/1266791766?sourcetype=Scholarly%20Journals>

54. Groves R. M., Fowler F. J., Couper M. P., Lepkowski J. M., Singer E., Tourangeau R. *Survey Methodology*. 2nd ed. Hoboken, NJ : John Wiley & Sons, 2009. URL: <https://www.wiley-vch.de/en/areas-interest/mathematics-statistics/statistics-16st/survey-research-methods-sampling-16st6/survey-methodology-978-0-470-46546-2>

55. de Leeuw E. D., Hox J., Dillman D. *International Handbook of Survey Methodology*. New York : Lawrence Erlbaum Associates / Routledge, 2008. URL: https://www.researchgate.net/publication/46706288_International_Handbook_Of_Survey_Methodology_2008

56. Паніотто В. І., Харченко Н. М. Методи опитування: підручник. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2017.

57. Опитування соціологічне // Енциклопедія Сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-75560>

58. Анкетування // Велика українська енциклопедія (ВУЕ). URL: <https://vue.gov.ua/Анкетування>

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЗАКОРДОННОЇ ТА ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАКТИКИ І ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТВОРЕННЯ І РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ

2.1. Світовий досвід створення і розвитку індустріальних парків

Роль індустріальних парків (ІП) у розвитку економік країн світу зумовлена як історичним контекстом, так і сучасними викликами. Історично ІП виникли як відповідь на індустріалізацію та потребу в централізованій інфраструктурі для виробництва. У ХХ ст. їх розвиток у західних країнах був пов'язаний із післявоєнним відновленням, державними програмами індустріалізації та пізнішими хвилями лібералізації й глобалізації, що стимулювали кластеризацію виробництва [1]. У сучасних умовах переходу до «зеленої» економіки, цифровізації та післякризового відновлення індустріальні парки слугують інструментом адаптації промисловості до нових стандартів.

Дослідженню шляхів і перспектив промислового розвитку через розвиток ІП присвячено роботи багатьох зарубіжних та українських учених, а також міжнародних організацій. Серед останніх варто виокремити дослідження World Bank, European Commission, OECD і UNIDO. Так, World Bank зосереджується на вивченні ролі ІП у створенні робочих місць і залученні інвестицій. Дослідження OECD враховують політики підтримки індустріальних зон і кластерів. ІП розглядаються як ефективний інструмент індустріалізації та трансферу технологій. UNIDO у 1978 році вперше опублікувало керівництво зі створення ІП. Пізніше цей документ неодноразово перевидавався з доробками. Останній варіант вийшов у 2019 році. З метою просування індустріальних парків ЮНІДО проводить конференції, а її експерти надають ряду країн допомогу в створенні парків. Дослідження UNIDO і OECD підкреслюють важливість НДДКР-інфраструктури та мережевих зв'язків. European

Commission приділяє значну увагу питанням розвитку інноваційного потенціалу ІП на засадах Smart Specialization. Також сучасні дослідження European Commission і UNIDO зосереджені на екологічних і соціальних вимірах розвитку парків, таких як зелена інфраструктура, енергоефективність та управління відходами [2–4].

У 1990-х роках у розвитку ІП розпочався якісно новий етап. Їх кількість стала швидко зростати. Зараз у світі приблизно 15 тисяч таких парків. Три чверті країн світу мають хоча б один ІП. Це сприяло посиленню конкуренції за інвестиції та зростанню вимог до якості послуг, що надаються керуючими компаніями. Збільшення кількості парків було пов'язано з проведенням економічних реформ у багатьох державах із перехідною економікою та країнах, що розвиваються. Їхні керівники розглядали ІП як важливий інструмент залучення іноземних інвестицій. Роль держави в діяльності ІП у таких країнах зазвичай значно вища, ніж у розвинених [5]. У ряді країн створені державні агентства, які займаються цими питаннями. Водночас, якщо в 1980-х роках у країнах з перехідною економікою та тих, що розвиваються, приватні компанії управляли 25% ІП, то зараз – 61% [6]. Отже, питання розвитку ІП у країнах світу як невід'ємної складової їхніх промислових політик залишається надзвичайно актуальним.

Науковцями ІП також розглядаються: як потужний інструмент стимулювання промислового розвитку та підвищення конкурентоспроможності компаній [7–9]; як інструмент регіональної модернізації та реструктуризації територій [10–13]; як перспективний інструмент майбутнього розвитку економіки України [13–16] тощо. Аналізу ефективності цього інструменту в країнах ЄС (Польщі, Угорщині, Німеччині) присвячено роботи [17–19]. Вивчено їхній вплив на економіку Туреччини та Китаю, де парки сприяли інвестиціям і створенню робочих місць, – у роботах [20; 21] та ін.

Узагальнення сучасних досліджень науковців демонструє наявність таких тенденцій:

1. Значна частина публікацій концентрується на економічному ефекті ІП: оцінці впливу на створення робочих місць, динаміку ВВП регіонів, залучення інвестицій та розвиток експорту. Дослідження показують, що ефективність парків значною мірою залежить від якості інфраструктури, доступу до фінансування, наявності

сприятливого регуляторного середовища та інтеграції у глобальні ланцюги вартості.

2. Також велика увага приділяється вченими інституційним і регуляторним аспектам: моделям управління парками (державно-приватне партнерство, приватне управління, муніципальні ініціативи), механізмам стимулювання інвесторів (податкові пільги, спеціальні режими працевлаштування), а також ролі державної політики у формуванні сприятливого середовища. У зарубіжних кейсах підкреслюється важливість прозорих правил гри та послідовної політики для довгострокового розвитку.

3. У науковій літературі виділяється окремий тематичний блок, що стосується інноваційного розвитку: індустріальні парки розглядаються як кластери інновацій, майданчики для трансферу технологій і взаємодії університетів і бізнесу. Публікації показують, що парки з елементами інноваційної екосистеми мають вищу додану вартість і стійкість до екзогенних шоків за умови наявності кадрів, НДДКР-інфраструктури та мережевих зв'язків.

4. У сучасних роботах зростає увага до екологічної та соціальної складових: зеленої інфраструктури, енергоефективних рішень, управління відходами, відповідності екологічним стандартам. Сталий розвиток парків розглядається як чинник підвищення конкурентоспроможності та зниження ризиків для довкілля, що особливо актуально в контексті євроінтеграційних вимог.

5. Окремий блок досліджень пов'язаний з просторово-територіальним аспектом, що враховує вибір місця для розміщення парків, логістичну доступність, інтеграцію з регіональною економікою та вплив на розвиток суміжних територій. Дослідження підкреслюють неоднорідність впливу парків – їхній розвиток може як стимулювати локальне зростання, так і підсилювати регіональну нерівність за відсутності стратегічного планування.

6. Український контекст у площині досліджень зазначеної проблематики враховується через визначення перспективності ІІІ як інструменту післявоєнного відновлення та модернізації промисловості, а також через вивчення наявних бар'єрів, таких як нерозвиненість інфраструктури, фрагментація управління, недосконалість законодавства та дефіцит інвестицій. У низці публікацій запропоновано рекомендації

щодо вдосконалення інституційної підтримки, створення пакетів стимулів та інтеграції парків у національні стратегічні програми.

Вищезазначене дозволяє визначити як високу актуальність проблеми розвитку ІП і їхньої ролі в економічному зростанні, так і наявність значного ряду питань, що потребують подальшого вивчення, особливо в контексті розвитку української економіки. Важливим для України є дослідження світового досвіду створення та розвитку ІП задля визначення та адаптації до українських умов успішних моделей управління, інфраструктурних стандартів, інструментів стимулювання інвестицій і кластеризації, а також екологічних і цифрових практик. Адаптація перевірених рішень з урахуванням національних особливостей сприятиме пришвидшенню відновлення та зменшенню ризиків для сучасних національних реформ.

З часів промислової революції пошук ефективних і сталих моделей економічного зростання країн був пов'язаний із сферою промислового розвитку. Усередині XIX ст. промислова діяльність поступово концентрувалася в окремих районах, відокремлених від житлових і сільськогосподарських. Території зосередження промислової діяльності поступово почали називати промисловими зонами, ІП тощо.

Наприкінці XIX ст. британський економіст А. Маршалл запропонував концепцію «промислової агломерації», а М. Портер – теорію «ромбовидної моделі» промислової агломерації, обґрунтувавши її роль у підвищенні конкурентоздатності. Промислова агломерація була визначена однією з важливих основ сприяння розвитку індустріальних парків, які, своєю чергою, здатні забезпечувати сприятливий простір для розвитку промисловості та розширення цієї агломерації [22].

Термін «індустріальний парк» («industrial park») сформувався в середині XX століття. Його широке вживання походить із США з часів після Другої світової війни (1950–1960-ті рр.), коли на основі промислових агломерацій почали масово створювати плановані зони для розміщення промислових підприємств із інфраструктурою та податковими й адміністративними стимулами.

Попередниками цього терміна виявилися «industrial estate» або «manufacturing estate» у Великій Британії, а сучасне розуміння «industrial park» як спеціальної

промислової зони утвердилося в післявоєнний період.

Сьогодні термін «індустріальний парк» є одним з найбільш вживаних і розповсюджених для означення інструментів реалізації інноваційних підходів в організації промислового виробництва. В узагальненому вигляді ІП – це «велика ділянка землі з необхідною інфраструктурою, надана для ведення господарської діяльності близькими за спеціалізацією компаніями» [23]. Аналогічним чином визначає індустріальні парки і ціла низка інших вчених. Так, В. Галасюк та ін. під ІП розуміють спеціальні промислові території з певною інфраструктурою та набором необхідних послуг, зі спрощеними регуляторними процедурами та пакетом інвестиційних стимулів для виробничих підприємств [7].

У світі індустріальні парки стали фактором прискореного економічного розвитку: Західної Європи та США – 50–100 років тому, країн Азії – 30–50 років тому, країн Східної Європи та інших успішних сусідів (таких, як Туреччина) – 10–20 років тому [22].

Перші ІП були створені у Західній Європі та США ще наприкінці XIX – на початку XX століття. У 1896 р. біля Манчестера (Велика Британія) було створено перший у світі індустріальний парк Trafford Park. У США перший парк з'явився біля Чикаго у 1907 р., а в Азії перший індустріальний парк було створено в Сінгапурі у 1951 р. Сьогодні діяльність ІП поширена як у країнах із розвиненою ринковою економікою (США, країни Західної, Центральної та Східної Європи тощо), так і в тих, що перебувають на різних етапах становлення ринкових відносин (країни Азії, колишнього Радянського Союзу тощо).

В останні десятиліття ІП активно розвиваються в країнах азійського регіону, Східної Європи, Прибалтики та ін., маючи свою специфіку й особливості (рис. 2.1).

Як було сказано раніше, першим ІП у світі вважається Траффордський, заснований компанією «Shipcanal and Docks» [25] у Великій Британії. В країні бурхливий розвиток ІП припав на 30-ті роки XX століття за рахунок проведення реформи регіональної політики в напрямі децентралізації, а другий виток розвитку спостерігався у 60-ті роки в межах програм розвитку кризових і відсталих районів країни.

Рис. 2.1. Генеза розвитку ІП у світі

Джерело: складено автором за [24]

Це призвело до того, що кількість ІП зростає до 60. Третім потужним драйвером розвитку ІП у Великій Британії стала проблема перенасиченості Лондона робочою силою, що спонукала до будівництва нового міста – Мілтон-Кейнс – та відкриття нових індустріальних парків для активізації промисловості й залучення робочої сили до цієї місцевості.

Досвід Великої Британії доводить, що розвиток ІП може бути використаний для вирішення різнополярних проблем соціально-економічного розвитку, серед яких розвиток промисловості, активізація економіки депресивних територій, переміщення робочої сили тощо [6].

Згодом у 1907 р. ІП було засновано у США поблизу Чикаго. Нині ж у США функціонує вже понад 400 індустріальних парків [26].

Серед європейських країн, що стояли біля витоків розвитку ІП, потрібно зазначити Німеччину, у якій перший парк Euro-Industriepark München було створено у 1963 р. [25]. Це стало поштовхом для активного розвитку ІП на всій території країни. Основним імпульсом для розвитку стало залучення державних інвестиційних

ресурсів. Ключовою відмінністю розвитку парків в Німеччині стало те, що ініціатива їх створення йшла не з боку уряду, а з боку державних інвесторів. Це свідчить про те, що це не було виключно урядовим волевиявленням, а мало характер вмотивованого рішення одних із основних каталізаторів розвитку економіки – інвесторів. Поступово ІП в Німеччині розташувалися по всій її території. Зараз у Німеччині успішно функціонують близько 200 ІП, більшість із них трансформована в екоіндустріальні [7].

Індустріальний парк Höchst – один із найбільших у Німеччині. На площі 460 га розташували свої виробництва 90 підприємств, що працюють у хімічній промисловості та фармацевтиці. У них зайнято близько 22 тисяч співробітників, а інвестиції за останні 20 років склали 8 млрд євро [25]. Наразі в Німеччині для розвитку парків активно використовуються механізми державно-приватного партнерства. Приватним фірмам доручається управління ІП, надаються пільгові кредити та пільги [5].

У Чехії після впровадження у 1998 році державної програми розвитку ІП було створено впродовж наступних 7 років сотні ІП та понад 70 тис. робочих місць, а також отримано інвестиції в розмірі 9 млрд євро в нові виробництва [27]. Сьогодні у Чехії промислові виробники в індустріальних парках за різними програмами можуть отримати звільнення від сплати корпоративного податку на строк до 10 років, а також від податку на майно – на строк до 5 років. Держава надає гранти до 12 тис. доларів США за створення нового робочого місця на території ІП.

У Польщі у 1994 р. було розроблено законодавство, яке регулює діяльність спеціальних економічних зон (СЕЗ), що підштовхнуло розвиток ІП у країні. Першу таку зону було створено в 1995 р., а переважна більшість інших – впродовж 1990-х років. Нині на території Польщі існують 14 СЕЗ, а також працюють 77 промислових і технологічних парків. Загальна кількість створених робочих місць в ІП сягнула близько 186 тисяч [28]. У результаті впровадження СЕЗ, упродовж 10 років після створення перших індустріальних парків, реальний ВВП країни зріс на 50%, а експорт збільшився майже втричі [29]. Законодавством Польщі було передбачено отримання компенсації у розмірі 85% витрат на облаштування своєї інфраструктури та рекламу,

гранти на навчання персоналу і фінансову допомогу в разі інвестування в пріоритетні галузі, а також податкові стимули. У Польщі виробники в ІП, розташованих у СЕЗ, можуть отримати звільнення від сплати корпоративного податку або податку на доходи фізичних осіб, а також часткове звільнення від податку на майно. Також існує підтримка навчальних програм, спрямованих на підвищення кваліфікації персоналу, – максимальна сума компенсації становить 70 % [30].

Розвитком ІП опікується Польська асоціація бізнес- та інноваційних центрів. Особливістю розвитку індустріальних і технологічних парків у Польщі є важлива роль місцевих органів влади в їхньому створенні й підтримці. Наприклад, у Високотехнологічному індустріальному парку «Штарград Щецинський» міською владою прийнято рішення про надання допомоги інвесторам у формі звільнення від сплати податку на нерухомість (земельні ділянки, будівлі, споруди або їх частини, призначені для ведення господарської діяльності). Інвестор також може отримати допомогу для:

- впровадження нових інвестицій (інвестиції на суму понад 100 тис. євро, завершення інвестиційного проєкту протягом 48 місяців від подачі заяви);
- при купівлі компанії, яка знаходиться в стадії ліквідації та створення нових робочих місць (не менше 50 нових робочих місць в придбаній компанії протягом 12 місяців від дня подачі заявки);
- створення нових робочих місць під час реалізації нового інвестиційного проєкту (не менше 50 нових робочих місць протягом 3 років) [31].

Показовим прикладом розбудови ІП є Румунія. У 2001 р. уряд країни ухвалив закон щодо створення ІП, надавши інвесторам кілька об'єктів, а вже у 2010 р. у країні було зареєстровано 63 індустріальні парки загальною площею понад 2000 га, з яких 1200 га – Greenfield, інші – Brownfield [32]. Перші інфраструктурні проєкти фінансувалися з Програми допомоги країнам Центральної Європи (PHARE) та національних фондів. Засновниками ІП в Румунії можуть бути фізичні та юридичні особи (органи влади та приватні компанії). На державному рівні діяльність парків координується Міністерством регіонального розвитку та державного управління, а на регіональному – відповідними компетентними органами влади. У 2013 р. в країні було

прийнято новий закон, спрямований на удосконалення умов функціонування індустріальних парків, зокрема, введені нові положення [33]: ІП класифікуються на основі здійснення відповідної діяльності (створення з нуля, агропромисловий, технологічний, інноваційний тощо) і методу авторизації; управляти ІП можуть румунські або іноземні приватні юридичні особи (раніше таке право мали тільки зареєстровані в країні компанії); мінімальна площа ІП має становити не менше 5 га (раніше – не менше 10 га) землі, яка б використовувалася або була у власності компанії терміном на 30 років; визначено новий порядок отримання статусу ІП та вичерпний перелік документів, необхідних для процедури авторизації; визначено інструменти стимулювання розміщення виробництва в ІП: а) звільнення від плати за зміну призначення землі; б) звільнення від сплати земельного збору; в) звільнення від податків за видачу містобудівних сертифікатів та будівельних дозволів; г) звільнення від сплати місцевих податків (податку на нерухомість) за рішенням місцевих органів влади.

Водночас досвід Румунії засвідчує, що ІП, ініційовані органами влади, стикаються з фінансовими проблемами, оскільки залежать від урядових грантів або місцевих фондів. Відсутність необхідного обсягу фінансових ресурсів на місцевому та центральному рівнях є однією з найбільших перешкод для розвитку ІП у країні. Крім того, досвід Румунії показав, що тимчасові податкові пільги або податкові послаблення є менш ефективними у світлі довгострокових перспектив діяльності ІП, ніж програми розвитку або фінансові інструменти, такі як гранти чи надання кредитних ліній [34].

В Угорщині створення ІП розпочалося в 1990-х роках з метою розвитку високих технологій і створення робочих місць. Сьогодні в країні функціонує близько 180 ІП, в яких працюють 2989 компаній та 171 тис. співробітників. Діяльність ІП характеризується такими показниками: залучено 4,1 млрд дол. США інвестицій; 40% виробленої продукції спрямовується на експорт; продуктивність праці на 70% вища за середню в промисловості; з 50 найбільших ТНК, що працюють в Угорщині, 39 здійснюють свою діяльність в ІП [35].

Статус ІП в Угорщині може бути наданий бізнес-організації, державній

організації, регіональній асоціації розвитку або органу місцевого самоврядування за таких умов: площа ІП – не менше 20 га; наявність техніко-економічного обґрунтування з описом створення запланованого ІП, мінімальної кількості організацій і співробітників, що вже працюють на території парку, а також документа щодо схвалення місцевими органами влади [36]. Крім того, ІП повинні бути засновані на приватно-державному партнерстві, відповідати низці соціальних (кількість створених нових робочих місць, кількість малих і середніх підприємств на території парку) та екологічних критеріїв. Якщо створення ІП не дає швидких фінансових результатів власникам компаній, вони можуть звернутися по підтримку, спеціально призначену для таких організацій.

У країнах Центрально-Східної Європи (Словаччина, Польща, Угорщина, Румунія) високу ефективність продемонструвала модель ІП, коли ініціатором створення виступає муніципалітет, якому у статутному фонді керуючої компанії належить контрольний або найбільший міноритарний пакет акцій. Центральний уряд також може викупити частину акцій для підтримки розвитку проєкту.

Північна Македонія просуває ІП як ключовий інструмент залучення прямих інвестицій, створення робочих місць і збільшення обсягів експорту. Інтеграція з євроатлантичними та європейськими ринками стимулює фокус на експортно-орієнтованому виробництві та послугах. Індустріальні парки в Північній Македонії розвиваються за моделлю Technological-Industrial Development Zones (TIDZ), а також як традиційні вільні економічні зони з «готовою» інфраструктурою, довгостроковою орендою землі, прискореною реєстрацією тощо. Учасникам пропонується ряд податкових референцій: податкові канікули для корпоративного та персонального податку, звільнення від ПДВ/мита в окремих випадках, прямі гранти/субсидії для великих інвестицій. Серед додаткових стимулів – інвестиційні гранти, програми працевлаштування/навчання, підтримка експорту [7]. За секторальною спрямованістю в індустріальних парках країни переважають легка промисловість і текстиль (традиційно), електроніка та електротехніка, автомобільні компоненти, харчова переробка, а також ІТ-сектор і логістика. Останніми роками інтерес до електроніки, складання компонентів і сервісних центрів стає дедалі

сильнішим. Основні інвестори – малий і середній капітал з ЄС та регіону, а також міжнародні виробники, що шукають низькі витрати праці й близькість до європейських ринків [37; 38].

ІП у Північній Македонії розвиваються помірно активно: є певний прогрес в інфраструктурі й зростає цікавість до технологічних інвестицій, але зберігаються проблеми з кваліфікованою робочою силою, локальною інфраструктурою та адміністративними перешкодами.

У середині минулого сторіччя розвиток ІП отримав новий імпульс із відкриттям їх у Сінгапурі у 1951 р., а згодом у всіх країнах Азійських Тигрів [26].

ІП зіграли величезну роль у піднесенні Південної Кореї. Перший парк було створено в країні в 1962 році [5]. На початку 1970-х років розвиток ІП у Південній Кореї став пріоритетом промислової політики з акцентом на стратегічні галузі: чорну й кольорову металургію, суднобудування, автомобільну промисловість, електроніку та нафтохімію. З 1980-х років уряд почав просувати малі та середні ІП у слаборозвинених провінціях і створювати невеликі агропромислові парки по всій країні. Пізніше зусилля були спрямовані на розвиток наукомістких галузей у парках, підвищення конкурентоспроможності ІП першого покоління та поліпшення стану навколишнього середовища в них.

Спочатку парки надавали земельні ділянки та комунальні послуги. Пізніше спектр послуг істотно розширився: керуючі компанії стали надавати інформаційні, консультаційні, маркетингові та інші послуги. Наразі багато ІП в Південній Кореї спеціалізуються на певних видах діяльності. Це дозволяє налагодити співпрацю між їхніми учасниками, створивши технологічні ланцюги. Такі парки сприяють формуванню ефективних кластерів [5].

На цей час у Південній Кореї діють близько 1200 ІП, забезпечуючи 80% національного експорту, 70% промислового виробництва та 50% зайнятості в промисловості. Уряд надає пільги резидентам вільних економічних зон. Такі пільги застосовуються компаніями, які інвестували понад 30 млн доларів США або компаніями, які інвестували й працювали в межах раніше створених спеціальних економічних зон. Інвесторам надаються гарантії репатріації прибутку та капіталу, а

іноземним громадянам дозволено володіти підприємствами, зареєстрованими в індустріальних парках. Також у Південній Кореї законодавчо затверджено надання фінансової підтримки та підтримки розвитку інфраструктури [39]. Підприємства зони іноземних інвестицій в галузі високих технологій чи бізнесу, пов'язаного з сервісним обслуговуванням промислових підприємств, звільнюються від сплати податків на п'ять років. Крім того, протягом двох років для цих підприємств законодавством Південної Кореї передбачена можливість сплати податків у розмірі 50% від суми належного податкового платежу.

Гарним прикладом створення спеціальних економічних зон є Туреччина, в ІП якої нині діють понад 50 тис. підприємств-резидентів. Впродовж останніх 30 років у Туреччині було створено 346 ІП, у яких зосереджено понад 80% прямих іноземних інвестицій та понад 50 тис. діючих підприємств-резидентів. Експорт країни та ВВП в період 2002–2010 років зросли понад у 3 рази, що дозволило країні, яка десятиріччями була боржником МВФ, повернути останній транш і повністю погасити заборгованість перед МВФ [40].

У Туреччині виробники в ІП через локальні та національні інвестиційні стимули звільняються від ПДВ та ввізного мита на імпортне обладнання, отримують зниження ставки корпоративного податку (до 90%), звільняються від сплати внесків на соціальне страхування (для індустріальних парків строк звільнення може становити 12 років), від сплати податку на нерухомість (на п'ять років), а також отримують здешевлене виділення землі, зниження вартості електроенергії, води, природного газу та зв'язку. Завдяки грамотній промисловій політиці сьогодні Туреччина випереджає Україну за реальним ВВП на душу населення в 2,5 рази, при тому, що в 1990 р. країни були на одному рівні [41].

Фінансування ІП в Туреччині здійснюється відповідно до програми «Фонд індустріальних парків та малого підприємництва», що формується із загального бюджету. Міністерство торгівлі і промисловості відповідно до рівня розвитку місцевості, де розташований індустріальний парк, надає кредит у розмірі 90–99% від вартості проєкту [34].

У Таїланді працюють наразі 44 ІП. На підприємствах, що працюють, зайнято

близько 513 тис. працівників. Управління промислових зон Таїланду (IEAT) – державна установа при Міністерстві промисловості – контролює всі індустріальні парки в країні. Більшість парків створено приватними фірмами та управляється ними спільно з IEAT. Однак деякі парки належать державі та управляються безпосередньо IEAT. Є також кілька парків, створених і експлуатованих приватними фірмами [5].

У В'єтнамі перший ІП було створено в 1991 році. У 2015 році в країні вже діяли 292 ІП та 18 особливих економічних зон. На підприємствах, розташованих у них, було зайнято 2,5 млн працівників. Ці підприємства забезпечували 40% експорту країни [5].

ІП у таких країнах, як В'єтнам, часто створюються за допомогою фірм із розвинених країн. Так, японська корпорація Sumitomo створила та керує низкою ІП у В'єтнамі, на Філіппінах, в Індії, в Індонезії, у Бангладеш, у М'янмі [5].

ІП відіграли дуже важливу роль в індустріалізації Сінгапуру. У 1961 році почали створювати парк у Джуронгу. Це було складним завданням, оскільки воно передбачало осушення боліт. Однак витрати швидко окупилися, і вже в 1968 році в парку працювали 153 підприємства, а ще 46 будувалися. Зараз на острові працюють близько 100 підприємств, сукупні інвестиції яких становлять 47 млрд дол., а також сформувався потужний нафтохімічний кластер – один із найбільших у світі.

Серед відомих ІП Сінгапуру – Індустріальний парк Чангі, розташований поруч з аеропортом Чангі, у якому діють високотехнологічні компанії, зокрема Honeywell, IBM, фінансові установи, такі як Citibank, Credit Suisse, DBS Bank (Сінгапур), а також склади. Інший потужний парк – Аерокосмічний парк Селетар – займає 320 га. У ньому працюють компанії, що займаються виробництвом авіаційної техніки, зокрема Rolls-Royce, Airbus, Pratt & Whitney, її ремонтом і обслуговуванням, а також навчальні заклади, що готують пілотів та авіаційних фахівців. Біомедичний парк Туас – розташований в західній частині Сінгапуру. У ньому діють фармацевтичні, біотехнологічні та медичні компанії, зокрема Pfizer, Novartis, Merck.

ІП у Сінгапурі створює та експлуатує корпорація JTC, підпорядкована Міністерству промисловості та торгівлі. Державна консалтингова компанія Surbana Jurong сприяє закордонним державам та компаніям в організації індустріальних парків і економічних зон, а також у розробленні генеральних планів міст. Компанія

працює в 40 країнах. Вона брала участь у створенні понад 100 індустріальних парків [5].

В Китаї ІІІ прийнято називати індустріальними зонами, їх почали створювати ще в 1980-х рр. Наразі в Китаї 375 таких зон – там акумулюється близько 25 % усіх прямих іноземних інвестицій. Вони забезпечують Китаю приблизно 15 % товарного експорту та понад 4 млн робочих місць [22]. Індустріальні зони формують близько 10,0 % ВВП, акумулюють 30,0% прямих іноземних інвестицій та генерують 37,0% товарного експорту країни. Чисельність працюючих у межах індустріальної зони становить майже 4 млн осіб.

У 1979 р. Центральний комітет Комуністичної партії Китаю та Державна рада ухвалили рішення про створення «особливих економічних зон» у Шеньчжені, Чжухаї, Шаньтоу та Сямень. Промислова зона Шекоу на півострові Наньтоу спеціальної зони Шеньчжень, площею 2 км² стала першим промисловим парком Китаю, відкритим для зовнішнього світу. У 1984 р. Центральний комітет Комуністичної партії Китаю та Державна рада ухвалили рішення про подальше відкриття 14 прибережних міст-портів, передбачивши, що ці міста можуть окреслювати територію з чіткими географічними кордонами та створювати зони економічного й технологічного розвитку. У 1988 р. держава схвалила створення першої зони розвитку високотехнологічної промисловості – Пекінської експериментальної зони розвитку індустрії нових технологій. Того ж року в Шанхаї було засновано зону розвитку нових технологій Caohejing. У 1992 р. Державна рада послідовно відкрила велику кількість міст уздовж річки Янцзи, внутрішніх прикордонних міст і столиць провінцій, а також розпочала будівництво національних високотехнологічних промислових зон розвитку. Відтоді в Китаї спостерігається «лихоманка зон розвитку». До серпня 2004 р. нараховувалося 6866 зон забудови різного типу з планованою площею 38600 км². Однак у зв'язку з поширенням зон розвитку по всій країні виявилася низка проблем, зокрема, деякі місцевості та департаменти свавільно схвалювали створення різноманітних зон розвитку з різними назвами, довільно обгороджували значну кількість оброблюваної землі, видавали пільгові поліси за межами своїх повноважень. Починаючи з 2003 р. китайський уряд почав вилучати та консолідувати зони

розвитку. Також у 2006 р. Державна рада схвалила створення 222 зон розвитку національного рівня та 1346 зон розвитку провінційного рівня [22]. Відтоді низка ІП одна за одною була перетворена на зони розвитку державного рівня.

Після понад 30 років будівництва та розвитку промислові парки Китаю (зони розвитку) зайняли важливе місце в соціальному та економічному розвитку країни. Вони є піонерами та основою промислового розвитку і відіграють важливу роль у сприянні урбанізації. Останніми десятиліттями Китай побудував понад 1400 великих індустріальних парків. Це значні інвестиції, на які припадає понад 40 % робочих місць у промисловості країни. Китай є одним із найкращих місць для розміщення промислових парків, що пов'язано зі сприятливою політикою країни, тож він став притулком для підприємців. Згідно з публічною інформацією наразі в країні функціонує 169 зон високих технологій державного рівня та 232 зони економічного й технологічного розвитку державного рівня. Серед інших економік Китай ефективно сприяє індустріалізації та створює ефективну модель для розвитку індустріальних парків. За останні чотири десятиліття Китай успішно побудував і керував різноманітними ІП у країні та за кордоном, подолавши проблеми, які перешкоджають розвитку парків (фінансування інфраструктури та координація політики й заходів), і накопичив багатий досвід, знання та провідні практики [42]. Досвід Китаю був успішно відтворений і поширений у багатьох країнах, а також використовувався як еталонна модель розвитку промислових парків у всьому світі. Тому поглиблений аналіз і об'єктивне підбиття підсумків моделі розвитку ІП Китаю та поширення його досвіду є цінними для країн, які розглядають ІП як частину своєї політики індустріалізації, зокрема для країн, що розвиваються, і для країн із середнім рівнем доходу [42].

Якщо розглядати особливості функціонування індустріальних зон Китаю, необхідно зазначити, що найбільш активною серед них є китайська індустріальна зона «Lianyunang Xinpu», площа якої становить 4800 га, а загальна площа об'єктів нерухомості – 200 млн м². Спеціалізація виробничої діяльності індустріальної зони пов'язана з текстильним виробництвом, авіабудуванням, суднобудуванням, торговельно-збутовою діяльністю, проведенням наукових досліджень і

впровадженням розробок тощо. З метою реалізації проєкту залучено інвестиції обсягом 4 млрд юанів.

Ще одна важлива китайська індустріальна зона в Ханчжоу (1993 р.) займає площу 5 000 га. Її діяльність пов'язана із залученням до виробничого процесу 180 компаній («IBM», «LG», «Pepsi», «Merck Sharp & Dohme», «Panasonic» тощо), діяльність яких спрямована на розвиток електроніки, виробництво продуктів харчування, машинобудування та біомедицини [41].

Таким чином, кожна з розглянутих країн має власний досвід у побудові та розвитку ІІ. Урахування досвіду, отриманих уроків і успішних практик є важливим для України під час розбудови економіки.

У цьому контексті ЮНІДО проаналізувала досвід формування та впровадження промислової політики в країнах на різних етапах індустріалізації та узагальнила 10 інструментів політики, які можуть ефективно сприяти промислому розвитку. Практикою доведено, що створення ІІ є дійсно ефективним способом стимулювання внутрішнього промислового виробництва та сприяння торгівлі. Він поєднує та підтримує інші політичні інструменти, зокрема інвестиційну політику й політику сприяння розвитку експорту, щоб прискорити модернізацію промислового потенціалу країни. Нещодавно опубліковане Міжнародне керівництво для індустріальних парків ЮНІДО також вказує на це – «мета розвитку індустріальних парків має бути невід'ємною частиною загальної промислової політики країни». Водночас індустріальні парки можуть слугувати каталізатором промислового розвитку та місцевими двигунами економічного зростання, що може забезпечити значний внесок у відновлення економіки [42].

Отже, узагальнення світового досвіду створення та розвитку ІІ підтверджує їхню ключову роль як інструмента прискореної індустріалізації, залучення прямих інвестицій, створення робочих місць і стимулювання експорту. Проведений у межах даного дослідження аналіз показав, що успіх індустріальних парків не зумовлений єдиною моделлю: у різних країнах застосовувалися державні ініціативи (Китай, Сінгапур, Корея), приватні й муніципальні ініціативи (Велика Британія, США), а також змішані підходи та моделі державно-приватного партнерства (Німеччина,

Угорщина). Світова практика свідчить, що ефективність парків значною мірою залежить від сукупності факторів: наявності якісної інфраструктури, прозорого регулювання та стимулів (податкові пільги, гранти, компенсації інфраструктурних витрат), професійного управління (керуючі компанії, державно-приватне партнерство), доступу до фінансування, інтеграції в регіональні кластери та зв'язку з науково-освітніми установами.

Класифікація та підходи до правового регулювання ІП різняться: деякі країни встановлюють чіткі критерії статусу парку й пакет стимулів (Польща, Румунія, Угорщина), інші, переважно розвинені країни, надають більшу гнучкість, покладаючись на ринкові механізми. Досвід країн також демонструє, що тимчасові податкові пільги без комплексної інфраструктурної та інституційної підтримки мають обмежений довгостроковий ефект, отже, пріоритетною є комбінація фінансових інструментів, грантів на інфраструктуру та програм розвитку людського капіталу.

Україна потребує адаптації кращих практик з урахуванням національних особливостей: розширення ролі муніципалітетів і регіональних агентств в ініціюванні парків; створення прозорих процедур реєстрації та управління; формування фінансових механізмів для облаштування інфраструктури (компенсації, гранти, пільгові кредити); розвиток професійних керуючих структур і державно-приватного партнерства; інтеграція парків у систему професійної підготовки (дуальна освіта, R&D-партнерства).

ІП мають потенціал стати каталізатором відновлення та модернізації промисловості України лише за умов комплексного підходу: поєднання ефективного законодавства, фінансової підтримки інфраструктури, професійного управління, підготовки кадрів та екологічно орієнтованих стратегій. Такий підхід, спираючись на кращі надбання міжнародного досвіду, дозволить пом'якшити ризики та сприяти сталому економічному зростанню країни.

2.2. Українська практика створення і розвитку індустріальних парків

Станом на 01.10.2025 року український реєстр ІП офіційно налічував 106 зареєстрованих об'єктів, що свідчить про значний інтерес як держави, так і приватного сектору до розвитку промислових зон, особливо в умовах воєнної економіки та необхідності післявоєнної відбудови [43; 44]. Ця кількість є ключовою рамкою для оцінки національної промислової політики. Зазначені в каталозі дані надані безпосередньо ініціаторами створення та керуючими компаніями індустріальних парків, що забезпечує їхню актуальність, але також накладає обмеження на універсальність поданої інформації.

Детальна фінансова та інфраструктурна інформація, необхідна для глибокого інвестиційного аналізу, доступна лише для обмеженої вибірки з 106 ІП. Така ситуація свідчить про різний ступінь зрілості, функціональної готовності та прозорості у звітності серед зареєстрованих об'єктів. Цей аналіз буде зосереджений на виявленні загальних тенденцій та критичних інфраструктурних прогалин, використовуючи наявні детальні дані як репрезентативні кейс-стаді.

Проте якісний аналіз виявляє значний дисбаланс між кількістю зареєстрованих ІП і їхнім функціональним статусом. Згідно з даними Міністерства економіки, лише близько третини (приблизно 35) з цих об'єктів мають одного або двох діючих виробничих резидентів [43; 44]. Решта перебуває на стадії створення, часто залишаючись «теоретичними проєктами» через відсутність розвиненої інженерної інфраструктури та неефективне управління. Загальний обсяг інвестицій учасників та інших суб'єктів ІП, про які подано звіти до Мінекономіки, становить 30,5 млрд грн.

Стрімке зростання кількості ІП до 106 демонструє активну політику реєстрації, проте більшість із них досі перебуває на початковій стадії. Ініціатори створення та керуючі компанії (КК) зобов'язані виконувати ключові вимоги, щоб зберегти статус ІП, зокрема: збудувати та ввести в експлуатацію 5 тис. м² промислових будівель і залучити 2 учасників протягом 3 років.

З Реєстру також виключаються ІП, які не відповідають вимогам або припинили діяльність, що підтверджується виключенням ІП «Центральний» у 2018 році та погодженням виключення таких ІП, як iPark, «Яворівський», «Ланнівський» та E40 Industrial Park у травні 2023 року. Це свідчить про наявність дисциплінарного механізму, який підвищує вимоги до ініціаторів.

Проведемо аналіз 106 ІП за місцем їхнього розташування, щоб виявити регіональні пріоритети та основні логістичні чи економічні причини такого розміщення [43; 44].

Аналіз розташування ІП підтверджує стійкий географічний зсув інвестиційної уваги, зумовлений факторами безпеки та логістики. Географічна концентрація та розподіл ІП в Україні, згідно з наданими джерелами, демонструють значну концентрацію в західних і центральних регіонах (табл. Б.1 Додатка Б).

Розподіл 106 ІП за областями України подано на рис. 2.2.

Розміщення ІП тісно корелює з ключовими економічними, логістичними та безпековими факторами, які можна класифікувати за регіональним принципом:

1. Західні області (Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Волинська, Чернівецька).

Ці регіони мають найбільшу концентрацію ІП (понад 45% від загальної кількості), що зумовлена насамперед їхнім стратегічним розташуванням, відносною безпекою від активних бойових дій та прямим виходом на європейські ринки, що є критичним в умовах війни.

Багато ІП розташовані поблизу кордонів ЄС. Наприклад: Закарпаття (12 ІП) має унікальну логістику: ІП «Соломоново» має залізничні під'їзні колії європейського (EU) та суміщеного (CIS/EU) типів. Присутність парків у Сваляві, Мукачеві, Тячеві та Ужгороді пояснюється близькістю до кордонів Угорщини та Словаччини.

Львівщина має високу концентрацію ІП (Львів, Городок, Кам'янка-Бузька, Мостиська, Дрогобич, Стрий). Багато з них, як-от Мостиський Сухий Порт, розташовані поблизу західного кордону. ІП «Червоноград» розташований поблизу кордону з Польщею. Багато з них розташовані поблизу міжнародних трас (наприклад, М-10, як у «Рясне-2»/«М10»), що забезпечують прямий зв'язок із західним кордоном.

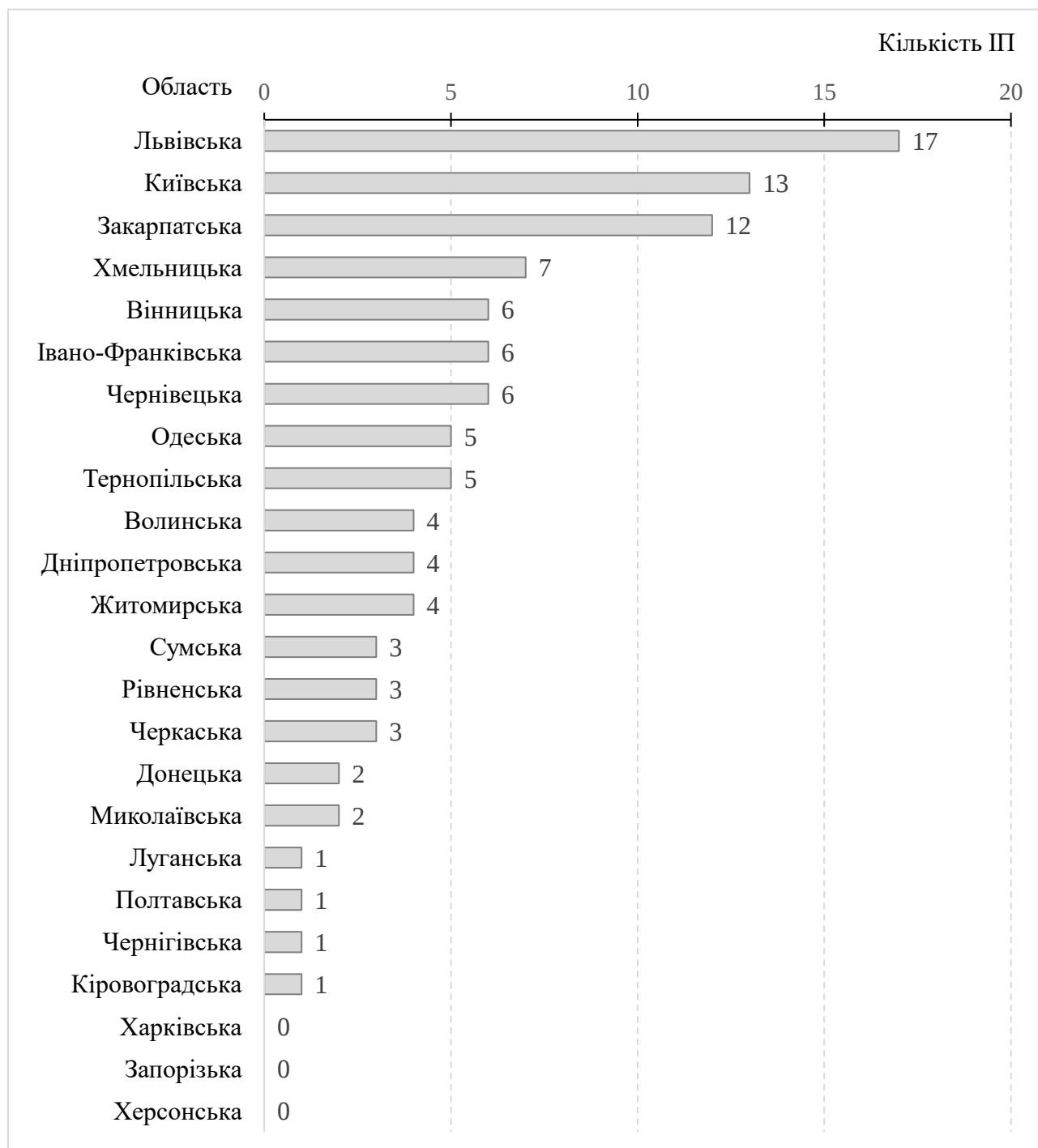

Рис. 2.2. Розподіл ІП по областях України

Джерело: сформовано автором на основі [43]

ІП «КОВЕЛЬ ПОРТО» (Волинська обл.) спеціалізується на машинобудуванні та виготовленні комплектуючих для автомобільної промисловості, що є типовим для прикордонних виробничих кластерів.

Багато ІП орієнтовані на машинобудування (Закарпаття, Волинь) та деревообробну/меблеву промисловість (ІП «Вестерн Індастріал», ІП «ІнПарк Борислав»), оскільки це дозволяє швидко інтегруватися у європейські ланцюжки постачання.

2. Центральна Україна (Київська, Вінницька, Житомирська).

Розміщення тут пов'язане з розвиненою інфраструктурою, близькістю до столиці та потужним внутрішнім ринком.

Київська область (13 ІП) має високу концентрацію навколо столиці (Буча, Глеваха, Нові Петрівці, Фастів, Біла Церква). Це забезпечує доступ до великого ринку збуту, кваліфікованої робочої сили та ключових аеропортів (Бориспіль, Жуляни).

Вінницька область (6 ІП) використовує стратегічне положення на перетині шляхів. Наприклад, Вінницький кластер холодильного машинобудування та ІП «ІНТЕГРАЛ», розташовані у м. Вінниця, є великим транспортним вузлом.

3. Схід і Південь (Дніпропетровська, Одеська, Миколаївська).

У цих регіонах розміщення історично пов'язане з промисловим потенціалом або доступом до моря.

Дніпропетровська область (4 ІП): ІП «Кривбас» та «INNOVATION FORPOST» розташовані у промислових центрах Кривого Рогу та Дніпра. Призначення парків на кшталт «Жовті Води» для хімічної промисловості та альтернативної енергетики відображає наявність відповідних ресурсів і інфраструктури.

Одеська область (5 ІП) орієнтована на логістику та переробку. Наприклад, ІП «ЕКОПОРТ» розташований біля селища Нові Білярі, що забезпечує близькість до морського порту «Південний» (2 км). ІП «Р-33» (с. Борщі) сфокусований на металообробці, використовуючи логістику до портів.

4. Регіони, що постраждали від війни.

Слід також зазначити, що в переліку присутні індустріальні парки, які розташовані на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих територіях, зокрема в Донецькій області (ІП «Лиманський», ІП «Техносіті») та Луганській області (ІП «Східний регіон», який перебуває у тимчасовій окупації).

5. Спеціалізовані сільськогосподарські зони.

Низка парків розташована у громадах, орієнтованих на агропереробку. Наприклад, Черкаська область: ІП «Золотоноша» та ІП «БІОСЕНС» (Степанківська ТГ), які спеціалізуються на переробці фруктів та овочів; Хмельницька область: вуглецево-нейтральний ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок» та ІП «Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ» (м. Волочиськ), які спеціалізуються на м'ясопереробці.

Таким чином, розміщення ІП в Україні є стратегічним, з акцентом на західні прикордонні регіони (безпека, європейський ринок) та традиційні промислові/логістичні центри (Київщина, Одещина, Дніпропетровщина).

Найвища концентрація ІП спостерігається у Львівській області (17 ІП), Київській області (13 ІП) та Закарпатській області (12 ІП). Така концентрація у Західному та Центральному макрорегіонах є прямим відображенням стратегії інвесторів щодо мінімізації безпекових ризиків в умовах воєнної агресії. Західні області пропонують не лише відносну безпеку, а й прямий доступ до європейських ринків, що критично важливо для експортоорієнтованих галузей, як-от машинобудування та комплектуючі. Наприклад, ІП "КОВЕЛЬ ПОРТО" на Волині (4 ІП в області) фокусується, зокрема, на виробництві комплектуючих для автомобільної промисловості, підтверджуючи цю тенденцію до прикордонної логістики.

Периферійні регіони також демонструють значну активність, зокрема Полтавська (7 ІП), Вінницька (6 ІП), Івано-Франківська (6 ІП), Хмельницька (6 ІП) та Черкаська (6 ІП) області. Ці регіони часто виступають як внутрішні хаби для релокованого бізнесу та зосереджуються на внутрішньому ринку або на агропереробці.

Регіональна концентрація ІП є безпосереднім наслідком інвестиційного «деризування» в умовах воєнного стану. Регіони, що розташовані далі від лінії фронту й ближче до кордонів ЄС, отримують перевагу, оскільки вони пропонують вищий рівень безпеки та інтегровану логістику.

Переважає більшість ІП, описаних у каталозі, має зареєстровану КК (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Розподіл КК ІП України за категоріями

Категорія КК	Кількість ІП	Частка від проаналізованих ІП (95), %	Частка від загальної кількості ІП (106), %
Приватні	59	62,11	55,66
Комунальні	34	35,79	32,08
Змішані (приватно-комунальні)	2	2,10	1,89
КК відсутня/не вказана	11	-	10,38
РАЗОМ	106	100	100

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

У тих випадках, де КК зазначена, вона може бути приватною (наприклад, ТОВ «Юпаркс» для вінницького ІП або ТОВ «Формація Сигнівка» для ІП «Сигнівка») або комунальним підприємством (наприклад, КП «Інститут розвитку міста Кривого Рогу» для ІП «Кривбас» або КП «Підприємство матеріально-технічного забезпечення» ТМР для ІП «Тернопіль»). Наявність КК є критично важливою, оскільки саме вона відповідає за девелопмент, залучення учасників і управління інженерно-транспортною інфраструктурою парку.

Аналіз показує, що більшість керуючих компаній, які управляють зареєстрованими індустріальними парками, є приватними структурами.

Приватні компанії управляють 59 ІП (62,11% від проаналізованих, де керуюча компанія відома), що свідчить про домінуючу роль приватного сектору у розвитку та управлінні ІП в Україні. Приватні КК, як правило, є товариствами з обмеженою відповідальністю (ТОВ), які найчастіше займаються девелопментом на замовлення, орендою/продажем приміщень і керують як приватною, так і комунальною землею.

Комунальні підприємства (КП, КУ, фонди муніципальних інвестицій) або організації, що мають комунальну форму власності, управляють 34 ІП (35,79% від загальної кількості проаналізованих).

У 11 ІП керуюча компанія відсутня (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Перелік ІІІ, у яких відсутня КК

Область	Назва ІІІ
Вінницька	«ІНТЕГРАЛ»
Волинська	«ЛЮБЛИНЕЦЬ»
Житомирська	«АЗОРТЕХ»
Закарпатська	«СОЛЬВА-ТЕХ»
Івано-Франківська	«Бурштин»
Київська	Еко-індустріальний парк «УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ»
Миколаївська	Техно Парк Вознесенськ
Одеська	«ОДЕСА НОВА ПАРК»
Тернопільська	«Зборів»
Хмельницька	«Ей-Бі-Сі Хаб»
Чернівецька	«Чернівці»

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Перелік ІІІ, створених на комунальній земельній ділянці, та ініціатор їх створення наведено в табл. Б.2 Додатка Б.

Ці парки переважно ініційовані органами місцевого самоврядування та становлять більшість у Реєстрі.

Індустріальні парки, створені на приватній земельній ділянці, управляються приватними девелоперами, що часто забезпечує вищу початкову інфраструктурну готовність (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Перелік ІІІ, створених на комунальній приватній ділянці

Область	Назва ІІІ	КК
Вінницька	Вінтер Спорт	ТОВ «ХЕД Україна»
Житомирська	МА'РИЖАНИ	ТОВ «МА'РИЖАНИ МЕНЕДЖМЕНТ»
Закарпатська	Вестерн Індастріал	ТОВ «ВЕСТЕРН ІНДАСТРІАЛ»
	ЕКО Мукачево	ТОВ «ЕНО Меблі Лтд»
	Мужай	ТОВ «КК «МУЖАЙ ЕНЕРДЖІ»
Івано-Франківська	Kalush Industrial HUB	ТОВ «Пауер Інвест»
	КАЛУШ ПРОДАКШН	ТОВ «Хімзавод Калуш»
Київська	Буча Техно Гарден (Мироцьке)	ТОВ «Індустріальний парк «Мироцьке»
	Біла Церква	ТОВ «АСТРОБІЛД»
	Біла Церква-2	ТОВ «АСТРОБІЛД»
	Л-ТАУН ПАРК	ТОВ «Л-ТАУН ПАРК»
	УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ	Не вказано
	КИТ	ТОВ «Аргус Девелопмент»

Продовження табл. 2.3

Область	Назва ІП	КК
Львівська	Рясне-2 (М10)	ТОВ «Індустріальний Парк М10»
	Захід Ресурс	ТОВ «ІНДАСТРІАЛ ПАРК ГЛОБАЛ ДЕВЕЛОПМЕНТ»
	Бізнес Прайм	Не вказано
	Спарроу Парк Львів	ТОВ «УКРПРОМЕНЕРГО РЕСУРСИ»
	ЕКОЦЕНТР	ТЗОВ «КОМПАНІЯ ЛОГІСТ- ЛЬВІВ-ТРАНС»
Миколаївська	Техно Парк Вознесенськ	Не вказано
Одеська	ЕКОПОРТ	ТОВ «Концепт Ріел Естейт»
	ОДЕСА НОВА ПАРК	Не вказано
Рівненська	КРОНОСПАН РІВНЕ	ТОВ «КРОНОСПАН УКР»
Хмельницька	Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ	ТОВ «КЕРУЮЧА КОМПАНІЯ «ІННОВАПАРК»
Черкаська	БІОСЕНС	ТОВ «СенсКонсалт»
Чернівецька	СОКИРЯНИ Індастрі ХАБ	ТОВ «СОКИРЯНИ ФПХ»
	Новодністровськ	ПрАТ «Гравітон»
	Фруктова Індустрія	ТОВ «ІНТЕРДЖУС»

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

ІП, створені на змішаній (приватній та комунальній) земельній ділянці, поєднують переваги приватного менеджменту з публічною підтримкою (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Перелік ІП, створених на змішаній (приватна та комунальна) земельній ділянці

Область	Назва ІП	Керуюча компанія
Закарпатська	Соломоново	ТОВ «СОЛОМОНОВО ДЕВЕЛОПМЕНТ ПАРК»
Хмельницька	ЕКО АГРО ХАБ Поділля	ТОВ «Грін Індастріал Менеджмент»
	Ей-Бі-Сі Хаб	Не вказано

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Загалом комунальна власність є домінуючою формою ініціативи зі створення ІП в Україні, оскільки місцеві органи влади прагнуть залучити інвестиції та розвивати свої території. Проте приватні парки (наприклад, КРОНОСПАН РІВНЕ, Біла Церква) часто демонструють вищий ступінь готовності інфраструктури та активніше залучення резидентів, оскільки вони мають чітко визначені керуючі компанії, орієнтовані на комерційний успіх і девелопмент на замовлення.

Структура власності земельних ділянок під ІП є критичною для розуміння моделі їхнього розвитку. Більшість ІП, представлених у каталозі, розташована на

комунальних земельних ділянках. До них належать такі великі проєкти, як Вінницький ІП, ВінІндастрі, Кривбас, Київщина та СТАН-ІНВЕСТ. Це є прямим наслідком державної політики, спрямованої на використання муніципальних ресурсів, зокрема землі, для стимулювання регіонального промислового розвитку. Передача землі в комунальну власність дозволяє місцевій владі ефективно управляти ділянками та пропонувати інвесторам пільгові умови землекористування.

Водночас спостерігається значна активність у секторі приватної власності. Великі ІП, що часто демонструють вищий ступінь капіталізації та інфраструктурної готовності, такі як Біла Церква, Біла Церква-2, Буча Техно Гарден (Київська обл.) та Л-ТАУН ПАРК (Київська обл.), розташовані на приватному землекористуванні. Крім того, зустрічається і змішана форма власності, як у ІП «Соломоново» на Закарпатті.

У більшості комунальних ІП або відсутня КК, або її функції виконує міське комунальне підприємство, яке часто є неефективним. Ці КП, як правило, не мають достатніх коштів, досвіду та маркетингових кампаній для активного залучення резидентів. Результатом є те, що ІП не працюють, навіть за наявності базової інженерної інфраструктури.

Законодавство передбачає, що ініціатор має 2 роки для пошуку та призначення КК з моменту реєстрації ІП. Невиконання цієї вимоги є однією з головних причин, чому значна кількість зареєстрованих ІП залишається «теоретичними проєктами».

Аналіз ІП за областями за формою власності та керуючою компанією подано в табл. Б.3 Додатка Б.

Аналіз зареєстрованих ІП виявляє чіткий дисбаланс у структурі власності та, що ще більш критично, значну різницю в ефективності функціонування (залученні резидентів), яка часто залежить від якості керуючої компанії.

Абсолютна більшість ІП в Україні створюється на комунальній землі, а ініціатором є органи місцевого самоврядування.

У таких областях, як Вінницька, Волинська, Донецька, Кіровоградська, Луганська, Сумська, Полтавська та Чернігівська, усі або переважна більшість зареєстрованих ІП перебувають у комунальній власності.

Наприклад, у Сумській (3 з 3), Волинській (4 з 4), Кіровоградській (1 з 1) та Чернігівській (1 з 1) областях комунальна власність домінує.

Навіть у регіонах з найбільшою кількістю парків, таких як Львівська (12 комунальних, 5 приватних) та Закарпатська (7 комунальних, 3 приватних, 1 змішаний), переважає комунальна модель.

Це відображає стратегію органів місцевого самоврядування, спрямовану на використання наявних земельних ресурсів для економічного розвитку та залучення державного співфінансування інфраструктурних проєктів, яке часто доступне саме для муніципальних проєктів.

Хоча комунальна модель є найпоширенішою, саме приватні та змішані форми власності, як правило, демонструють вищу концентрацію активності (залучення учасників та інших суб'єктів).

Приватні КК часто є девелоперами, які мають власні фінансові ресурси та комерційний досвід для швидкого будівництва інфраструктури й активного маркетингу.

Близько двох третин зареєстрованих ІП перебувають у пасивній фазі або на стадії планування/створення. Для інвесторів, зацікавлених у швидкому початку діяльності, ключовими є показники фази функціонування.

Фактичне функціонування парку найкраще підтверджується наявністю зареєстрованих учасників та/або інших суб'єктів господарювання (готових підприємств), а також наявністю призначеної керуючої компанії.

Кількість залучених учасників (резидентів, які отримують пільги) та інших суб'єктів господарювання (підприємств, які вже працюють на території парку або користуються його інфраструктурою) є прямим показником функціонування та заповнюваності ІП (табл. 2.5).

Багато ІП, які були зареєстровані порівняно нещодавно (наприклад, «INNOVATION FORPOST», «Люблинець», «Лиманський»), або ті, що розташовані у зонах підвищеного ризику, наразі не мають зареєстрованих учасників. Це є очікуваним на ранніх стадіях розвитку або в умовах зовнішніх загроз.

Лідерство ІП за кількістю об'єктів господарювання (учасники + інші суб'єкти)

Назва ІП	Область	Кількість учасників	Кількість інших суб'єктів	Керуюча компанія
Західноукраїнський пром. ХАБ	Тернопільська	3	22	ТОВ «ІП «Західноукраїнський пром. ХАБ»
Біла Церква	Київська	1	7	ТОВ «АСТРОБІЛД»
Коростень	Житомирська	4	2	ТОВ «Керуюча компанія «Коростенський ІП»
Kalush Industrial HUB	Івано-Франківська	-	6	ТОВ «Пауер Інвест»
Л-ТАУН ПАРК	Київська	1	4	ТОВ «Л-ТАУН ПАРК»
Дністер	Вінницька	-	4	ІП «ПРОЕКТ-МЕНЕДЖМЕНТ БІЗНЕС КОНСАЛТИНГ»
Вінницький ІП	Вінницька	-	3	ТОВ «Юпаркс»
Соломоново	Закарпатська	-	3	ТОВ «СОЛОМОНОВО ДЕВЕЛОПМЕНТ ПАРК»
Славута	Хмельницька	1	2	КП «Славута-Сервіс»
Ковель Порто	Волинська	2	2	ТОВ «Концепт Ріел Естейт»
МА'РИЖАНИ	Житомирська	1	2	ТОВ «МА'РИЖАНИ МЕНЕДЖМЕНТ»
Тернопіль	Тернопільська	2	1	КП «Підприємство матеріально-технічного забезпечення» ТМР
Фастіндастрі	Київська	2	1	ТОВ «Компанія «СТАРТ-ІНДАСТРІ»
Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ	Хмельницька	1	1	ТОВ «КК «ІННОВАПАРК»

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Водночас у більш безпечних регіонах спостерігається формування активних кластерів.

У Тернопільській області «Західноукраїнський промисловий ХАБ» виділяється найбільшою кількістю залучених суб'єктів: 3 учасники та 22 інші суб'єкти.

У Житомирській області ІП «Коростень» має 4 учасників та 2 інших суб'єкти.

У Київській області ІП «Біла Церква» має 1 учасника та 7 інших суб'єктів.

Кількість «інших суб'єктів» (наприклад, 22 у Західноукраїнському ХАБ) є важливим індикатором ринкової абсорбції. Ці суб'єкти часто представляють логістичні, складські чи дистрибуційні потреби, які вимагають менших капітальних інвестицій

та швидшого розгортання, ніж повноцінне виробництво (учасники, які отримують повні податкові пільги). Це вказує на успішне перетворення ІП на промисловий кластер із спільною інфраструктурою та значною кількістю орендарів.

Таким чином, велика кількість "інших суб'єктів" вказує на те, що ІП наразі активно використовуються як логістичні хаби та майданчики для релокації, що є первинними драйверами їхнього використання в умовах воєнного стану.

Функціональна готовність ІП оцінюється через залучення резидентів (учасників та інших суб'єктів). У загальному контексті, незважаючи на реєстрацію 106 ІП, рівень фактичного функціонування є неоднорідним. Звіт Мінекономіки підтверджує, що в Україні збудовано або перебуває в процесі будівництва лише 25 заводів, а загальна площа спорудженої промислової нерухомості перевищує 100 000 м². Це підкреслює, що лише відносно невелика частка загальної кількості ІП перебуває на стадії активного залучення до виробництва.

Завдяки реєстрації шести нових ІП (зокрема «БІОСЕНС» у Черкаській області та «СТАН-ІНВЕСТ» у Кіровоградській області) прогнозується створення понад 5100 нових робочих місць.

Наявність учасників та інших суб'єктів безпосередньо корелює з переходом ІП зі стадії «теоретичного проєкту» на «функціонуючий парк».

Парки з великою кількістю резидентів (навіть «інших суб'єктів») мають фінансову стабільність, необхідну для подальшого розвитку інфраструктури та надання якісних послуг.

Висока концентрація підприємств (як у Західноукраїнському ХАБ) створює кластерний ефект, де ІП стає спільною платформою не лише для великих резидентів-учасників, а й для малих та середніх сервісних підприємств (інших суб'єктів), які користуються спільною інженерною інфраструктурою, складами та логістикою.

Успіх активних комунальних ІП (наприклад, Коростень, Західноукраїнський ХАБ) демонструє, що ключем є професійний і проактивний менеджмент КК. Якщо КК не здатна вести маркетинг і залучати інвесторів, парк залишається нефункціональним навіть за наявності базових комунікацій.

Розміри ІП в Україні значно варіюються – від мінімальних 10 га до понад 100 га, що відображає різні інвестиційні стратегії та потенціал регіонального розвитку. Для зручності аналізу ІП класифіковано за трьома основними категоріями: великі, середні та малі (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Класифікація ІП за розмірами площі території

Категорія розміру ІП	Критерій площі	Характеристика
Великі	Понад 50 га	Масштабні, довгострокові проекти, здатні розмістити великі виробничі кластери та логістичні хаби
Середні	20 га до 50 га	Найпоширеніший формат, оптимальний для розміщення середніх виробництв, що потребують розвиненої інженерної інфраструктури
Малі	До 20 га	Зазвичай орієнтовані на спеціалізовані, високотехнологічні або інноваційні виробництва з меншими вимогами до площі

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Категорія великих ІП (понад 50 га) є ключовою для залучення значних інвестицій, орієнтованих на велику промисловість і логістику (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Перелік великих ІП за площею території (більше 50 га)

Назва ІП	Розмір ІП, га	Область
ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	149,6	Хмельницька
«Київщина»	118,3594	Київська
«Свема»	118,25	Сумська
«Хмельницький»	90,9325	Хмельницька
«Chortkiv-West»	87,68	Тернопільська
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	85,0089	Рівненська
«ЕКОПОРТ»	76,7493	Одеська
«БФ ТЕРМІНАЛ»	69,7	Закарпатська
«Менський»	68,586	Чернігівська
«Соломоново»	66,2	Закарпатська
«Червоноград»	63,0545	Львівська
«ГРІН ІНДАСТРІАЛ ПАРК»	62,1407	Київська
«Сміла»	61,3229	Черкаська
«Тячів»	61,4661	Закарпатська
«Славута»	50	Хмельницька
«ІСКРА»	53	Івано-Франківська

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Категорія середніх ІП (від 20 га до 50 га) є найбільш численною та відображає основний напрям інвестицій у виробничі майданчики середнього розміру, особливо в прикордонних і центральних регіонах (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Перелік середніх ІП за площею території (20 га до 50 га)

Назва ІП	Розмір ІП, га	Область
«ЛЮБЛИНЕЦЬ»	49,7251	Волинська
«INNOVATION FORPOST»	49,5114	Дніпропетровська
СОЛТАНІВКА	48,5352	Київська
Новороздільський	46,4	Львівська
«HEMPY UA»	42,9215	Рівненська
«Коростень»	42,2015	Житомирська
«Тростянець»	39,96	Сумська
«Золотоноша»	37,7467	Черкаська
«Володимир»	37,657	Волинська
Еко-ІП «Південний»	37,3904	Одеська
Вінницький	35,7	Вінницька
Мостиський Сухий Порт	34,5116	Львівська
«Техносіті»	34,02	Донецька
Біла Церква-2	34,7138	Київська
«Буча Техно Гарден»	33,67	Київська
«Марамуреш»	33,2063	Закарпатська
ТЕОФІПОЛЬ ЕКО ПАРК	30,869	Хмельницька
«Подільськ»	31,0704	Одеська
«Мужай»	30,5	Закарпатська
«Миронівка»	30,3667	Київська
«Сигнівка» (Формація Львів)	30,1406	Львівська
«МА'РИЖАНИ»	30,2	Житомирська
«BORSCHIV»	30	Тернопільська
«БЮСЕНС»	29,68	Черкаська
«Форментор»	28,1092	Рівненська
«ЕКОЦЕНТР»	27,6943	Львівська
«Лиманський»	27,5	Донецька
«Добросин»	27,3815	Львівська
«Кривбас»	26,03	Дніпропетровська
«КАРПАТИ»	25,65	Закарпатська
«Вінтер Спорт»	25	Вінницька
КОВЕЛЬ ПОРТО	24,7526	Волинська
Кам'янка-Бузький	24,47	Львівська
Біла Церква	24,1419	Київська
«Житомир-Схід»	24,0201	Житомирська
«ЕкоСтіл»	23,8577	Дніпропетровська
КАЛУШ ПРОДАКШН	23,8684	Івано-Франківська
Л-ТАУН ПАРК	23,4048	Київська
Львівський «Рясне-2» (М10)	23,4913	Львівська
«ЕКО Мукачево»	23,0915	Закарпатська
«Нововолинськ»	21,9894	Волинська

Продовження табл. 2.8

Назва ІП	Розмір ІП, га	Область
«АЗОРТЕХ»	21,8	Житомирська
«Вестерн Індастріал»	21,6866	Закарпатська
«Новодністровськ»	20,13	Чернівецька
Місто Скла	20,2633	Київська
«Бурштин»	20,45	Івано-Франківська
Захід Ресурс	20,7662	Львівська
«ІнПарк Борислав»	20	Львівська

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Категорія малих ІП (до 20 га) часто є високоспеціалізованою або призначеною для швидкого старту малих і середніх підприємств (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Перелік малих ІП за площею території (до 20 га)

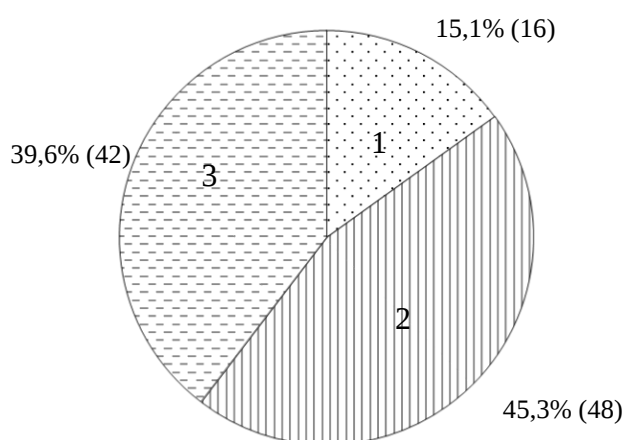
Назва ІП	Розмір ІП, га	Область
«Галіція»	19,8	Івано-Франківська
Техно Парк Вознесенськ	19,0539	Миколаївська
Вінницький кластер холодильного машинобудування	19,27	Вінницька
Спарроу Парк Львів	18,8	Львівська
Kalush Industrial HUB	18,73	Івано-Франківська
«Інтеграл»	17,9084	Вінницька
«Суми»	17,5284	Сумська
«Бізнес Прайм»	17,5	Львівська
«Технологій та бізнесу»	17,4072	Львівська
КИТ	17,4406	Київська
«Чернівці»	17,276	Чернівецька
«Дністер»	17,2004	Вінницька
ПАТОН	17,0597	Київська
«Френдлі Віндтехнолоджі»	16,5	Закарпатська
«ОДЕСА НОВА ПАРК»	16,4327	Одеська
«Зборів»	15,5	Тернопільська
«Східний регіон»	15,3991	Луганська
«Енергія Буковини»	15,0093	Чернівецька
«Тернопіль»	15	Тернопільська
«Фастіндастрі»	15	Київська
«Добросин Інвест Парк»	14,62	Львівська
«Долина Стрий»	13,95	Львівська
«Хотин Invest»	13,7244	Чернівецька
Еко-ІП «УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ»	13,3298	Київська
«СМАРТ ТЕХ ІНДАСТРІ»	13,0429	Полтавська
Вінницький	13,086	Вінницька
«ВінІндастрі»	13,086	Вінницька

Продовження табл. 2.9

Назва ІП	Розмір ІП, га	Область
«ГРІН ЛАКТІК»	12	Івано-Франківська
«СОКИРЯНИ Індастрі ХАБ»	12,0994	Чернівецька
«СТАН-ІНВЕСТ»	11,5903	Кіровоградська
SUNART	11,165	Миколаївська
«Ей-Бі-Сі Хаб»	11,0602	Хмельницька
«Західноукраїнський промисловий ХАБ»	10,6543	Тернопільська
«Ужгород»	10,6543	Закарпатська
«Фруктова Індустрія»	10,5	Чернівецька
«КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ»	10,146	Хмельницька
«ЕНЕРДЖІ ГРУП»	10,0278	Закарпатська
«ЯДРО ІНДАСТРІ»	10,0036	Львівська
«Жовті Води»	10	Дніпропетровська
«Р-33»	10	Одеська
«Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ»	10	Хмельницька
«СОЛЬВА-ТЕХ»	10	Закарпатська

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Найбільшу частку становлять середні ІП (20–50 га), які складають майже половину всіх зареєстрованих об'єктів (45,3%) (рис. 2.3).

1 – великі ІП; 2 – середні ІП; 3 – малі ІП

Рис. 2.3. Структура ІП в Україні за розмірами території

Джерело: побудовано автором

Такі парки є оптимальними для більшості українських регіонів, оскільки вони потребують менших інвестицій у первинну інфраструктуру, ніж великі хаби, але

водночас забезпечують достатній простір для розміщення промислових підприємств середнього розміру, що є основою переробної промисловості.

Значна частка малих ІП (майже 40%) свідчить про гнучкість інвестиційної політики та націленість на швидке створення вузькоспеціалізованих кластерів, логістичних точок або високотехнологічних виробництв, які не потребують значних земельних площ (наприклад, ІТ-кластери або спеціалізована агропереробка).

Незважаючи на меншу кількість, великі ІП (понад 50 га), що становлять 15,1%, мають критичне значення для економіки. Ці проекти (наприклад, «Київщина», «Свема», «ЕКО АГРО ХАБ Поділля») розраховані на залучення значних іноземних інвестицій, створення масштабних виробничих ланцюгів і логістичних хабів. Вони часто виступають як економічні якорі для цілих регіонів.

Спеціалізація ІП згрупована у 4 основні категорії, виходячи з пріоритетних напрямків, зазначених у джерелі (Універсальний, Агропереробка, Машинобудування, Деревообробка та будматеріали), а також із додаткових детальних описів.

Парки з універсальною спеціалізацією складають переважну більшість, що дозволяє їм приймати підприємства з різних секторів: від логістики до легкого виробництва та переробки (табл. Б.4 Додатка Б).

Індустріальні парки, що спеціалізуються на переробці сільськогосподарської продукції, харчовій промисловості, виробництві напоїв та суміжних галузях, становлять 12 (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Перелік ІП зі спеціалізацією «Агропереробка»

Назва ІП	Область	Спеціалізація (уточнення)
«АЗОРТЕХ»	Житомирська	Біоетанол, крохмалі, борошно-мельно-круп'яна промисловість
«ГРІН ЛАКТИК»	Івано-Франківська	Агропереробка
«МИРОНІВКА»	Київська	Агропереробка
SUNART	Миколаївська	Агропереробка
«HEMPY UA»	Рівненська	Переробка промислових конопель
«Зборів»	Тернопільська	Виробництво напоїв, переробка агропродукції
ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	Хмельницька	Агропереробка, інноваційні технології
«Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ»	Хмельницька	М'ясопереробна

Продовження табл. 2.10

Назва ІП	Область	Спеціалізація (уточнення)
«Ей-Бі-Сі Хаб»	Хмельницька	Агропереробка
«Золотоноша»	Черкаська	Агропереробка
«БІОСЕНС»	Черкаська	Виробництво харчових продуктів, перероблення фруктів та овочів
«Фруктова Індустрія»	Чернівецька	Агропереробка

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Індустріальні парки зі спеціалізацією, зосередженою на важкому виробництві, металообробці, виготовленні металевих конструкцій, компонентів та машинобудуванні, за кількістю становлять 7 (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Перелік ІП зі спеціалізацією «Машинобудування та металообробка»

Назва ІП	Область	Спеціалізація (уточнення)
Вінницький кластер холодильного машинобудування	Вінницька	Машинобудування (холодильне машинобудування)
КОВЕЛЬ ПОРТО	Волинська	Машинобудування, металообробка, електротехнічне машинобудування
«Соломоново»	Закарпатська	Середнє та точне машинобудування, енергетика
«Френдлі Віндтехнологі»	Закарпатська	Машинобудування
«СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	Машинобудування, обробка металів, ремонт та сервісне обслуговування
«Р-33»	Одеська	Промисловий кластер із металообробки та виготовлення металевих виробів
«КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ»	Хмельницька	Промисловий кластер із металообробки та виготовлення металевих виробів

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Кількість ІП зі спеціалізацією, зосередженою на деревообробці, виробництві меблів і будматеріалів, становить 4 (табл. 2.12).

І, нарешті, виділяється група ІП з фокусом на вузькоспеціалізованих галузях переробки (хімія, скло, деревообробка), що не відповідають чітко наведеним вище категоріям класифікації. Таких ІП в Україні налічується 10 (табл. 2.13).

Таблиця 2.12

Перелік ІІ зі спеціалізацією «Деревообробка, меблі та будматеріали»

Назва ІІ	Область	Спеціалізація (уточнення)
«Коростень»	Житомирська	Виробництво будівельних матеріалів та меблів
«Вестерн Індастріал»	Закарпатська	Виробництво меблів, виробів із деревини, будівельних матеріалів
«БФ ТЕРМІНАЛ»	Закарпатська	Виробництво (переробка) лісгосподарської продукції
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	Деревообробна промисловість, меблева промисловість

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Таблиця 2.13

Перелік ІІ зі спеціалізованою переробкою та змішаними галузями

Назва ІІ	Область	Спеціалізація (уточнення)
«Жовті Води»	Дніпропетровська	Хімічна промисловість, альтернативна енергетика
«Лиманський»	Донецька	Виробництво будівельних та теплоізоляційних матеріалів
Новороздільський	Львівська	Виробництво еко-ощадних матеріалів, продукції та технологій
Місто Скла	Київська	Скловиробництво та переробка скла
«Тростянець»	Сумська	Деревообробна, легка та приладобудівна промисловість
«Менський»	Чернігівська	Оброблення деревини, харчова промисловість
Л-ТАУН ПАРК	Київська	Агропромисловість, машинобудування, високотехнологічна продукція
«Галіція»	Івано-Франківська	Виробництво будівельних матеріалів, універсальний
«ІнПарк Борислав»	Львівська	Деревообробна та металообробна промисловість
«Енергія Буковини»	Чернівецька	Деревообробне виробництво, переробна, харчова та текстильна промисловість

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

На рис. 2.4 наведено структуру розподілу ІІ України за спеціалізацією.

Згідно з результатами аналізу стратегічна орієнтація більшості ІІ на сьогодні є універсальною. Такі парки, як «ВінІндастрі», «Кривбас», «Львівський Рясне-2»/М10 та «Тростянець», визначені як універсальні, що забезпечують максимальну гнучкість у залученні інвесторів в умовах економічної невизначеності.

Проте спостерігається і чітке виділення спеціалізованих ніш, що відображає регіональні переваги та державні пріоритети.

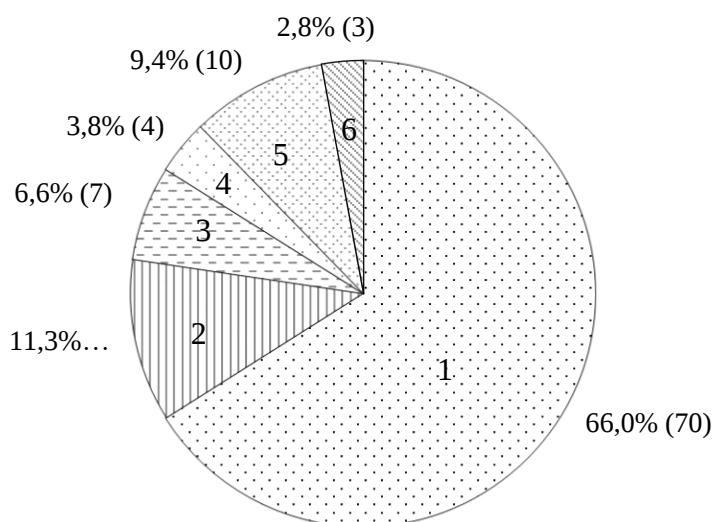

Рис. 2.4. Структура розподілу ІП України за спеціалізацією, де: 1 – універсальні; 2 – агропереробка; 3 – машинобудування (металообробка); 4 – деревообробка, меблі та будматеріали; 5 – спеціалізована переробка (змішана); 6 – не зазначено

Джерело: сформовано автором

Агропереробка – це критичний пріоритет для аграрних регіонів, наприклад, Вінницький індустріальний парк (агропереробка) та ІП «МИРОНИВКА» (агропереробка).

Машинобудування та металообробка актуальні для центральних і західних регіонів. Наприклад, Вінницький кластер холодильного машинобудування (машинобудування), ІП «КОВЕЛЬ ПОРТО» (машинобудування, металообробка, електротехнічне машинобудування) та ІП «СТАН-ІНВЕСТ» (машинобудування, обробка металів).

Деякі парки мають вузьку спеціалізацію (високотехнологічні/специфічні галузі:

- хімічна промисловість, альтернативна енергетика, ІТ та науково-технічна діяльність (ІП «Жовті Води»);

- виробництво та переробка паперу/картону (ІП «Дністер»);

- скловиробництво та переробка скла (ІП «Місто Скла»).

Зростаючий фокус на агропереробці та виробництві з високою доданою вартістю свідчить про зміну пріоритетів української промислової політики. Це

відповідає стратегічному завданню переходу від сировинної економіки до виробництва, інтегрованого у європейські ланцюжки постачання.

Умови землекористування в ІП варіюються, але переважають гнучкі моделі, спрямовані на швидке залучення інвесторів. Основні правові моделі включають оренду та суборенду, часто з опціями на подальший викуп земельної ділянки або суперфіцій (право забудови чужої земельної ділянки), що забезпечують довгострокову стабільність для резидентів.

Щодо девелопменту, то поширені моделі охоплюють: девелопмент на замовлення (Build-to-Suit), продаж або оренду готових приміщень, а також можливість самостійного будівництва виробничих потужностей учасником ІП.

Місцеві органи влади активно використовують своє право встановлювати пільги для залучення капіталу (табл. Б.5 Додатка Б). Найпоширенішою формою підтримки є значне зниження ставок земельного податку або орендної плати. Наприклад, Вінницький ІП та ІП «ВінІндастрі» пропонують пільгову ставку орендної плати на рівні 1% від нормативної грошової оцінки земель (НГО). ІП «BORSCHIV» у Тернопільській області має ще більш привабливу ставку: 0,01% від НГО на перші три роки будівництва, з можливістю продовження пільги.

Зниження орендної плати за землю до таких символічних рівнів є ключовим інструментом, який органи місцевого самоврядування можуть оперативно застосовувати, оскільки федеральні податкові пільги (звільнення від ПДВ та податку на прибуток) застосовуються лише після початку функціонування та реєстрації як учасника. Така локальна підтримка ефективно знижує початкові капітальні витрати на етапі освоєння території, слугуючи необхідним каталізатором для інвестицій.

Крім того, місцеві стимули включають: часткову компенсацію відсотків за залученими кредитами (особливо для МСП), компенсацію витрат на придбання обладнання для виробництва електроенергії з відновлювальних джерел енергії (ВДЕ), та компенсацію витрат на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) за новостворені робочі місця. Така комплексна підтримка спрямована на стимулювання не лише фізичної забудови, а й створення високотехнологічних, енергоефективних робочих місць.

Варто зазначити, що приватні парки, як-от «Біла Церква», які володіють землею, також демонструють вищу готовність інвестувати у власні комунікації (384,1 млн грн витрат на комунікації). Це може вказувати на те, що приватні девелопери, маючи більшу фінансову самостійність, схильні до повного фінансування інфраструктури, тоді як комунальні парки частіше є основними реципієнтами прямого державного фінансування для заповнення інфраструктурних прогалин.

Інфраструктурна готовність є ключовим показником реальної функціональності індустриального парку. Аналіз показує, що попри наявність планів, більшість парків стикається зі значним розривом між проєктною (запланованою) та фактично наявною інженерною потужністю.

У табл. Б.6 Додатка Б наведено показники проєктної та наявної потужності для електропостачання (МВт/год), водопостачання (м³/год або м³/добу), а також газопостачання (м³/год або м³/добу) та інвестицій у комунікації (млн грн).

Найбільш значущим інфраструктурним бар'єром для швидкого запуску виробництва залишається недостатня потужність електропостачання. Фактичні показники часто є мізерними порівняно з проєктними значеннями, що свідчить про те, що багато ІП є «паперовими» проєктами, а не готовими майданчиками.

Розглянемо ключові приклади інфраструктурного розриву:

– Вінницький ІП. Проєктна потужність становить ~17,4 МВт/год, тоді як наявна потужність лише ~0,16 МВт/год. Різниця (17.24 МВт/год) є найбільшою серед деталізованих кейсів і вказує на те, що ІП знаходиться на початковій стадії реалізації проєкту з будівництва енергетичних мереж;

– ІП «ВінІндастрі». Аналогічна ситуація: проєктна потужність ~3,6 МВт/год проти наявної ~0,16 МВт/год;

– ІП «КОВЕЛЬ ПОРТО». Тут розрив менший, але все ще значний: проєктна потужність ~40 МВт/год, наявна – ~30 МВт/год;

– ІП «Біла Церква-2». Проєктна потужність ~20 МВт/год, наявна – ~15 МВт/год.

Наявність такого великого розриву означає, що попри юридичний статус та наявність землі, більшість ІП не може приймати великі та енергоємні виробництва,

доки не буде завершено капіталомістке будівництво або модернізацію розподільних підстанцій і мереж.

Уряд визнає критичність цього питання. Державна компенсація під час воєнного стану пріоритетно надається виключно на підключення та приєднання до електричних мереж, що підкреслює їхню стратегічну важливість для забезпечення базової стійкості економіки.

Готовність інших комунікацій демонструє різний ступінь їхньої реалізації. У деяких ІП, наприклад, у Вінницькому кластері холодильного машинобудування, водопостачання повністю відповідає проєктним показникам ($4 \text{ м}^3/\text{добу}$ проєктна = $4 \text{ м}^3/\text{добу}$ наявна). Однак в інших місцях, як-от в ІП «ВінІндастрі», розрив критичний: проєктна потужність – $100 \text{ м}^3/\text{добу}$, тоді як наявна – 0.

Щодо газопостачання, показники також неоднорідні. У Вінницькому ІП наявна потужність становить $702 \text{ м}^3/\text{год}$, а проєктна – $1313 \text{ м}^3/\text{год}$. У ІП «ВінІндастрі» та «Дністер» на момент звіту наявна потужність газу також дорівнює нулю, при наявності проєктних потужностей ($166 \text{ м}^3/\text{год}$ та $450 \text{ м}^3/\text{год}$ відповідно).

Капітальні витрати на інженерні комунікації є надзвичайно високими. Наприклад: ІП «ВінІндастрі» повідомив про вартість побудованих комунікацій у розмірі 93,5 млн грн, ІП «Біла Церква» – 384,1 млн грн, ІП «КИТ» – 42,283 млн грн.

Висока вартість інфраструктури пояснює, чому держава виділила 1 млрд грн у 2024 році для покриття 50% кошторисної вартості інфраструктурних робіт. Це фінансування є стратегічним інструментом управління ризиками, який дозволяє перекласти найбільш капіталомісткі та довгострокові витрати на державу, прискорюючи перехід ІП від концептуального до операційного статусу.

Логістичні переваги є критичними для інвестиційної привабливості. Більшість ІП має гарну доступність до автомобільних шляхів, часто розташовуючись безпосередньо біля національних або міжнародних трас (наприклад, М-10 для ІП «Рясне-2» у Львівській області; Е50 для «ВінІндастрі»).

Залізничне сполучення є пріоритетом для важкої промисловості. Державна підтримка активно спрямована на розвиток цього напрямку, про що свідчить виділення 69,8 млн грн на реконструкцію залізничної під'їзної колії для ІП «Ковель

Порто» на Волині. Це є частиною стратегічного фокусу на «західному логістичному коридорі», який є критично важливим для експорту до ЄС.

Центральні та західні ІП орієнтуються на логістику або на західні кордони, або на морські та річкові порти. Відстані до портів (Одеси, Миколаєва, Ізмаїлу, Гданська) можуть бути значними (наприклад, 820 км до порту Гданська для львівських ІП, 415 км до порту Одеси для київських парків).

Проведений аналіз демонструє, що, незважаючи на безпрецедентне кількісне зростання та потужну фіскальну підтримку, головний оперативний ризик зосереджений на етапах управління та реалізації. Створення сприятливого законодавчого поля та надання державних коштів на інфраструктуру (деризування) є необхідними умовами, проте вони не забезпечують автоматичного успіху.

Ключовий фактор стримування розвитку ІП – не відсутність пільг, а якість менеджменту. Якщо КК (особливо муніципальна) не здатна займатися активним маркетингом, залученням інвесторів і наданням сервісної підтримки, ІП залишається нефункціональним. Недосконалість менеджменту, а також практика реєстрації універсальних ІП або лише під одне підприємство, що не відповідає моделі промислового кластера, знижують загальну ефективність цього інструменту промислового розвитку регіонів України.

2.3. Законодавче регулювання та система стимулів створення і розвитку індустріальних парків в Україні.

Законодавче регулювання ІП в Україні пройшло складний шлях від декларативних норм до створення повноцінної екосистеми підтримки виробників. Нормативно-правове регулювання ІП в Україні базується на багаторівневій системі актів, центром якої є Закон України «Про індустріальні парки» (№ 5018-VI) [5] (табл. 2.14).

Ключові нормативні акти, що регулюють діяльність ІІ в Україні

Вид нормативного акта	Назва та реквізити	Сфера регулювання
Закон України	«Про індустріальні парки» (№ 5018-VI) [45]	Базові засади створення, функціонування та суб'єкти
Земельний кодекс	Статті 66-1, 93, 134 [46]	Порядок надання та використання земельних ділянок
Податковий кодекс	Стаття 142.4, 197.16, 266, 284 [47]	Податкові пільги (прибуток, ПДВ, місцеві податки)
Митний кодекс	Стаття 287 (частина 6) [48]	Звільнення від ввізного мита на обладнання. Забезпечує безмитне ввезення нового обладнання для учасників, що знижує капітальні витрати на запуск
Постанова КМУ	№ 644 від 04.06.2024 [49]	Порядок надання коштів на інфраструктуру та мережі
Постанова КМУ	№ 341 від 29.03.2024 [49]	Використання бюджетних коштів для держстимулювання
Постанова КМУ	№ 1095 від 30.09.2022 [49]	Порядок використання вивільнених від оподаткування коштів
Постанова КМУ	№ 10 від 03.01.2023 [49]	Передбачає компенсацію витрат на підключення до інженерно-транспортних мереж
Постанова КМУ	№ 1208 від 28.10.2022 [49]	Регулює компенсацію відсоткових ставок за кредитами (наразі зупинена на час війни для пріоритету прямих субсидій на мережі)
Наказ Мінекономіки	№ 2202 від 20.07.2022 [49]	Затверджує Типовий договір, що встановлює чіткі правила взаємодії між ініціатором та керуючою компанією

Джерело: сформовано автором за [45–49]

Цей базовий закон визначає правові та організаційні засади створення та функціонування парків, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності територій і активізацію інвестиційної діяльності. Протягом останнього десятиліття законодавство пройшло кілька етапів реформування, що значно розширили можливості для інвесторів:

– Закон № 818-VIII усунув початкові регуляторні бар'єри, спростивши процедури реєстрації;

– Закон № 1710-IX (2021 р.) став фундаментальним для залучення інвестицій, запровадивши пряме державне стимулювання;

– Закони № 2330-IX та № 2331-IX (2022 р.) сформували податкову та митну базу преференцій, необхідну для конкуренції з іноземними парками.

Фундаментальне значення має Стаття 1, яка визначає ІП як територію, призначену для здійснення господарської діяльності у сферах переробної промисловості, науково-дослідної діяльності та ІТ, що фактично встановлює галузеві пріоритети розвитку національної економіки з високою часткою доданої вартості. Процесуальний аспект, висвітлений у Статтях 8–10, регламентує функціонування Реєстру ІП, який виконує роль верифікаційного фільтра для надання суб'єктам господарювання преференційного статусу [45].

Особливу наукову увагу приковує механізм фінансової децентралізації та стимулювання, закладений у Статті 37, що передбачає пряме бюджетне фінансування інфраструктурних об'єктів («до межі парку») та компенсацію відсоткових ставок за кредитами. Ця норма корелює з теорією «полюсів росту» Ф. Перру, створюючи умови для кумулятивного ефекту в регіональних економічних системах. У синергії з нормами Податкового та Митного кодексів (у контексті Статті 40 Закону), які звільняють учасників від оподаткування прибутку на 10-річний період та ввізного мита на обладнання, формується унікальний правовий режим, що мінімізує початкові капітальні витрати (CAPEX) інвесторів. Водночас Стаття 41 наділяє органи місцевого самоврядування повноваженнями щодо диференціації ставок місцевих податків, що стимулює здорову міжрегіональну конкуренцію за інвестиційні ресурси. Таким чином, сучасна редакція Закону трансформує концепцію індустріальних парків з пасивної моделі землекористування в активну платформу економічної регенерації, хоча ефективність її імплементації залишається залежною від стабільності безпекового середовища та прозорості адміністрування на місцях [45].

Законодавство чітко розмежовує ролі ключових суб'єктів ІП. Ініціатором створення може бути орган державної влади, орган місцевого самоврядування або приватна особа, яка володіє або орендує земельну ділянку. Керуюча компанія – це юридична особа, обрана ініціатором для облаштування та управління парком на підставі відповідного договору. Учасники – це суб'єкти господарювання, які

орендують площі в межах парку та здійснюють там визначені законом види діяльності, передусім у переробній промисловості та науково-дослідній сфері [45].

Законодавство України виокремлює три ключові категорії суб'єктів, взаємодія між якими формує життєздатність парку (табл. 2.15).

Таблиця 2.15

Категорії суб'єктів ІІІ

Суб'єкт	Правовий статус та ключова роль	Механізм взаємодії
Ініціатор створення	Органи державної влади, місцевого самоврядування або власники/орендарі приватних земель	Приймає рішення про створення, розробляє концепцію та подає документи до Мінекономіки [50]
Керуюча компанія	Юридична особа, що обирається ініціатором для забезпечення функціонування парку	Укладає договір з ініціатором (не пізніше 2 років з дня створення) та учасниками [50]
Учасник	Юридична особа, що орендує або купує об'єкти в межах парку для ведення виробничої діяльності	Повинен здійснювати діяльність виключно на території ІІІ та відповідати вимогам щодо видів діяльності [51]

Джерело: розроблено автором за [50; 51]

Сучасні законодавчі ініціативи 2025 року, зокрема законопроект № 12117, спрямовані на подальше розмежування функцій суб'єктів та надання ініціатору-суб'єкту господарювання можливості самостійно виконувати функції керуючої компанії без створення окремої юридичної особи, що має на меті зниження адміністративного навантаження [52].

Процедура створення ІІІ. Закон чітко регламентує шлях від ідеї до першої випущеної деталі:

1. Прийняття рішення: ініціатор розробляє концепцію.
2. Включення до реєстру: Міністерство економіки перевіряє документи та вносить ІІІ до реєстру індустріальних парків (це обов'язкова умова для отримання пільг).
3. Вибір керуючої компанії шляхом конкурсу (якщо ініціатор – держава/громада) або прямим призначенням (якщо приватна власність).
4. Залучення учасників шляхом укладення договорів із промисловими компаніями.

Процедура створення ІП починається з розробки та затвердження концепції, яка є фундаментом для прийняття рішення про створення парку на термін не менше ніж на 30 років [45]. Критично важливим етапом є включення парку до Реєстру ІП, що ведеться уповноваженим державним органом (Міністерством економіки). Лише парки, включені до цього Реєстру, мають право на отримання державних преференцій і бюджетного фінансування [50]. Процес включення регламентований Постановою КМУ № 25 від 19.01.2022 [53], яка встановлює порядок розгляду документів, тоді як Постанова №27 того ж дня регулює безпосередньо ведення Реєстру [54].

Закон прямо забороняє деякі види діяльності в ІП, щоб уникнути зловживань: виробництво підакцизних товарів (алкоголь, тютюн), крім біоетанолу та деяких інших винятків; гральний бізнес; діяльність, пов'язана з видобутком копалин.

Для забезпечення прозорості та контролю законодавство впроваджує систему регулярної звітності. Наказ Мінекономіки № 2285 від 26.07.2022 затвердив форму та порядок подання звіту про функціонування ІП, який керуюча компанія зобов'язана подавати щопівроку. Неподання такого звіту протягом двох звітних періодів поспіль є підставою для виключення парку з Реєстру, що свідчить про перехід від формальної реєстрації до оцінки реальної економічної активності [55].

Для системного розвитку сектору Уряд схвалив Стратегію розвитку індустріальних парків на 2023–2030 роки (Розпорядження № 176-р). Вона ставить за мету впровадження найкращих світових практик управління та оптимізацію мережі ІП відповідно до потреб бізнесу [56].

Схвалена 24 лютого 2023 року Стратегія є фундаментальним документом, що визначає «дорожню карту» перетворення ІП на драйвери економічного зростання. Документ вперше інтегрує концепцію екоіндустріальних парків (ЕІП) у національну політику [15].

Стратегія структурує державну політику за вісьмома основними напрямками:

1. Удосконалення нормативно-правової бази (зокрема, шляхом надання податкових та митних пільг).
2. Запровадження фінансових (субсидії, компенсації) та нефінансових (консультації) стимулів.

3. Оптимізація та розвиток мережі ІП з урахуванням потреб бізнесу та пріоритетів відновлення.
4. Забезпечення інституційного розвитку на принципах саморегулювання та державно-приватного партнерства.
5. Посилення спроможності КК через навчання та міжнародний обмін досвідом
6. Сприяння залученню учасників та інтеграції в глобальні ланцюги постачання.
7. Впровадження найкращих світових практик управління (модель ЕП) [1].
8. Цифровізація процесів реєстрації та моніторингу діяльності.

Центральним елементом Стратегії є перехід від традиційних ІП до моделі ЕП, що передбачає:

- промисловий симбіоз: створення замкнутих циклів використання ресурсів, де відходи одного підприємства стають сировиною для іншого;
- ресурсоефективність: впровадження технологій чистого виробництва та використання відновлюваних джерел енергії;
- соціальна відповідальність: покращення якості життя громад і створення безпечних умов праці.

Цей підхід підтримується впровадженням національного стандарту ДСТУ 9328:2025, що дозволяє ІП проходити сертифікацію та ставати привабливішими для «зелених» інвестицій.

На основі Стратегії та Операційного плану (зокрема проєкту оновлення на 2026–2030 роки) встановлено амбітні цілі:

- кількість діючих парків – функціонування не менше 30 ІП, у кожному з яких працює понад два учасники;
- вугільні регіони – створення не менше п'яти ІП у територіях, що перебувають у стадії трансформації;

- еко-лідери – залучення понад 10 учасників у кожному з п'яти флагманських ЕП;
- частка у виробництві – досягнення 45% частки високотехнологічної продукції в загальному обсязі переробної промисловості;
- інноваційний рейтинг – входження України до ТОП-40 держав за Глобальним індексом інновацій.

Земельно-правові аспекти є фундаментом для промислового будівництва. Земельне законодавство України передбачає спеціальний правовий режим для територій ІП, спрямований на максимальне спрощення доступу інвесторів до ресурсів. Відповідно до статті 66-1 Земельного кодексу України землі під ІП належать до категорії земель промисловості [46]. Площа таких ділянок (або сукупності суміжних ділянок) повинна становити від 10 до 1000 гектарів, що дозволяє розміщувати як невеликі спеціалізовані виробництва, так і гігантські промислові кластери [45; 46].

Однією з найважливіших преференцій є норма статті 134 Земельного кодексу, згідно з якою земельні ділянки державної чи комунальної власності передаються в оренду для створення та функціонування ІП без проведення земельних аукціонів [46]. Це радикально скорочує час на підготовку проєкту та усуває корупційні ризики на етапі вибору локації. КК, отримавши землю в оренду, має законодавче право надавати її в суборенду учасникам ІП для безпосереднього здійснення господарської діяльності [46].

Законодавство також встановлює часові рамки: термін використання земельної ділянки в межах ІП не може бути меншим за 30 років з моменту прийняття рішення про його створення [45; 46]. Це забезпечує інвесторам горизонт планування, необхідний для капіталомістких промислових проєктів. У разі, якщо ІП створюється на землях приватної власності, права на ділянки можуть передаватися учасникам та КК ініціатором у порядку, передбаченому цивільним і земельним правом [45; 46].

Цікавим аспектом є можливість створення ІП на територіях, де вже існують промислові будівлі, за умови, що вони не вводилися в експлуатацію протягом останніх 10 років або не використовувалися у виробництві протягом останніх 5 років

[45; 46]. Це стимулює ревіталізацію занедбаних промислових зон (brownfield), дозволяючи інтегрувати стару забудову в нові технологічні процеси. Крім того, між земельними ділянками ІП можуть розташовуватися об'єкти інженерно-транспортної інфраструктури, що забезпечують цілісність логістичної мережі ІП навіть за умови розділеності території [45; 46].

Включення до реєстру (Постанови КМУ № 25 та № 27) є обов'язковою умовою для отримання пільг. Рішення приймається протягом 45 робочих днів після перевірки концепції та правовстановлюючих документів на землю [53; 54].

Для моніторингу ефективності діє Наказ Мінекономіки № 2285, згідно з яким керуюча компанія має подавати звіт двічі на рік (до 10 січня та 10 липня). Неподання звіту за два періоди поспіль призводить до виключення з реєстру, що у 2025 році стало причиною ліквідації 8 непрацюючих ІП [55].

Для забезпечення конкурентоспроможності українських ІП на міжнародній арені держава впровадила трирівневу систему податкових і митних преференцій. Ці стимули спрямовані на те, щоб зробити інвестиції в переробну промисловість України вигіднішими, ніж просте експортування сировини.

ІП, внесені до реєстру, звільняються від оподаткування прибутку від основної діяльності протягом 10 років поспіль [57]. Це положення статті 142 Податкового кодексу є одним із найпотужніших інструментів залучення капіталу. Однак це не просто «податкові канікули», а стимул до розвитку: вивільнені кошти (сума податку, яка мала бути сплачена) повинні обов'язково спрямовуватися на розвиток діяльності учасника в межах цього ж ІП [58].

Порядок використання таких коштів, затверджений Постановою КМУ № 1095, передбачає їх цільове використання на:

- придбання або створення нових засобів виробництва (обладнання, верстатів, виробничих ліній) [58];
- будівництво, реконструкцію або модернізацію виробничих будівель та споруд [59];
- впровадження нових технологій та науково-дослідні роботи [58].

Учасник ІІ зобов'язаний вести окремий облік таких коштів і звітувати про їх використання. У разі порушення цільового призначення або виплати дивідендів за рахунок цих коштів, учасник втрачає право на пільгу та зобов'язаний повернути кошти до бюджету з нарахуванням пені [51]. Такий підхід гарантує, що державна підтримка перетворюється на реальні капітальні інвестиції, а не просто виводиться як прибуток власників.

Наступним важливим блоком є звільнення від сплати ввізного мита та імпортного ПДВ на нове устаткування (обладнання) та комплектуючі до нього [60]. Згідно зі статтею 197 Податкового кодексу та статтею 287 Митного кодексу, ця пільга поширюється на товари, що ввозяться виключно для власного використання учасниками ІІ у сфері переробної промисловості або науково-дослідної діяльності [48].

Це критично важливо для високотехнологічних підприємств, де вартість обладнання становить значну частку капітальних витрат. Важливою умовою є те, що таке обладнання не може бути відчужене, здане в оренду або передане іншим особам протягом 5 років з моменту ввезення [48]. У разі порушення цієї умови учасник має сплатити всі раніше звільнені податки та митні платежі. Перелік обладнання за кодами УКТ ЗЕД, на яке поширюється пільга, чітко визначений у законодавстві, що мінімізує суб'єктивність під час митного оформлення [60].

Порядок ввезення обладнання, що регламентується Постановою КМУ № 997 [61], вимагає, щоб устаткування було новим (виготовленим не раніше ніж за 3 роки до ввезення) та використовувалося виключно на території парку.

Українська модель стимулювання ІІ надає значну автономію органам місцевого самоврядування у питанні підтримки бізнесу на їхній території. Місцеві ради мають право:

1. Встановлювати ставки земельного податку та орендної плати за землю в розмірі, меншому за загальновстановлений, або повністю звільняти учасників ІІ від сплати земельного податку [60].

2. Встановлювати пільгові ставки або звільняти від податку на нерухоме майно будівлі промисловості, що належать учасникам ІІ та використовуються за

призначенням [58].

Цей інструмент дозволяє громадам конкурувати за інвестора, пропонуючи найбільш привабливі умови локального оподаткування. Крім того, будівлі промисловості, які власники використовують за призначенням і не здають в оренду, автоматично не є об'єктом оподаткування податком на нерухомість відповідно до підпункту «є» пункту 266.2.2 статті 266 ПКУ [47; 58].

З 2024 року Україна перейшла від суто податкових стимулів до активної фінансової підтримки ІП через механізми прямого бюджетного фінансування інфраструктури. Це стало частиною ширшої державної політики «Зроблено в Україні», спрямованої на розвиток внутрішнього виробництва та імпортозаміщення [62].

Механізм співфінансування згідно з Постановою № 644. У червні 2024 року Кабінет Міністрів України затвердив Постанову № 644, яка докорінно змінила підхід до державного стимулювання [63]. Відповідно до цього акта, кошти державного бюджету можуть надаватися ініціаторам створення ІП або КК на:

- облаштування території ІП(земляні роботи, огороження) [63];
- будівництво об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури (доріг, ліній зв'язку, тепло-, газо- та водопостачання) [45].
- компенсацію витрат на приєднання до інженерно-транспортних мереж [63].

Ключовою особливістю є формула співфінансування «50 на 50»: держава виділяє до 150 мільйонів гривень на один ІП за умови, що заявник інвестує аналогічну суму власних або залучених коштів. Для деокупованих територій діє ще більш лояльний механізм «80 на 20», за якого частка держави становить 80 % вартості проєкту [64].

Така фінансова підтримка покладає на отримувача серйозні зобов'язання. Протягом трьох років заявник має:

- ввести в експлуатацію щонайменше 5000 квадратних метрів виробничої нерухомості;
- залучити щонайменше двох нових учасників ІП.

У разі невиконання цих показників надані державні кошти підлягають поверненню до бюджету. Цей механізм спрямований на те, щоб відсіяти «мертві» ІП, які існують лише на папері, та підтримати реальні точки зростання.

Разом з цим, в Україні приділено увагу технологічним стандартам та плануванню. Діяльність ІП також регулюється профільними стандартами та кодексами:

- ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій»: Розділ 7 встановлює вимоги до організації виробничих територій та санітарно-захисних зон;

- Кодекси систем розподілу та передачі (Постанови НКРЕКП № 310 та № 309): визначають правила приєднання до електричних мереж, що є критичними для енергоємних виробництв.

Також розпочато шлях до екологічного регулювання та концепції «Екоіндустріальних парків». Відповідно до європейського курсу України у 2025 році було ініційовано перехід до моделі ЕІП. Це не лише екологічна ініціатива, а й стратегічна необхідність для подолання бар'єрів СВМ (Carbon Border Adjustment Mechanism) під час експорту до ЄС [52].

У 2025 році Україна посилила екологічні вимоги до промислових майданчиків:

- Закон «Про оцінку впливу на довкілля» (ОВД): Провадження будь-якої діяльності без позитивного висновку ОВД заборонено. Процедура включає підготовку звіту, громадські обговорення та висновок Міндовкілля. Це забезпечує превентивний контроль за безпекою виробництв ще на етапі проєктування;

- ДСТУ 9328:2025: Україна першою в Європі затвердила стандарт для ЕІП, що базується на критеріях промислового симбіозу та циркулярної економіки. Це дозволяє паркам отримувати сертифікацію (бронзову, срібну або золоту) та покращувати інвестиційний імідж на ринках ЄС. Відповідність статусу ЕІП підвищує конкурентоспроможність учасників на ринку ЄС, де вимоги до "зеленого" виробництва стають дедалі жорсткішими. Стандарт визначає критерії сталості, управління ресурсами (енергія, вода) та соціальної відповідальності.

Для об'єктивної оцінки української системи важливо порівняти її з успішними моделями Польщі, Туреччини та Чехії, які вже десятиліттями використовують ІП для стимулювання експорту та технологічного розвитку.

Україна успішно конвергує свою модель із провідними практиками регіону.

Польща пройшла шлях від класичних Спеціальних економічних зон (СЕЗ) до сучасної моделі «Польська інвестиційна зона», запровадженої у 2018 році [65]. Основна відмінність полягає в тому, що тепер уся територія Польщі є потенційною інвестиційною зоною. Пільги не прив'язані до конкретних парканів, а надаються на підставі рішення про підтримку (Decision on Support) [66].

Польська система пропонує:

- звільнення від податку на прибуток (CIT) на термін від 10 до 15 років [65];
- обсяг звільнення розраховується як відсоток від суми інвестицій або витрат на персонал (від 20% до 50% залежно від регіону) [67];
- надзвичайно розвинена система R&D-стимулів, зокрема R&D Relief (відрахування 200% витрат) та IP Box (ставка 5% на дохід від патентів) [67].

У Польщі функціонує 79 індустріально-технологічних парків, кожен з яких спеціалізується на конкретних галузях (наприклад, авіаційний кластер у Підкарпатському воєводстві [68]). Вальбжихська СЕЗ «INVEST-PARK»: Кейс успішної трансформації колишнього вугільного регіону в автомобільний хаб завдяки податковим канікулам та синергії з науковими установами [69].

В Україні система залишається територіально орієнтованою: пільги діють лише в межах зареєстрованих ІП. Однак українська модель «10 років без податку на прибуток», без складних розрахунків відсотків від інвестицій, часто виглядає простішою та привабливішою для малого й середнього бізнесу на початковому етапі.

Турецька модель, регульована Законом № 4562 «Про організовані індустріальні зони», вважається однією з найефективніших у світі з точки зору швидкості розгортання виробництва [70]. Агресивна державна підтримка та НІТ-30. Турецький досвід є унікальним завдяки рівню інтеграції держави у виробничі процеси. У 2025 році Туреччина запустила програму НІТ-30 вартістю 30 мільярдів доларів,

зосереджену на виробництві чипів, батарей для електромобілів і відновлюваної енергетики [71].

У Туреччині ОІЗ мають статус приватних юридичних осіб, що діють у суспільних інтересах і володіють широкою адміністративною автономією [72]. ОІЗ самостійно надають дозволи на будівництво та експлуатацію і проводять експропріацію земель для розширення ІП на підставі рішень Міністерства промисловості [73]. Компанії при цьому звільнені від ПДВ на купівлю землі, податку на нерухомість протягом 5 років та муніципальних зборів на відходи (якщо ОІЗ самостійно забезпечує їх утилізацію) [74].

Турецькі ІП пропонують:

- капітальну участь держави в проєктах (до 49%) [71];
- гранти на персонал у R&D-центрах (державна покриває 50% витрат на зарплати);
- гарантії державних закупівель для продукції, виробленої в межах стратегічних проєктів [71].

Порівняно з Туреччиною Україна поки що робить акцент на інфраструктурних субсидіях і податкових пільгах, не вкладаючи капітал у приватні підприємства. Однак турецька модель демонструє напрям еволюції: від пасивного надання землі до активного партнерства в технологічних ланцюгах.

Чехія використовує ІП для трансформації економіки в бік Індустрії 4.0. Чеське законодавство (Акт № 72/2000) жорстко фільтрує інвестиції, надаючи пільги лише проєктам із високою доданою вартістю в таких сферах, як нанотехнології, аерокосмічна галузь і біотехнології [75].

Чеські стимули включають:

- Cash grants (прямі субсидії) на створення нових робочих місць і навчання персоналу [75];
- спеціальні податкові вирахування на R&D (до 150% витрат з 2026 року) [76];
- передачу земель державної власності за символічну ціну стратегічним інвесторам [77].

Китай використовує СЕЗ як лабораторії для відпрацювання ринкових реформ з кінця 1970-х років (приклад Шеньчженя) [79]. Наразі у Китаї функціонує понад 479 СЕЗ, де виробляється понад 50% промислової продукції країни [80]. З 2016 року пріоритетом став розвиток «екологічної цивілізації». І хоча спеціального закону про ІП в Китаї немає, діє розгалужена система стандартів Міністерства екології та довкілля (МЕЕ) [81]. Проте, незважаючи на успіхи, лише 5% китайських парків мають сертифікацію «зелених», що свідчить про складність переходу від кількісних до якісних показників [80].

Україна у 2024–2025 роках почала впроваджувати сучасні підходи до підтримки ІП, зокрема через обмеження пільг для певних галузей (наприклад, заборона пільг для виробників підакцизних товарів) і пріоритетність переробної промисловості (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Аналітичне порівняння стимулювання розвитку ІП в Україні й інших країнах

Країна	Податок на прибуток	Імпортне мито/ПДВ	Прямі субсидії	Пільги на землю/нерухомість
Україна	0% на 10 років (реінвестування)	Повне звільнення на нове обладнання	До 150 млн грн на інфраструктуру (50/50 або 80/20)	Звільнення від податку на нерухомість, пільги від ОМС
Польща	Звільнення до 50% суми інвестиції (на 10-15 років)	Залежить від статусу СЕЗ/митних складів	Гранти за програмою стратегічних інвестицій (2011-2030)	Пільги від муніципалітетів (property tax exemption)
Туреччина	Зниження ставки на 60-80% або 0% у вільних зонах	Повне звільнення для сертифікованих інвестицій	НІТ-30 (гранти, капітальна участь, гарантії закупівлі)	Оренда на 49 років, пільги в OIZ
Чехія	100% звільнення на 10 років (для нових компаній)	Стандартні правила ЄС (пільги для R&D)	Гранти на робочі місця, тренінги та капітальні витрати	Пільговий продаж/передача земель

Джерело: розроблено автором за [45–78]

Станом на кінець 2025 року в реєстрі ІП України було зареєстровано 118 ІП. Попри стрімке зростання кількості реєстрацій (31 об'єкт лише за 2024 рік), залишається проблема заповнюваності: у 89% ІП відсутні учасники [82].

Війна спричинила радикальне зміщення географії ІП. Якщо раніше промисловими центрами були Схід і Південь, то у 2022–2025 роках лідерами стали західні та центральні області. Лише у Львівській та Закарпатській областях за цей період було створено по 10 нових ІП [82]. Цей тренд пояснюється не лише безпекою, а й близькістю до кордонів ЄС, що критично для експортно-орієнтованих виробництв.

Ключовим показником неефективності поточної системи є те, що у 89% зареєстрованих ІП наразі відсутні учасники (резиденти) [82]. Це вказує на наявність «інституційної пастки»: громади та ініціатори активно реєструють ІП для отримання земельних переваг або потенційних грантів, але не мають компетенцій для реального залучення інвесторів. 94% ІП мають універсальну спеціалізацію, що розмиває їхній маркетинговий фокус і ускладнює формування галузевих кластерів [82].

Для очищення реєстру від недіючих об'єктів у 2025 році було виключено рекордні 8 ІП через відсутність діяльності протягом 3 років. Це свідчить про посилення державного контролю та перехід до політики підтримки лише життєздатних проєктів.

Математична модель впливу ІП на національну економіку базується на показниках щільності інвестицій на гектар. Якщо середня ефективність одного гектара складає 3–5 мільйонів інвестицій, а загальна площа зареєстрованих ІП в Україні перевищує 3,1 тисячі гектарів, то потенційний обсяг капіталовкладень за повного заповнення може становити від 9 до 15 мільярдів доларів США. Однак на сьогодні реальний обсяг приватних інвестицій зріс з 500 млн грн у 2019 році до 4,6 млрд грн у 2024 році, що все ще значно менше за потенціал. Це свідчить про те, що законодавча база створена, але її реалізація гальмується зовнішніми ризиками та недостатньою швидкістю розбудови інфраструктури.

За даними Міністерства економіки, 2024 та 2025 роки стали періодом безпрецедентного за обсягами фінансування сектора. Якщо у 2023 році більшість ІП не мала доступу до базових мереж, то державні інвестиції 2024–2025 років дозволили розпочати будівництво критичної інфраструктури в десятках локацій [83].

Станом на кінець 2025 року програма продемонструвала високу ефективність. Загальний обсяг перерахованих коштів склав 900,681 млн гривень, що дозволило підтримати 13 ІП у реалізації 22 інфраструктурних проєктів [83] (табл. 2.17).

Таблиця 2.17

Перелік ІП України, які отримали фінансування в 2025 р.

Назва ІП	Область	Сума підтримки, млн грн	Цільове призначення
КИТ	Київська	147,719	Внутрішньомайданчикові мережі
ФРУКТОВА ІНДУСТРІЯ	Чернівецька	150,000	Інженерно-транспортна інфраструктура
Долина Стрий	Львівська	63,877	Зовнішні мережі та реконструкція вулиць
КРОНОСПАН РІВНЕ	Рівненська	55,307	Мережі для когенераційної установки
Тернопіль	Тернопільська	49,244	Будівництво вулиць та підведення мереж

Джерело: розроблено автором за [83]

У 2025 році одним із найбільших отримувачів став ІП «Фруктова індустрія» в Чернівецькій області, якому виділено 150 млн грн на інженерно-транспортну інфраструктуру та очисні споруди. ІП «Тернопіль» отримав 49,2 млн грн на будівництво доріг і підключення до мереж. Така адресна підтримка дозволяє скоротити час запуску виробництва з традиційних 2–3 років до 6–9 місяців [83].

Завдяки програмі «Зроблено в Україні» та бюджетному стимулюванню (Постанова № 644) у 2024–2025 роках було профінансовано 28 парків на суму близько 2 млрд грн. Це дозволило розпочати будівництво 37 заводів, що є рекордом за період воєнного стану [84].

Завдяки цій підтримці в ІП станом на кінець 2025 року вже збудовано 22 заводи, а ще 15 перебувають у процесі будівництва, що сумарно створило понад 3700 робочих місць [84].

Важливим викликом для української системи стимулів у найближчі роки стане впровадження глобального мінімального податку (OECD Pillar Two / BEPS 2.0). Цей механізм передбачає, що великі транснаціональні компанії (з доходом понад 750 млн

євро) мають сплачувати податок на прибуток у кожній країні присутності за ставкою не менше 15%.

Якщо Україна пропонує 0% податку на прибуток для учасників ІІ, то країна базування материнської компанії інвестора може донарахувати податок до рівня 15% у себе. Це нівелює перевагу української пільги. Для вирішення цієї проблеми Чехія, Польща та Угорщина вже розглядають перехід до моделі «Qualified Refundable Tax Credits» – прямих грошових повернень або субсидій на інвестиції, які не вважаються зменшенням ставки податку та не підпадають під правила донарахування Pillar Two [85]. Україні доцільно адаптувати Постанову № 644 та податкове законодавство до цих реалій, щоб залишатися привабливою для великого міжнародного капіталу в процесі євроінтеграції.

Дослідження законодавства України про ІІ свідчить про формування однієї з найбільш комплексних систем промислового стимулювання в регіоні Східної Європи. Перехід від декларативних норм до реального співфінансування інфраструктури в межах політики «Зроблено в Україні» став поворотним моментом, що дозволив активізувати будівництво реальних об'єктів [62].

Основні висновки:

1. Україна має збалансовану правову базу, що поєднує земельні (оренда без аукціону), податкові (10 років без податку на прибуток) та митні пільги.
2. Механізм «50 на 50» (або «80 на 20» для деокупованих територій) є ефективним інструментом деризикуювання інвестицій в інфраструктуру, оскільки кожна державна гривня залучає до 6 гривень приватних коштів [64].
3. Українська модель за рівнем податкових пільг конкурує з Туреччиною та Польщею, проте поступається їм у обсягах прямих грантів та глибині стимулювання R&D-діяльності.
4. Високий відсоток ІІ без резидентів свідчить про необхідність переходу від кількісного зростання до якісного управління. Потрібні фахівці з управління парками та агресивний маркетинг територій на міжнародному рівні.
5. Незважаючи на прогресивність реформ, залишається низка невирішених питань, що створюють ризики для інвесторів.

6. Вимога щодо цільового призначення землі «Землі промисловості» часто вступає в конфлікт із застарілими генеральними планами міст. Хоча стаття 208 Земельного кодексу передбачає пільгові умови при зміні призначення для ІП, бюрократичні затримки на рівні місцевих рад можуть тривати місяцями [50].

7. Виникають питання щодо взаємодії учасників ІП із режимом «Дія Сіті» та програмою підтримки інвестицій із значними інвестиціями («Інвест-няні»). Хоча законодавство дозволяє поєднання цих стимулів, механізм адміністрування одночасного застосування різних податкових пільг залишається недостатньо прозорим [50].

8. Впровадження рахунків умовного зберігання (ескроу) для приватних ініціаторів та небюджетних рахунків у Казначействі для комунальних підприємств згідно з Постановою № 341 є позитивним кроком, проте контроль за цільовим використанням коштів потребує посиленого аудиту з боку Рахункової палати та Мінекономіки.

Для забезпечення сталого розвитку сектора ІП доцільною є реалізація органами державної влади ряду заходів:

1. Повний перехід на цифрову реєстрацію ІП через портал «Дія.Бізнес», що виключить суб'єктивний фактор під час аналізу документів у Мінекономіки.

2. Запровадження прискореної амортизації для енергоефективного обладнання та знижених ставок ЄСВ для підприємств, що впроваджують циркулярні технології.

3. Завершення імплементації норм щодо промислових викидів (Директива 2010/75/EU), що дозволить українським ІП інтегруватися в європейський ланцюжок поставок.

4. Запровадження механізму страхування інвестицій у межах ІП від воєнних ризиків через багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA) або національні фонди.

Отже, ІП в Україні стали фундаментом нової індустріалізації. Поєднання 10-річних податкових канікул, звільнення від імпорتنих мит і прямих інфраструктурних дотацій створило умови, за яких один вкладений державний мільярд здатний

згенерувати мільярди приватних інвестицій і тисячі робочих місць. Міжнародний досвід Польщі та Туреччини підтверджує, що територіальні преференції є найефективнішим способом подолання економічних депресій. Проте подальший успіх України залежить від здатності швидко трансформувати класичні промислові майданчики у високотехнологічні екоіндустріальні парки, що відповідають світовим стандартам сталого розвитку. ІП залишаються ключовим елементом стратегії економічного виживання та подальшого процвітання України, перетворюючи військові виклики на можливості для тотальної модернізації промислового ландшафту країни. Законодавство про ІП в Україні продовжує еволюціонувати в бік цифровізації процедур та підтримки високотехнологічних виробництв, що є ключем до сталого економічного зростання в посткризовий період. Законодавчі зміни 2025 року, зокрема впровадження стандарту ДСТУ 9328:2025 та нових правил управління, створюють необхідне підґрунтя для такої трансформації, роблячи Україну перспективним виробничим хабом Європи.

Висновки до розділу 2

Згідно з проведеним вище дослідженням було отримано такі наукові результати:

1. Узагальнено світовий досвід створення та розвитку індустріальних парків, що підтвердило їхню провідну роль як інструменту прискореної індустріалізації, залучення прямих інвестицій, створення робочих місць і стимулювання експорту.
2. Досвід провідних країн засвідчив, що тимчасові податкові пільги без комплексної інфраструктурної та інституціональної підтримки мають обмежений довгостроковий ефект, отже, пріоритетною є комбінація фінансових інструментів, грантів на інфраструктуру та програм розвитку людського капіталу.

3. Для України необхідною є адаптація кращих практик з урахуванням національних особливостей: розширення ролі муніципалітетів і регіональних агентств в ініціюванні парків, створення прозорих процедур реєстрації та управління; розвиток професійних керуючих структур і державно-приватного партнерства тощо.

4. Незважаючи на кількісне зростання і фінансову підтримку, незначна частина зареєстрованих в Україні ІП почала реальну роботу. Створення сприятливого законодавчого поля та надання державних коштів на інфраструктуру є необхідними умовами, проте вони не забезпечують автоматичного успіху. Ключовим фактором стримування розвитку ІП є не відсутність пільг, а якість менеджменту. Якщо керуюча компанія (особливо муніципальна) не здатна залучити інвесторів і надати сервісну підтримку, ІП залишається нефункціональним.

Практика реєстрації універсальних ІП, але лише під одне підприємство, що не відповідає моделі промислового кластера, знижує загальну ефективність цього інструменту промислового розвитку регіонів України.

5. Україна має збалансовану правову базу для створення і розвитку ІП, що поєднує земельні (оренда без аукціону), податкові (10 років без податку на прибуток) та митні пільги.

Механізм фінансування «50 на 50» (або «80 на 20» для деокупованих територій) є ефективним інструментом деризикуювання інвестицій в інфраструктуру.

6. Незважаючи на прогресивне законодавство і фінансові пільги, залишається ряд невирішених питань, що створюють ризики для інвестицій в ІП, як-от:

- відсутність методичних рекомендацій зі створення ІП в регіонах країни;
- відсутність методичного підходу до оцінювання ефективності створення ІП у регіонах.

7. Стратегічними рекомендаціями щодо вдосконалення законодавства в Україні зі створення ІП є такі:

- повний перехід на цифрову реєстрацію ІП через портал «Дія. Бізнес», що виключить суб'єктивний фактор під час аналізу документів у Міністерстві економіки;

- запровадження прискореної амортизації для енергоефективного обладнання та зниження ставок ЄСВ для підприємств, що впроваджують циркулярні технології;
- завершення імплементації норм щодо промислових викидів (Директива 2010/75/EU), що дозволить українським ІП інтегруватися в європейські ланцюги поставок;
- запровадження механізму страхування інвестицій у межах ІП від воєнних ризиків через національні фонди.

Основні результати досліджень цього розділу опубліковано в роботах автора [86–91].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДО РОЗДІЛУ 2

1. Хаустов М. М., Ісмаїлов А. Стан та проблеми розвитку індустріальних парків в Україні // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (21 листоп. 2025 р., м. Харків). Харків, 2025. С. 774–778. URL: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/TEZU_21_11_2025.pdf
2. Khaustova V., Korwatanasakul U., Cantore N. Analysis of industrial production and exports of goods from Ukraine and its regions, 2013-2022. *Inclusive and Sustainable Industrial Development Working Paper Series. Working Paper 2/2024* / UNIDO. URL: https://downloads.unido.org/ot/33/87/33874969/WP_2_2024_FINAL.pdf
3. Coniglio N. D., Vurchio D., Khaustova V. Diversifying and rebuilding the Ukrainian economy. Application of the DIVE tool / UNIDO, 2024, 70 p. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/unido-publications/2024-05/DIVE_Application_to_Ukraine-Final.pdf
4. International Guidelines for Industrial Parks. Cross-disciplinary Team on Industrial Parks / UNIDO, Vienna, 2019. URL: <https://geipp-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/12/Mizhnarodni-rekomendatsii-IP-2-1-2.pdf>
5. Osipov V., Shcherbak A., Doroshenko A., Korotkykh K. Industrial parks: world experience and Ukrainian realities. *Economic innovations*. 2021. Vol. 23 (4(81)). P. 108–116.
DOI: [https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.4\(81\).108-116](https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.4(81).108-116)
6. Leveraging a New Generation of Industrial Parks and Zones for Inclusive and Sustainable Development. Strategic Framework / UNIDO, Vienna, 2018. URL: https://hub.unido.org/sites/default/files/publications/UNIDO_Strategic%20Framework_WEB.pdf
7. Галасюк В. В. Індустріальні парки: світовий досвід та перспективи створення в Україні. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 1. С. 40–50.
DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2018.01.040>

8. Сошников А. О., Єршова Ю. О. Індустріальні парки: колаборація бізнесу, держави та національної науки. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія : юридичні науки*. 2021. № 4. С. 19–24.

DOI: <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2021.4/04>

9. Промислово-технологічний розвиток національної економіки у системі економічної безпеки України: маркетинговий аспект : кол. моногр. / за заг. ред. О. І. Іляш ; авт. кол. : О. І. Іляш, Н. Б. Савіна, В. Є. Хаустова, І. М. Джадан. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2021. 244 с. URL: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE.pdf

10. Шевчук Н. Світовий досвід розвитку індустріальних парків та їхні переваги для розвитку економіки України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4 (28). С. 68–74. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262444>

11. Kushnir S., Karmazina V. Innovative development of technoparks as a key to the recovery and sustainable development of Ukraine. *Economy and Region*. 2022. № 2 (85). P. 53–59.

DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.2\(85\).2632](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.2(85).2632)

12. Кизим М. О., Хаустова В. Є. Кластерні структури в економіці: класифікація та особливості побудови // Ліберманівські читання – 2011: економічна спадщина та сучасні прооблеми. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. С. 57–72.

13. Kohut I., Lebid T., Fedushko S., Klymchuk I. Study of the competitiveness of industrial parks using conjoint analysis. *Research in Globalization*. 2023. Vol. 6. Art. 100136.

DOI: <https://doi.org/10.1016/j.resglo.2023.100136>

14. Хаустова В. Є. Промислова політика в Україні: формування та прогнозування. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2015, 384 с. URL: https://ndc-ipr.org/media/ndc_old/documents/projects_and_analytics/PromPolituka.pdf

15. Хаустова В. Є. Трансформація моделі економіки України у повоєнний період : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2025. 152 с.

DOI: <https://doi.org/10.32983/978-617-7801-52-7>

16. Ivashko O. Industrial Parks in the System of Investment Security of the State: Theory and Practice. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2018. № 4 (16). С. 32–40.

DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-04-32-40>

17. Чириченко Ю. В., Котко О. К. Проблеми створення та функціонування індустріальних парків: аналіз та імплементація світового досвіду. *Вісник АМСУ. Серія: “Економіка”*. 2014. № 1 (51). С. 74–82. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/xmlui/handle/123456789/241>

18. Waligóra K. Science and Technology and Industrial Parks as a Tool to Support the Innovation Potential of the Polish Economy / Modern challenges of economic development: Policy and capacity building. Creation, innovation, foreign trade, Bialystok University Press. 2015, P. 171–186. URL: <https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/handle/11320/10909>

19. Калат Я. Я. Стимули розвитку індустріальних парків (на прикладі прикордонних регіонів Польщі). *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. № 2 (142). С. 78–87.

DOI: <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2020-2-11>

20. Boiko O., Vasiutkina N., Kondratiuk O. Ukrainian-Chinese Cooperation of Industrial Enterprises on Innovative Principles. *Journal of Hygienic Engineering and Design*. 2020. Vol. 32. P. 74–89. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/21116>

21. Industrial parks: what international experience can be applied by Ukraine // *Ekonomichna Pravda*. 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/07/1/675532/>

22. Горноста́й Н. І., Михальченкова О. Є. Світовий досвід розвитку індустріальних парків та їхні переваги для розвитку економіки України. *Наука, технології, інновації*. 2022. № 4 (24). С. 45–51.

32. Dodescu A., Chirilă L. Industrial Parks in Romania: From Success Stories to Emerging Challenges. *International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning*. 2012. Vol. 2. No. 4. P. 331–335. URL: <https://www.ijeeee.org/Papers/140-Z10013.pdf>

33. New provisions on industrial parks // Tax and Legal Aler, 16 July 2013. URL: <http://www.pwc.ro/en/tax-online/tax-and-legal-alerts/assets/taxand-legal-alert-no-22.pdf>

34. Павлюк А. П., Маркевич К. Л. Закордонний досвід стимулювання розвитку індустріальних парків: висновки для України. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 122. Ч. I. С. 138–147. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/download/2434/2167/>

35. Hungary. Your Trading and Investment Partner. URL: http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/1969C6EF-6A13-4433-AEE1-6B420F1EA2D3/0/CountryProfile_HUN.pdf

36. The environmental activities of industrial park organisations in Hungary. *An International Journal*. 2008. Vol. 5/ No. 5/6. URL: http://www.ipariokologia.hu/ie_pres/ZilahyMilton_final Published.pdf

37. Technological–Industrial Development Zones (TIDZs) in North Macedonia. URL: https://investnorthmacedonia.gov.mk/free-economic-zones/?utm_source=openai

38. Despotovski says Free Zones Authority starts off 2024 with new major investment. URL: https://mia.mk/en/story/despotovski-says-free-zones-authority-starts-off-2024-with-new-major-investment?utm_source=openai

39. Бойко О. М. Особливості розвитку інноваційного середовища національної економіки Південної Кореї та Китаю. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2020. Т. 1. No 5. С. 30–44. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1e107af6-2309-4ee6-9f2d-d4c540d71138/content>

40. Індустріальні парки: міфи та реалії. URL: — <https://www.segodnya.ua/opinion/galasukcolumn/ndustrialn-parki-mfi-ta-real-762486.html>

41. Марчишинец О. В., Марчишинец С. М. Індустріальні парки як інструмент залучення інвестицій у реальний сектор економіки регіону. *Економіка та*

суспільство. 2017. № 9. С. 16-22. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/3.pdf

42. Experiences and best practices of industrial park development in the people's republic of China // *UNIDO*. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/files/2020-11/EN_Experiences_and_Best_Practices_of_Industrial_Park_Development%20in_China_0.pdf

43. Індустріальні парки України (станом на 01.10.2025). URL: <http://me.gov.ua/news/Detail/7690c7fc-64a2-43b6-9750-1bf2a1f50cbc?lang=uk-UA&title=katalogIndastrialnikhParkiv>

44. Реєстр індустріальних парків України URL: <http://me.gov.ua/view/485cdf6b-c323-46f1-3b6012b1be7d>

45. Про індустріальні парки : Закон України від 17.09.2023 № 5018-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>

46. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

47. Податковий кодекс України. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, 112 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

48. Митний кодекс України. Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2012. № 44-45, № 46-47, № 48, ст. 552. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

49. Законодавство щодо індустріальних парків // Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0819c05f-7250-450b-b58c-f8216eb3e534&title=ZakonodavstvoSchodoIndustrialnikhParkiv>

50. Інвестиційні стимули для індустріальних парків // *Ukraine Invest*. URL: https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2025/01/guide_industrial-parks_ukr-1.pdf

51. Індустріальні парки в Україні: податкове стимулювання // Державна податкова служба України. Департамент оподаткування юридичних осіб, 2022. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/mistsevi-podatki/podatok-na-neruhome->

mayno--/komentar-fahivtsiv-dps-/636391.html

52. Комітет з питань економічного розвитку рекомендує Верховній Раді України прийняти в цілому Закон України щодо вдосконалення функціонування індустріальних парків // Верховна Рада України, 2025. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/265452.html

53. Про затвердження Порядку розгляду документів про включення індустріального (промислового) парку до Реєстру індустріальних (промислових) парків : Постанова КМУ від 19.01.2022 № 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/25-2022-%D0%BF#Text>

54. Про затвердження Порядку ведення Реєстру індустріальних (промислових) парків : Постанова КМУ від 19.01.2022 № 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/27-2022-%D0%BF#Text>

55. Про затвердження форми та Порядку подання звіту про функціонування індустріального (промислового) парку та його оприлюднення : Наказ Міністерства економіки України від 26.07.2022 № 2285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1026-22#Text>

56. Про схвалення Стратегії розвитку індустріальних парків на 2023–2030 роки : Розпорядження КМУ від 24 лютого 2023 р. № 176-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176-2023-%D1%80#Text>

57. Як працюють індустріальні парки, та на які пільги можуть розраховувати їхні резиденти // Formatsia. URL: <https://formatsia.com.ua/blog-posts/yak-pracyuyut-industrialni-parki-ta-na-yaki-pilgi-mozhut-rozrahovuvati-yihni-rezidenti>

58. Industrial parks in Ukraine: tax incentives // Державна податкова служба України. Департамент оподаткування юридичних осіб, 2022. URL: <https://tax.gov.ua/en/mass-media/news/638981.html>

59. Податкові пільги для учасників індустріальних парків в Україні // DLF attorneys-at-law, 2022. URL: <https://dlf.ua/ua/podatkov-pilgi-dlya-uchasnikiv-industrialnih-parkiv-v-ukrayini/>

60. Індустріальні парки. Митні та податкові пільги // DICTIO. URL: <https://www.dictio.com.ua/news/industrialni-parki-mitni-ta-podatkov-pilgi>

61. Про затвердження Порядку ввезення на митну територію України та цільового використання нового устаткування (обладнання) та комплектуючих виробів до нього, що ввозяться учасником індустріального (промислового) парку, включеного до Реєстру індустріальних (промислових) парків : Постанова КМУ від 07 вересня 2022 р. № 997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-2022-%D0%BF#Text>

62. «Зроблено в Україні»: у 2024 році 15 індустріальним паркам виділено 1,1 млрд грн державного стимулювання // Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, 2024. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/d13006f7-1826-460d-aa8f-d36b7fcc430d?lang=uk-UA&title=ZrobленоVUkraini-U2024-Rotsi15-IndustrialnimParkamVidileno1-1-MlrdGrnDerzhavnogoStimuliuvannia>

63. Деякі питання державного стимулювання створення та функціонування індустріальних парків : Постанова КМУ від 04.06.2024 № 644 // Урядовий портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/27-2022-%D0%BF#Text>

64. Касіян В. Мінекономіки назвало індустріальні парки, які отримали гроші з бюджету у 2025 році: список // LIGA.net, 2025. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/all/novosti/minekonomiky-nazvalo-industrialni-parky-iaki-otrymaly-hroshi-z-biudzhetu-u-2025-rotsi-spysok>

65. Poland's Top Tax Incentives for Investors // Dudkowiak & Putyra, 2025. URL: <https://www.dudkowiak.com/invest-in-poland/tax-incentives-in-poland/>

66. Investment incentives // Polish Investment and Trade. URL: <https://www.paih.gov.pl/en/why-poland/investment-incentives/>

67. Poland. Corporate. Tax credits and incentives // PWC, 2025. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/poland/corporate/tax-credits-and-incentives>

68. Special Economic Zones and Technology Parks in Poland // News – FOCUS ON Business. URL: <https://focusonbusiness.eu/en/news/special-economic-zones-and-technology-parks-in-poland/366>

69. Wałbrzych Special Economic Zone „INVEST-PARK“, Poland // Publications Office of the EU. 2025. URL: <https://op.europa.eu/o/opportal-service/download-handler?identifier=b5257d63-3082-11f0-8a44->

01aa75ed71a1&format=PDF&language=en&productionSystem=cellar

70. Organised Industrial Zones & Free Zones Law / *Şahin Hukuk*. URL: <https://www.sahin.law/expertise/organised-industrial-zones-free-zones-law>

71. Incentives Guide. Invest in Türkiye // The Investment and Finance Office of the Presidency of the Republic of Türkiye. URL: <https://www.invest.gov.tr/en/investmentguide/pages/incentives-guide.aspx>

72. The legal nature of investment zone management companies and government law // GSI Attorney Partnership. 2025. URL: <https://www.goksusafiisik.av.tr/en/publications/2025-summer-issue/the-legal-nature-of-investment-zone-management-companies-and-governing-law?id=507>

73. Pre-Allocation of Land in Organized Industrial Zones and Pre-Allocation Process for Companies // Kılınç Hukuk & Danışmanlık. URL: <https://kilinclaw.com.tr/en/pre-allocation-of-land-in-organized-industrial-zones-and-pre-allocation-process-for-companies/>

74. Organized Industrial Zones in Turkey // Ozbek CPA. 2025. URL: <https://ozbekcpa.com/organized-industrial-zones-in-turkey/>

75. Overview of the investment incentives in the Czech Republic // CMS LawNow. URL: <https://cms-lawnow.com/en/ealerts/2007/01/overview-of-the-investment-incentives-in-the-czech-republic>

76. Czech Republic. Corporate.Tax credits and incentives // PWC, 2026. URL: <https://taxsummaries.pwc.com/czech-republic/corporate/tax-credits-and-incentives>

77. 2023 Investment Climate Statements: Czechia // U.S. Department of State. URL: <https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/czechia>

78. Are you interested in investment incentives in the Czech. URL: <https://www.czechinvest.org/en/For-Investors/Investment-Incentives>

79. Вільні економічні зони Китаю: усе, що потрібно знати бізнесу сьогодні // M3Cargo. 2026. URL: <https://m3cargo.com/ua/blog/svobodnye-ekonomicheskie-zony-kitaya-vse-chto-nuzhno-znat-biznesu-segodnya/>

80. Comparative Research Report on the Localized Performance Indicator Systems of the International Guidelines for Industrial Parks in China // UNIDO. URL:

https://www.unido.org/sites/default/files/files/2022-02/en_%20IP.pdf

81. Publication: Enhancing China's Regulatory Framework for Eco-Industrial Parks: Comparative Analysis of Chinese and International Green Standards // Open Knowledge Repository. 2019. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/f3a93ff3-5bf5-52b1-bc44-cd5b50916cd7>

82. Індустріальні парки в Україні. Аналітична довідка // УКРНОІБІ, 2025. URL: <https://nipo.gov.ua/industrialni-parky-analitychna-dovidka/>

83. 13 Industrial Parks Receive State Incentives in 2025 // Ministry of Economy of Ukraine. 2025. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/95df1873-dbc0-4d90-b8c9-6e720f3047e3?lang=en-GB&title=13-IndustrialParksReceiveStateIncentivesIn2025>

84. Зроблено в Україні: в індустріальних парках впродовж 2025 року збудовано або будується 37 заводів // Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України, 2026. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zrobleno-v-ukraini-v-industrialnykh-parkakh-vprodovzh-2025-roku-zbudovano-abo-buduietsia-37-zavodiv>

85. Tax and Legal News // EY – Czech Republic, 2025. URL: https://www.ey.com/en_cz/insights/tax/tax-and-legal-news-february-202

86. Ісмаїлов А., Костенко Д. М., Проноза П. В. Аналіз стану та тенденцій розвитку індустріальних парків в Україні. *Бізнес Інформ*. 2026. № 4. С. 600–618.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-4-600-618>

87. Белікова Н. В., Ісмаїлов А., Калашнікова К. Ю. Аналіз досвіду та проблем розвитку індустріальних парків в Україні. *Бізнес Інформ*. 2026. № 1. С. 203–214.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-1-203-214>

88. Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Ісмаїлов А. Індустріальні парки: бібліометричний аналіз генези досліджень. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 81.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-77>

89. Хаустова В. Є., Костенко Д. М., Ісмаїлов А. Світовий досвід створення та розвитку індустріальних парків. *Бізнес Інформ*. 2025. № 10. С. 142–155.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-142-155>

90. Ісмаїлов А. Теоретичні аспекти створення та розвитку індустріальних парків. *Бізнес Інформ*. 2025. № 11. С. 34–43.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-11-34-43>

91. Белікова Н. В., Ісмаїлов А. Індустріальні парки як інструмент державної підтримки інноваційного розвитку: проблематика та реалії України // Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Інтерсервіс, 2026. С. 364–368. URL: <https://ir.nasoa.edu.ua/collections/62fd36c2-33dd-4064-abd5-356994654e24>

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТВОРЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ І ОБҐРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ НАПРЯМІВ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Методичний підхід до оцінки ефективності створення індустріальних парків у регіонах України

У Порядку денному у сфері сталого розвитку до 2030 року підкреслено важливу роль інклюзивної та сталої індустріалізації, а також інфраструктури, що сприяє подоланню бідності. Проте в країнах, що розвиваються, дедалі частіше спостерігається передчасна деіндустріалізація, і частка промисловості у внутрішньому валовому продукті (ВВП) скорочується. ІП виробляють суспільні блага та підтримують програмні заходи із залучення інвестицій, а отже, слугують своєрідним каталізатором, що дає поштовх промисловому розвитку. Слід зауважити, що ІП сприяють досягненню Цілей сталого розвитку: вони створюють умови для соціально та екологічно відповідальної індустріалізації на своїй території і слугують прикладом, який можна масштабувати на національному рівні [1].

Загальним визначенням ІП є земельна ділянка, забудована й поділена на зони відповідно до генерального плану, де наявна дорожньо-транспортна й комунальна інфраструктура, а також, подекуди, об'єкти спільного користування для груп виробничих підприємств.

Термін «індустріальний парк» також можна розглядати і ширше, наприклад, як такі поняття, як зона вільної торгівлі, експортно-переробні зони, спеціальні економічні зони, високотехнологічні зони, вільні порти (порто-франко), промислові зони тощо. Велика кількість термінів і понять, пов'язаних із ІП, пояснюється, зокрема, різними цілями, функціями або організаціями парків, різною політико-економічною термінологією у різних країнах, а також бажанням упорядників парків або програм

розвитку парків вирізнити себе серед конкурентів. Тому будь-яке визначення ІП, яке претендує на повноту, має бути достатньо широким, щоб охоплювати все розмаїття типів парків [1]. Однак усі вони позначають спеціальну територію, де «власне» промислова діяльність поєднується з комерційною, і для їхньої ефективної роботи створюється інтегрована інфраструктура [2].

У Законі України «Про індустріальні парки» індустріальний (промисловий) парк – це визначена ініціатором створення ІП відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники ІП можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, переробки промислових та/або побутових відходів (крім захоронення відходів), альтернативної енергетики, зберігання енергії, а також науково-технічну діяльність, діяльність у сфері інформації і електронних комунікацій на умовах, визначених цим Законом і договором про здійснення господарської діяльності у межах ІП [3].

Законом «Про індустріальні парки» також визначаються правові, економічні та організаційні засади створення та функціонування ІП. Цей документ спрямований на створення сприятливих умов для розвитку індустріальної інфраструктури та впровадження стимулів, зокрема митно-податкових пільг, для залучення інвестицій у реальний сектор економіки [3].

У світовій практиці ІП та ЕІП розглядаються не лише як фізичні локації для розміщення підприємств, а й як організовані інфраструктурні платформи, що стимулюють інвестиції, інновації, інтеграцію у глобальні ланцюги доданої вартості та підвищення конкурентоспроможності національних економік.

ІП можуть мати як позитивний, так і негативний вплив. Вони сприяють економічному зростанню та соціальному розвитку, але їхня діяльність може мати і негативні наслідки. Зокрема, вони спричиняють зміни клімату та забруднення, вичерпують природні ресурси, часто супроводжуються несприятливими умовами праці й негативним впливом на сусідні громади. Саме тому планування та управління ІП мають грамотно знижувати їхній негативний вплив, забезпечувати економічну, соціальну та екологічну вигоду [2].

На глобальному рівні інтеграцію концепції сталого розвитку у практику функціонування ІП стимулюють міжнародні організації. Міжнародні рекомендації для ІП, розроблені Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO), Світовим банком та німецьким товариством з міжнародного співробітництва (GIZ), є комплексними керівними принципами, що формують глобальний стандарт оцінювання ІП. Міжнародні рекомендації для ІП окреслюють інтегрований підхід, центральним елементом якого є концепція екоіндустріальних парків (EIP), що передбачає поєднання економічних, екологічних і соціальних аспектів у плануванні та управлінні територіями [2].

Концепція ЕІП виникла як відповідь на екологічні виклики та зростаючі вимоги до сталого розвитку. Вона є продуктивним інтегрованим підходом, що може стимулювати та розширити зусилля приватного й державного секторів у сфері інклюзивного та сталого промислового розвитку.

Розроблені «Міжнародні рамкові положення про еко-індустріальні парки: Версія 2.0» [2] зосереджені на чотирьох основних питаннях: діяльності керуючої компанії парку та його екологічних, соціальних і економічних показниках. Використовуючи наведені в цьому документі передумови та цільові показники як бенчмарки, уряди конкретних країн можуть визначити власні значення цих показників. У такому разі для отримання статусу ЕІП індустріальним паркам країни потрібно буде відповідати національним стандартам.

Основні вимоги до ЕІП стосуються: ефективної структури управління; заходів ресурсоефективного та чистого виробництва на рівні парку та, де це можливо, на рівні окремих підприємств; промислового симбіозу та синергії; взаємодії з місцевою громадою та природним середовищем; просторового планування та зонування; задовільних умов праці та проживання; колективного використання інфраструктури парку, наприклад, роботи інженерних мереж, надання послуг менеджменту тощо.

У межах цього документа поняття «управління парком» позначає сферу повноважень і впливу управителя («оператор» чи «керуюча компанія парку») в таких питаннях, як планування, розвиток парку, його операційне забезпечення. Він не стосується діяльності керуючих чи регуляторних установ вищого рівня. КК ІП – це

суб'єкт, що здійснює управління та забезпечує повсякденну діяльність парку, обслуговує резидентів, інфраструктуру парку та його майно, займається просуванням і маркетингом парку, а також взаємодією з органами влади та громадою від імені підприємств-резидентів. Зосереджуючись саме на рівні управління парком, автори документа прагнуть уможливити порівняння ІП і зон у різних країнах. Усі ЕІП розглядаються крізь єдину призму – як системи, що включають у себе власне територію парку та його майно, керуючу компанію, резидентів, сусідні громади та органи влади.

Рамкові положення про ЕІП містять «передумови» та власне «цільові показники» для парків. Передумови – базові параметри, яких парк повинен досягти, аби розпочати перетворення на ЕІП, а цільові показники – характеристики, яким має відповідати розвинений ЕІП. Серед вимог є як якісні, так і кількісні показники. Цей підхід є гнучким і може застосовуватися до різних типів ІП [2].

Базовою вимогою до ЕІП є відповідність усім місцевим і національним нормативним актам. На рис. 3.1 наведено вимоги рамкових положень до ЕІП за напрямками, на основі яких рекомендується проводити оцінку парку.

Як видно з рис. 3.1, методологія оцінки за міжнародними рамковими положеннями базується на розподілі показників на чотири ключові категорії, кожна з яких містить передумови (якісні критерії) та специфічні індикатори результативності (кількісні критерії). Загалом система налічує 64 індикатори, що дозволяє провести глибокий аудит як діючих, так і новостворюваних об'єктів.

Процес оцінювання полягає у перевірці того, чи задовольняє парк ці 64 вимоги. За кожну виконану вимогу парк отримує певну кількість балів. Загальний рейтинг ЕІП визначається як частка від ділення суми набраних балів на максимальну можливу кількість балів, що відповідає загальній кількості вимог. Цей підхід дозволяє отримати кількісний показник, який можна легко інтерпретувати та використовувати для порівняння парків між собою.

Діяльність керуючої компанії	Екологічні показники	Соціальні показники	Економічні показники
• Послуги управління парком • Моніторинг • Планування та проектування	• Екологічний менеджмент і моніторинг • Енергетичний менеджмент • Споживання води • Поводження з відходами та використання матеріалів • Природне середовище і кліматична стійкість	• Соціальний менеджмент і моніторинг • Соціальна інфраструктура • Робота з громадою	• Створення робочих місць • Просування місцевого бізнесу та МСП • Створення економічної вигоди

Рис. 3.1. Передумови та цільові показники для ЕП

Джерело: [2]

Для стимулювання постійного вдосконалення міжнародні рамки передбачають систему рівнів відповідності, що дозволяє паркам не просто декларувати свою приналежність до екоіндустріальних об'єктів, а й підтверджувати рівень своєї зрілості:

- бронзовий рівень: повна відповідність усім обов'язковим передумовам і базовим стандартам результативності;
- срібний та золотий рівні: вимагають перевищення базових значень за ключовими екологічними та соціальними показниками, наприклад, через впровадження систем адаптації до змін клімату або досягнення нульового балансу викидів [2].

Поряд з міжнародними стандартами, які надають загальну рамку, країни розробляють власні національні деталізовані методики оцінки, адаптовані до своїх економічних, соціальних та політичних реалій.

В Індії було розроблено Індійську систему рейтингу промислових парків (Indian Industrial Park Rating System, IPRS), що є прикладом практичного застосування міжнародних рамок на національному рівні.

Система рейтингування IPRS використовується як інструмент оцінювання, порівняння та стимулювання підвищення якості ІІ у рамках державної політики промислового розвитку «Make in India» та сприяння залученню інвестицій [4]. Вона забезпечує прозору класифікацію парків на основі комплексних критеріїв їхньої інфраструктури, сервісів і функціональних показників для інвесторів, девелоперів і політиків.

Структура системи IPRS базується на чотирьох основних компонентах оцінювання: базова інфраструктура парку – забезпечення електроенергією, водопостачанням, системами водовідведення, мережею доріг, телекомунікаціями та ІКТ-мережами; зовнішні зв'язки – транспортне сполучення (залізничні вузли, порти, автомагістралі), логістичні термінали та територіальна близькість до ключових вузлів; підтримка підприємницької діяльності – наявність бізнес-сервісів, центрів обслуговування, готових до експлуатації приміщень («plug-and-play»), цифрових послуг та тренінгових центрів; екологічні та безпекові аспекти – управління стічними водами, утилізація відходів, моніторинг якості повітря, заходи пожежної безпеки та дотримання санітарно-гігієнічних нормативів.

У версії IPRS 3.0 (2025 р.) методологічну основу було розширено впровадженням нових параметрів, що виходять за межі суто інфраструктурних показників: екологічна стійкість і «зелена» інфраструктура – впровадження екологічно стійких рішень (енергоефективність, використання відновлюваних джерел енергії тощо); логістика та зв'язки – оцінка ефективності ланцюга поставок; цифровізація – розвиток цифрових сервісів та впровадження систем «розумного парку»; професійно-освітня інтеграція – налагодження зв'язків із освітніми інституціями та адаптація людського капіталу до потреб резидентів; зворотний зв'язок від орендарів – системне врахування відгуків учасників парку для оптимізації операційних процесів [5].

Оцінювання парків здійснюється на основі заповнення стандартизованих анкет, де надаються відповіді щодо доступності та якості кожного з параметрів. За результатами оцінювання визначається категорія парку: лідери – високі показники за

всіма або більшістю критеріїв; претенденти – середній рівень; «амбіціанти» – парки, що розвиваються, з потенціалом зростання [6].

Оцінювання в IPRS проводиться за бальною системою, що ґрунтується на стандартизованих параметрах для кожного з ключових критеріїв функціонування промислового парку. Результат оцінювання є інтегральною сумою зважених показників, що дозволяє однозначно класифікувати парк у відповідну категорію (лідери, претенденти, «амбіціанти») [7].

У Китаї впроваджено складну ієрархічну систему оцінювання різних видів парків, яка поєднує як формальні стандарти національного рівня, так і механізми оцінювання окремих парків за різними напрямками розвитку. Центральну роль у формуванні та впровадженні критеріїв відіграють урядові органи, зокрема Національна комісія з розвитку та реформ (National Development and Reform Commission – NDRC), Міністерство промисловості та інформаційних технологій (МІІТ) та Міністерство екології та навколишнього середовища (МЕЕ), які розробляють і затверджують відповідні стандарти, вимоги та методики оцінювання [8].

Структура системи оцінювання базується на трьох ключових векторах:

- Національні стандарти демонстраційних ЕІП (National Demonstration Eco-Industrial Parks): містять комплекс обов'язкових і факультативних показників, що охоплюють сталий розвиток, економічну ефективність і якість менеджменту;
- Стандарти трансформації до циркулярної економіки (Circular Economy Transformation): визначають критерії ресурсоефективності та оцінюють екологічну продуктивність промислових об'єктів;
- Стандарти «зелених» ІП (Green Industrial Parks): фокусуються на декарбонізації, підвищенні енергоефективності та впровадженні екологічно чистих технологій.

У межах цих стандартів аспекти оцінки охоплюють: економічний розвиток (виробнича продуктивність, інновації, інвестиційна привабливість), екологічну діяльність (споживання ресурсів, рівень викидів, управління відходами), управлінські

практики (ефективність менеджменту, інформаційна прозорість) і соціальні наслідки (створення робочих місць, безпека праці тощо) [8].

Таким чином, китайська система рейтингування промислових парків – це багатовимірна модель, у якій формальні стандарти поєднуються з дієвими механізмами контролю та підтримки. Оцінювання базується на балансі чотирьох ключових сфер: економічної ефективності, екологічної стійкості, якості управління та соціального розвитку.

Для оцінювання промислових парків у Китаї використовують національний стандарт HJ 274-2015, розроблений Міністерством екології та навколишнього середовища КНР [9]. Це чітка система кількісних і якісних показників із конкретними правилами збору даних і формулами розрахунку. Процес оцінювання відбувається за принципом прямого порівняння: фактичні дані зіставляють із еталонними значеннями. Кожен показник має свою фіксовану «вагу», що й визначає підсумковий рейтинг парку.

У країнах ЄС та OECD оцінювання ІП розглядається не лише як інструмент фінансового аналізу, а й як складова місцевої політики розвитку (place-based policy). У межах цього підходу ефективність ІП оцінюється з урахуванням регіонального контексту, зокрема економічної спеціалізації території, інституційного середовища та взаємодії з місцевими кластерами. OECD підкреслює, що результати функціонування ІП мають аналізуватися з позицій їхнього внеску у структурну трансформацію економіки регіону та розвиток інноваційних екосистем, а не обмежуватися показниками прямих фінансових результатів [10].

Оцінювання ефективності промислових парків у європейській практиці ґрунтується на чітко сформульованих KPI (Key Performance Indicators) вже на початковій стадії проєкту, їхньому регулярному моніторингу та активному залученні ключових стейкхолдерів (органів влади, керуючих компаній, резидентів і місцевих громад) до процесу реалізації та коригування цілей. Як правило, такі KPI охоплюють показники продуктивності та економічної віддачі, інноваційної активності підприємств-резидентів, а також створення та якості робочих місць. У підходах OECD ці інструменти розглядаються не ізольовано, а як елемент place-based

індустріальної політики, що дозволяє адаптувати рамки оцінювання до конкретних територіальних, інституційних і соціально-економічних умов регіонів ЄС, забезпечуючи зв'язок між ефективністю окремого парку та цілями регіонального розвитку [10].

Сучасний етап розвитку інфраструктури ІП в Україні також супроводжується активним впровадженням принципів ЕІП, що передбачає розширення оцінювання не лише з урахуванням економічної ефективності, а й екологічної сталості та управлінської спроможності. Національний стандарт ДСТУ 9328:2025 «Еко-індустріальні парки. Критерії сталості та метод оцінювання» було затверджено 05.06.2025 р. № 95 Державним підприємством «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» для впровадження міжнародних рамкових підходів у національну практику оцінювання парків, і набув чинності з 01.09.2025 року. Він передбачає рейтингову систему оцінювання ІП за рівнями відповідності («золотий», «срібний» або «бронзовий») на основі критеріїв ефективного управління, сталості процесів та екологічного впливу [11].

Цей стандарт розроблено в рамках проєкту міжнародної технічної допомоги «Глобальна програма еко-індустріальних парків в Україні: реалізація на місцевому рівні», що реалізується Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (UNIDO) у семи країнах за фінансової підтримки Швейцарії через Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO).

ДСТУ 9328:2025 дозволяє розвивати переробну промисловість, підтвердити для міжнародних інвесторів, що парк відповідає усталеним європейським стандартам, як і вироблена в ньому продукція [12].

Стандарт впроваджує комплексну рейтингову систему для визначення відповідності парку критеріям сталості. В її основі лежить поєднання основних і додаткових показників, які дозволяють об'єктивно виміряти якість управління, технологічну зрілість процесів і ступінь екологічного впливу. Механізм оцінювання реалізується через систему бального моніторингу: кожен виконаний норматив оцінюється у відповідну кількість балів, після чого їхня сукупна кількість визначає рівень відповідності парку статусу екоіндустріального [12].

Отже, у міжнародній практиці для оцінювання ефективності ІП та ЕІП найчастіше застосовується бальна методика оцінювання показників, що дозволяє об'єднувати визначені різнорідні критерії (якісні та кількісні) під час побудови інтегрального рейтингу. Математично така система має ентропійний характер: ваги критеріїв динамічно підлаштовуються під рівень невизначеності та ризиків, що потребує постійного моніторингу й регулярного оновлення планів. Це забезпечує об'єктивність рейтингу та гнучкість у прийнятті рішень.

Проблематика оцінки ефективності створення та функціонування ІП в українській науковій літературі розвивається в межах ряду напрямів, причому власне методологіям оцінки ефективності функціонування ІП присвячено значно менше робіт, ніж описовим і концептуальним дослідженням. Отже, це залишається нерозкритою темою на національному рівні. Серед основних напрямів досліджень виділяються такі:

- концептуально-теоретичні основи та світовий досвід [13–16];
- інвестиційно-безпековий та інституційний аспект [17; 18];
- ІП як механізм повоєнного відновлення (активний напрям з 2022 р.) [19–24];
- методики оцінки ефективності, моніторингу та інтегральних індексів [25–27];
- екоіндустріальні парки, циркулярна економіка та інтеграція з транспортно-логістичною інфраструктурою [28–32].

Отже, дослідження ефективності створення та функціонування ІП в українській літературі досі переважно описові (обґрунтування доцільності, огляд світового досвіду) або зосереджені на інвестиційно-безпековому вимірі. Систематичні кількісні методики оцінки їхньої ефективності практично відсутні.

Проте, переходячи від теоретичних рамок до їх практичної реалізації, проведений аналіз дозволяє визначити, що процес оцінки ІП є складним процесом, вимагає значних ресурсів та супроводжується численними викликами.

Одним із найбільших викликів є проблема з даними. Для проведення повної оцінки, як того вимагають міжнародні рекомендації для ІП [1], потрібен значний обсяг інформації. Процес оцінки включає не лише аналіз документів, а й проведення структурованих інтерв'ю з ключовими особами (від представників парку, учасників

та інших суб'єктів, місцевих органів влади до технічного персоналу). Також жодна рамка не є абсолютно універсальною; її ефективність значною мірою залежить від локальних умов: стандарти, розроблені для розвинених країн, часто потребують значної адаптації для країн, що розвиваються.

Оцінювання ефективності функціонування ІП є складним, багатоаспектним процесом, що включає збір і аналіз великої кількості даних, а також інтеграцію різнорідних параметрів.

Відкриту інформацію про ІП в Україні можна охарактеризувати як формально доступну, але аналітично обмежену. Базовою відкритою інформаційною основою для дослідження ІП в країні є каталог «Індустріальні парки України» [33], який ведеться Мінекономіки. Каталог містить стандартизований мінімум характеристик ІП (місцезнаходження, спеціалізація, дата реєстрації, загальна площа, площа приміщень, кількість учасників та інших суб'єктів, інфраструктура, логістика тощо) і формально може бути використаний для об'єктивного порівняння ІП у країні. Однак інформація в каталозі має переважно реєстраційно-декларативний характер і є малоприсадною для глибокого аналізу діяльності ІП. Показники фактичної діяльності ІП (ступінь заповненості, кількість резидентів, обсяги інвестицій, виробнича та екологічна результативність тощо) системно не публікуються; вони можуть епізодично з'являтися в інформаційно-аналітичних джерелах щодо окремих ІП без чіткої систематизації та структуризації.

Таким чином, внаслідок асиметрії, що склалася в інформаційному полі щодо ефективності створення та функціонування ІП в країні, без польових досліджень або доступу до неопублічної звітності неможливо об'єктивно відокремити реально функціонуючі ІП від номінальних проєктів, що створювалися для захоплення земельної ділянки без наміру здійснювати виробничу діяльність чи отримання податкових пільг.

На основі систематизації міжнародних і національних підходів до оцінювання ефективності функціонування ІП, а також на основі доступних відкритих інформаційних джерел, розроблено методичний підхід до оцінювання ефективності їх створення, який базується на системі показників (рис. 3.2).

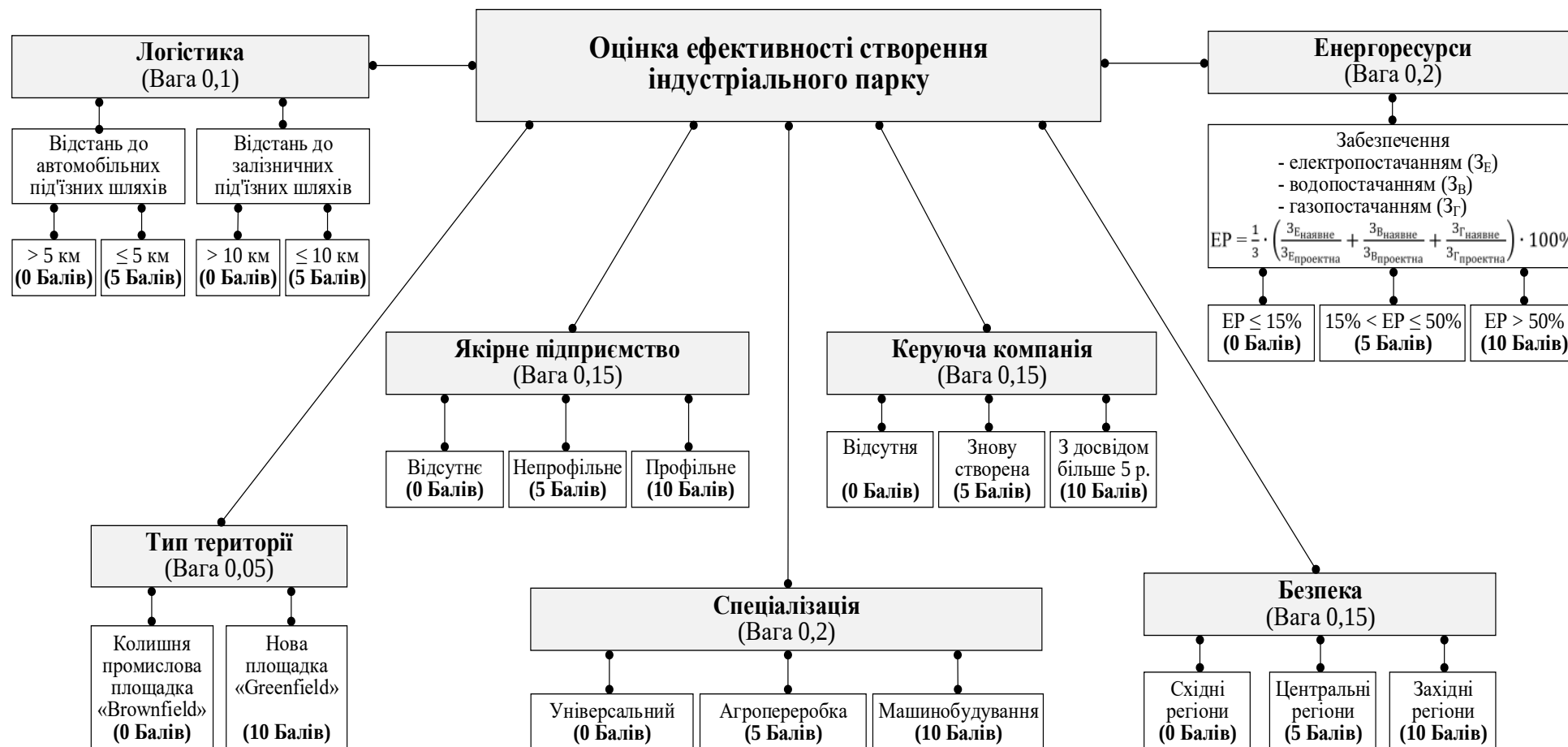

Рис. 3.2. Система показників оцінки ефективності створення ІП

Джерело: розроблено автором

Запропонований методичний підхід [34], з урахуванням стану реєстру ІП України, чинної нормативно-правової бази та наявних практичних обмежень, забезпечує адаптацію міжнародних підходів до доступної інформаційної бази на національному рівні.

Як видно з рис. 3.2, методичний підхід до оцінки ефективності створення ІП (ЕСІП) передбачає оцінку семи компонент, що характеризують відповідні аспекти створення та функціонування ІП, й оцінюються за 10-бальною системою. Математично оцінка ефективності створення ІП є моделлю адитивної згортки з ваговими коефіцієнтами:

$$EC_{IP} = \sum_{i=1}^7 w_i \cdot K_i,$$

де w_i – вага i -ї компоненти;

K_i – оцінка i -ї компоненти в балах.

Компонента «Логістика» (вага 0,1) оцінює фізичну інтеграцію ІП в транспортну мережу регіону та країни. У методиці використано два індикатори: відстань до автомобільних під'їзних шляхів і відстань до залізничних під'їзних шляхів. Використання порогових значень у 5 км для автошляхів та 10 км для залізниці базується на економічній доцільності витрат на будівництво «останньої милі». Згідно з настановами UNIDO щодо вибору локації, доступність транспортних магістралей безпосередньо впливає на логістичні витрати учасників та інших суб'єктів ІП, що є одним із головних чинників їхньої конкурентоспроможності та ефективності [1]. Для промислових парків, орієнтованих на експорт, залізничне сполучення відіграє головну роль у перевезенні великих обсягів продукції та сировини. В умовах трансформації логістичних ланцюгів в Україні через обмеження доступу до морських портів, роль залізничних під'їздів є критично важливою, що робить цей критерій не лише технічним, а й стратегічним параметром виживання бізнесу.

Компонента «Енергоресурси» (вага 0,2) визначає забезпеченість ІП базовими комунікаціями: електропостачанням, водопостачанням і газопостачанням. У методичному підході визначається зведений індекс загальної забезпеченості

енергоресурсами: $EP = \frac{1}{3} \cdot \left(\frac{Z_{E_{\text{наявне}}}}{Z_{E_{\text{проектна}}}} + \frac{Z_{V_{\text{наявне}}}}{Z_{V_{\text{проектна}}}} + \frac{Z_{G_{\text{наявне}}}}{Z_{G_{\text{проектна}}}} \right) \cdot 100\%$, що є середнім значенням відношень наявних потужностей до проектних для забезпечення електро-, водо- та газопостачанням. Пороги оцінки ($EP \leq 15\%$ – 0 балів; $15\% < EP \leq 50\%$ – 5 балів; $EP > 50\%$ – 10 балів) відображають реальний стан розвитку ІП від «паперового проекту» до фактично функціонуючого, на території якого учасники та інші суб'єкти здійснюють господарську діяльність.

У рамках стимулювання створення та функціонування ІП Кабінет Міністрів України прийняв Постанову від 04 червня 2024 року №644 [35]. Постанова передбачає надання коштів на будівництво об'єктів інженерних, транспортних споруд і комунікацій (автомобільні шляхи, лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерні комунікації тощо), покриваючи до 50 % (або 80 % на деокупованих територіях) витрат. Максимальний розмір стимулювання становить 150 млн грн.

Компонента «Тип території» (вага 0,05) розглядається як показник операційної спроможності території (площадки) парку для індустріального використання. У методиці перевага віддається новим майданчикам («Greenfield» – 10 балів), тоді як колишні промислові зони «Brownfield» оцінюються в 0 балів.

Майданчики «Greenfield» можуть мати вищі початкові витрати, але потенційно краще адаптовані для гнучкого просторового планування, зорієнтованого на сучасні технологічні та екологічні вимоги, що важливо для сталого розвитку і залучення інвесторів. Майданчики «Greenfield» ідеально підходять для організацій, які виходять на нові ринки або галузі, де інфраструктура, побудована на замовлення, є критично важливою для довгострокового успіху [36].

Майданчики «Brownfield» мають нижчі початкові витрати й менші часові витрати на реалізацію, але можуть зіткнутися з витратами на реконструкцію та модернізацію інфраструктури й застарілих будівель, а також містити екологічні ризики, пов'язані з попереднім використанням. Майданчики «Brownfield» добре підходять для підприємств, які прагнуть швидко масштабуватися, скоротити витрати або модернізувати діяльність без значних капітальних витрат [36].

Компонента «Керуюча компанія» (вага 0,15) визначає ефективність управління, координацію учасників і розвиток інфраструктури ІІІ. Наявність досвідченої керуючої компанії (досвід більше 5 років – 10 балів) є однією з ключових умов ефективного розвитку парку, оскільки саме керуюча компанія забезпечує операційну ефективність, сервіси «єдиного вікна», взаємодію з державними органами, юридичне супроводження та міжнародний маркетинг [37].

Досвідчена КК здатна забезпечити вищий рівень задоволеності орендарів, який за методологією UNIDO має перевищувати 51% для визнання парку успішним. Як показав порівняльний аналіз на основі усереднених міжнародних показників, при наявності досвідченої КК, парки досягають показника 60% заселеності за 6 років [1].

Компонента «Якірне підприємство» (вага 0,15) визначає наявність в індустріальному парку підприємства (відсутнє – 0 балів; непрофільне – 5 балів; профільне – 10 балів), яке відіграє центральну роль у формуванні промислової екосистеми на території парку, створюючи значні економічні, технологічні, інноваційні та інституційні стимули для інших учасників.

Емпіричні дослідження показали, що якірні підприємства мають функцію стабілізатора економічної активності: їхня присутність пов'язана з вищими рівнями продуктивності менших фірм, більшою концентрацією праці з високою доданою вартістю, а також з більшою життєздатністю інвестиційних потоків у довгостроковому періоді [38].

Компонента «Спеціалізація» (вага 0,2) відображає стратегічний напрям розвитку та галузеву спрямованість ІІІ. У методиці 0 балів присвоєно універсальним паркам, 5 балів – паркам, що спеціалізуються на агропереробці, та 10 балів – паркам, що спеціалізуються на машинобудуванні.

У машинобудуванні в оцінці надається пріоритет сектору промисловості з високою доданою вартістю, здатністю до створення висококваліфікованих робочих місць із високою продуктивністю праці та доходами.

Менш пріоритетними в методиці вважаються ІІІ, що спеціалізуються на агропереробці. Незважаючи на війну, агропереробка залишається фундаментальним сектором в країні, що забезпечує стабільні експортні доходи [39].

Універсальним ІІ у методичному підході надається найнижчий пріоритет, оскільки вони характеризуються розмитою галузевою структурою, слабшими кластерними ефектами, а також нездатністю чітко ідентифікувати стратегічні пріоритети розвитку.

Компонента «Безпека» (вага 0,15) відображає просторову диференціацію геополітичних, воєнних та соціально-інституційних ризиків, пов'язаних із розміщенням ІІ (східні регіони – 0 балів; центральні регіони – 5 балів; західні регіони – 10 балів).

Через високі воєнні ризики іноземні інвестори наразі проявляють стриманий інтерес, тоді як українські компанії забезпечують 90% запитів щодо розміщення виробництва. Масштабна релокація понад 1,5 тис. підприємств у центральні та західні регіони призвела до значного зростання кількості нових парків саме в цих регіонах країни. Хоча уряд пропонує підвищене співфінансування інфраструктури для деокупованих територій (80/20 замість 50/50), фізична близькість до зони бойових дій залишається критичним стримуючим фактором для капітальних інвестицій [40].

3.2. Оцінка ефективності створення індустріальних парків у територіальних громадах Черкаської області та інших регіонах України

Запропонований вище методичний підхід є інструментом адаптації міжнародних рекомендацій до українських економічних, соціальних і воєнних реалій. Подальший аналіз зосереджується на ключових структурних елементах функціонування ІІ, що дозволяє не лише здійснити їх порівняльну оцінку, а й критично відокремити потенційно життєздатні ІІ від номінальних проєктів, які існують переважно у декларативному вимірі.

У табл. В.1 Додатка В наведено оцінку ефективності створення ІІ на основі даних каталогу «Індустріальні парки України» станом на 01.10.2025 р. [33], який базується на інформації, наданій ініціаторами створення та КК ІІ.

За наведеною методикою оцінки ефективності створення ІП лише 38 із 106 зареєстрованих в Україні отримали більше 5 балів, що становить 35,9% від загальної кількості в країні (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Структурний інтервальный розподіл ІП за кількістю набраних балів
по областях України**

Область	Кількість ІП за інтервалами балів									Всього ІП
	[0-2]	[2-3]	[3-4]	[4-5]	[5-6]	[6-7]	[7-8]	[8-9]	[9-10]	
Вінницька	1		1	1	1	1			1	6
Волинська			1	1	1				1	4
Закарпатська			3	4	1	2		1	1	12
Тернопільська				2	1	1		1		5
Кіровоградська							1			1
Рівненська			1	1			1			3
Черкаська			2				1			3
Хмельницька			2	1	1	3				7
Чернівецька			2	1	1	2				6
Київська		1	5	1	5	1				13
Миколаївська				1		1				2
Львівська			6	6	5					17
Івано-Франківська	1		2	1	2					6
Сумська		1		1	1					3
Житомирська		1	1	2						4
Одеська		1	2	2						5
Дніпропетровська	2		1	1						4
Полтавська			1							1
Чернігівська			1							1
Донецька*		2								2
Луганська**	1									1
Всього ІП	5	6	31	26	19	11	3	2	3	106
Частка, %	4,72	5,66	29,25	24,53	17,92	10,38	2,83	1,89	2,83	100

* – ІП знаходяться у безпосередній близькості до зони бойових дій

** – ІП знаходяться на тимчасово окупованій території

Джерело: побудовано автором

Як видно з даних табл. 3.1, в інтервал від 5 до 7 балів включно потрапили 30 ІП (28,3% від загальної кількості), а переважна більшість – 57 ІП (53,8% від загальної кількості) отримала бали в інтервалі від 3 до 5 включно. Отже, переважна більшість ІП країни на сьогодні перебуває на етапі часткової реалізації потенціалу – вони функціонують, але не досягли високої ефективності.

У табл. 3.2 наведено перелік ІП з найвищими балами за ефективністю створення та функціонування в Україні.

Таблиця 3.2

Перелік ІП з найвищими балами за ефективністю створення та функціонування в Україні

Назва ІП	Область	Дата реєстрації	ЕС _{ІП}	
			Бал	Ранг
«КОВЕЛЬ ПОРТО»	Волинська	05.07.2024	9,75	1
«Соломоново»	Закарпатська	12.06.2014	9,25	2-3
«Вінницький кластер холодильного машинобудування»	Вінницька	15.07.2016	9,25	2-3
«Chortkiv-West»	Тернопільська	02.10.2019	8,25	4-5
«Френдлі Віндтехнологі»	Закарпатська	01.08.2023	8,25	4-5
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	05.07.2021	7,75	6
«СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	26.08.2025	7,50	7
«БЮСЕНС»	Черкаська	26.08.2025	7,25	8
«Фруктова Індустрія»	Чернівецька	02.05.2025	7,00	9
«Вінницький»	Вінницька	15.07.2016	6,75	10-11
«Л-ТАУН ПАРК»	Київська	03.06.2022	6,75	10-11

Джерело: побудовано автором

З табл. 3.2 видно, що найвищі бали мають такі ІП: «КОВЕЛЬ ПОРТО» (9,75 балів), «Соломоново» (9,25 балів) та «Вінницький кластер холодильного машинобудування» (9,25 балів). Різниця балів між першим та десятим-одинадцятим рангом наведених ІП становить 3 бали із 10 можливих, що свідчить про значні відмінності у ефективності створення та функціонування навіть парків-лідерів.

Проведемо детальне дослідження ефективності створення та функціонування ІП за компонентами, визначеними в методиці.

З табл. В.1 Додатка В видно, що лише 4 ІП (3,8% від загальної їх кількості) не задовольняють пороговим значенням відстані у 5 км до автомобільних під'їзних шляхів, а пороговим значенням відстані у 10 км до залізничних під'їзних шляхів не задовольняють всього 7 ІП (6,6% від загальної їх кількості). Серед визначених ІП не задовольняє обидва порогові значення лише один.

Таким чином, майже всі зареєстровані ІП мають високий рівень доступу до транспортних мереж регіону із незначними відмінностями.

У табл. 3.3 наведено розподіл ІП за областями України відповідно до загальної забезпеченості базовими комунікаціями: електро-, водо- та газопостачанням.

Таблиця 3.3

Загальна забезпеченість ІП електро-, водо- та газопостачанням по областях України

Область	Забезпеченість електро-, водо- та газопостачанням (ЕР), %			Всього ІП
	$ЕР \leq 15$	$15 < ЕР \leq 50$	$ЕР > 50$	
Київська	8	2	3	13
Вінницька	3	1	2	6
Сумська	1		2	3
Волинська	1	2	1	4
Закарпатська	8	3	1	12
Миколаївська		1	1	2
Хмельницька	5	1	1	7
Львівська	11	6		17
Тернопільська	2	3		5
Житомирська	3	1		4
Івано-Франківська	5	1		6
Кіровоградська		1		1
Рівненська	2	1		3
Черкаська	2	1		3
Чернівецька	5	1		6
Одеська	5			5
Дніпропетровська	4			4
Донецька	2			2
Луганська	1			1
Полтавська	1			1
Чернігівська	1			1
Всього ІП	70	25	11	106
Частка, %	66,04	23,58	10,38	100

Джерело: побудовано автором за [41; 42]

Як видно з табл. 3.3, переважна більшість – 70 ІП (66,0% від загальної їх кількості) мають забезпеченість енергоресурсами на рівні нижче 15 %, 25 ІП (23,6% від загальної їх кількості) мають задовільну забезпеченість енергоресурсами, і лише 11 ІП (10,4% від загальної їх кількості) мають забезпеченість енергоресурсами на рівні 50% та вище.

Таким чином, можна стверджувати, що більшість ІП формально існують, але фактично не мають необхідної енергетичної інфраструктури для повноцінної роботи.

Дві третини ІП мають низький рівень енергозабезпечення, що практично унеможливорює системну господарську діяльність.

У табл. 3.4 наведено перелік ІП з найвищим відсотком загальної забезпеченості електро-, водо- та газопостачанням в Україні.

Таблиця 3.4

Перелік ІП з найвищим відсотком загальної забезпеченості електро-, водо- та газопостачанням в Україні

Назва ІП	Область	Енергоресурси							ЕСІП	
		Електропостачання, МВт/год		Водопостачання, м³/год		Газопостачання, м³/год		Загальна забезпеченість, %		
		Проектне	Наявне	Проектне	Проектне	Наявне	Проектне			
«Свема»	Сумська	0,05	0,05	420	420	20830	20830	100	4,75	42-52
«Вінницький кластер холодильного машинобудування»	Вінницька	1,6	1,2	4	4	100	100	91,67	9,25	2-3
«УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ»	Київська	8	3,49	200	200	20000	20000	81,21	4,0	65-68
«Л-ТАУН ПАРК»	Київська	2000	2000	-	-	11	11	66,67	6,75	10-11
«Тростянець»	Сумська	12	10	-	-	4150	4150	61,11	5,25	33-37
«КОВЕЛЬ ПОРТО»	Волинська	40	30	2000	100	95	95	60,00	9,75	1
«Біла Церква-2»	Київська	20	15	51	51	5000	0	58,33	5,50	22-32
«Техно Парк Вознесенськ»	Миколаївська	10	5	150	30	1000	1000	56,67	4,75	42-52
«Вінницький»	Вінницька	17,4	0,16	16,8	16,8	1313	702	51,46	6,75	10-11
«Славута»	Хмельницька	8	6	500	300	5000	800	50,33	6,25	12-19
«Соломоново»	Закарпатська	37,5	18,5	115	16	3680	3200	50,07	9,25	2-3

Джерело: побудовано автором

З табл. 3.4 видно, що навіть ІП із високим відсотком загальної забезпеченості електро-, водо- та газопостачанням також мають суттєві розриви між проектними та наявними потужностями, що значною мірою може знижувати інвестиційну привабливість парків.

Розподіл ІП за типом території («Brownfield», «Greenfield») по областях України наведено у табл. 3.5.

Розподіл ІП за типом території по областях України

Область	Тип території		Всього ІП
	«Brownfield»	«Greenfield»	
Львівська	3	14	17
Київська	4	9	13
Закарпатська	4	8	12
Вінницька	1	5	6
Чернівецька	1	5	6
Одеська	1	4	5
Тернопільська	1	4	5
Хмельницька	3	4	7
Волинська	1	3	4
Дніпропетровська	1	3	4
Черкаська		3	3
Житомирська	2	2	4
Івано-Франківська	4	2	6
Рівненська	1	2	3
Сумська	1	2	3
Донецька	1	1	2
Луганська		1	1
Полтавська		1	1
Чернігівська		1	1
Миколаївська	2		2
Кіровоградська	1		1
Всього ІП	32	74	106
Частка, %	30,19	69,81	100

Джерело: побудовано автором за [41; 42]

Дані табл. 3.5 свідчать, що переважна більшість – 74 ІП (69,8% від загальної кількості) – зареєстрована на території «Greenfield», а 32 ІП (30,2% від загальної кількості) – на території «Brownfield».

Перевага ІП за типом території «Greenfield» свідчить про орієнтацію інвесторів на масштабованість і технологічну гнучкість, що дає змогу впроваджувати сучасні енергоефективні та логістичні рішення. Водночас низька частка «Brownfield» вказує на дефіцит інвестиційно привабливих наявних промислових майданчиків, які часто супроводжуються екологічними ризиками та застарілими комунікаціями, що робить їх ревіталізацію дорожчою, ніж нове будівництво.

У табл. 3.6 наведено перелік ІП країни за типом території з найвищими балами за ефективністю створення.

Таблиця 3.6

**Перелік ІП країни за типом території з найвищими балами
за ефективністю створення**

Назва ІП	Область	Дата реєстрації	ЕСІП	
			Бал	Ранг
ІІІ із типом території «Greenfield»				
«Соломоново»	Закарпатська	12.06.2014	9,25	2-3
«Вінницький кластер холодильного машинобудування»	Вінницька	15.07.2016	9,25	2-3
«Chortkiv-West»	Тернопільська	02.10.2019	8,25	4-5
«Френдлі Віндтехнологі»	Закарпатська	01.08.2023	8,25	4-5
«БІОСЕНС»	Черкаська	26.08.2025	7,25	8
«Фруктова Індустрія»	Чернівецька	02.05.2025	7	9
«Вінницький»	Вінницька	15.07.2016	6,75	10-11
«Л-ТАУН ПАРК»	Київська	03.06.2022	6,75	10-11
«Новодністровськ»	Чернівецька	27.10.2016	6,25	12-19
«Тернопіль»	Тернопільська	19.09.2018	6,25	12-19
Вуглецево-нейтральний ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	Хмельницька	22.12.2023	6,25	12-19
«БФ ТЕРМІНАЛ»	Закарпатська	12.01.2024	6,25	12-19
«Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ»	Хмельницька	01.10.2024	6,25	12-19
ІІІ із типом території «Brownfield»				
«КОВЕЛЬ ПОРТО»	Волинська	05.07.2024	9,75	1
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	05.07.2021	7,75	6
«СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	26.08.2025	7,5	7
«Славута»	Хмельницька	07.02.2014	6,25	12-19
«Ужгород»	Закарпатська	14.11.2022	6,25	12-19
«SUNART»	Миколаївська	08.10.2024	6,25	12-19
«ЯДРО ІНДАСТРІ»	Львівська	22.12.2023	6	20-21
«Біла Церква-2»	Київська	04.10.2018	5,5	22-32
ІП Спарроу Парк Львів	Львівська	14.05.2021	5,25	33-37
«Західноукраїнський промисловий ХАБ»	Тернопільська	11.11.2022	5,25	33-37
«КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ»	Хмельницька	22.12.2023	5,25	33-37
«КАЛУШ ПРОДАКШН»	Івано- Франківська	24.09.2024	5,25	33-38

Джерело: побудовано автором

Як видно з табл. 3.6, ІП України мають високі бали, незважаючи на тип території, що вказує на несуттєвий вплив типу території на ефективність створення та функціонування парків.

Розподіл ІП за стадією розвитку керуючої компанії по областях України наведено у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Розподіл ІІІ за стадією розвитку керуючої компанії по областях України

Область	Керуюча компанія			Всього ІІІ
	Відсутня	Знову створена	З досвідом більше 5 років	
Київська	1	8	4	13
Львівська		13	4	17
Вінницька	1	2	3	6
Закарпатська		9	3	12
Чернівецька		3	3	6
Волинська	1	1	2	4
Миколаївська			2	2
Одеська	1	2	2	5
Черкаська		1	2	3
Дніпропетровська		3	1	4
Донецька		1	1	2
Кіровоградська			1	1
Луганська			1	1
Полтавська			1	1
Рівненська		2	1	3
Сумська		2	1	3
Тернопільська		4	1	5
Хмельницька	1	6		7
Івано-Франківська	1	5		6
Житомирська	1	3		4
Чернігівська		1		1
Всього ІІІ	7	66	33	106
Частка, %	6,60	62,26	31,13	100

Джерело: побудовано автором за [41]

Як видно з табл. 3.7, переважна більшість – 66 ІІІ (62,3% від загальної їх кількості) – має знову створену КК, у 33 ІІІ (31,1% від загальної їх кількості) КК має досвід більше п'яти років, а в 7 ІІІ (6,6% від загальної їх кількості) КК відсутня.

Таким чином, високий відсоток новостворених КК (62,3%) вказує на те, що більшість проєктів (ІІІ) перебуває на «паперовій» або початковій стадії, де компанії створювалися «під запит», що знижує ефективність управління, координацію учасників і розвиток інфраструктури ІІІ.

У табл. 3.8 наведено перелік ІІІ країни за стадіями розвитку КК з найвищими балами за ефективністю створення.

З табл. 3.8 видно, що наявність в ІІІ керуючої компанії з досвідом забезпечує дещо вищу ефективність у загальному рейтингу.

Таблиця 3.8

**Перелік ІП країни за стадіями розвитку КК з найвищими балами за
ефективністю створення**

Назва ІП	Область	Дата реєстрації	ЕСІП	
			Бал	Ранг
ІІ з керуючою компанією з досвідом більше 5 років				
«КОВЕЛЬ ПОРТО»	Волинська	05.07.2024	9,75	1
«Вінницький кластер холодильного машинобудування»	Вінницька	15.07.2016	9,25	2-3
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	05.07.2021	7,75	6
«СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	26.08.2025	7,50	7
«БІОСЕНС»	Черкаська	26.08.2025	7,25	8
«Фруктова Індустрія»	Чернівецька	02.05.2025	7,00	9
«Новодністровськ»	Чернівецька	27.10.2016	6,25	12-19
«Тернопіль»	Тернопільська	19.09.2018	6,25	12-19
«SUNART»	Миколаївська	08.10.2024	6,25	12-19
«ЯДРО ІНДАСТРІ»	Львівська	22.12.2023	6,00	20-21
ІІІ з керуючою компанією, яка знову створена				
«Соломоново»	Закарпатська	12.06.2014	9,25	2-3
«Chortkiv-West»	Тернопільська	02.10.2019	8,25	4-5
«Френдлі Віндтехнологі»	Закарпатська	01.08.2023	8,25	4-5
«Вінницький»	Вінницька	15.07.2016	6,75	10-11
«Л-ТАУН ПАРК»	Київська	03.06.2022	6,75	10-11
«Славута»	Хмельницька	07.02.2014	6,25	12-19
«Ужгород»	Закарпатська	14.11.2022	6,25	12-19
Вуглецево-нейтральний ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	Хмельницька	22.12.2023	6,25	12-19
«БФ ТЕРМІНАЛ»	Закарпатська	12.01.2024	6,25	12-19
«Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ»	Хмельницька	01.10.2024	6,25	12-19

Джерело: побудовано автором

Розподіл ІП за наявністю якірного підприємства по областях України наведено у табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Розподіл ІП за наявністю якірного підприємства по областях України

Область	Якірне підприємство			Всього ІП
	Відсутнє	Непрофільне	Профільне	
Закарпатська	6	3	3	12
Хмельницька	3	2	2	7
Вінницька	2	3	1	6
Волинська	3		1	4
Житомирська	1	2	1	4
Івано-Франківська	3	2	1	6
Київська	4	8	1	13

Продовження табл. 3.9

Область	Якірне підприємство			Всього ІП
	Відсутнє	Непрофільне	Профільне	
Кіровоградська			1	1
Миколаївська	1		1	2
Рівненська	2		1	3
Тернопільська	1	3	1	5
Черкаська	2		1	3
Чернівецька	3	2	1	6
Львівська	12	5		17
Одеська	3	2		5
Сумська	2	1		3
Дніпропетровська	4			4
Донецька	2			2
Луганська	1			1
Полтавська	1			1
Чернігівська	1			1
Всього ІП	57	33	16	106
Частка, %	53,77	31,13	15,09	100

Джерело: побудовано автором за [41]

Як видно з табл. 3.9, лише 16 ІП (15,1% від загальної їх кількості) мають профільне якірне підприємство, у 33 ІП (31,3% від загальної їх кількості) якірні підприємства є непрофільними, а у більшості ІП – 57 (53,8% від загальної їх кількості) якірне підприємство відсутнє.

Отже, високий відсоток ІП без якірного підприємства (53,8% від загальної кількості ІП) вказує на те, що більшість ІП створюються виключно для отримання податкових преференцій або захоплення земельної ділянки без наміру здійснювати виробничу діяльність. Наявність значної частки непрофільних підприємств підтверджує відсутність чіткої стратегії кластеризації, тобто парки заповнюються випадковими орендарями заради податкових пільг.

У табл. 3.10 наведено перелік ІП країни за наявністю якірного підприємства з найвищими балами за ефективністю створення.

Як видно з табл. 3.10, наявність профільного якірного підприємства суттєво впливає на рівень ефективності створення та функціонування ІП, що підтверджується високою концентрацією лідерів рейтингу (9,75 – 7,0 балів, ранги 1 – 9) у цій категорії. ІП із непрофільним якірним підприємством демонструють середні показники (6,75 –

5,50 балів), а без якірного підприємства – 5,50 – 4,75 балів. Наявний зв'язок між датою реєстрації ІП (2024 – 2025 рр.) та присутністю в ньому профільного якірного підприємства вказує на те, що вже на етапі раннього проєктування ІП може мати успішний старт.

Таблиця 3.10

**Перелік ІП країни за наявністю якірного підприємства з найвищими балами
за ефективністю створення**

Назва ІП	Область	Дата реєстрації	ЕСІП	
			Бал	Ранг
ІП із профільним якірним підприємством				
«КОВЕЛЬ ПОРТО»	Волинська	05.07.2024	9,75	1
«Соломоново»	Закарпатська	12.06.2014	9,25	2-3
«Вінницький кластер холодильного машинобудування»	Вінницька	15.07.2016	9,25	2-3
«Chortkiv-West»	Тернопільська	02.10.2019	8,25	4-5
«Френдлі Віндтехнолоджі»	Закарпатська	01.08.2023	8,25	4-5
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	05.07.2021	7,75	6
«СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	26.08.2025	7,50	7
«БІОСЕНС»	Черкаська	26.08.2025	7,25	8
«Фруктова Індустрія»	Чернівецька	02.05.2025	7,00	9
Вуглецево-нейтральний ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	Хмельницька	22.12.2023	6,25	12-19
ІП із непрофільним якірним підприємством				
«Вінницький»	Вінницька	15.07.2016	6,75	10-11
«Л-ТАУН ПАРК»	Київська	03.06.2022	6,75	10-11
«Славута»	Хмельницька	07.02.2014	6,25	12-19
«Новодністровськ»	Чернівецька	27.10.2016	6,25	12-19
«Тернопіль»	Тернопільська	19.09.2018	6,25	12-19
«Ужгород»	Закарпатська	14.11.2022	6,25	12-19
«ЯДРО ІНДАСТРІ»	Львівська	22.12.2023	6,00	20-21
«ПАТОН»	Київська	12.11.2020	5,75	20-21
«Рясне-2» («М10»)	Львівська	07.02.2014	5,50	22-32
«Біла Церква-2»	Київська	04.10.2018	5,50	22-32
ІП без якірного підприємства				
«Енергія Буковини»	Чернівецька	15.04.2022	5,50	22-32
«Володимир»	Волинська	08.10.2022	5,50	22-32
«Червоноград»	Львівська	02.04.2024	5,50	22-32
«ЕКО Мукачєво»	Закарпатська	12.07.2024	5,50	22-32
«Тростянець»	Сумська	14.10.2014	5,25	33-37
«Дністер»	Вінницька	29.03.2024	5,25	33-37
«Жовті Води»	Дніпропетровська	04.02.2025	5,00	39-41
«Новороздільський»	Львівська	31.05.2017	4,75	42-52
«Нововолинськ»	Волинська	30.06.2017	4,75	42-52
«Захід Ресурс»	Львівська	19.09.2018	4,75	42-52

Джерело: побудовано автором

У табл. 3.11 наведено розподіл ІП за спеціалізацією по областях України.

Таблиця 3.11

Розподіл ІП за спеціалізацією по областях України

Область	Спеціалізація ІП			Всього ІП
	Універсальний	Агропереробка	Машино-будування	
Закарпатська	7	3	2	12
Вінницька	3	2	1	6
Волинська	2	1	1	4
Дніпропетровська	2	1	1	4
Київська	9	3	1	13
Кіровоградська			1	1
Одеська	4		1	5
Тернопільська	3	1	1	5
Хмельницька	3	4		7
Житомирська	2	2		4
Івано-Франківська	4	2		6
Львівська	15	2		17
Рівненська	1	2		3
Черкаська	1	2		3
Чернівецька	4	2		6
Донецька	1	1		2
Миколаївська	1	1		2
Сумська	2	1		3
Чернігівська		1		1
Луганська	1			1
Полтавська	1			1
Всього ІП	66	31	9	106
Частка, %	62,26	29,25	8,49	100

Джерело: побудовано автором за [41; 42]

Як видно з табл. 3.11, переважна більшість ІП – 66 (62,3% від загальної кількості) – позиціонується як універсальні, до ІП зі спеціалізацією на агропереробку належать 31 (29,3% від загальної кількості), а до ІП, що спеціалізуються на машинобудуванні, – 9 (8,5% від загальної кількості).

Таким чином, висока частка універсальних ІП (62,3%) вказує на те, що вони створюються як «універсальні майданчики», щоб диверсифікувати ризики, заповнюючи площі будь-якими доступними резидентами. Відносно висока частка ІП (29,3%), що спеціалізуються на агропереробці, відображає сировинну спрямованість національної економіки, а незначна частка машинобудівних ІП (8,5%) свідчить про

недостатній рівень технологічної складності та слабку залученість у виробництво продукції із високою доданою вартістю.

У табл. 3.12 наведено перелік ІП країни за спеціалізацією з найвищими балами за ефективністю створення.

Таблиця 3.12

**Перелік ІП країни за спеціалізацією з найвищими балами
за ефективністю створення**

Назва ІП	Область	Дата реєстрації	ЕС _{ІП}	
			Бал	Ранг
ІП зі спеціалізацією «Машинобудування»				
«КОВЕЛЬ ПОРТО»	Волинська	05.07.2024	9,75	1
«Соломоново»	Закарпатська	12.06.2014	9,25	2-3
«Вінницький кластер холодильного машинобудування»	Вінницька	15.07.2016	9,25	2-3
«Chortkiv-West»	Тернопільська	02.10.2019	8,25	4-5
«Френдлі Віндтехнолоджі»	Закарпатська	01.08.2023	8,25	4-5
«СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	26.08.2025	7,50	7
«ПАТОН»	Київська	12.11.2020	5,75	20-21
«Жовті Води»	Дніпропетровська	04.02.2025	5,00	39-41
«Р-33»	Одеська	24.05.2024	4,25	62-64
ІП зі спеціалізацією «Агропереробка»				
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	05.07.2021	7,75	6
«БІОСЕНС»	Черкаська	26.08.2025	7,25	8
«Фруктова Індустрія»	Чернівецька	02.05.2025	7,00	9
«Вінницький»	Вінницька	15.07.2016	6,75	10-11
«Л-ТАУН ПАРК»	Київська	03.06.2022	6,75	10-11
«Ужгород»	Закарпатська	14.11.2022	6,25	12-19
Вуглецево-нейтральний ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	Хмельницька	22.12.2023	6,25	12-19
«БФ ТЕРМІНАЛ»	Закарпатська	12.01.2024	6,25	12-19
«Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ»	Хмельницька	01.10.2024	6,25	12-19
«SUNART2	Миколаївська	08.10.2024	6,25	12-19
ІП зі спеціалізацією «Універсальний»				
ІП «Славута»	Хмельницька	07.02.2014	6,25	12-19
ІП «Новодністровськ»	Чернівецька	27.10.2016	6,25	12-19
ІП «Тернопіль»	Тернопільська	19.09.2018	6,25	12-19
ІП «ЯДРО ІНДАСТРІ»	Львівська	22.12.2023	6,00	20-21
ІП «Рясне-2» («М10»)	Львівська	07.02.2014	5,50	22-32
ІП Біла Церква-2	Київська	04.10.2018	5,50	22-32
ІП «Володимир»	Волинська	08.10.2022	5,50	22-32
ІП «Червоноград»	Львівська	02.04.2024	5,50	22-32
ІП «ЕКО Мукачєво»	Закарпатська	12.07.2024	5,50	22-32
ІП КИТ	Київська	16.08.2024	5,50	22-32

Джерело: побудовано автором

З табл. 3.12 видно, що найвищі показники ефективності створення демонструють ІІ зі спеціалізацією у машинобудуванні, де спостерігається концентрація лідерів із балами 9,25 – 9,75, тоді як агропереробні та універсальні ІІ формують середній кластер переважно в діапазоні 6,25 – 7,75 балів.

У табл. 3.13 наведено географічний розподіл ІІ по областях України.

Таблиця 3.13

Географічний розподіл ІІ по областях України

Область	Регіон			Всього ІІ
	Східний	Центральний	Західний	
Львівська			17	17
Закарпатська			12	12
Хмельницька			7	7
Івано-Франківська			6	6
Чернівецька			6	6
Тернопільська			5	5
Волинська			4	4
Рівненська			3	3
Київська		13		13
Вінницька		6		6
Одеська		5		5
Житомирська		4		4
Черкаська		3		3
Кіровоградська		1		1
Полтавська		1		1
Дніпропетровська	4			4
Сумська	3			3
Миколаївська	2			2
Донецька	2			2
Чернігівська	1		0	1
Луганська	1	0	0	1
Всього ІІ	13	33	60	106
Частка, %	12,26	31,13	56,60	100

Джерело: побудовано автором за [41; 42]

З табл. 3.13 видно чітко виражену географічну асиметрію розміщення ІІ за регіонами України. Найбільша частка ІІ припадає на Західний регіон і становить 56,6% (60 ІІ із 106). Зокрема, майже половина ІІ регіону зосереджена у двох областях – Львівській (17 ІІ) та Закарпатській (12 ІІ). Частка Центрального регіону становить 31,1% (33 ІІ із 106), а частка Східного регіону – лише 12,3% (60 ІІ із 106), що зумовлено безпековими ризиками, спричиненими повномасштабною війною.

У табл. 3.14 наведено динаміку та структуру реєстрації ІП за географічним розподілом у період з 2014 р. по 2025 р.

Таблиця 3.14

**Динаміка та структура реєстрації ІП за географічним розподілом
у 2014–2025 рр.**

Рік	Регіон України						Всього ІІ
	Східний		Центральний		Західний		
	К-сть, од.	Частка, %	К-сть, од.	Частка, %	К-сть, од.	Частка, %	
2014	3	42,86	1	14,29	3	42,86	7
2016	0	-	4	80,00	1	20,00	5
2017	1	14,29	3	42,86	3	42,86	7
2018	3	42,86	2	28,57	2	28,57	7
2019	0	-	2	40,00	3	60,00	5
2020	1	33,33	2	66,67	0	-	3
2021	0	-	1	20,00	4	80,00	5
2022	0	-	1	12,50	7	87,50	8
2023	2	15,38	2	15,38	9	69,23	13
2024	2	6,45	8	25,81	21	67,74	31
2025	1	6,67	7	46,67	7	46,67	15
Всього ІІ	13	12,26	33	31,13	60	56,60	106

Джерело: побудовано автором

З табл. 3.14 видно, що у довоєнний період кількість реєстрацій нових ІП варіювалася в межах 5–7 парків на рік. Після початку повномасштабної війни у 2022–2025 рр. було зареєстровано 67 нових ІП (63,2% від загальної кількості). Найбільша кількість реєстрацій відбулася у 2024 р. – 31 новий ІП (29,2% від загальної кількості). У період з 2021 р. по 2024 р. частка реєстрації нових ІП у Західному регіоні варіювалася в межах від 67,7% до 80,0%, а в 2025 р. їх частка в регіоні скоротилася до 46,7% на одному рівні з Центральним регіоном України.

Таким чином, війна та безпекові ризики спричинили зміщення інвестиційної активності бізнесу на Західний та частково на Центральний регіони країни через вимушену релокацію та адаптацію бізнесу як відповідь на виклики війни.

У табл. 3.15 наведено перелік ІП України за географічним розподілом з найвищими балами за ефективністю створення.

Як видно з табл. 3.15, в ефективності створення ІП простежується чітка регіональна асиметрія: парки з найвищими балами зосереджені переважно у

Західному та частково у Центральному регіонах країни, тоді як ІІ Східного регіону характеризується суттєво нижчими балами.

Таблиця 3.15

**Перелік ІІ країни за географічним розподілом з найвищими балами
за ефективністю створення**

Назва ІІ	Область	Дата реєстрації	ЕСІІ	
			Бал	Ранг
ІІ Західного регіону				
«КОВЕЛЬ ПОРТО»	Волинська	05.07.2024	9,75	1
«Соломоново»	Закарпатська	12.06.2014	9,25	2-3
«Chortkiv-West»	Тернопільська	02.10.2019	8,25	4-5
«Френдлі Віндтехнологі»	Закарпатська	01.08.2023	8,25	4-5
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	05.07.2021	7,75	6
«Фруктова Індустрія»	Чернівецька	02.05.2025	7,00	9
«Славута»	Хмельницька	07.02.2014	6,25	12-19
«Новодністровськ»	Чернівецька	27.10.2016	6,25	12-19
«Тернопіль»	Тернопільська	19.09.2018	6,25	12-19
«Ужгород»	Закарпатська	14.11.2022	6,25	12-19
ІІ Центрального регіону				
«Вінницький кластер холодильного машинобудування»	Вінницька	15.07.2016	9,25	2-3
«СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	26.08.2025	7,50	7
«БІОСЕНС»	Черкаська	26.08.2025	7,25	8
«Вінницький»	Вінницька	15.07.2016	6,75	10-11
«Л-ТАУН ПАРК»	Київська	03.06.2022	6,75	10-11
«ПАТОН»	Київська	12.11.2020	5,75	20-21
«Біла Церква-2»	Київська	04.10.2018	5,50	22-32
«Місто Скла»	Київська	30.01.2020	5,50	22-32
«КИТ»	Київська	16.08.2024	5,50	22-32
«МИРОНІВКА»	Київська	07.01.2025	5,50	22-32
ІІ Східного регіону				
«SUNART»	Миколаївська	08.10.2024	6,25	12-19
«Тростянець»	Сумська	14.10.2014	5,25	33-37
«Жовті Води»	Дніпропетровська	04.02.2025	5,00	39-41
«Свема»	Сумська	06.06.2014	4,75	42-52
«Техно Парк Вознесенськ»	Миколаївська	25.10.2024	4,75	42-52
«Менський»	Чернігівська	24.01.2023	3,25	93-95
«ЕкоСтіл»	Дніпропетровська	01.08.2023	3,25	93-95
«Суми»	Сумська	04.12.2018	3,00	96-97
«Лиманський»	Донецька	30.06.2017	2,75	98-99
«Техносіті»	Донецька	25.01.2018	2,75	98-99

Джерело: побудовано автором

Ще одним критерієм ефективності функціонування ІІ, який не було враховано у запропонованому методичному підході, може слугувати показник державного

стимулювання ІП в Україні відповідно до Постанови КМУ №644 від 04.06.2024 [35]. Згідно з Постановою заявник (керуюча компанія, ініціатор створення чи учасник(и) ІП) не пізніше ніж через 37 місяців з моменту укладення договору державного стимулювання повинен проінформувати Мінекономіки про введення в експлуатацію будівлі та/або споруди виробничого призначення загальною площею не менше 5000 м² та залучення не менше двох учасників ІП у період з моменту укладення договору державного стимулювання.

У табл. 3.16 та табл. В.2 Додатка В наведено обсяг державного стимулювання ІП України у 2024–2025 рр.

Таблиця 3.16

Державне стимулювання ІП в Україні у 2024–2025 рр.

Область	Назва ІП	Сума у 2024–2025 рр., млн грн	ЕСІП	
			Бал	Ранг
Київська	«Буча Техно Гарден»	150	3,50	90-92
	«КИТ»	150	5,50	22-32
	«Біла Церква»	78	4,50	53-61
	«Біла Церква-2»	66	5,50	22-32
	«Місто Скла»	35	5,50	22-32
	Разом	478		
Вінницька	«Вінницький»	150	6,75	10-11
	«ВінІндастрі»	100	4,50	53-61
	Разом	250		
Львівська	«Сигнівка»	150	4,50	53-61
	«Долина Стрий»	64	3,50	90-92
	«Захід Ресурс»	15	4,75	42-52
	Разом	229		
Дніпропетровська	«INNOVATION FORPOST»	150	2,00	102-104
	«Кривбас»	22	1,75	105
	Разом	172		
Закарпатська	«БФ ТЕРМІНАЛ»	150	6,25	12-19
	«Френдлі Віндтехнологі»	15	8,25	4-5
	Разом	164		
Чернівецька	«Фруктова Індустрія»	150	7,00	9
Житомирська	«Коростень»	84	4,75	42-52
Волинська	«КОВЕЛЬ ПОРТО»	70	9,75	1
Рівненська	«КРОНОСПАН РІВНЕ»	55	7,75	6
Хмельницька	«Хмельницький»	51	4,75	42-52
Миколаївська	«SUNART»	49	6,25	12-19
Тернопільська	«Тернопіль»	49	6,25	12-19
Черкаська	«БІОСЕНС»	25	7,25	8
Всього		1826		

Джерело: побудовано автором

З табл. 3.16 видно, що державне стимулювання ІП у 2024–2025 рр. характеризувалося концентрацією капіталу в Київській, Вінницькій та Львівській областях, де загальний обсяг підтримки сягає понад 52,4% від сукупних 1 826 млн грн. Суттєве державне стимулювання у 2024–2025 рр. отримували ІП переважно з низькими балами («Буча Техно Гарден», «ВінІндастрі», «INNOVATION FORPOST»). Загалом більша частина профінансованих ІП у 2024–2025 рр. має низькі бали за ефективністю створення, що свідчить про системну підтримку слабо розвинених ІП з боку держави.

Таким чином, проведений аналіз свідчить, що ІП в Україні залишаються переважно інституційно оформленими, але економічно слабо реалізованими проектами. Всього близько третини ІП демонструють прийнятний рівень ефективності, тоді як більшість перебуває на стадії часткової або формальної реалізації. Ключові обмеження для ефективного розвитку ІП в Україні зумовлені низьким рівнем інфраструктурної та інституційної складових: низьким рівнем енергозабезпечення, суттєвими розходженнями між проектними та наявними потужностями, відсутністю профільних якірних підприємств та домінуванням новостворених керуючих компаній. Також більшість ІП (62,3 %) позиціонує себе як універсальні, що вказує на відсутність стратегії кластеризації та спробу залучити будь-яких орендарів задля податкових пільг, а не на впровадження реальної господарської діяльності [43].

Практика державного стимулювання 2024–2025 рр. показала, що держава спрямовує значні бюджетні кошти на ІП з низькими показниками ефективності для їх системної підтримки. Однак, така політика стимулювання, знижує віддачу від державної підтримки та посилює ризик закриття неефективних ІП. З огляду на це, пріоритетом державної політики має стати перехід від стимулювання формального розвитку ІП до сприяння підвищенню їх результативності через жорсткіші вимоги до інфраструктурної готовності, наявності профільного підприємства, досвіду управління та системного моніторингу досягнення вимірюваних екологічних і соціально-економічних ефектів.

3.3. Обґрунтування стратегічних напрямів економічного розвитку територіальних громад Черкаської області

Згідно з аналізом, проведеним у п. 3.1, та оцінкою у п. 3.2, станом на 28.04.2026 р. у реєстрі ІП України налічувалося 3 індустриальні парки в Черкаській області (табл. 3.17).

Таблиця 3.17

Індустриальні парки Черкаської області станом на 28.04.2026 р.

Назва ІП	Місце розташування	Дата реєстрації	Ініціатор	Власність на земельну ділянку	Загальна площа ІП, га
«Золотоноша»	м. Золотоноша	25.04.2017	Орган місцевого самоврядування	Комунальна	37,25
«Сміла»	м. Сміла	30.09.2024	Орган місцевого самоврядування	Комунальна	61,32
«БІОСЕНС»	Степанецька ТГ	26.08.2025	ТОВ «ФІТОЛАН»	Приватна	11,59

Джерело: сформовано автором за [41; 42]

За часом у Черкаській області було створено ІП «Золотоноша» (2017 р.), потім – ІП «Сміла» (2024 р.) і, нарешті, ІП «БІОСЕНС» (2025 р.).

Два ІП було створено за ініціативою органів місцевого самоврядування та на їхній території (ІП «Золотоноша», ІП «Сміла»), а один (ІП «БІОСЕНС») – за ініціативою ТОВ «ФІТОЛАН» та на його приватній землі».

За розміром територій ІП «БІОСЕНС» – 11,59 га і ІП «Золотоноша» – 37,25 га віднесено до середніх ІП (20–50 га), а ІП «Сміла» – 61,32 га – до великих (> 50 га).

За інтегральним показником ефективності створення ІП Черкаська область посіла такі місця серед 106 ІП України: ІП «БІОСЕНС» – 7,25 бала (8-ме місце), ІП «Золотоноша» – 4,00 бала (65–68-ме місце), ІП «Сміла» – 3,75 бала (68–89-те місце).

Згідно з методичним підходом (п. 3.1) критерії оцінки ефективності створення ІІІ можна проранжувати таким чином (табл. 3.18).

Таблиця 3.18

Ранжирування критеріїв оцінки ефективності створення ІІІ

Критерії	Діапазон оцінки	Коефіцієнт важливості	Ранг
Спеціалізація	0 – 10	0,2	1 – 2
Забезпеченість енергоресурсами	0 – 10	0,2	1 – 2
Наявність якірного підприємства	0 – 10	0,15	3 – 5
Наявність керуючої компанії	0 – 10	0,15	3 – 5
Безпечне розташування	0 – 10	0,15	3 – 5
Логістика	0 – 10	0,1	6
Тип території	0 – 10	0,05	7

Джерело: побудовано автором

Згідно з критерієм «Спеціалізація» ІІІ «Золотоноша» і ІІІ «Сміла» віднесено до універсальних (0 балів), а ІІІ «БІОСЕНС» – агропереробного (5 балів).

Оцінка ІІІ Черкаської області за критерієм «Забезпеченість енергетичними ресурсами» має такий вигляд (табл. 3.19).

Таблиця 3.19

Оцінка ІІІ Черкаської області за критерієм «Забезпеченість енергетичними ресурсами»

Назва ІІІ	Електропостачання, мВт/рік		Водопостачання, м ³ /рік		Газопостачання, м ³ /рік		Загальна забезпеченість	
	Проект	Наявність	Проект	Наявність	Проект	Наявність	%	Бали
«БІОСЕНС»	30	4,53	95,8	8	7693	7693	41,14	5
«Золотоноша»	0,24	-	152	-	85	-	0	0
«Сміла»	-	-	-	-	-	-	0	0

Джерело: побудовано автором

Із ІІІ Черкаської області найбільш забезпеченим енергетичними ресурсами є ІІІ «БІОСЕНС» – 41,14 % (5 балів), а ІІІ «Золотоноша» та ІІІ «Сміла» взагалі не мають енергозабезпечення. Більше того, в ІІІ «Сміла» навіть немає проєктних даних щодо цих потреб.

Оцінка ІП Черкаської області за критеріями «Наявність якірного підприємства» і «наявність керуючої компанії» має такий вигляд (табл. 3.20).

Таблиця 3.20

Оцінка ІП Черкаської області за критеріями «Наявність якірного підприємства» і «Наявність керуючої компанії»

Назва ІП	Якірне підприємство		Керуюча компанія	
	Назва	Бали	Назва	Бали
«Золотоноша»	ТОВ «Індастріал менеджмент	0	-	5
«Сміла»	ТОВ «ФАЙПАЙ»	0	-	10
«БІОСЕНС»	ТОВ «Сенс Консалт»	10	ТОВ «ФІТОЛАН»	10

Джерело: побудовано автором за [41; 42]

Із ІП Черкаської області лише ІП «БІОСЕНС» має якірне підприємство – ТОВ «ФІТОЛАН» (10 балів), на приватних землях якого й створено ІП.

Керуючі компанії мають всі 3 ІП Черкаської області, але в ІП «Сміла» і ІП «БІОСЕНС» у них є певний досвід у цьому виді діяльності (по 10 балів), а в ІП «Золотоноша» – немає (5 балів).

Оцінка ІП Черкаської області за критеріями «Безпечне розташування», «Логістика» і «Тип території» має такий вигляд (табл. 3.21).

Таблиця 3.21

Оцінка ІП Черкаської області за критеріями «Безпечне розташування», «Логістика» і «Тип території»

Назва ІП	Безпечність розташування, бали	Логістики, бали		Тип території, бали
		Автомобільні шляхи	Залізничні шляхи	
«Золотоноша»	5	5	5	10
«Сміла»	5	5	5	10
«БІОСЕНС»	5	5	5	10

Джерело: побудовано автором

За всіма трьома наведеними вище критеріями всі 3 ІП Черкаської області мають однакові оцінки.

Таким чином, згідно з проведеним вище аналізом можна констатувати таке:

1. ІП «Золотоноша» і ІП «Сміла» були створені місцевими органами влади як «земельні проєкти», які не забезпечені енергетичною інфраструктурою. ІП «БІОСЕНС» було створено як якірне підприємство ТОВ «ФІОЛАН» на своїх землях, які забезпечені енергетичною інфраструктурою на рівні 41,14% (5-те місце серед ІП України).

2. У ІП «Золотоноша» і ІП «Сміла» відсутня спеціалізація. Принцип їх функціонування є «приходь хто хоче і роби що хочеш» (звісно в рамках діючого законодавства). ІП «БІОСЕНС» має чітку спеціалізацію «агропереробки», а ще точніше – глибока переробка картоплі. Тому у перших двох ІП не простежується перспектива залучення інвестицій і взагалі запуск ІП і їх ефективне функціонування. Про це свідчить і той факт, що ІП «Золотоноша» рішенням КМУ у 2026 р. був вилучений із реєстра ІП України у зв'язку з відсутністю початку функціонування протягом 3 років з моменту реєстрації.

Проблеми ІП «Золотоноша» і ІП «Сміла» є типовими для більшості створених в Україні ІП:

1. ІП створюється як «земельна ділянка», а не як майданчик для концентрації бізнесу з метою виробництва продукції з високою доданою вартістю.

2. Ініціатори створення ІП, як правило, – органи місцевого самоврядування – не мають уявлення, які виробництва будуть створюватися й розвиватися на території ІП, у зв'язку з відсутністю чіткої концепції та бізнес-плану, які пропонує керуюча компанія.

3. Земельні ділянки для ІП не облаштовані відповідною інфраструктурою, про що ні органи місцевого самоврядування, ні керуюча компанія не мають чіткого уявлення у зв'язку з нерозумінням, які виробництва будуть створені і які їх потреби.

Загальну модель створення ІП в Україні згідно з чинним законодавством можна навести таким чином (рис. 3.3).

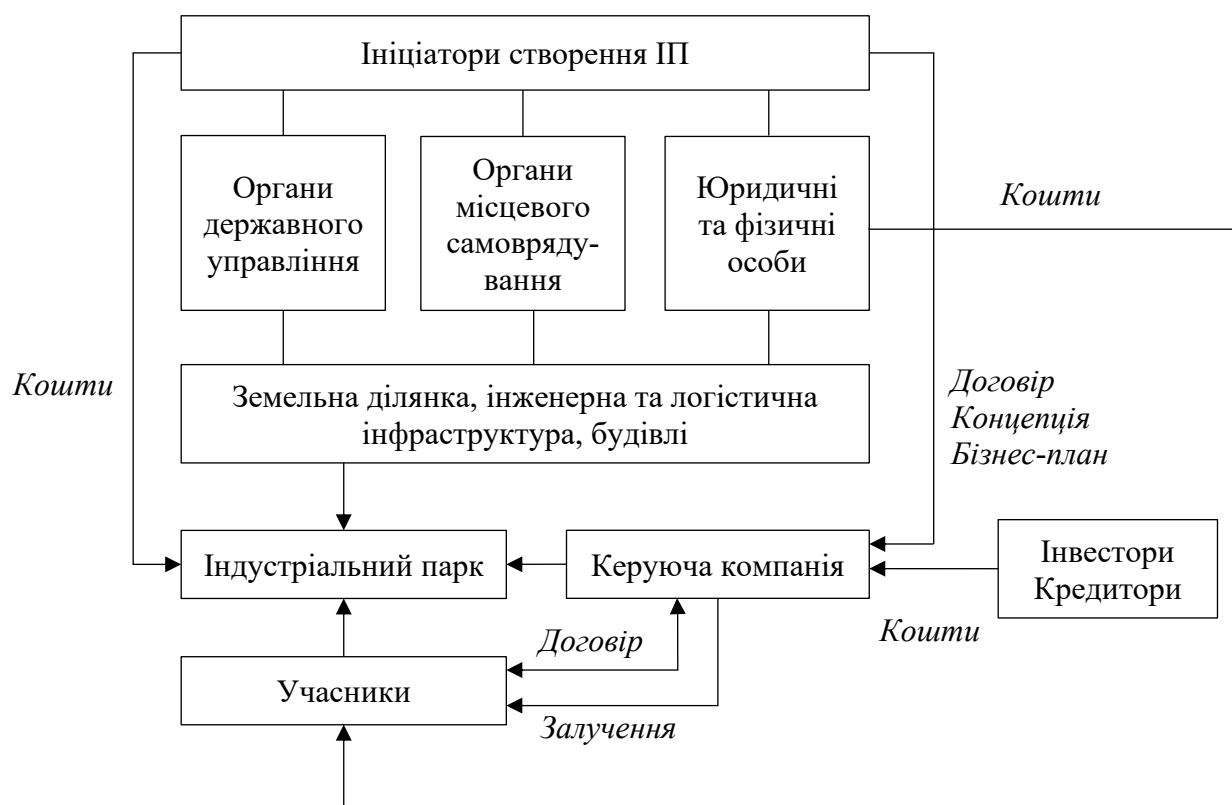

Рис. 3.3. Діюча модель створення ІП в Україні

Джерело: побудовано автором

До головних недоліків діючої моделі створення ІП в Україні можна віднести:

1. Відсутність необхідності в чіткій та обґрунтованій спеціалізації ІП.
2. Необов'язковість наявності в ІП якірної компанії, а отже, і відсутність бачення перспектив виробництва продукції з високою доданою вартістю та інтеграції в національні та глобальні ланцюжки доданої вартості.
3. Перспективи і напрями розвитку ІП покладено на керуючу компанію, яка не має ні досвіду, ні можливості це здійснювати.

Ґрунтуючись на закордонному і вітчизняному практичному досвіді створення і функціонування ІП, а також на кластерній моделі розвитку економіки (п.1.3), пропонується такий методичний підхід до ефективного створення і розвитку ІП в Україні (рис. 3.2).

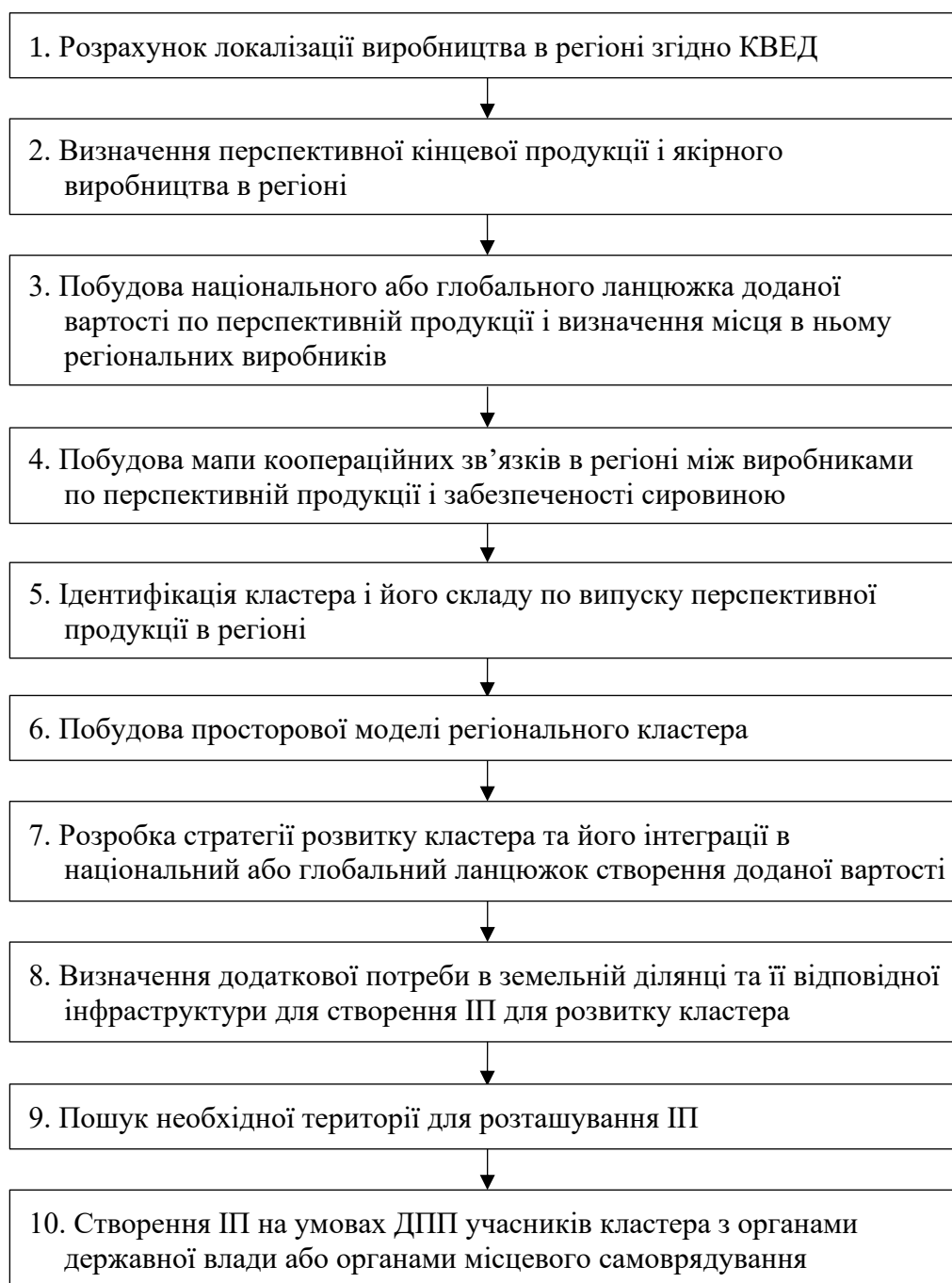

Рис. 3.4. Методичний підхід до ефективного створення ІП в Україні на основі кластерного підходу до розвитку економіки

Джерело: побудовано автором

Розрахунок локалізації виробництва в регіоні згідно з КВЕД здійснюється за формулою:

$$LQ = \frac{E_{mpi g}}{E_{mp g}} : \frac{E_{mpi}}{E_{mp}},$$

де LQ – коефіцієнт локалізації;

E_{mpig} – число зайнятих в галузі i у регіоні g ;

E_{mpg} – загальне число зайнятих у регіоні g ;

E_{mpi} – число зайнятих в галузі в країні;

E_{mp} – загальне число зайнятих у країні

Визначення перспективної кінцевої продукції та якірного виробника в регіоні здійснюється згідно з регіональними та національними статистичними даними, а також з інформацією на сайтах виробників продукції.

Побудова національного або глобального ланцюжка доданої вартості по перспективній продукції і визначення місця в ньому регіональних виробників здійснюються згідно з національними і міжнародними статистичними даними із залученням фахівців різних спеціальностей.

Побудова мапи кооперативних зв'язків між виробниками по перспективній продукції і забезпеченості сировиною відбувається шляхом аналізу сайтів виробників і їх анкетування.

На основі мапи кооперативних зв'язків у регіоні між виробниками перспективної продукції, а також аналізу наявності в регіоні наукових і освітніх закладів визначається можливість їх залучення для науково-технічного і кадрового забезпечення функціонування і розвитку кластера.

Згідно з закордонною практикою просторову модель регіонального кластера в Україні можна подати таким чином (рис. 3.5).

Просторова модель регіонального кластера складається з трьох рівнів: 1) ядра кластера; 2) операційного поясу; 3) регіонального рівня.

Ядро кластера становить 0–10 км, і на його території повинні розміщуватися: якірне підприємство, постачальники критичних компонент (вузлів), дослідне виробництво, інженерний центр, індустриальна лабораторія, міні-фабрика (вузькоспеціалізована), управляюча компанія кластера (оператор).

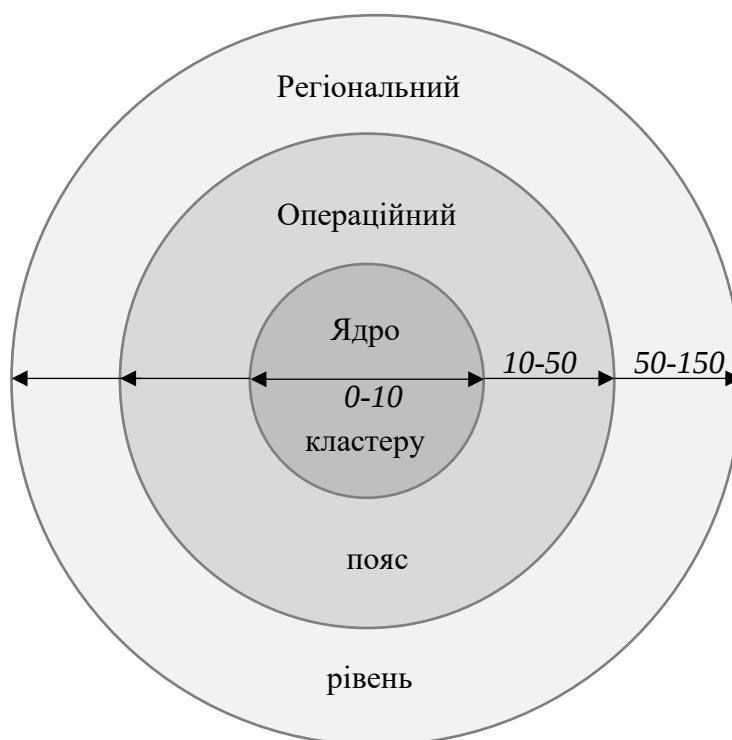

Рис. 3.5. Просторова модель регіонального кластера в Україні

Джерело: побудовано автором

Операційний пояс становить 10–50 км, і на його території розміщуються: постачальники деталей, напівфабрикатів і комплектуючих; логістика і склади, сервісні компанії; енергетика та інфраструктура; тестові центри (сертифікація); ПТУ і коледжі для підготовки кадрів.

Регіональний рівень становить 50–150 км, і на його території розміщуються: виробництво сировини, первинна переробка, транспортна інфраструктура, фінансові установи, регіональна влада, університети з підготовки інженерів і науково-технічного супроводу.

Залежно від галузевої спрямованості кластера розмір територій і поясів просторової моделі може змінюватися. Згідно з запропонованим вище методичним підходом розглянемо один із можливих варіантів створення в Черкаській області ІП на основі кластерного підходу в одній із територіальних громад регіону. Відсутність багатьох статистичних даних у зв'язку з війною в Україні не завжди дає змогу здійснити кількісні обґрунтування, але дані довоєнного періоду, стратегії розвитку територіальних громад, сайти виробників продукції дозволяють попередньо

визначити «приховані» кластери і можливі місця створення на їх основі індустріальних парків.

Важливою складовою визначення перспективного кінцевого продукту, який доцільно виробляти в регіоні, є побудова його ланцюга доданої вартості.

Ланцюжок переробки зерна складається з п'яти рівнів, кожен з яких додає непропорційно більшу маржу порівняно з попереднім, що обґрунтовує промислову політику «від сировини до продукту з високою доданою вартістю»:

- рівень 0: насінництво та агротехнології;
- рівень 1: первинне виробництво (вирощування);
- рівень 2: первинна переробка (елеватор → борошно/крупа/олія);
- рівень 3: вторинна переробка (харчові інгредієнти, крохмаль, глюкоза);
- рівень 4: третинна переробка (готові продукти, біохімія, фармацевтика);
- рівень 5: циркулярна економіка (побічні продукти, енергія, корми).

Рівні характеризуються такими особливостями.

Рівень 0: насінництво та агротехнології має високу в дуже високу додану вартість, але він майже повністю відсутній у структурі регіону – область постачає сировину для іноземних насіннєвих компаній, але навпаки, потенційна мета для регіону – локалізація насінницьких станцій для гібридів кукурудзи/соняшника.

Рівень 1: первинне виробництво (вирощування зерна) є найнижчим за маржинальністю в ланцюгу, високим за волатильністю через погодні умови та цінові ризики. Це рівень, на якому територіальні громади Черкаської області історично є сильними.

Рівень 2: первинна переробка містить 3 гілки: борошно-круп'яну, кукурудзо-крохмальну та олійно-жирову.

2.1. Борошно-круп'яна гілка (пшениця, жито, ячмінь) передбачає виробництво борошна різних сортів і круп. Ця продукція має помірну додану вартість і технологічно залежить від імпортного обладнання.

2.2. Кукурудзо-крохмальна гілка передбачає, в першу чергу, виробництво крохмалю і клейковини (глютену). З цієї ланки починається найдовший і найбагатший на додану вартість підланцюг у всій зерновій переробці.

2.3. Олійно-жирова гілка (соняшник, соя) передбачає виробництво олії і високобілкових кормів (макухи і шроту).

Рівень 3: Вторинна переробка включає крохмально-глюкозний підланцюг (від кукурудзи), передбачає виробництво з нативного і модифікованого крохмалю, глюкозного і фруктозного сиропів, лимонної і молочної кислот, біопластику та іншого. З цього рівня починається висока додана вартість.

Рівень 4: Третина переробки, яка включає фінальні продукти високої вартості галузі: харчової промисловості (хлібопекарні та кондитерські вироби, функціональні продукти, напої); фармацевтики та її технології (носії для вакцинації та лікарських форм, лимонну кислоту); біопластики та «зеленої хімії»; кормової промисловості (комбікорма, премісовані корми); біоенергетики (етанол).

Рівень 5: Циркулярна економіка та побічні продукти передбачають виробництво висівків, макуху, шротів, барда для отримання кормів.

Аграрно-промисловий кластер Черкаської області концентрується переважно на рівнях 1–2. Проте найбільший потенціал нарощування доданої вартості його лежить у рівні 3 (крохмально-глюкозний та ферментаційний підланцюг), оскільки:

1. Сировинна база (кукурудза) вирощується в регіоні у достатньому обсязі.
2. Це є технологічно освоєний рівень в країні (приклад: Дніпропетровський крахмале-патоковий комбінат).
3. Продукція цього рівня (лимонна кислота, амінокислоти, глюкозні шроти) має стабільний глобальний попит незалежно від сезонної врожайності.

Для порівняння в табл. 3.22 подано мультиплікатор доданої вартості для продукції, що виробляється з кукурудзи на різних рівнях переробки.

З табл. 3.22 видно, що кожен наступний технологічний переділ множить вартість тони продукції (кукурудзи) в 2–13 разів залежно від рівня переробки. Найбільший стрибок доданої вартості – на переході від глюкозного сиропу до полімеризованих продуктів (PLA), де маржа зумовлена не сировиною, а технологічною і патентною компонентою.

**Мультиплікатор доданої вартості для продукції різних рівнів переробки
кукурудзи станом на 2026 рік**

Продукція	Вартість, дол./тонн	Мультиплікатор доданої вартості, рази
Кукурудза (сировина)	210-220	1,0
Кукурудзяний крохмаль	400-620	2,0-2,8
Глюкозний сироп	520-650	2,5-3,0
Лимонна кислота (ферментація)	580-950	3,0-4,3
Лізин (амінокислоти)	920-1250	4,5-5,7
PLA-біопластик	2150-2900	10,5-13,5

Джерело: побудовано автором

Як якірні підприємства кластерів з переробки зерна в Черкаській області можуть виступати великі агрохолдинги або агрокомпанії, розташовані на території регіону та вирощують сільськогосподарську продукцію.

Територіальними громадами, де доцільно розмістити ядро кластерів з переробки зерна на базі ІП, є: Черкаська, Уманська, Смілянська і Чигиринська. У цих громадах великі сільськогосподарські виробники зернових культур, достатньо розвинена харчова промисловість, є освітні і учбові заклади, які готують аграрні та інженерні кадри, фінансові та інвестиційні інституції.

Висновки до розділу 3

Згідно з проведеним вище дослідженням було отримано такі наукові результати:

1. Отримав подальшого розвитку методичний підхід до оцінки ефективності створення ІП в регіонах, який ґрунтується на системі з 7 груп часткових показників та інтегральній оцінці.

2. Отримали подальшого розвитку методичні рекомендації зі створення на базі ІП кластерних структур як пріоритетного напрямку стратегії розвитку територіальних громад регіону.

3. Отримала подальшого розвитку просторова модель регіонального кластера, яка складається з трьох рівнів: ядра, операційного поясу і регіонального рівня, на території яких розміщуються відповідні учасники кластера.

4. Здійснено оцінку ефективності створення 106 ІП у регіонах України та визначено основні напрями їх удосконалення.

5. ІП в Україні залишаються переважно інституційно оформленими, але економічно слабо реалізованими проектами. Всього близько третини ІП демонструють прийнятний рівень ефективності, тоді як більшість перебуває на стадії часткової або формальної реалізації.

6. Ключові обмеження для ефективного розвитку ІП в Україні створюють низька інфраструктура та інституційні складові: низький рівень енергозабезпечення, суттєве розходження між проектними та наявними потужностями, відсутність профільних якірних підприємств і домінування новостворених керуючих компаній.

7. Більшість ІП (62,3%) позиціонують себе як універсальні, що вказує на відсутність стратегії кластеризації та спроби залучити будь-яких орендарів задля отримання податкових пільг, а не на впровадження реальної господарської діяльності.

8. Проблеми створення ІП в регіонах України такі:

- ІП створюється як «земельна ділянка», а не як майданчик для концентрації бізнесу для виробництва продукції з високою доданою вартістю;

- ініціатори створення ІП, як правило, органи місцевого самоврядування, не мають уявлення, які виробництва будуть створюватися і розвиватися на території ІП, у зв'язку з відсутністю чіткої концепції бізнес-плану, який пропонує керуюча компанія;

- земельні ділянки для ІП не облаштовані відповідною інфраструктурою, про яку ні органи місцевого самоврядування, ні керуюча компанія не мають чіткого уявлення у зв'язку з нерозумінням, які виробництва будуть створені та які їхні потреби.

9. До головних недоліків діючої моделі створення ІП в Україні можна віднести такі:

- відсутність необхідності чіткої та обґрунтованої спеціалізації;
- необов'язковість наявності в ІП якірної компанії, а отже, і відсутність бачення перспектив виробництва продукції з високою доданою вартістю та інтеграції в національні та глобальні ланцюги доданої вартості;
- перспективи і напрямки розвитку ІП покладено на керуючу компанію, яка не має ні досвіду, ні можливості це здійснити.

10. Побудовано ланцюжок переробки зерна в регіоні, який складається з 5 рівнів: 1 – первинне виробництво; 2 – первинна переробка; 3 – вторинна переробка; 4 – третинна переробка; 5 – циркулярна економіка.

11. Визначено, що аграрно-промисловий комплекс Черкаської області концентрується переважно на 1–2 рівнях. Проте найбільший потенціал для нарощування доданої вартості лежить на третьому рівні (крохмально-глюкозному та ферментації).

12. Як якірні підприємства кластерів з переробки зерна в Черкаській області можуть виступити великі агрохолдинги або агрокомпанії, розташовані на території регіону та вирощують сільськогосподарську продукцію.

13. Як територіальні громади, де доцільно розмістити ІП з ядром кластера переробки зерна, вбачаються такі: Черкаська, Уманська, Смілянська і Чигиринська. У цих громадах є великі виробники зернових культур, достатньо розвинена харчова промисловість, заклади освіти, які готують аграрні та інженерні кадри.

Основні результати досліджень цього розділу опубліковано в роботах автора [34; 43].

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДО РОЗДІЛУ 3

1. Міжнародні рекомендації для індустріальних парків / United Nations Industrial Development Organization (UNIDO). Vienna, 2019. 128 p. URL: <https://geipp-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/12/Mizhnarodni-rekomendatsii-IP-2.pdf>
2. Міжнародні рамкові положення про еко-індустріальні парки: Версія 2.0 / UNIDO, World Bank Group, GIZ. URL: <https://geipp-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/08/Mizhnarodni-ramkovi-polozhennia-pro-EIP.pdf>
3. Про індустріальні парки : Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI (зі змін. і допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>
4. Industrial Parks Facilitating Smarter Infrastructure and Stronger Industrial Growth. URL: https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2207690®=3&utm_source=chatgpt.com&lang=2
5. Industrial Park Rating System 3.0 launched in New Delhi. URL: https://www.usthadian.com/industrial-park-rating-system-3-0-launched-in-new-delhi/?utm_source=chatgpt.com
6. Piyush Goyal Launches Industrial Park Rating System 3.0. URL: https://currentaffairs.adda247.com/piyush-goyal-launches-industrial-park-rating-system-3-0/?utm_source=chatgpt.com
7. Industrial Park Rating System (IPR): Enhancing Industrial Competitiveness and Promoting Sustainability. URL: https://www.investindia.gov.in/team-india-blogs/industrial-park-rating-system-ipr-enhancing-industrial-competitiveness-and?utm_source=chatgpt.com
8. Enhancing China's Regulatory Framework for Eco-Industrial Parks: Comparative Analysis of Chinese and International Green Standards / The World Bank. 2019. URL: https://documents1.worldbank.org/curated/en/950911554814522228/pdf/Enhancing-China-s-Regulatory-Framework-for-Eco-Industrial-Parks-Comparative-Analysis-of-Chinese-and-International-Green-Standards.pdf?utm_source=chatgpt.com

9. Standard for national demonstration eco-industrial parks. URL: <https://www.chinesestandard.net/PDF/English.aspx/HJ274-2015>
10. Regions in Industrial Transition: Policies for People and Places / OECD Publishing, Paris, 2019.
DOI: <https://doi.org/10.1787/c76ec2a1-en>
11. Національний стандарт щодо еко-індустріальних парків. URL: <https://sdm-partners.com/novyny/pravovi-novini/eco-industrial-parks/>
12. Сертифікація екоіндустріальних парків: що змінює новий нацстандарт? URL: https://armada.law/blog/sertyfikacziya-ekoindustrialnyh-parkiv-shho-zminyuuye-novyj-naczstandart/?utm_source=chatgpt.com
13. Галасюк В. В. Індустріальні парки: світовий досвід та перспективи створення в Україні. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28. № 1. С. 40–50.
DOI: <http://dx.doi.org/10.35774/econa2018.01.040>
14. Данилович-Кропивницька М. Л., Джурик Ю. А. Індустріальні парки в Україні: новий етап розвитку. *Наукові перспективи*. 2022. № 6 (24).
DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6\(24\)-71-81](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-6(24)-71-81)
15. Марчишинець О. В., Марчишинець С. М. Індустріальні парки як інструмент залучення інвестицій у реальний сектор економіки регіону. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 9. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/9_ukr/3.pdf
16. Івашко О. Індустріальні парки в системі інвестиційної безпеки держави: теорія та практика. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. Вип. 4. С. 32–40.
DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-04-32-40>
17. Дугінець Г. В., Вдовиченко М. М. Роль індустріальних парків у трансформації економічних систем: теоретичний підхід. *Економіка та суспільство*. 2024. № 70.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-66>
18. Бойко В. О., Бойко Л. О. Індустріальні парки – ефективний механізм залучення інвестицій для відновлення економіки у післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-23>

19. Бабічев А.В., Бобринцев П.В. Потенціал розвитку промислового сектору економіки України в стратегічному вимірі: тріада повоєнного відновлення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2025. № 91.

DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.91.343268>

20. Негляд А. В., Бабічев А. В. Кластерні структури як організаційна основа здійснення стратегічної реорганізації підприємств. *Проблеми економіки*. 2023. № 2(56).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-2-156-167>

21. Прохорова В. В., Янчак Ю. О., Сорокін С. А. Індустріальне партнерство як основа інноваційного розвитку підприємницьких мереж на регіональному рівні. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2024. № 3.

DOI: <https://doi.org/10.33271/ebdut/87.191>

22. Ivashova L., Prykhodko I., Parubchak I., Antonova O., Konoplianyk D. Assessing the impact of macroeconomic indicators and war on investment activity in the field of public-private partnership. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2025. No. 4 (63). P. 296–304.

DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.63.2025.4855>

23. Єгоров І. Ю., Рижкова Ю. О. Система моніторингу діяльності індустріальних парків як інструмент реалізації державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності. *Статистика України*. 2014. № 1. С. 4–9.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/su_2014_1_2

24. Сорокін С. А. Методичні основи оцінки інвестиційних проєктів індустріальних парків. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2025. № 91.

DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.91.343407>

25. Єгоров І., Бойко О., Кіндзерський Ю., Дульська І. Підтримка розвитку індустріальних та технологічних парків в Україні : монографія / НАН України, Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України». Київ, 2026. 120 с.

DOI: <https://doi.org/10.15407/978-617-14-0526-4>

26. Дикань В. Л. Національна модель індустріального розвитку країни: організаційно-управлінський аспект. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2023. № 81–82. С. 11–34.

DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.81-82.287044>

27. Токмакова І. В., Курилович В. Р. Дослідження факторів розвитку екоіндустріальних парків в контексті забезпечення сталого розвитку підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 85.

DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.85.306459>

28. Корінь М. В., Лановий О. А. Екоіндустріальні парки як основа забезпечення ефективного управління ресурсним потенціалом підприємств залізничного транспорту // Міжнародна транспортна інфраструктура, індустріальні центри та корпоративна логістика : матеріали дев'ятнадцятої наук.-практ. міжнар. конф. (1-2 червня 2023 р. м. Харків). Харків : УкрДУЗТ, 2023. С. 26–28.

29. Обруч Г. В., Сидорець Д. П., Челомбійко М. Д. Теоретичні аспекти застосування екосистемного підходу до управління розвитком підприємств. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2024. № 86. С. 42–52.

DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.86.309858>

30. Резнікова Н. В., Панченко В. Г., Русак Д. М., Іващенко О. А. Промислові екосистеми в глобальних ланцюжках створення вартості та поставок: кластери, інноваційні та екоіндустріальні парки як чинник сталого розвитку. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Економіка*. 2022. Вип. 23. С. 5–16.

DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-2822-2022-12-23-5-16>

31. Марченко Є. І. Екоіндустріальні парки в Україні: проблеми становлення та перспективи розвитку. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. № 8.

DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.8.19>

32. Пронь Л. Еко-індустріальні парки як інструмент інвестиційного розвитку регіону. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 6 (20).

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-6\(20\)-208-217](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-6(20)-208-217)

33. Оновлено каталог індустріальних парків України. URL: <https://me.gov.ua/view/3a5db9a6-a3fe-4f00-894b-48682d9a0bc3>
34. Ісмаїлов А. Методичні засади оцінки ефективності створення індустріальних парків. *Проблеми економіки*. 2026. № 2. С. 88–98.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2026-2-88-98>
35. Деякі питання державного стимулювання створення та функціонування індустріальних парків : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2024 № 644. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/644-2024-%D0%BF#Text>
36. Greenfield vs Brownfield Projects: Choosing the Best Path for Your Manufacturing Growth. URL: <https://www.openpr.com/news/4189756/greenfield-vs-brownfield-projects-choosing-the-best-path>
37. Industrial Parks Overview // UNIDO. URL: <https://ipp.unido.org/industrial-parks-overview>
38. Nilsson M., Schubert T., Miörner J. The productivity effects of regional anchors on local firms in Swedish regions between 2007 and 2019 – evidence from an expert-informed machine learning approach. *Journal of Economic Geography*. 2025. Vol. 25. Issue 2. P. 215–234.
DOI: <https://doi.org/10.1093/jeg/lbae038>
39. Еко-індустріальні парки, як частина зеленого відновлення та постконфліктних можливостей для промислового сектора в Україні / UNIDO, World Bank Group, GIZ. URL: <https://geipp-ukraine.org/wp-content/uploads/2024/06/Eko-industrialni-parki-ta-zelene-vidnovlennya.pdf>
40. Григоренко Ю. Проблеми розвитку індустріальних парків в Україні на третьому році війни. URL: <https://gmcenter.ua/posts/problems-development-industrial-parks-in-ukraine-on-the-third-year-of-war/>
41. Індустріальні парки України (станом на 01.10.2025). URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=6463d3ba-aa13-4e54-8db9-0f36642c43d9&tag=IndustrialniParkiVUkraini>

42. Реєстр індустріальних парків України. URL: <https://data.gov.ua/dataset/8206ed0c-5911-4b88-9c7f-56c6fcd08660/resource/7c91f8d0-f153-4197-b47b-da8f65c6e800>

43. Хаустова В.Є., Ісмаїлов А. Індустріальні парки в Україні: оцінка ефективності створення та механізми економічного розвитку територіальних громад. *Actual problems of innovative economy*. 2026. №3. С. 233-239.

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2026-3-45>

ВИСНОВКИ

У роботі обґрунтовано теоретичні положення та сформовано методичне забезпечення обґрунтування стратегії розвитку територіальних громад центральних регіонів України (на прикладі Черкаської області) на базі кластерного підходу і розбудови ІІІ.

Проведене дослідження дозволило отримати низку взаємопов'язаних *наукових результатів*:

Структурно-логічну модель аналізу територіально-демографічного потенціалу та фінансової спроможності територіальних громад, яка базується на системі взаємопов'язаних часткових показників (чисельність населення, площа території, щільність населення, кількість населених пунктів, тип громади, власні доходи, трансферти та їх питома вага в загальних доходах) і формалізує причинно-наслідковий зв'язок «територіально-демографічні характеристики → тип громади → показники фінансової спроможності», що дає змогу з'ясувати, якою мірою фінансова спроможність громади є похідною від об'єктивних територіально-демографічних умов, а якою – результатом управлінських рішень органів місцевого самоврядування, і на цій основі диференціювати підходи регіональної політики до громад різного типу.

Методичний підхід до оцінки ефективності створення індустріальних парків, який ґрунтується на системі із семи груп часткових показників (логістика, енергоресурси, тип території, керуюча компанія, якірне підприємство, спеціалізація, безпека) та інтегральній (адитивній) оцінці за 10-бальною шкалою з ваговими коефіцієнтами, визначеними шляхом анкетування (експертного опитування) фахівців із подальшою обробкою результатів методами прямого ранжування, бальної оцінки та парних порівнянь, що дає змогу на основі комплексних відкритих даних щодо індустріальних парків України здійснювати оцінку та порівняння зареєстрованих парків, відокремлювати потенційно життєздатні від номінальних (декларативних) проєктів і обґрунтовано визначати пріоритети державного стимулювання їх розвитку.

Методичні рекомендації зі створення індустріальних парків на базі кластерних утворень як пріоритетного напрямку стратегії розвитку територіальних громад регіону, які послідовно поєднують розрахунок коефіцієнта локалізації виробництва за видами економічної діяльності, визначення перспективної кінцевої продукції та якірного виробника регіону, побудову національного чи глобального ланцюга доданої вартості та мапи кооперативних зв'язків між виробниками, що дає змогу громадам обґрунтовано обирати профіль (спеціалізацію) індустріального парку, виходячи з реальних конкурентних переваг території, а не створювати його як «земельний проєкт» без чіткої виробничої концепції.

Просторову модель регіонального кластера, яка складається з трьох рівнів: ядра, операційного поясу та регіонального рівня, на території яких розміщуються відповідні учасники кластера, що формалізує розміщення учасників кластера за чіткими відстанями від ядра і дає змогу використовувати модель як практичний інструмент просторового планування під час вибору територіальних громад для розміщення ядра кластера й індустріального парку.

Матрицю позиціонування територіальних громад регіону в площині «територіально-демографічний потенціал – фінансова спроможність», яка базується на інтегральних показниках відповідних координат, розрахованих за системою зважених часткових показників, що дозволяє об'єктивно позиціонувати громади у двовимірному просторі, визначати серед них громади – точки економічного розвитку та забезпечувати адресність подальших управлінських і інвестиційних рішень.

Обґрунтування наукового положення про вплив територіально-демографічного потенціалу на фінансову спроможність територіальних громад різного типу (міських, селищних і сільських) на основі висунутої гіпотези про наявність такого впливу, перевіреної емпірично на масиві даних 66 територіальних громад Черкаської області, що дозволило встановити межі впливу управлінських рішень органів місцевого самоврядування на фінансову спроможність громади (яка не може повністю компенсувати слабкий територіально-демографічний потенціал) і обґрунтувати необхідність адресної підтримки громад із високим потенціалом, але низькою

поточною спроможністю, зокрема через механізми кластеризації та створення індустріальних парків.

Емпіричні наукові результати, отримані у роботі:

Здійснено позиціонування 66 територіальних громад Черкаської області в координатах матриці «територіально-демографічний потенціал – фінансова спроможність» та визначено 10 громад як можливі точки економічного розвитку в регіоні; висунуто й частково доведено гіпотезу про вплив територіально-демографічного потенціалу на фінансову спроможність громад різного типу – міських, селищних і сільських, перевірену емпірично на цьому масиві даних.

Здійснено оцінку ефективності створення 106 індустріальних парків у регіонах України, за результатами якої встановлено, що лише близько третини з них демонструють прийнятний рівень ефективності, тоді як більшість перебуває на стадії часткової або формальної реалізації, а 62,3 % індустріальних парків позиціонують себе як універсальні, що свідчить про відсутність стратегії кластеризації. Визначено основні напрями удосконалення їх розвитку та ключові обмеження, що стримують ефективність (недостатній рівень енергозабезпечення, розходження між проєктними та фактичними потужностями, відсутність профільних якірних підприємств, домінування новостворених керуючих компаній без достатнього досвіду залучення інвесторів).

Побудовано ланцюжок переробки зерна в регіоні, який складається з 5 рівнів: 1 – первинне виробництво; 2 – первинна переробка; 3 – вторинна переробка; 4 – третинна переробка; 5 – циркулярна економіка, з деталізацією відповідних продуктів і рівня доданої вартості на кожному з них, зокрема глибших рівнів переробки (крохмально-глюкозної та ферментаційної гілок). Визначено, що аграрно-промисловий комплекс Черкаської області концентрується переважно на 1–2 рівнях, проте найбільший потенціал для нарощування доданої вартості знаходиться у нього на 3-му рівні (крохмально-глюкозному та ферментаційному). Обґрунтовано, що якірними підприємствами кластера з переробки зерна можуть виступити великі агрохолдинги та агрокомпанії регіону.

Обґрунтовано, що в якості територіальних громад Черкаської області, де доцільно розміщувати індустріальні парки з ядром кластера з переробки зерна, вбачаються наступні: Черкаська, Уманська, Смілянська і Чигиринська – з огляду на наявність у них великих виробників зернових культур, розвиненої харчової промисловості та закладів освіти, які готують аграрні й інженерні кадри.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Класифікація та характеристика найбільш поширених методів анкетування

Метод	Характеристика
<i>За способом контакту з респондентом</i>	
Особисте (очне) анкетування	інтерв'юер безпосередньо взаємодіє з респондентом, роздає та збирає анкети; забезпечує найвищий рівень повноти заповнення, але є найбільш витратним за часом і ресурсами
Поштове анкетування	розсилка анкет поштою з подальшим самостійним поверненням; низька вартість, але традиційно низький відсоток повернення
Телефонне анкетування	опитування за телефоном; швидке, але обмежене за обсягом та складністю запитань
Онлайн-анкетування (Google Forms та ін.)	найпоширеніший сьогодні метод завдяки низькій вартості, швидкості та легкості обробки даних; обмеження – самовідбір респондентів і нижчий контроль якості заповнення
<i>За ступенем стандартизації запитань</i>	
Структуроване (формалізоване) анкетування	фіксований перелік запитань з чіткими варіантами відповідей (закриті запитання); забезпечує порівнянність і легкість статистичної обробки
Неструктуроване анкетування	відкриті запитання без заданих варіантів відповідей; дає глибший, якісний матеріал, але складніше для кількісного аналізу
Змішане (напівструктуроване) анкетування	поєднання закритих і відкритих запитань
<i>За методом визначення вагових/значущих коефіцієнтів</i>	
Метод прямого ранжування	експерти впорядковують показники за важливістю (від найважливішого до найменш важливого)
Метод бальної оцінки (рейтингування)	кожен показник оцінюється експертом за шкалою (наприклад, 1–10 або шкала Харрінгтона)
Метод парних порівнянь	попарне зіставлення показників між собою для визначення відносної переваги
Метод Дельфі	багатораундове анонімне опитування експертів з поетапним узгодженням оцінок і зворотним зв'язком між турами; використовується саме для мінімізації взаємного впливу експертів і досягнення консенсусу
Метод аналізу ієрархій (АНР, Сааті)	структуроване попарне порівняння критеріїв з обчисленням індексу узгодженості експертних оцінок
<i>За кількістю турів опитування</i>	
Одноетапне (одноразове) анкетування	один раунд збору даних
Багатоетапне (ітеративне) анкетування	кілька послідовних турів із уточненням (характерно саме для методу Дельфі)

Джерело: сформовано автором на основі [9–19; 52–58]

Таблиця А.2

**Результати анкетування щодо визначення коефіцієнтів значущості показників
територіально-демографічного потенціалу громад**

Показники	Експерти										Середнє значення коефіцієнта
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Чисельність населення	0,6	0,6	0,6	0,25	0,5	0,55	0,65	0,5	0,3	0,45	0,5
Площа території	0,05	0,05	0,15	0,3	0,1	0,05	0,05	0,15	0,05	0,05	0,1
Щільність населення	0,25	0,3	0,2	0,35	0,35	0,25	0,25	0,2	0,5	0,35	0,3
Кількість населених пунктів	0,1	0,05	0,05	0,1	0,05	0,15	0,05	0,15	0,15	0,15	0,1

Джерело: сформовано автором за результатами анкетування

Таблиця А.3

**Результати анкетування щодо визначення коефіцієнтів значущості показників
фінансової спроможності територіальних громад**

Показники	Експерти										Середнє значення коефіцієнта
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Обсяг власних доходів	0,5	0,55	0,5	0,4	0,5	0,55	0,35	0,35	0,5	0,3	0,45
Власні доходи на 1 жителя	0,3	0,05	0,1	0,35	0,05	0,3	0,25	0,3	0,25	0,05	0,20
Питома вага трансфертів у загальних доходах	0,1	0,3	0,3	0,15	0,35	0,05	0,3	0,25	0,15	0,55	0,25

Джерело: сформовано автором за результатами анкетування

Таблиця А.4

Територіально-демографічний потенціал економічного розвитку громад Черкаської області

Громада	Тип громади	Чисельність населення		Площа території		Щільність населення		Населені пункти	
		тис. осіб	місце	кв. км	місце	осіб/кв. км	місце	кількість	місце
Золотоніський район									
Золотоніська	міська	34,9	4	465,5	14	75	9	15	43
Чорнобаївська	селищна	19,8	15	616,2	7	32	28-32	25	60-61
Піщанська	сільська	6,6	40	243,6	34	27	39-43	8	19-23
Новодмитрівська	сільська	9,8	29	359,4	21	27	39-43	18	49-51
Драбівська	селищна	15,5	20	481,0	12	32	28-32	18	49-51
Зорівська	сільська	3,6	61-62	175,9	52	20	58-59	9	24-29
Гельмязівська	сільська	8,0	36	307,0	27	26	44-49	23	57-58
Шрамківська	сільська	11,2	27	425,1	17	26	44-49	23	57-58
Великохутірська	сільська	3,1	65-66	135,8	58	23	53-55	5	10-14
Вознесенська	сільська	4,9	51	110,4	61	44	17-18	8	19-23
Іркліївська	сільська	18,0	18	926,2	1	19	60-61	26	62
Усього		135,4		4246,1		32		178	
Уманський район									
Паланська	сільська	14,5	21-22	488,3	10	30	34-35	18	49-51
Маньківська	селищна	17,6	19	473,5	13	37	23-24	19	52
Жашківська	міська	28,5	9	725,6	5	39	21-22	28	63
Уманська	міська	82,5	2	61,3	64	1346	3	2	1-4
Бабанська	селищна	6,4	41	276,9	30	23	53-55	12	34-35
Ладижинська	сільська	10,1	28	322,8	24	31	33	11	31-33
Христинівська	міська	31,6	7	614,5	8	51	13	34	64
Буцька	селищна	5,1	49	189,4	47	27	39-43	8	19-23
Баштечківська	сільська	3,9	58-59	185,5	48	21	56-57	8	19-23
Дмитрушківська	сільська	9,4	30-31	309,3	25	30	34-35	12	34-35
Іваньківська	сільська	4,2	57	157,4	55	27	39-43	6	15-17
Монастирищенська	міська	33,9	5	723,8	6	47	16	41	65
Усього		247,7		4528,3		142/33		199	

Продовження табл.А.4

Громада	Тип громади	Чисельність населення		Площа території		Щільність населення		Населені пункти	
		тис. осіб	місце	кв. км	місце	осіб/кв. км	місце	кількість	місце
Звенигородський район									
Тальнівська	міська	30,7	8	911,6	2	34	26	43	66
Шполянська	міська	33,1	6	783,0	4	42	19	22	56
Єрківська	селищна	4,8	52-53	50,5	65	95	7	3	5-8
Лип'янська	сільська	3,1	65-66	223,3	37	14	64	13	36-40
Звенигородська	міська	27,0	10	486,2	11	56	11-12	16	44-46
Водяницька	сільська	5,7	45	326,1	23	17	62-63	14	41-42
Мокрокалигирська	сільська	4,7	54	179,8	50	26	44-49	9	24-29
Селищенська	сільська	6,3	42	275,4	31	23	53-55	16	44-46
Калинопільська	селищна	12,7	26	441,9	16	29	36-37	21	54-55
Стеблівська	селищна	7,1	37-38	260,3	32	27	39-43	16	44-46
Лисянська	селищна	13,6	24-25	380,8	19	36	25	20	53
Виноградська	сільська	3,9	58-59	197,9	49	20	58-59	9	24-29
Шевченківська	сільська	4,5	55	139,9	57	32	28-32	9	24-29
Бужанська	сільська	3,4	64	129,9	59	26	44-49	8	19-23
Вільшанська	селищна	9,0	32	281,1	29	32	28-32	17	47-48
Багачевська	міська	20,5	13	111,9	60	183	4	5	10-14
Матусівська	сільська	3,7	60	98,9	62	37	23-24	2	1-4
Усього		193,8		5278,5		43		243	
Черкаський район									
Черкаська	міська	270,1	1	78,2	63	3462	1	2	1-4
Корсунь-Шевченківська	міська	20,4	14	176,0	51	116	5	11	31-33
Степанецька	сільська	6,8	39	358,7	22	19	60-61	21	54-55
Будищенська	сільська	4,8	52-53	183,5	49	26	44-49	6	15-17
Слобідська	сільська	14,1	23	169,1	53	83	8	4	9
Канівська	міська	26,5	11	243,3	35	109	6	11	31-33
Смілянська	міська	65,7	3	39,5	66	1659	2	2	1-4
Бобринська	сільська	4,4	56	386,3	18	11	66	24	59

Продовження табл. А.4

Громада	Тип громади	Чисельність населення		Площа території		Щільність населення		Населені пункти	
		тис. осіб	місце	кв. км	місце	осіб/кв. км	місце	кількість	місце
Руськополянська	сільська	13,6	24-25	244,6	33	56	11-12	13	36-40
Кам'янська	міська	19,1	16	490,9	9	39	21-22	17	47-48
Степанківська	сільська	7,1	37-38	145,9	56	49	14	7	18
Чигиринська	міська	18,8	17	899,7	3	21	56-57	25	60-61
Мліївська	сільська	5,2	48	205,5	41	25	50-51	3	5-8
Городищенська	міська	22,5	12	371,9	20	61	10	10	30
Ліпнявська	сільська	3,5	63	299,8	28	12	65	5	10-14
Михайлівська	сільська	5,8	44	228,8	36	25	50-51	13	36-40
Набутівська	сільська	6,1	43	216,9	38	28	38	13	36-40
Балаклеївська	сільська	9,4	30-31	196,1	45	48	15	6	15-17
Сагунівська	сільська	5,0	50	205,2	42	24	52	3	5-8
Тернівська	сільська	5,3	47	160,9	54	33	27	9	24-29
Мошнівська	сільська	14,5	21-22	456,1	15	32	28-32	14	41-42
Білозірська	сільська	8,5	34	192,1	46	44	17-18	3	5-8
Ротмістрівська	сільська	8,9	33	307,1	26	29	36-37	13	36-40
Леськівська	сільська	8,1	35	203,9	43	40	20	5	10-14
Березняківська	сільська	5,4	46	207,9	40	26	44-49	5	10-14
Медведівська	сільська	3,6	61-62	209,2	39	17	62-63	9	24-29
Усього		583,2		6877,1		234/41		254	
Разом		1160,1		20930				874	

Джерело: побудовано автором за [20–22]

Таблиця А.5

Фінансова спроможність територіальних громад Черкаської області

Громада	Власний дохід		Власний дохід на 1 особу		Питома вага трансфертів	
	млн грн	місце	грн/особу	місце	%	місце
Золотоніський район						
Золотоніська	337,8	4	9675,1	25	19,0	9
Чорнобаївська	229,6	12	11574,3	9	21,6	13
Піщанська	66,1	34	10061,9	22	26,0	34-35
Новодмитрівська	104,2	27-28	10618,9	13	25,7	31-33
Драбівська	131,1	22	8438,7	39	25,0	26
Зорівська	44,7	48	12371,2	5	18,1	8
Гельмязівська	84,4	31	10562,5	14	24,8	24-25
Шрамківська	104,2	27-28	9335,6	34	26,8	37
Великохутірська	33,2	59	10734,8	12	20,3	10
Вознесенська	37,8	54	7688,5	47	25,7	31-33
Іркліївська	151,3	19	8411,9	40	26,9	38
Разом	1324,4	-	9781,4	-	23,1	-
Уманський район						
Паланська	174,5	16	12026,9	6	23,6	19
Маньківська	175,4	15	9960,1	23	25,4	28-30
Жашківська	299,5	7	10506,2	16	25,7	31-33
Уманська	793,9	2	9618,5	28	16,4	4
Бабанська	61,9	37	9631,1	27	24,2	21
Ладижинська	114,2	25	11263,2	11	20,9	11
Христинівська	259,8	9	8210,2	43	25,2	28
Буцька	47,7	47	9365,1	32	25,1	27
Баштєчківська	41,4	52	10412,2	17	26,3	36
Дмитрушківська	87,8	30	9382,0	30	30,4	47
Іваньківська	36,5	56	8630,1	37	28,7	42
Монастирищенська	207,0	13	6113,0	58	37,3	60
Разом	2299,3	-	9593,2	-	23,8	-
Звенигородський район						
Тальнівська	295,7	8	9644,0	26	21,7	14
Шполянська	323,6	5	9775,4	24	25,4	28-30
Єрківська	60,6	38	12512,3	4	17,1	5
Лип'янська	34,9	57	11328,9	10	24,4	23
Звенигородська	230,8	11	8554,4	38	22,0	15
Водяницька	49,6	46	8697,8	36	23,7	20
Мокрокалигірська	44,3	49	9355,3	33	22,6	16
Селищенська	51,1	44	8136,0	45	30,5	49-50
Калинопільська	119,8	24	9441,3	29	24,3	22
Стеблівська	73,1	33	10286,9	19	21,3	12
Лисянська	99,3	29	7278,5	49	30,2	46
Виноградська	38,8	53	10072,3	21	23,3	44
Шевченківська	26,9	63	5913,0	61	30,9	49-50
Бужанська	28,2	62	8288,6	42	34,9	56
Вільшанська	53,4	42	5941,7	60	34,2	57

Продовження табл. А.5

Громада	Власний дохід		Власний дохід на 1 особу		Питома вага трансфертів	
	млн грн	місце	грн/особу	місце	%	місце
Багачевська	104,5	26	5103,6	65	39,3	63
Матусівська	25,5	64	6869,3	52	36,6	59
	1660,1	-	8566,0	-	26,1	-
Черкаський район						
Черкаська	3638,9	1	13442,2	3	14,5	2
Корсунь-Шевченківська	205,8	14	10078,7	20	17,4	6
Степанецька	235,0	10	34603,5	1	9,3	1
Будищенська	65,5	35	13727,2	2	17,6	7
Слобідська	145,0	21	10317,0	18	22,8	17
Канівська	309,7	6	11682,6	7	16,1	3
Смілянська	502,0	3	7643,3	48	24,5	24-25
Бобрицька	50,9	45	11597,3	8	26,0	34-35
Руськополянська	127,1	23	9365,3	31	28,9	43
Кам'янська	151,2	20	7905,7	46	28,6	41
Степанківська	58,7	40	8298,0	41	23,0	18
Чигиринська	154,4	18	8194,0	44	27,4	39-40
Мліївська	33,7	58	6497,8	56	38,9	61-62
Городищенська	155,7	17	6931,31	50	31,7	51-52
Ліплявська	36,7	55	10549,1	15	27,4	39-40
Михайлівська	51,4	43	8872,3	35	30,5	48
Набутівська	42,1	51	6896,7	51	31,7	51-52
Балакліївська	62,8	36	6706,5	53	29,9	45
Сагунівська	32,9	60	6530,6	55	33,2	55
Тернівська	32,1	61	6082,2	59	32,4	54
Мошнівська	81,8	32	5654,6	62	38,9	61-62
Білозірська	54,7	41	6398,6	57	35,0	58
Ротмістрівська	59,4	39	6683,3	54	32,2	53
Леськівська	43,6	50	5404,2	64	41,2	64
Березняківська	24,6	65	4543,8	66	46,7	66
Медведівська	19,8	66	5455,7	63	43,7	65
Разом	6375,5	-	9233,1	-	28,8	-
Усього	11659,3		9293,4		25,5	

Джерело: побудовано автором за [20; 22]

Таблиця А.6

**Інтегральні показники територіально-демографічного потенціалу та
фінансової спроможності територіальних громад Черкаської області**

Громада	Ітдп		Іфс	
	Значення	місце	Значення	місце
Золотоніський район				
Золотоніська	0,135	11	0,304	15
Чорнобаївська	0,115	14	0,329	10
Піщанська	0,065	41	0,270	31-32
Новодмитрівська	0,057	50-51	0,279	26-27
Драбівська	0,095	24	0,266	35
Зорівська	0,050	60-62	0,366	7
Гельмязівська	0,086	28	0,285	23
Шрамківська	0,078	33	0,261	38
Великохутірська	0,063	43	0,324	11
Вознесенська	0,050	60-62	0,250	40
Іркліївська	0,143	7	0,254	39
Уманський район				
Паланська	0,094	25	0,311	14
Маньківська	0,098	23	0,279	26-27
Жашківська	0,141	9	0,288	21
Уманська	0,377	2	0,411	3
Бабанська	0,061	46-47	0,278	28
Ладижинська	0,075	35-36	0,332	9
Христинівська	0,136	10	0,270	31-33
Буцька	0,048	64-65	0,270	31-33
Баштєчківська	0,054	53-54	0,269	34
Дмитрушківська	0,071	38-39	0,239	43-45
Іваньківська	0,060	48	0,239	43-45
Монастирищенська	0,150	6	0,189	59
Звенигородський район				
Тальнівська	0,162	4	0,315	12
Шполянська	0,159	5	0,289	22
Єрківська	0,090	27	0,384	6
Лип'янська	0,046	66	0,291	18
Звенигородська	0,121	12-13	0,299	17
Водяницька	0,061	46-47	0,274	30
Мокрокалигирська	0,052	56-59	0,289	19-20
Селищенська	0,057	50-51	0,227	47
Калинопільська	0,075	35-36	0,281	25
Стеблівська	0,056	52	0,312	13

Продовження табл. А.6

Громада	ІДП		ІФС	
	Значення	місце	Значення	місце
Лисянська	0,079	32	0,222	48
Виноградська	0,052	56-59	0,289	19-20
Шевченківська	0,049	63	0,203	54
Бужанська	0,048	64-65	0,207	52
Вільшанська	0,062	44-45	0,191	58
Багачевська	0,106	17	0,169	64
Матусівська	0,121	12-13	0,188	60
Черкаський район				
Черкаська	0,908	1	0,637	2
Корсунь-Шевченківська	0,085	29	0,365	8
Степанецька	0,050	60-62	0,813	1
Будищенська	0,064	42	0,387	5
Слобідська	0,101	20-21	0,301	16
Канівська	0,102	19	0,407	4
Смілянська	0,370	3	0,262	37
Бобрицька	0,059	49	0,283	24
Руськополянська	0,071	38-39	0,249	41-42
Кам'янська	0,104	18	0,239	43-45
Степанківська	0,062	44-45	0,277	29
Чигиринська	0,142	8	0,249	41-42
Мліївська	0,101	20-21	0,178	62
Городищенська	0,107	16	0,216	50
Ліплявська	0,080	31	0,264	36
Михайлівська	0,053	55	0,233	46
Набутівська	0,052	56-59	0,209	51
Балаклеївська	0,076	34	0,217	49
Сагунівська	0,100	22	0,199	55-56
Тернівська	0,052	56-59	0,199	55-56
Мошнівська	0,093	26	0,174	63
Білозірська	0,108	15	0,192	57
Ротмістрівська	0,067	40	0,206	53
Леськівська	0,081	30	0,184	61
Березняківська	0,074	37	0,140	66
Медведівська	0,054	53-54	0,155	65

Джерело: розраховано автором

Таблиця А.7

Перелік територіальних громад Черкаської області, що входять до І групи

Громада	І _{ТДП}		у тому числі								І _{ФС}		у тому числі					
			Ч		S		Ч/S		Н				ВД		ВД/Ч		ТР	
	Значення	Місце	тис. осіб	Місце	кв. км	Місце	<u>тис.осіб</u> кв. км	Місце	Кількість	Місце	Значення	Місце	млн грн	Місце	<u>грн</u> особу	Місце	%	Місце
Черкаська	0,908	1	270,1	1	78,2	63	3462	1	2	1-4	0,637	2	3638,9	1	13440,2	3	14,5	2
Уманська	0,377	2	82,5	2	61,3	64	1346	3	2	1-4	0,411	3	793,9	2	9618,5	28	16,4	4
Канівська	0,102	19	26,5	11	243,3	35	109	6	11	31-33	0,407	4	309,7	6	11682,6	7	16,1	3
Золотоніська	0,135	11	34,9	4	465,5	14	75	9	15	43	0,304	15	337,8	4	9675,1	25	19,0	9
Чорнобаївська	0,115	4	19,8	15	616,2	7	32	28-32	25	60-61	0,329	10	229,6	12	11574,3	9	21,6	13
Слобідська	0,101	20-21	14,1	23	169,1	53	83	8	4	9	0,301	16	145,0	21	10317,0	18	22,8	17
Тальнівська	0,162	4	30,7	8	911,6	2	34	26	43	66	0,315	12	295,7	8	9644,0	26	21,7	14

Джерело: розраховано автором

Таблиця А.8

Перелік територіальних громад Черкаської області, що входять до ІІ групи

Громада	Ітдп		у тому числі								Іфс		у тому числі					
			Ч		S		Ч/S		Н				ВД		ВД/Ч		ТР	
	Зна-чення	Місце	тис. осіб	Місце	кв. км	Місце	тис.осіб кв. км	Місце	Кіль-кість	Місце	Зна-чення	Місце	млн грн	Місце	грн особу	Місце	%	Місце
Степанецька	0,050	60-62	6,8	39	358,7	22	19	60-61	21	54-55	0,813	1	235,0	10	34603,5	1	9,3	1
Зорівська	0,050	60-62	3,6	61-62	175,9	52	20	58-59	9	24-29	0,366	7	44,7	48	12371,2	5	18,1	8
Великохутірська	0,063	43	3,1	65-66	135,8	58	23	53-55	5	10-14	0,324	11	33,2	59	10734,8	12	20,3	10
Паланська	0,094	25	14,5	21-22	488,3	10	30	34-35	18	49-51	0,311	14	174,5	16	12026,9	6	23,6	19
Ладижинська	0,075	35-36	10,1	28	322,8	24	31	33	11	31-33	0,332	9	114,2	25	11263,2	11	20,9	11
Єрківська	0,090	27	4,8	52-53	50,5	65	95	7	3	5-8	0,384	6	60,6	38	12512,3	4	17,1	5
Стеблівська	0,056	52	6,8	39	358,7	22	19	60-61	21	54-55	0,312	13	73,1	33	10286,9	19	21,3	12
Корсунь-Шевченківська	0,085	29	20,4	14	176,0	51	116	5	11	31-33	0,365	8	205,8	14	10078,7	20	17,4	6
Будищенська	0,064	42	4,8	52-53	183,5	49	26	44-49	6	15-17	0,387	5	65,5	35	13727,2	2	17,6	7

Джерело: розраховано автором

Таблиця А.9

Перелік територіальних громад Черкаської області, що входять до III групи

Громада	І _{тдп}		у тому числі								І _{фс}		у тому числі							
			Ч		S		Ч/S		Н				ВД		ВД/Ч		ТР			
	Зна-чення	Місце	тис. осіб	Місце	кв. км	Місце	тис.осіб кв. км	Місце	Кіль-кість	Місце	Зна-чення	Місце	млн грн	Місце	грн особу	Місце	%	Місце		
Смілянська	0,370	3	65,7	3	39,5	66	1659	2	2	1-4	0,262	37	502,0	3	7643,3	48	24,5	24-25		
Городищенська	0,107	16	22,5	12	371,9	20	61	10	10	30	0,216	50	155,7	17	6931,3	50	31,7	51-52		
Жашківська	0,141	9	28,5	9	725,6	5	39	21-22	28	63	0,288	21	299,5	7	10506,2	16	25,7	31-33		
Христинівська	0,136	10	31,6	7	614,5	8	51	13	34	64	0,270	31-33	259,8	9	8210,2	43	25,2	28		
Шполянська	0,159	5	33,1	6	783,0	4	42	19	22	56	0,289	22	323,6	5	9775,4	24	25,4	28-30		
Звенигородська	0,121	12-13	27,0	10	486,2	11	56	11-12	16	44-46	0,299	17	230,8	11	8554,4	38	22,0	15		
Кам'янська	0,104	18	19,1	16	490,9	9	39	21-22	17	47-48	0,239	43-45	151,2	20	7905,7	46	28,6	41		
Чигиринська	0,142	8	18,8	17	899,7	3	21	56-57	25	60-61	0,249	41-42	154,4	18	8194,0	44	27,4	39-40		
Монастирищенська	0,150	6	33,9	5	723,8	6	47	16	41	65	0,189	59	207,0	13	6113,0	58	37,3	60		
Багачевська	0,160	17	20,5	13	111,9	60	183	44	5	10-14	0,169	64	104,5	26	5103,6	65	39,3	63		
Матусівська	0,121	12-13	3,7	60	98,9	62	37	23-24	2	1-4	0,188	60	25,5	64	6869,3	52	36,6	59		
Мліївська	0,101	20-21	5,2	48	205,5	41	25	50-51	3	5-8	0,178	62	33,7	58	6497,8	56	38,9	61		
Білозірська	0,108	15	8,5	34	192,1	46	44	17-18	3	5-8	0,192	57	54,7	41	6398,6	57	35,0	58		
Іркліївська	0,143	7	18,0	18	926,2	1	19	60-61	26	62	0,254	39	151,3	19	8411,9	40	26,9	38		

Джерело: розраховано автором

Таблиця А.10

Перелік територіальних громад Черкаської області, що входять до IV групи

Громада	І _{ТДП}		у тому числі								І _{ФС}		у тому числі						
			Ч		S		Ч/S		Н				ВД		ВД/Ч		ТР		
	Зна-чення	Місце	тис. осіб	Місце	кв. км	Місце	<u>тис.осіб</u> кв. км	Місце	Кіль-кість	Місце	Зна-чення	Місце	млн грн	Місце	<u>грн</u> особу	Місце	%	Місце	
Вільшанська	0,062	44-45	9,0	32	231,1	29	32	28-32	17	47-48	0,191	58	53,4	42	5941,7	60	34,2	57	
Сагунівська	0,100	22	5,0	50	205,2	42	24	52	3	5-8	0,199	55-56	32,9	60	650,6	55	30,2	55	
Тернівська	0,052	56-59	5,3	47	160,9	54	33	27	9	24-29	0,199	55-56	32,1	61	6082,2	59	32,4	54	

Продовження табл. А.10

Громада	Ітдп		у тому числі								Іфс		у тому числі							
			Ч		S		Ч/S		Н				ВД		ВД/Ч		ТР			
	Зна-чення	Місце	тис. осіб	Місце	кв. км	Місце	тис.осіб кв. км	Місце	Кіль-кість	Місце	Зна-чення	Місце	млн грн	Місце	грн особу	Місце	%	Місце		
Леськівська	0,081	30	8,1	35	203,9	43	40	20	5	10-14	0,184	61	43,6	50	5404,2	64	41,2	64		
Березняківська	0,074	37	5,4	46	207,9	40	26	44-49	5	10-14	0,140	66	24,6	65	4543,8	66	46,7	66		
Медведівська	0,054	53-54	3,6	61-62	209,2	39	17	62-63	9	24-29	0,155	65	19,8	66	5491,7	63	43,7	65		
Мошнівська	0,093	26	14,5	21-22	456,1	15	32	28-32	14	41-42	0,174	63	81,8	32	5654,6	62	38,9	61-62		
Буцька	0,048	64-65	5,1	49	189,4	47	27	39-43	8	19-23	0,270	31-33	47,7	47	9365,1	32	25,1	27		
Вознесенська	0,050	62-62	4,9	51	110,4	61	44	17-18	8	19-23	0,250	40	37,8	54	7688,5	47	25,7	31-33		
Лип'янська	0,046	66	3,1	65-66	223,3	37	14	64	13	36-40	0,291	18	34,9	57	11328,9	10	24,4	23		
Шевченківська	0,049	63	4,5	55	139,9	57	32	28-32	9	24-29	0,203	54	26,9	63	5913,0	61	30,9	49-50		
Бужанська	0,048	64-65	3,4	64	129,9	59	26	44-49	8	19-23	0,207	52	28,2	62	8288,6	42	34,9	56		
Бобрицька	0,059	49	4,4	56	386,3	18	11	66	24	59	0,283	24	50,9	45	11597,3	8	26,0	34-35		
Піщанська	0,065	41	6,6	40	243,6	34	27	36-43	8	19-23	0,270	31-32	66,1	34	10061,9	22	26,0	34-35		
Новодмитрівська	0,057	50-51	9,8	29	359,4	21	27	39-43	18	49-51	0,279	26-27	104,2	27-28	10618,9	13	25,7	31-33		
Драбівська	0,095	24	15,5	20	481,0	12	32	28-32	18	49-51	0,266	35	131,1	22	8438,7	39	25,0	26		
Гельмязівська	0,086	28	8,0	36	307,0	27	26	44-49	23	57-58	0,285	23	84,4	31	10562,5	14	24,8	24-25		
Шрамківська	0,078	33	11,2	27	425,1	17	26	44-49	23	57-58	0,261	38	104,2	27-28	9335,6	34	26,8	37		
Бабанська	0,061	46-47	6,4	41	276,9	30	23	53-55	12	34-35	0,278	28	61,9	37	9631,1	27	24,2	21		
Дмитрушківська	0,071	38-39	9,4	30-31	309,3	25	30	34-35	12	34-35	0,239	43-45	87,8	30	9382,0	30	30,4	47		
Іваньківська	0,060	48	4,2	57	157,4	55	27	39-43	6	15-17	0,239	43-45	36,5	56	8630,1	37	28,7	42		
Набутівська	0,052	56-59	6,1	43	216,9	38	28	38	13	36-40	0,209	51	42,1	51	6896,7	51	31,7	51-52		
Маньківська	0,098	23	17,6	19	473,5	13	37	23-24	19	52	0,279	26-27	175,4	15	9360,1	23	25,4	28-30		
Балаклеївська	0,076	34	9,4	30-31	196,1	45	48	15	6	15-17	0,217	49	62,8	36	6706,5	53	29,9	45		
Мокрокалигирська	0,052	56-59	4,7	54	179,8	50	26	44-49	9	24-29	0,289	19-20	44,3	49	9355,3	33	22,6	16		
Селищенська	0,057	50-51	6,3	42	275,4	31	27	53-55	16	44-49	0,227	47	51,1	44	8136,0	45	30,5	49-50		
Калинопільська	0,075	35-36	12,7	26	441,9	16	29	36-37	21	54-55	0,281	25	119,8	24	9441,3	29	24,3	22		
Лисянська	0,079	32	13,6	24-25	380,8	19	36	25	20	53	0,222	48	99,3	29	7278,5	49	30,2	46		
Виноградська	0,052	56-59	3,9	58-59	197,9	49	20	58-59	9	24-29	0,289	19-20	38,8	53	10072,3	21	23,3	44		
Руськополянська	0,071	38-39	13,6	24-25	244,6	33	56	11-12	13	36-40	0,249	41-42	127,1	23	9365,3	31	28,9	43		
Степанківська	0,062	44-45	7,1	37-38	145,9	56	49	14	7	18	0,277	29	58,7	40	8298,0	41	23	18		

Продовження табл. А.10

Громада	І _{тдп}		у тому числі								І _{фс}		у тому числі					
			Ч		S		Ч/S		Н				ВД		ВД/Ч		ТР	
	Зна-чення	Місце	тис. осіб	Місце	кв. км	Місце	<u>тис.осіб</u> кв. км	Місце	Кіль-кість	Місце	Зна-чення	Місце	млн грн	Місце	<u>грн</u> особу	Місце	%	Місце
Ліплявська	0,080	31	3,5	63	299,8	28	12	65	5	10-14	0,264	36	36,7	55	10549,1	15	27,4	39-40
Михайлівська	0,053	55	5,8	44	228,8	36	25	50-51	13	36-40	0,233	46	51,4	43	8872,3	35	30,5	48
Баштечківська	0,054	53-54	3,9	58-59	185,5	48	21	56-57	8	19-23	0,269	34	41,4	52	10412,25	17	26,3	36

Джерело: розраховано автором

Додаток Б

Таблиця Б.1

Розподіл ІП України за макрорегіонами

Регіон	Область	Кількість ІП	Частка у загальній кількості, %	Перелік ІП
1	2	3	4	5
1. ЗАХІДНИЙ (60 од. 56,6 %)	Львівська	17	16.04	Львівський індустріальний парк «Рясне-2» (М10), Кам'янка-Бузький, Новороздільський, Захід Ресурс (м. Городок), Бізнес Прайм (с. Тернопілля), Спарроу Парк Львів (м. Львів), Мостиський Сухий Порт (м. Мостиська), Еко-смайт «ГАЛІТ» (м. Дрогобич), «Долина Стрий» (м. Стрий), «Сигнівка» («Формація. Львів»), «ЯДРО ІНДАСТРІ» (м. Дрогобич), «ІнПарк Борислав», «Червоноград» (м. Шептицький), «Добросин», «Добросин Інвест Парк», «Технологій та бізнесу», «ЕКОЦЕНТР»
	Закарпатська	12	11.32	«Соломоново», «Марамуреш» (с. Біла Церква), «Ужгород» (м. Ужгород), «Вестерн Індастріал» (с-ще Буштино), «Френдлі Віндтехнолоджі» (м. Перечин), «БФ ТЕРМІНАЛ» (с-ще Батьово), «Тячів» (м. Тячів), «ЕНЕРДЖІ ГРУП» (м. Свалява), «ЕКО Мукачево» (м. Мукачево), «Мужай» (Берегівська ТГ), «СОЛЬВА-ТЕХ» (м. Свалява), «КАРПАТИ» (с-ще Чинадійово)
	Хмельницька	7	6.60	«Славута» (м. Славута), «Хмельницький» (м. Хмельницький), «КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ» (м. Красилів), «ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»», «Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ» (м. Волочиськ), «ТЕОФІПОЛЬ ЕКО ПАРК», «Ей-Бі-Сі Хаб» (с-ще Богданівці)
	Івано-Франківська	6	5.66	Kalush Industrial HUB (м. Калуш), ІСКРА (с. Підгайчики), «Галіція» (м. Калуш), «ГРІН ЛАКТИК» (м. Бурштин), КАЛУШ ПРОДАКШН (м. Калуш), «Бурштин» (м. Бурштин)

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5
	Чернівецька	6	5.66	«СОКИРЯНИ Індастрі ХАБ» (м. Сокиряни), «Новодністровськ» (м. Новодністровськ), «Енергія Буковини» (с. Сербичани), «Хотин Invest» (м. Хотин), «Чернівці» (м. Чернівці), «Фруктова Індустрія» (с. Коболчин)
	Тернопільська	5	4.72	«Зборів» (м. Зборів), «Тернопіль» (м. Тернопіль), «Chortkiv-West» (м. Чортків), «Західноукраїнський промисловий ХАБ» (с. Острів), «BORSCHIV» (м. Борщів)
	Волинська	4	3.77	«Нововолинськ» (м. Нововолинськ), «Володимир» (м. Володимир), КОВЕЛЬ ПОРТО (м. Ковель), «ЛЮБЛИНЕЦЬ» (с. Черкаси)
	Рівненська	3	2.83	«КРОНОСПАН РІВНЕ» (с. Городок), «HEMPY UA» (с. Молодаво Друге), «Форментор» (Великоомелянська ТГ)
2. ЦЕНТРАЛЬНО-ПІВНІЧНИЙ (32 од., 30,19%)	Київська (вкл. м. Київ)	13	12.26	«Буча Техно Гарден» (с. Мироцьке), «Фастіндастрі» (м. Фастів), «Київщина» (с. Нові Петрівці), Біла Церква, Біла Церква-2, Місто Скла (м. Березань), ПАТОН (с-ще Глеваха), СОЛТАНІВКА (Калинівська с/р), Л-ТАУН ПАРК (с. Путрівка), Еко-індустріальний парк «УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ» (с-ще Рокитне), КИТ (м. Буча), «МИРОНІВКА» (м. Миронівка), «ГРІН ІНДАСТРІАЛ ПАРК» (с. Нові Петрівці)
	Вінницька	6	5.66	Вінницький індустріальний парк, Вінницький кластер холодильного машинобудування, «ВінІндастрі», «Дністер» (Ямпільська ТГ), «Вінтер Спорт», «ІНТЕГРАЛ»
	Житомирська	4	3.77	«Коростень» (м. Коростень), «Житомир-Схід» (м. Житомир), «МА'РИЖАНИ» (Хорошівська ТГ), «АЗОРТЕХ» (м. Андрушівка)
	Сумська	3	2.83	«Свема» (м. Шостка), «Тростянець» (м. Тростянець), «Суми» (м. Суми)
	Черкаська	3	2.83	«Золотоноша» (м. Золотоноша), «Сміла» (м. Сміла), «БІОСЕНС» (Степанківська ТГ)
	Полтавська	1	0.94	«СМАРТ ТЕХ ІНДАСТРІ» (Лубенська ТГ)
	Чернігівська	1	0.94	«Менський» (м. Мена)
	Кіровоградська	1	0.94	«СТАН-ІНВЕСТ» (м. Олександрія)

Продовження табл. Б.1

1	2	3	4	5
3. ПІВДЕННО-СХІДНИЙ (14 од. 13,21 %)	Одеська	5	4.72	«Подільськ» (м. Подільськ), «ЕКОПОРТ» (с-ще Нові Білярі), «Р-33» (с. Борщі), «ОДЕСА НОВА ПАРК» (Усатівська ТГ), Еко-індустріальний парк «Південний» (м. Подільськ)
	Дніпропет- ровська	4	3.77	«Кривбас» (м. Кривий Ріг), «INNOVATION FORPOST» (м. Дніпро), «Жовті Води» (м. Жовті Води), «ЕкоСтіл» (м. Кривий Ріг)
	Донецька	2	1.89	«Лиманський» (м. Лиман) (ТЕРИТОРІЯ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ), «Техносіті» (м. Костянтинівка) (ТЕРИТОРІЯ АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ)
	Миколаївська	2	1.89	SUNART (Кривоозерська ТГ), Техно Парк Вознесенськ (м. Вознесенськ та с. Бузьке)
	Луганська	1	0.94	«Східний регіон» (м. Попасна) (ПЕРЕБУВАЄ У ТИМЧАСОВІЙ ОКУПАЦІЇ)
РАЗОМ		106	100	

Джерело: сформовано автором за [43]

Таблиця Б.2

Перелік ІІІ, створених на комунальній земельній ділянці

Область	Назва ІІІ	Назва КК
1	2	3
Вінницька	Вінницький	ТОВ «Юпаркс»
	Вінницький кластер холодильного машинобудування	ТОВ «Промислово-інвестиційна компанія»
	ВінІндастрі	МКП «Вінницький фонд муніципальних інвестицій»
	Дністер	ПП «ПРОЕКТ-МЕНЕДЖМЕНТ БІЗНЕС КОНСАЛТИНГ»
	Інтеграл	Не вказано
Волинська	Нововолинськ	ТОВ «Інвестиційно-керуюча компанія «Бюро інвестиційних програм»
	Володимир	ТОВ «Інвестиційно-керуюча компанія «Бюро інвестиційних програм»
	Ковель Порто	ТОВ «Концепт Ріел Естейт»
	Люблинець	Не вказано
Дніпропет- ровська	Кривбас	КП «Інститут розвитку міста Кривого Рогу»
	INNOVATION FORPOST	КП «Агентство розвитку Дніпра»
	Жовті Води	ТОВ «Концепт Ріел Естейт»

Продовження табл. Б.1

1	2	3
Донецька	Лиманський	ТОВ «Логос-Сервіс»
	Техносіті	Колективне підприємство «ЕЛІТ СКЛО»
Житомирська	Коростень	ТОВ «Керуюча компанія «Коростенський індустріальний парк»
	Житомир-Схід	КП «ЦЕНТР ІНВЕСТИЦІЙ» ЖМР
Закарпатська	Марамуреш	КП «ІП «Марамуреш»
	Френдлі Віндтехнолоджі	ТОВ «УПРАВЛЯЮЧА КОМПАНІЯ ІП «ФРЕНДЛІ ВІНДТЕХНОЛОДЖІ»
	БФ ТЕРМІНАЛ	ТОВ «КЕРУЮЧА КОМПАНІЯ «КОРОСТЕНСЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ПАРК»
	Тячів	ТОВ «ЕКСПО ТЯЧІВ»
	ЕНЕРДЖІ ГРУП	ТОВ «Концепт Ріел Естейт»
	СОЛЬВА-ТЕХ	Не вказано
	КАРПАТИ	ТОВ «ЕКО РІШЕННЯ»
Івано-Франківська	ІСКРА	ТОВ «ПАРКІТ»
	Галіція	ТзОВ «СІТІ ТЕХ ІНДАСТРІ»
	ГРІН ЛАКТИК	ТОВ «ГРІН ЛАКТИК»
	Бурштин	Не вказано
Київська	Фастіндастрі	ТОВ «Компанія «СТАРТ-ІНДАСТРІ»
	Київщина	ТОВ «КОНЦЕПТ РІЕЛ ЕСТЕЙТ»
	Місто Скла	ТОВ «ХРЕЩАТИК БУДІНВЕСТ»
	МИРОНІВКА	ТОВ «Робота: Гранола»
	ГРІН ІНДАСТРІАЛ ПАРК	ТОВ «Концепт Ріел Естейт»
Кіровоградська	СТАН-ІНВЕСТ	ТОВ «СТАН ІНВЕСТ ХОЛДІНГ»
Луганська	Східний регіон	ТОВ «ПКД ПРАЙД»
Львівська	Кам'янка-Бузький	ПП «СКІФИ»
	Новороздільський	Консорціум «Центр інвестиційно-промислового комплексу»
	Мостиський Сухий Порт	ТОВ «Мостиський ХАБ»
	ГАЛІТ	ТОВ «СТІ-ПРО»
	Долина Стрий	ТОВ «Грінера Стрий»
	Сигнівка (Формація.Львів)	ТОВ «Формація Сигнівка»
	ЯДРО ІНДАСТРІ	ТОВ «Дрогобичміськбуд»
	ІнПарк Борислав	ТОВ «ХАБ МЕБЛЕВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»
	Червоноград	ТзОВ «Скіфський степ»
	Добросин	ТОВ «СВРОПАРК ДОБРОСИН»
	Добросин Інвест Парк	ТОВ «Паркіт Добросин»
	Технологій та бізнесу	ТОВ «ІП Технологій і бізнес»
Миколаївська	SUNART	ТОВ «ЕРІДАНА ЛЮКС»
Одеська	Подільськ	ТОВ «Поділля - Будсервіс»
	Р-33	ТОВ «ЕЛЕНТЕНС АКТИВ»
	Південний	ТОВ «Еко рішення»
Полтавська	СМАРТ ТЕХ ІНДАСТРІ	ТОВ «Технолоджі Кластер Менеджмент»
Рівненська	HEMPY UA	ТОВ «Хемпі ЮА»
Сумська	Свема	КП Індустріальний парк «Свема»
	Тростянець	КП Тростянецької міської ради «Агенція місцевого розвитку»
	Суми	КП СМР «Електроавтотранс»

Продовження табл. Б.1

1	2	3
Тернопільська	Тернопіль	КП «Підприємство матеріально-технічного забезпечення» ТМР
	Chortkiv-West	КП «Агенція місцевого економічного розвитку»
	Західноукраїнський пром. ХАБ	ТОВ «Індустріальний парк «Західно-український промисловий ХАБ»
	BORSCHIV	ТОВ «ЕКО РІШЕННЯ»
Хмельницька	Славута	КП «Славута-Сервіс»
	Хмельницький	ТОВ «Керуюча компанія «Міський індустріальний парк Хмельницького»
	КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ	ТОВ «КЕРУЮЧА КОМПАНІЯ «КРАСИЛІВ-ТЕХНОПОРТ»
	ТЕОФІПОЛЬ ЕКО ПАРК	ТОВ «ТЕО ГРІН ІНВЕСТ»
Черкаська	Золотоноша	ТОВ «Індастріал Менеджмент Груп»
	Сміла	ТОВ «ФАЙПАЙ»
Чернігівська	Менський	ТОВ «Будівельна компанія «Волмакс»
Чернівецька	Енергія Буковини	КП «Сокиряни - Благоустрій»
	Хотин Invest	Комунальна установа «Агенція розвитку міста» ХМР
	Чернівці	Не вказано

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Таблиця Б.3

Аналіз ІП України за формою власності та керуючою компанією

Область	Кількість ІП в області	Назва ІП (Керуюча компанія)	Кількість об'єктів (учасники/інші суб'єкти)	Власність земельної ділянки
1	2	3	4	5
Вінницька (6)	5	Вінницький ІП (ТОВ «Юпаркс»)	0 учасників / 3 інші суб'єкти	Комунальна
		Вінницький кластер холодильного машинобудування (ТОВ «Промислово-інвестиційна компанія»)	1 учасник	
		ВінІндастрі (МКП «Вінницький фонд муніципальних інвестицій»)	2 учасники	
		Дністер (ІП «ПРОЕКТ-МЕНЕДЖМЕНТ БІЗНЕС КОНСАЛТИНГ»)	0 учасників / 4 інші суб'єкти	
		Інтеграл (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	
	1	Вінтер Спорт (ТОВ «ХЕД Україна»)	Не вказано / 0	Приватна

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5
Волинська (4)	4	Нововолинськ (ТОВ «Інвестиційно-керуюча компанія «Бюро інвестиційних програм»)	0 учасників / 1 інший суб'єкт	Комунальна
		Володимир (ТОВ «Інвестиційно-керуюча компанія «Бюро інвестиційних програм»)	Не вказано / 0	
		Ковель Порто (ТОВ «Концепт Ріел Естейт»)	2 учасники / 2 інші суб'єкти	
		Люблинець (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	
Дніпропетровська (4)	3	Кривбас (КП «Інститут розвитку міста Кривого Рогу»)	1 учасник / 0	Комунальна
		INNOVATION FORPOST (КП «Агентство розвитку Дніпра»)	Не вказано / 0	
		Жовті Води (ТОВ «Концепт Ріел Естейт»)	0 учасників / 1 інший суб'єкт	
	1	ЕкоСтіл (ТОВ «Ленгвідж Юніверс»)	Не вказано / 0	Не вказано
Донецька (2)	2	Лиманський (ТОВ «Логос-Сервіс»)	Не вказано / 0	Комунальна
		Техносіті (Колективне підприємство «ЕЛІТ СКЛЮ»)	Не вказано / 0	
Житомирська (4)	2	Коростень (ТОВ «Керуюча компанія «Коростенський ІП»)	4 учасники / 2 інші суб'єкти	Комунальна
		Житомир-Схід (КП «ЦЕНТР ІНВЕСТИЦІЙ» ЖМР)	0 учасників / 1 інший суб'єкт	
	1	МА'РИЖАНИ (ТОВ «МА'РИЖАНИ МЕНЕДЖМЕНТ»)	1 учасник / 2 інші суб'єкти	Приватна
	1	АЗОРТЕХ (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	Не вказано
Закарпатська (12)	1	Соломоново (ТОВ «СОЛОМОНОВО ДЕВЕЛОПМЕНТ ПАРК»)	0 учасників / 3 інші суб'єкти	Змішана (Приватна та комунальна)
	7	Марамуреш (КП «ІП «Марамуреш»)	Не вказано / 0	Комунальна
		Френдлі Віндтехнолоджі (ТОВ «УПРАВЛЯЮЧА КОМПАНІЯ ІП «ФРЕНДЛІ ВІНДТЕХНОЛОДЖІ»)	2 учасники / 0	
		БФ ТЕРМІНАЛ (ТОВ «КЕРУЮЧА КОМПАНІЯ «КОРОСТЕНСЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ ПАРК»)	0 учасників / 1 інший суб'єкт	
		Тячів (ТОВ «ЕКСПО ТЯЧІВ»)	1 учасник / 0	
		ЕНЕРДЖІ ГРУП (ТОВ «Концепт Ріел Естейт»)	1 учасник / 0	
		СОЛЬВА-ТЕХ (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	
		КАРПАТИ (ТОВ «ЕКО РІШЕННЯ»)	Не вказано / 0	

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5
	3	Вестерн Індастріал (ТОВ «ВЕСТЕРН ІНДАСТРІАЛ»)	Не вказано / 0	Приватна
		ЕКО Мукачево (ТОВ «ЕНО Меблі Лтд»)	0 учасників / 1 інший суб'єкт	
		Мужай (ТОВ «КК «МУЖАЙ ЕНЕРДЖІ»)	0 учасників / 2 інші суб'єкти	
	1	Ужгород (ТОВ «УПРАВЛІНСЬКА КОМПАНІЯ «ПІ УЖГОРОД»)	2 учасники / 0	Не вказано
Івано-Франківська (6)	4	Бурштин (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	Комунальна
		ІСКРА (ТОВ «ПАРКІТ»)	Не вказано / 0	
		Галіція (ТЗОВ «СІТІ ТЕХ ІНДАСТРІ»)	Не вказано / 0	
		ГРІН ЛАКТІК (ТОВ «ГРІН ЛАКТІК»)	0 учасників / 2 інші суб'єкти	
	2	КАЛУШ ПРОДАКШН (ТОВ «Хімзавод Калуш»)	Не вказано / 0	Приватна
		Kalush Industrial HUB (ТОВ «Пауер Інвест»)	0 учасників / 6 інших суб'єктів	
Київська (13)	5	Фастіндастрі (ТОВ «Компанія «СТАРТ-ІНДАСТРІ»)	2 учасники / 1 інший суб'єкт	Комунальна
		Київщина (ТОВ «КОНЦЕПТ РІЕЛ ЕСТЕЙТ»)	Не вказано / 0	
		Місто Скла (ТОВ «ХРЕЩАТИК БУДІНВЕСТ»)	Не вказано / 0	
		МИРОНІВКА (ТОВ «Робота: Гранола»)	1 учасник / 0	
		ГРІН ІНДАСТРІАЛ ПАРК (ТОВ «Концепт Ріел Естейт»)	Не вказано / 0	
	6	Буча Техно Гарден (ТОВ «Індустріальний парк «Мироцьке»)	0 учасників / 2 інші суб'єкти	Приватна
		Біла Церква (ТОВ «АСТРОБІЛД»)	1 учасник / 7 інших суб'єктів	
		Біла Церква-2 (ТОВ «АСТРОБІЛД»)	0 учасників / 2 інші суб'єкти	
		Л-ТАУН ПАРК (ТОВ «Л-ТАУН ПАРК»)	1 учасник / 4 інші суб'єкти	
		УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	
		КИТ (ТОВ «Аргус Девелопмент»)	2 учасники / 0	
	2	ПАТОН (ТОВ «ПІ «ГЛЕВАХА»)	0 учасників / 1 інший суб'єкт	Не вказано
		СОЛТАНІВКА (ТОВ «ІНДАСТРІАЛ МЕНЕДЖМЕНТ КОМПАНІ»)	Не вказано / 0	

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5
Кірово-градська (1)	1	СТАН-ІНВЕСТ (ТОВ «СТАН ІНВЕСТ ХОЛДІНГ»)	Не вказано / 0	Комунальна
Луганська (1)	1	Східний регіон (ТОВ «ПКД ПРАЙД»)	Не вказано / 0	Комунальна
Львівська (17)	12	Новороздільський (Консорціум «Центр інвестиційно-промислового комплексу»)	Не вказано / 0	Комунальна
		Кам'янка-Бузький (ПП «СКІФИ»)	Не вказано / 0	
		Мостиський Сухий Порт (ТОВ «Мостиський ХАБ»)	0 учасників / 2 інші суб'єкти	
		ГАЛІТ (ТОВ «СТІ-ПРО»)	Не вказано / 0	
		Долина Стрий (ТОВ «Грінера Стрий»)	Не вказано / 0	
		Сигнівка (Формація. Львів) (ТОВ «Формація Сигнівка»)	3 учасники / 0	
		ЯДРО ІНДАСТРІ (ТОВ «Дрогобичміськбуд»)	1 учасник / 0	
		ІнПарк Борислав (ТОВ «ХАБ МЕБЛЕВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»)	1 учасник / 0	
		Червоноград (ТзОВ «Скіфський степ»)	Не вказано / 0	
		Добросин (ТОВ «ЄВРОПАРК ДОБРОСИН»)	Не вказано / 0	
		Добросин Інвест Парк (ТОВ «Паркіт Добросин»)	Не вказано / 0	
		Технологій та бізнесу (ТОВ «ПІ Технологій і бізнес»)	Не вказано / 0	
	5	Рясне-2 (М10) (ТОВ «Індустріальний Парк М10»)	1 учасник / 0	Приватна
		Захід Ресурс (ТОВ «ІНДАСТРІАЛ ПАРК ГЛОБАЛ ДЕВЕЛОПМЕНТ»)	Не вказано / 0	
		Бізнес Прайм (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	
		Спарроу Парк Львів (ТОВ «УКРПРОМЕНЕРГО РЕСУРСИ»)	0 учасників / 3 інші суб'єкти	
		ЕКОЦЕНТР (ТзОВ «КОМПАНІЯ ЛОГІСТ- ЛЬВІВ-ТРАНС»)	Не вказано / 0	
Миколаївська (2)	1	SUNART (ТОВ «ЕРІДАНА ЛЮКС»)	2 учасники / 0	Комунальна
	1	Техно Парк Вознесенськ (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	Приватна
Одеська (5)	3	Подільськ (ТОВ «Поділля - Будсервіс»)	1 учасник / 1 інший суб'єкт	Комунальна
		Р-33 (ТОВ «ЕЛЕНТЕНС АКТИВ»)	Не вказано / 0	
		Південний (ТОВ «Еко рішення»)	Не вказано / 0	

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5
	2	ЕКОПОРТ (ТОВ «Концепт Ріел Естейт»)	Не вказано / 0	Приватна
		ОДЕСА НОВА ПАРК (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0 ¹	
Полтавська (1)	1	СМАРТ ТЕХ ІНДАСТРІ (ТОВ «Технолоджі Кластер Менеджмент»)	Не вказано / 0	Комунальна
Рівненська (3)	1	HEMPY UA (ТОВ «Хемпі ЮА»)	Не вказано / 0	Комунальна
	1	КРОНОСПАН РІВНЕ (ТОВ «КРОНОСПАН УКР»)	0 учасників / 1 інший суб'єкт	Приватна
	1	Форментор (ТОВ «КЕРУЮЧА КОМПАНІЯ «ФОРМЕНТОР»)	Не вказано / 0	Не вказано
Сумська (3)	3	Свема (КП Індустріальний парк «Свема»)	0 учасників / 3 інші суб'єкти	Комунальна
		Тростянець (КП Тростянецької міської ради «Агенція місцевого розвитку»)	Не вказано / 0	
		Суми (КП СМР «Електроавтотранс»)	Не вказано / 0	
Тернопільська (5)	1	Зборів (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	Не вказано
	4	Тернопіль (КП «Підприємство матеріально-технічного забезпечення» ТМР)	2 учасники / 1 інший суб'єкт	Комунальна
		Chortkiv-West (КП «Агенція місцевого економічного розвитку»)	1 учасник / 0	
		Західноукраїнський пром. ХАБ (ТОВ «ІП «Західноукраїнський пром. ХАБ»)	3 учасники / 22 інші суб'єкти	
		BORSCHIV (ТОВ «ЕКО РІШЕННЯ»)	1 учасник / 0	
Хмельницька (7)	4	Славута (КП «Славута-Сервіс»)	1 учасник / 2 інші суб'єкти	Комунальна
		Хмельницький (ТОВ «Керуюча компанія «Міський індустріальний парк Хмельницького»)	Не вказано / 0	
		КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ (ТОВ «КЕРУЮЧА КОМПАНІЯ «КРАСИЛІВ-ТЕХНОПОРТ»)	1 учасник / 0	
		ТЕОФІПОЛЬ ЕКО ПАРК (ТОВ «ТЕО ГРІН ІНВЕСТ»)	2 учасники / 0	
	2	ЕКО АГРО ХАБ Поділля (ТОВ «Грін Індастріал Менеджмент»)	2 учасники / 0	Змішана (Комунальна та приватна)
		Ей-Бі-Сі Хаб (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	
	1	Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ (ТОВ «КЕРУЮЧА КОМПАНІЯ «ІННОВАПАРК»)	1 учасник / 1 інший суб'єкт	Приватна

Продовження табл. Б.3

1	2	3	4	5
Черкаська (3)	2	Золотоноша (ТОВ «Індастріал Менеджмент Груп»)	Не вказано / 0	Комунальна
		Сміла (ТОВ «ФАЙПАЙ»)	Не вказано / 0	
	1	БЮСЕНС (ТОВ «СенсКонсалт»)	1 учасник / 0	Приватна
Чернігівська (1)	1	Менський (ТОВ «Будівельна компанія «Волмакс»)	Не вказано / 0	Комунальна
Чернівецька (6)	3	Енергія Буковини (КП «Сокиряни - Благоустрій»)	Не вказано / 0	Комунальна
		Хотин Invest (Комунальна установа «Агенція розвитку міста» ХМР)	Не вказано / 0	
		Чернівці (Керуюча компанія не вказана)	Не вказано / 0	
	3	Фруктова Індустрія (ТОВ «ІНТЕРДЖУС»)	1 учасник / 0	Приватна
		СОКИРЯНИ Індастрі ХАБ (ТОВ «СОКИРЯНИ ФПХ»)	Не вказано / 0	
		Новодністровськ (ПрАТ «Гравітон»)	0 учасників / 1 інший суб'єкт	

Джерело: сформовано автором за [43, 44]

Таблиця Б.4

Універсальна спеціалізація ІП України

Назва ІП	Область
1	2
Львівський ІП «Рясне-2» (М10)	Львівська
Кам'янка-Бузький ІП	
Захід Ресурс	
Бізнес Прайм	
Спарроу Парк Львів	
Мостиський Сухий Порт	
Еко-смайт ІП «ГАЛІТ»	
«Долина Стрий»	
«Сигнівка»	
«ЯДРО ІНДАСТРІ»	
«Червоноград»	
«Добросин»	
«Добросин Інвест Парк»	
«Технологій та бізнесу»	
«ЕКОЦЕНТР»	
«Марамуреш»	Закарпатська
«Ужгород»	
«Тячів»	

Продовження табл. Б.4

Назва ІП	Область
1	2
«ЕНЕРДЖІ ГРУП»	
«ЕКО Мукачєво»	
«Мужай»	
«СОЛЬВА-ТЕХ»	
«КАРПАТИ»	
«Славута»	Хмельницька
«Хмельницький»	
ТЕОФІПОЛЬ ЕКО ПАРК	
Kalush Industrial HUB	Івано-Франківська
ІСКРА	
«Галіція»	
КАЛУШ ПРОДАКШН	
«Бурштин»	
«ВінІндастрі»	Вінницька
«Вінтер Спорт»	
«ІНТЕГРАЛ»	
«Нововолинськ»	Волинська
«Володимир»	
«ЛЮБЛИНЕЦЬ»	
«Кривбас»	Дніпропетровська
«INNOVATION FORPOST»	
«Жовті Води»	
«ЕкоСтіл»	
«Техносіті»	Донецька
«Житомир-Схід»	Житомирська
«МА'РИЖАНИ»	
«Буча Техно Гарден»	Київська
«ФастІндастрі»	
«Київщина»	
Біла Церква	
Біла Церква-2	
ПАТОН	
СОЛТАНІВКА	
Еко-ІП «УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ»	
КИТ	
«ГРІН ІНДАСТРІАЛ ПАРК»	
«Східний регіон»	Луганська
«Подільськ»	Одеська
«ЕКОПОРТ»	
«ОДЕСА НОВА ПАРК»	

Продовження табл. Б.4

1	2
Еко-ІП «Південний»	
«СМАРТ ТЕХ ІНДАСТРІ»	Полтавська
«Тернопіль»	Тернопільська
«Західноукраїнський промисловий ХАБ»	
«BORSCHIV»	
«СОКИРЯНИ Індастрі ХАБ»	Чернівецька
«Новодністровськ»	
«Хотин Invest»	
«Чернівці»	
«Сміла»	Черкаська
«Техно Парк Вознесенськ»	Миколаївська
«Суми»	Сумська

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Таблиця Б.5

Індустріальні парки, що надають місцеві стимули

Назва ІП	Область	Місцевий стимул
1	2	3
Вінницький індустріальний парк	Вінницька	Ставка орендної плати за землю – 1% від нормативної грошової оцінки. Можливість часткової компенсації відсотків за залученими кредитами. Можливість часткової компенсації витрат на придбання обладнання для виробництва електроенергії з ВДЕ. Можливість часткової компенсації витрат на ЄСВ за новостворені робочі місця
«ВінІндастрі»	Вінницька	Пільгова орендна ставка – 1 % від нормативної грошової оцінки. Часткова компенсація відсотків за кредитами для МСП. Компенсація витрат на обладнання для виробництва електроенергії з ВДЕ. Компенсація витрат на ЄСВ за новостворені робочі місця
«Дністер»	Вінницька	Відсутність плати за користування землею
«Вінтер Спорт»	Вінницька	Пільгова ставка на сплату земельного податку
«ІНТЕГРАЛ»	Вінницька	Орендна плата за землю – 1 % від нормативної грошової оцінки. Часткова компенсація відсотків за кредитами. Часткова компенсація витрат на обладнання для виробництва електроенергії з ВДЕ. Часткова компенсація витрат на ЄСВ за новостворені робочі місця

Продовження табл. Б.5

1	2	3
«Володимир»	Волинська	Ставка орендної плати за землю: 0,1 % до нормативної грошової оцінки землі протягом перших трьох років, 0,5 % – упродовж четвертого та п'ятого років дії договору
«Кривбас»	Дніпропетровська	0,001% земельного податку та орендної плати.
«INNOVATION FORPOST»	Дніпропетровська	Пільгові ставки земельного податку та орендної плати
«Коростень»	Житомирська	Ставка земельного податку – 0,1% нормативної грошової оцінки.
«Житомир-Схід»	Житомирська	Пільгова ставка земельного податку
«МА'РИЖАНИ»	Житомирська	Пільгова ставка земельного податку
«Соломоново»	Закарпатська	0% ставка податку на нерухоме майно для промислових будівель
«Марамуреш»	Закарпатська	Звільнення від податку на землю
«БФ ТЕРМІНАЛ»	Закарпатська	Пільгова ставка на сплату земельного податку
«Тячів»	Закарпатська	Розмір орендної плати 0,1 % (відсотка) на рік від НГО, до введення в експлуатацію об'єкта будівництва, але не більше ніж 35 (тридцять п'ять) місяців
«Мужай»	Закарпатська	Заходи щодо фінансування компенсації частини вартості придбаних і впроваджених альтернативних джерел енергозабезпечення. Можливість зменшення податку на землю
Kalush Industrial HUB	Івано-Франківська	Звільнення від податку на землю 50%
ІСКРА	Івано-Франківська	Звільнення від податку на землю
«Галіція»	Івано-Франківська	50% плати за землю (орендна плата за землю і земельний податок).
«ГРІН ЛАКТИК»	Івано-Франківська	Надання земельних ділянок в оренду або у власність на пільгових умовах: зниження орендної плати, можливість викупу землі за зниженою ціною
КАЛУШ ПРОДАКШН	Івано-Франківська	Менша ставка податку на землю
«Фастіндастрі»	Київська	Пільгова ставка з орендної плати за земельну ділянку – 1% від нормативної грошової оцінки
Біла Церква	Київська	Відсутність податку на землю промислового призначення. Оптимізація маршрутів громадського транспорту. Програми дуальної освіти. Співфінансування облаштування парку
Біла Церква-2	Київська	Відсутність податку на землю промислового призначення. Оптимізація маршрутів громадського транспорту. Програми дуальної освіти. Співфінансування облаштування парку
Еко-ІП «УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ»	Київська	Повна підтримка на усіх рівнях місцевих органів влади

Продовження табл. Б.5

1	2	3
КИТ	Київська	Консультування фахівців ДПСУ, Центра зайнятості, реєстраційні дії для підприємців. Індивідуальне консультування щодо грантів, кредитування. Можливість звільнення від сплати чи зниження ставки земельного податку (за запитом КК). Промоція послуг ІП
Львівський «Рясне-2» (М10)	Львівська	Звільнення від податку на землю
Новороздільський	Львівська	Менша ставка земельного податку
Захід Ресурс	Львівська	Пільга по сплаті податку
Бізнес Прайм	Львівська	Індивідуальні умови участі
Спарроу Парк Львів	Львівська	Податок на землю; податок на майно (в контексті пільг).
Мостиський Сухий Порт	Львівська	Пільгова орендна ставка на землю – 0,1% від нормативної грошової оцінки
«Долина Стрий»	Львівська	Звільнення від податку на землю
«ІнПарк Борислав»	Львівська	100% пільга на земельний податок на 3 роки. Орендна плата за землю: 2024–2026 рр. – 0,25 % НГО; 2027–2028 рр. – 0,5 % НГО; 2029–2030 рр. – 0,75 % НГО; 2031–2033 рр. – 1,0 % НГО
«Червоноград»	Львівська	Зменшено ставку орендної плати на земельні ділянки до 1,5%
«Добросин»	Львівська	Розглядається можливість звільнення від сплати земельного податку на строк 1 рік
«Добросин Інвест Парк»	Львівська	Розглядається можливість звільнення від сплати земельного податку на строк 1 рік
SUNART	Миколаївська	Пільга з орендної плати за землю, пільга з податку на нерухоме майно
«Подільськ»	Одеська	Орендна плата за земельну ділянку – 0,01 % від НГО до завершення будівництва
Еко-ІП «Південний»	Одеська	Орендна плата за земельну ділянку – 0,01 % від НГО до завершення будівництва
«СМАРТ ТЕХ ІНДАСТРІ»	Полтавська	Орендна плата у розмірі 0,5 % від нормативної грошової оцінки земельної ділянки
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	Менша ставка земельного податку
«HEMPY UA»	Рівненська	Низька орендна плата
«Свема»	Сумська	Адміністративний супровід проєктів. Звільнення терміном на п'ять років від орендної плати за земельні ділянки
«Суми»	Сумська	Знижена ставка орендної плати: 0,3% від НГО; на період дії воєнного стану та протягом пів року після його скасування – 0,01%
«Тернопіль»	Тернопільська	Учасник звільнений від сплати податку на оренду земельної ділянки
«Chortkiv-West»	Тернопільська	Оренда земельної ділянки: 0,01 % до НГО на період дії воєнного стану; 0,1 % – упродовж першого року після його припинення; 0,5 % – упродовж другого–п'ятого років; 1 % – у шостому році

Продовження табл. Б.5

1	2	3
«BORSCHIV»	Тернопільська	Рішенням ради встановлено пільгу на оренду земельних ділянок у розмірі 0,01 % від НГО на 3 перші роки будівництва
«Хмельницький»	Хмельницька	Орендна плата становить 0,01 % від нормативної грошової оцінки земельної ділянки
ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	Хмельницька	Звільнення від сплати земельного податку
«Золотоноша»	Черкаська	На час реконструкції приміщення терміном на 1 рік ставка оренди землі становить 3%
«Сміла»	Черкаська	Пільга з оплати оренди земельної ділянки
«БІОСЕНС»	Черкаська	Пільга з оплати оренди земельної ділянки
«Менський»	Чернігівська	100% пільга на сплату податку на нерухоме майно, звільнення від сплати земельного податку
«СОКИРЯНИ Індастрі ХАБ»	Чернівецька	Звільнення та пільги від місцевих податків, зборів тощо
«Енергія Буковини»	Чернівецька	Звільнення від оподаткування, пільги з податку на землю та нерухомість
«Хотин Invest»	Чернівецька	Пільгові умови оренди на нерухомість

Джерело: сформовано автором за [43; 44]

Аналіз інфраструктурної готовності індустриальних парків України

Назва ІП	Область	Електропостачання, МВт/год		Водопостачання, м³/добу		Газопостачання, м³/год		Вартість побудованих комунікацій, млн грн
		Проектна	Наявна	Проектна	Наявна	Проектна	Наявна	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Вінницький індустриальний парк	Вінницька	17,4	0,16	16,8	16,8	1 313	702	
Вінницький кластер холодильного машинобудування	Вінницька	1,6	1,2	4	4	100	100	
«ВінІндастрі»	Вінницька	3,6	0,16	0	100	166	0	93,5
«Дністер»	Вінницька	4,5	0,05	3	3	Н/Д	Н/Д	1,28
«Вінтер Спорт»	Вінницька	10	0,16	700	2	Н/Д	Н/Д	10
«ІНТЕГРАЛ»	Вінницька	10	Н/Д	Н/Д	41,7	1200	Н/Д	
«Нововолинськ»	Волинська	18	10	25	100	5000	1000	12
«Володимир»	Волинська	18	10	2500	4000	8000	2000	4
КОВЕЛЬ ПОРТО	Волинська	40	30	100	2000	95	95	
«ЛЮБЛИНЕЦЬ»	Волинська	20	Н/Д	500	Н/Д	450	Н/Д	
«Кривбас»	Дніпропетровська	8,45	Н/Д	12,16	Н/Д	300	Н/Д	
«INNOVATION FORPOST»	Дніпропетровська	16,5	0,1	16,91	Н/Д	Н/Д	Н/Д	67
«Жовті Води»	Дніпропетровська	11,4	Н/Д	150	Н/Д	500	Н/Д	
«Лиманський»	Донецька	3	Н/Д	6,8	Н/Д	3700	Н/Д	
«Коростень»	Житомирська	5,6	Н/Д	60	60	Н/Д	2,8	38
«Житомир-Схід»	Житомирська	5	Н/Д	Н/Д	300	Н/Д	Н/Д	7,024
«МАРІЖАНИ»	Житомирська	0,898	0,494	0,27	13,9	58,2	Н/Д	Орієнтовно 100
«Соломоново»	Закарпатська	37,5	18,5	115	16	3680	3200	50

Продовження табл. Б.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
«Марамуреш»	Закарпатська	15	Н/Д	101	Н/Д	Н/Д	Н/Д	
«Ужгород»	Закарпатська	4	2,955	Н/Д	Н/Д	Н/Д	Н/Д	
«Вестерн Індастріал»	Закарпатська	10	Н/Д	Н/Д	50	5000	Н/Д	
«Френдлі Віндтехнолоджі»	Закарпатська	10	3	8	8	1950	362	29,7
«БФ ТЕРМІНАЛ»	Закарпатська	25	0,5	10	60	Н/Д	Н/Д	23
«Тячів»	Закарпатська	34	Н/Д	Н/Д	5	900	250	
«ЕНЕРДЖІ ГРУП»	Закарпатська	5	Н/Д	Н/Д	100	500	Н/Д	
«ЕКО Мукачево»	Закарпатська	20	4	4000	4000	200	18	
Kalush Industrial HUB	Івано-Франківська	10	1	Н/Д	56	1600	1 (резерв 55)	1,2
ІСКРА	Івано-Франківська	14	0,5	Н/Д	3640	Н/Д	Н/Д	
«Галіція»	Івано-Франківська	41,5	3617	Н/Д	472,4	Н/Д	Н/Д	
«ГРІН ЛАКТИК»	Івано-Франківська	16	461,5	Н/Д	526,2	Н/Д	Н/Д	
КАЛУШ ПРОДАКШН	Івано-Франківська	32	15	4914,9	314 558	3,19	Н/Д	932
«Буча Техно Гарден»	Київська	5	1,5	Н/Д	Локально	1295	Н/Д	49
«Київщина»	Київська	57,5	Н/Д	Н/Д	1947	160	Н/Д	
Біла Церква	Київська	15	1,125	33,3	33,3	2000	500	384,1
Біла Церква-2	Київська	20	15	51	51	5000	Н/Д	96,7
Місто Скла	Київська	10	Н/Д	Н/Д	21,8	300	Н/Д	
СОЛТАНІВКА	Київська	Н/Д	0,2	Н/Д	75	15111	Н/Д	
Л-ТАУН ПАРК	Київська	2000	2000	11	11	Н/Д	Н/Д	
Еко-ІП «УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ»	Київська	8	3,49	20000	20000	200	200	37,266
КИТ	Київська	0,997	0,3	1,5	1,5	Н/Д	Н/Д	42,283
«МИРОНІВКА»	Київська	10	Н/Д	Н/Д	2700	100	Н/Д	
«ГРІН ІНДАСТРІАЛ ПАРК»	Київська	25,5	Н/Д	Н/Д	1000	100	Н/Д	
«СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	14	6	250	500	450	150	

Продовження табл. Б.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Львівський ІП «Рясне-2» (М10)	Львівська	9,98	9,98	4500	250	2,26	85,61	20,4144
Кам'янка-Бузький ІП	Львівська	Н/Д	Н/Д	500	500	Н/Д	Н/Д	13,473
Новороздільський ІП	Львівська	10	Н/Д	Поб. 50, Тех. 62	Поб. 50, Тех. 62	2000	На території	
Захід Ресурс	Львівська	20	0,035	10,156	20	1000	300	
Спарроу Парк Львів	Львівська	7	2	1800	1380	22	308	50
Мостиський Сухий Порт	Львівська	5	Н/Д	Н/Д	17	1000	Н/Д	33,73
Еко-смарт ІП «ГАЛІТ»	Львівська	10	Н/Д	Н/Д	3	Н/Д	Н/Д	
«Долина Стрий»	Львівська	7	Н/Д	Н/Д	8042,8	7326	Н/Д	
«Сигнівка»	Львівська	1,23	Н/Д	Н/Д	42	0,28	Н/Д	193
«ЯДРО ІНДАСТРІ»	Львівська	15	8	300	100	8000	1000	
«ІнПарк Борислав»	Львівська	10	1,5	Н/Д	11,8	985	Н/Д	
«Червоноград»	Львівська	14	4	240	110	7280	1500	3000
«Добросин»	Львівська	10	4,27	Н/Д	32,86	Н/Д	0,3	
«Добросин Інвест Парк»	Львівська	120	10	Н/Д	18	Н/Д	80	
«Технологій та бізнесу»	Львівська	160	2,716	433	75,211	106	96	33,158
«ЕКОЦЕНТР»	Львівська	13	Н/Д	Н/Д	150	1569,2	Н/Д	
SUNART	Миколаївська	8	1	63	20	4,5	4,5	
Техно Парк Вознесенськ	Миколаївська	10	5	150	30	1000	1000	
«Подільськ»	Одеська	20	Н/Д	Н/Д	150	3000	Н/Д	
«ЕКОПОРТ»	Одеська	63	Н/Д	Н/Д	470	7291	Н/Д	
«Р-33»	Одеська	15	4,7	Н/Д	950	Н/Д	Н/Д	
«ОДЕСА НОВА ПАРК»	Одеська	8	Н/Д	Н/Д	150	250	Н/Д	
Еко-ІП «Південний»	Одеська	4,8606	Н/Д	48	68,5	Н/Д	Н/Д	
«СМАРТ ТЕХ ІНДАСТРІ»	Полтавська	5	Н/Д	Н/Д	12	2000	Н/Д	
«КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	41	41	Н/Д	120	22 500	4500	2147,9

Продовження табл. Б.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
«HEMPY UA»	Рівненська	10	Н/Д	Н/Д	60	Н/Д	Н/Д	
«Свема»	Сумська	0,05	0,05	420	420	20 830	20 830	2,229
ІП «Тростянець»	Сумська	12	10 КВт/год	Н/Д	Н/Д	4150	1271	
ІП «Суми»	Сумська	8,558	Н/Д	Н/Д	11,98	268,95	Н/Д	
ІП «Тернопіль»	Тернопільська	3	Н/Д	Н/Д	5	200	200	10,6
ІП «Chortkiv-West»	Тернопільська	31,3	7	16,7	16,7	26000	До межі парку	16
«Західноукраїнський пром. ХАБ»	Тернопільська	2,95	0,95	Н/Д	16,1	1022,72	52,77	126,6
«BORSCHIV»	Тернопільська	4,5	Н/Д	Н/Д	60	1500	Н/Д	
«Славута»	Хмельницька	8	6	500	300	5000	800	14,5
«Хмельницький»	Хмельницька	14	Н/Д	800	800	160	Н/Д	49,544
«КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ»	Хмельницька	0,5	Н/Д	Н/Д	8	95	Н/Д	
ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	Хмельницька	15	Н/Д	Н/Д	8000	У процесі пректування	200	
«Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ»	Хмельницька	5	Н/Д	20	Н/Д	200	Н/Д	8,4
ТЕОФІПОЛЬ ЕКО ПАРК	Хмельницька	5,6	Н/Д	Н/Д	64,9	739611	Н/Д	
«Золотоноша»	Черкаська	Н/Д	0,24	Н/Д	152	85	Н/Д	
«Сміла»	Черкаська	до 30	4,525	8	95,8	7697	7697	
«БІОСЕНС»	Черкаська	4,96	Н/Д	Н/Д	25	Н/Д	Н/Д	
«Менський»	Чернігівська	8,3	Н/Д	Н/Д	90,6	5487,6	Н/Д	
«СОКИРЯНИ Індастрі ХАБ»	Чернівецька	6	0,65	Н/Д	Н/Д	88 848	1161,54	10
«Новодністровськ»	Чернівецька	Н/Д	0,4	Залежно від потреб учасників	Залежно від потреб учасників	Залежно від потреб учасників	Залежно від потреб учасників	
«Енергія Буковини»	Чернівецька	6	2	31	31	3,6	Н/Д	
«Хотин Invest»	Чернівецька	7	Н/Д	Н/Д	25	Н/Д	Н/Д	
«Фруктова Індустрія»	Чернівецька	3	1	Н/Д	Н/Д	400	1000	7,6

Джерело: сформовано автором за [43]

Додаток В

Таблиця В.1

Оцінка ефективності створення індустріального парку

№	Назва	Область	Дата реєстрації	Загальна площа, га	Логістика		Енергоресурси							
							Електропостачання, МВт/год		Водопостачання, м³/год		Газопостачання, м³/год		Загальна забезпеченість, %	
					Автомобільна	Залізнична	Проектне	Наявне	Проектне	Наявне	Проектне	Наявне		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	ІП КОВЕЛЬ ПОРТО	Волинська	05.07.2024	24,75	5	5	40	30	2000	100	95	95	60	10
2	ІП «Соломоново»	Закарпатська	12.06.2014	66,20	5	5	37,5	18,5	115	16	3680	3200	50,07	10
3	Вінницький кластер холодильного машинобудування	Вінницька	15.07.2016	19,27	5	5	1,6	1,2	4	4	100	100	91,67	10
4	ІП «Chortkiv-West»	Тернопільська	02.10.2019	87,68	5	5	31,3	7	16,7	16,7	26000		40,79	5
5	ІП «Френдлі Віндтехнологі»	Закарпатська	01.08.2023	16,50	5	5	10	3	8	8	1950	362	49,52	5
6	ІП «КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	05.07.2021	85,01	5	5	41	41	120	7,2	22500	4500	42,00	5
7	ІП «СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	26.08.2025	11,59	5	0	14	6	500	250	450	150	42,06	5
8	ІП «БІОСЕНС»	Черкаська	26.08.2025	29,68	5	5	30	4,53	95,8	8	7697	7697	41,14	5
9	ІП «Фруктова Індустрія»	Чернівецька	02.05.2025	10,50	5	5	3	1	400	-	1000	-	11,11	0
10	Вінницький ІП	Вінницька	15.07.2016	35,70	5	5	17,4	0,16	16,8	16,8	1313	702	51,46	10
11	ІП Л-ТАУН ПАРК	Київська	03.06.2022	23,40	5	5	2000	2000	-	-	11	11	66,67	10
12	ІП «Славута»	Хмельницька	07.02.2014	50,00	5	5	8	6	500	300	5000	800	50,33	10
13	ІП «Новодністровськ»	Чернівецька	27.10.2016	20,13	5	5	10	0,4	31	31	-	-	34,67	5
14	ІП «Тернопіль»	Тернопільська	19.09.2018	15,00	5	5	3	-	5	-	200	200	33,33	5
15	ІП «Ужгород»	Закарпатська	14.11.2022	10,65	5	5	4	2,96	747	-	966	-	24,63	5
16	ІП Вуглецево-нейтральний ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	Хмельницька	22.12.2023	149,60	5	5	15	-	200	-	8000	-	0	0
17	ІП «БФ ТЕРМІНАЛ»	Закарпатська	12.01.2024	69,70	5	5	25	0,5	60	10	-	-	6,22	0
18	ІП «Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ»	Хмельницька	01.10.2024	10,00	5	5	5	-	20	-	2200		0	0
19	ІП SUNART	Миколаївська	08.10.2024	11,17	5	5	8	1	63	20	4,5	4,5	48,08	5
20	ІП «ЯДРО ІНДАСТРІ»	Львівська	22.12.2023	10,00	5	5	15	8	300	100	8000	1000	33,06	5
21	ІП ПАТОН	Київська	12.11.2020	17,06	5	5	-	-	-	-	-	-	0	0
22	ІП «Рясне-2» («М10»)	Львівська	07.02.2014	23,49	5	5	9,98	9,98	250	2,26	4500	85,6	34,27	5
23	ІП Біла Церква-2	Київська	04.10.2018	34,71	5	5	20	15	51	51	5000	0	58,33	10
24	ІП Місто Скла	Київська	30.01.2020	20,26	5	5	10	-	21,8	-	5300	-	0	0

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
25	ІП «Енергія Буковини»	Чернівецька	15.04.2022	15,01	5	5	6	2	3,6	-	-	-	11,11	0
26	ІП «Володимир»	Волинська	08.10.2022	37,66	5	5	18	10	4000	2500	8000	2000	47,69	5
27	ІП «ІнПарк Борислав»	Львівська	15.03.2024	20,00	5	5	10	1,5	11,8	-	985	-	5	0
28	ІП «Червоноград»	Львівська	02.04.2024	63,05	5	5	14	4	240	210	7280	1500	45,56	5
29	ІП «ГРІН ЛАКТІК»	Івано-Франківська	05.07.2024	12,00	5	5	16	-	461,5	-	526,2	-	0	0
30	ІП «ЕКО Мукачево»	Закарпатська	12.07.2024	23,10	5	5	20	4	200	18	4000	4000	43,00	5
31	ІП КИТ	Київська	16.08.2024	17,44	5	5	0,997	0,3	1,5	1,5	1075	-	43,36	5
32	ІП «МИРОНІВКА»	Київська	07.01.2025	30,37	5	5	10	-	100	-	2700	-	0	0
33	ІП «Тростянець»	Сумська	14.10.2014	39,96	5	5	12	10	-	-	4150	4150	61,11	10
34	ІП Спарроу Парк Львів	Львівська	14.05.2021	18,80	5	5	7	2	1380	22	1800	308	15,76	5
35	ІП «Західноукраїнський промисловий ХАБ»	Тернопільська	11.11.2022	10,65	5	5	2,95	0,95	50	16,1	1022,7	52,8	23,19	5
36	ІП «КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ»	Хмельницька	22.12.2023	10,15	5	5	0,5	-	8	-	95	-	0	0
37	ІП «Дністер»	Вінницька	29.03.2024	17,20	5	0	4,5	0,05	3	3	-	-	33,70	5
38	ІП КАЛУШ ПРОДАКШН	Івано-Франківська	24.09.2024	23,87	5	5	32	15	314558	-	4915	-	15,63	5
39	ІП Kalush Industrial HUB	Івано-Франківська	30.08.2021	18,73	5	5	10	1	56	1	1600	-	3,93	0
40	ІП «ЕНЕРДЖІ ГРУП»	Закарпатська	28.06.2024	10,03	5	5	5	-	500	-	100	-	0	0
41	ІП «Жовті Води»	Дніпропетровська	04.02.2025	10,00	5	5	11,4	-	150	-	500	-	0	0
42	ІП «Коростень»	Житомирська	01.04.2014	42,20	5	5	5,6	-	152,2	60	3380	-	13,14	0
43	ІП «Свема»	Сумська	06.06.2014	118,25	5	5	0,05	0,05	420	420	20830	20830	100	10
44	ІП Новороздільський	Львівська	31.05.2017	46,40	5	5	10	-	112	-	2000	-	0	0
45	ІП «Нововолинськ»	Волинська	30.06.2017	22,00	5	5	18	10	100	25	5000	1000	33,52	5
46	ІП Захід Ресурс	Львівська	19.09.2018	20,77	5	5	20	0,035	20	10,156	1000	300	26,99	5
47	ІП «Хмельницький»	Хмельницька	07.02.2019	90,93	5	5	14	-	160	-	800	800	33,33	5
48	ІП «НЕМРУ UA»	Рівненська	13.10.2023	30,20	5	0	0,898	0,494	13,9	0,27	58,2	-	18,98	5
48	ІП «МА'РИЖАНИ»	Житомирська	09.08.2024	42,92	5	5	10	-	60	-	-	-	0	0
50	ІП «Технологій та бізнесу»	Львівська	20.08.2024	17,41	5	5	160	2,716	433	75,211	106	96	36,54	5
51	ІП Техно Парк Вознесенськ	Миколаївська	25.10.2024	19,05	5	5	10	5	150	30	1000	1000	56,67	10
52	ІП «Зборів»	Тернопільська	27.08.2025	15,50	5	5	-	-	-	-	-	-	0	0
53	ІП Кам'янка-Бузький	Львівська	31.05.2017	24,47	5	5	-	-	500	500	-	-	0	0
54	ІП Біла Церква	Київська	13.04.2018	24,14	5	5	15	1,125	33,3	33,3	2000	500	44,17	5
55	ІП «ЕКОПОРТ»	Одеська	02.05.2023	76,75	5	5	63	-	470	-	7291	-	0	0
56	ІП «Вестерн Індастріал»	Закарпатська	02.06.2023	21,69	5	5	10	-	50	-	5000	-	0	0
57	ІП «Сигнівка»	Львівська	10.10.2023	30,14	5	5	1,23	-	42	-	0,28	-	0	0
58	ІП «ВінІндастрі»	Вінницька	27.10.2023	26,34	5	5	3,6	0,16	100	-	166	-	1,48	0

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
59	ІП «BORSCHIV»	Тернопільська	23.04.2024	30,00	5	5	4,5	-	50	-	1500	-	0	0
60	ІП «ЕКОЦЕНТР»	Львівська	08.10.2024	27,69	5	5	13	-	150	-	1569,2	-	0	0
61	ІП «КАРПАТИ»	Закарпатська	11.03.2025	25,65	5	5	3,33	-	70,4	-	1025	-	0	0
62	ІП «Р-33»	Одеська	24.05.2024	10,00	5	0	15	4,7	-	-	950	-	10,44	0
63	ІП «СОКИРЯНИ Індастрі ХАБ»	Чернівецька	16.08.2024	12,10	5	5	6	0,65	88848	-	1161,54	-	3,61	0
64	ІП «СОЛЬВА-ТЕХ»	Закарпатська	07.03.2025	10,00	5	5	4	-	21	-	968	-	0	0
65	ІП Індустріальний парк «Золотоноша»	Черкаська	25.04.2017	37,75	5	5	0,24	-	152	-	85	-	0	0
66	Еко-ІП «УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ»	Київська	02.02.2024	13,33	5	5	8	3,49	200	200	20000	20000	81,21	10
67	ІП «Галіція»	Івано-Франківська	24.03.2024	19,80	0	5	3617	-	41,5	-	472,4	-	0	0
68	ІП «ЛЮБЛИНЕЦЬ»	Волинська	26.08.2025	49,73	5	5	20	-	500	-	450	-	0	0
69	ІП «Житомир-Схід»	Житомирська	27.10.2016	24,02	5	5	5	-	300	-	-	-	0	0
70	ІП «Фастіндастрі»	Київська	13.01.2017	15,00	5	5	-	-	-	-	-	-	0	0
71	ІП «Київщина»	Київська	25.10.2017	118,36	5	5	57,5	-	1947	-	160	-	0	0
72	ІП «Подільськ»	Одеська	22.03.2019	31,07	5	5	20	-	150	-	3000	-	0	0
73	ІП «Вінтер Спорт»	Вінницька	02.10.2019	25,00	5	5	10	0,16	2	-	700	-	0,53	0
74	ІП Мостиський Сухий Порт	Львівська	02.08.2021	34,15	5	5	5	-	17	-	1000	-	0	0
75	ІП «Хотин Invest»	Чернівецька	19.07.2022	13,72	5	5	7	-	25	-	-	-	0	0
76	ІП «Марамуреш»	Закарпатська	08.09.2022	33,21	5	5	15	-	101	-	-	-	0	0
77	Еко-смарт ІП «ГАЛІТ»	Львівська	11.11.2022	19,00	5	5	10	-	3	-	-	-	0	0
78	ІП «СМАРТ ТЕХ ІНДАСТРІ»	Полтавська	01.03.2024	13,04	5	5	5	-	12	-	2000	-	0	0
79	ІП «Форmentor»	Рівненська	15.03.2024	28,11	5	5	-	-	-	-	-	-	0	0
80	ІП «Тячів»	Закарпатська	30.05.2024	61,47	5	5	34	-	1250	-	5900	-	0	0
81	ІП «Сміла»	Черкаська	30.05.2024	61,32	5	5	-	-	-	-	-	-	0	0
82	ІП «Добросин»	Львівська	05.07.2024	27,38	5	5	10	4,27	32,86	-	80	0,3	14,36	0
83	ІП «ГРІН ІНДАСТРІАЛ ПАРК»	Київська	18.07.2024	62,14	5	5	25,5	-	1000	-	100	-	0	0
84	ІП «Добросин Інвест Парк»	Львівська	09.08.2024	14,62	5	5	120	10	18	-	80	-	2,78	0
85	ІП «Чернівці»	Чернівецька	22.10.2024	17,28	5	5	6	-	25	-	-	-	0	0
86	ІП «Мужай»	Закарпатська	05.12.2024	30,50	5	5	4	-	2,5	-	640	-	0	0
87	ІП ТЕОФІПОЛЬ ЕКО ПАРК	Хмельницька	10.12.2024	30,87	5	5	5,6	-	65	-	739611	-	0	0
88	ІП «Ей-Бі-Сі Хаб»	Хмельницька	04.06.2025	11,06	5	5	-	0,8	-	-	-	-	0	0
89	Еко-ІП «Південний»	Одеська	03.09.2025	37,39	5	5	4,9	-	48	-	68,5	-	0	0
90	ІП «Буча Техно Гарден»	Київська	30.05.2016	33,67	5	5	5	1,5	-	-	1295	-	0	0
91	ІП «Долина Стрий»	Львівська	02.05.2023	13,95	5	5	7	-	42,8	-	7326	-	0	0
92	ІП ІСКРА	Івано-Франківська	06.10.2023	53,00	5	5	14	0,5	-	-	3640	-	0	0
93	ІП Бізнес Прайм	Львівська	21.06.2019	17,50	5	0	-	-	-	-	-	-	0	0

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
94	ПП «Менський»	Чернігівська	24.01.2023	68,59	5	5	8,3	-	90,6	-	5487,6	-	0	0
95	ПП «ЕкоСтіл»	Дніпропетровська	01.08.2023	23,86	5	5	2,5	-	230	-	4000	-	0	0
96	ПП «Суми»	Сумська	04.12.2018	17,53	5	5	8,6	-	12	-	270	-	0	0
97	ПП «АЗОРТЕХ»	Житомирська	01.10.2025	21,80	5	5	-	-	-	-	-	-	0	0
98	ПП «Лиманський»	Донецька	30.06.2017	27,50	0	5	3	-	6,8	-	3700	-	0	0
99	ПП «Техносіті»	Донецька	25.01.2018	34,02	5	5	5	-	31	-	80	-	0	0
100	ПП СОЛТАНІВКА	Київська	25.02.2021	48,54	5	0	0,2	-	111	-	75	-	0	0
101	ПП «ОДЕСА НОВА ПАРК»	Одеська	26.08.2025	16,43	5	5	8	-	250	-	150	-	0	0
102	ПП «INNOVATION FORPOST»	Дніпропетровська	17.11.2018	49,51	5	5	16,5	0,1	16,91	-	-	-	0,20	0
103	ПП «Бурштин»	Івано-Франківська	28.02.2025	20,45	0	0	3,19	0	200	-	1963,5	-	0	0
104	ПП «ІНТЕГРАЛ»	Вінницька	26.08.2025	17,90	5	5	10	0	41,7	-	1200	-	0	0
105	ПП «Кривбас»	Дніпропетровська	01.09.2014	26,03	0	5	8,45	0	12,16	-	300	-	0	0
106	ПП «Східний регіон» м. Попасна (в окупації)	Луганська	12.11.2020	15,40	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	ІП КОВЕЛЬ ПОРТО	Волинська	5	10	10	10	10	9,75	1
2	ІП «Соломоново»	Закарпатська	10	5	10	10	10	9,25	2-3
3	Вінницький кластер холодильного машинобудування	Вінницька	10	10	10	10	5	9,25	2-3
4	ІП «Chortkiv-West»	Тернопільська	10	5	10	10	10	8,25	4-5
5	ІП «Френдлі Віндтехнологі»	Закарпатська	10	5	10	10	10	8,25	4-5
6	ІП «КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	5	10	10	5	10	7,75	6
7	ІП «СТАН-ІНВЕСТ»	Кіровоградська	5	10	10	10	5	7,50	7
8	ІП «БІОСЕНС»	Черкаська	10	10	10	5	5	7,25	8
9	ІП «Фруктова Індустрія»	Чернівецька	10	10	10	5	10	7,00	9
10	Вінницький ІП	Вінницька	10	5	5	5	5	6,75	10-11
11	ІП Л-ТАУН ПАРК	Київська	10	5	5	5	5	6,75	10-11
12	ІП «Славута»	Хмельницька	5	5	5	0	10	6,25	12-19
13	ІП «Новодністровськ»	Чернівецька	10	10	5	0	10	6,25	12-19
14	ІП «Тернопіль»	Тернопільська	10	10	5	0	10	6,25	12-19
15	ІП «Ужгород»	Закарпатська	5	5	5	5	10	6,25	12-19
16	ІП Вуглецево-нейтральний ЕКО АГРО ХАБ Поділля «Городок»	Хмельницька	10	5	10	5	10	6,25	12-19
17	ІП «БФ ТЕРМІНАЛ»	Закарпатська	10	5	10	5	10	6,25	12-19
18	ІП «Ф'ЮЧЕ ІНДАСТРІ ХАБ»	Хмельницька	10	5	10	5	10	6,25	12-19
19	ІП SUNART	Миколаївська	5	10	10	5	0	6,25	12-19
20	ІП «ЯДРО ІНДАСТРІ»	Львівська	5	10	5	0	10	6,00	20-21
21	ІП ПАТОН	Київська	10	5	5	10	5	5,75	20-21
22	ІП «Рясне-2» («М10»)	Львівська	10	5	5	0	10	5,50	22-32
23	ІП Біла Церква-2	Київська	5	5	5	0	5	5,50	22-32
24	ІП Місто Скла	Київська	10	10	5	5	5	5,50	22-32
25	ІП «Енергія Буковини»	Чернівецька	10	10	0	5	10	5,50	22-32
26	ІП «Володимир»	Волинська	10	10	0	0	10	5,50	22-32
27	ІП «ІнПарк Борислав»	Львівська	10	5	5	5	10	5,50	22-32
28	ІП «Червоноград»	Львівська	10	10	0	0	10	5,50	22-32
29	ІП «ГРІН ЛАКТИК»	Івано-Франківська	10	5	5	5	10	5,50	22-32
30	ІП «ЕКО Мукачєво»	Закарпатська	10	10	0	0	10	5,50	22-32
31	ІП КИТ	Київська	10	10	5	0	5	5,50	22-32
32	ІП «МИРОНІВКА»	Київська	10	5	10	5	5	5,50	22-32

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
33	ІП «Тростянець»	Сумська	10	5	0	5	0	5,25	33-37
34	ІП Спарроу Парк Львів	Львівська	5	5	5	0	10	5,25	33-37
35	ІП «Західноукраїнський промисловий ХАБ»	Тернопільська	5	5	5	0	10	5,25	33-37
36	ІП «КРАСИЛІВ ТЕХНОПОРТ»	Хмельницька	5	5	5	5	10	5,25	33-37
37	ІП «Дністер»	Вінницька	10	10	0	5	5	5,25	33-37
38	ІП КАЛУШ ПРОДАКШН	Івано-Франківська	5	5	5	0	10	5,25	33-38
39	ІП Kalush Industrial HUB	Івано-Франківська	5	5	10	0	10	5,00	39-41
40	ІП «ЕНЕРДЖІ ГРУП»	Закарпатська	5	10	5	0	10	5,00	39-41
41	ІП «Жовті Води»	Дніпропетровська	10	10	0	10	0	5,00	39-41
42	ІП «Коростень»	Житомирська	10	5	5	5	5	4,75	42-52
43	ІП «Свема»	Сумська	5	5	5	0	0	4,75	42-52
44	ІП Новороздільський	Львівська	10	5	0	5	10	4,75	42-52
45	ІП «Нововолинськ»	Волинська	10	5	0	0	10	4,75	42-52
46	ІП Захід Ресурс	Львівська	10	5	0	0	10	4,75	42-52
47	ІП «Хмельницький»	Хмельницька	10	5	0	0	10	4,75	42-52
48	ІП «НЕМРУ UA»	Рівненська	10	5	0	5	10	4,75	42-52
48	ІП «МА'РИЖАНИ»	Житомирська	5	5	10	0	5	4,75	42-52
50	ІП «Технологій та бізнесу»	Львівська	10	5	0	0	10	4,75	42-52
51	ІП Техно Парк Вознесенськ	Миколаївська	5	10	0	0	0	4,75	42-52
52	ІП «Зборів»	Тернопільська	10	5	0	5	10	4,75	42-52
53	ІП Кам'янка-Бузький	Львівська	10	10	0	0	10	4,50	53-61
54	ІП Біла Церква	Київська	5	5	5	0	5	4,50	53-61
55	ІП «ЕКОПОРТ»	Одеська	10	10	5	0	5	4,50	53-61
56	ІП «Вестерн Індастріал»	Закарпатська	5	5	0	5	10	4,50	53-61
57	ІП «Сигнівка»	Львівська	10	5	5	0	10	4,50	53-61
58	ІП «ВінІндастрі»	Вінницька	10	10	5	0	5	4,50	53-61
59	ІП «BORSCHIV»	Тернопільська	10	5	5	0	10	4,50	53-61
60	ІП «ЕКОЦЕНТР»	Львівська	10	10	0	0	10	4,50	53-61
61	ІП «КАРПАТИ»	Закарпатська	10	10	0	0	10	4,50	53-61
62	ІП «Р-33»	Одеська	5	5	0	10	5	4,25	62-64
63	ІП «СОКИРЯНИ Індастрі ХАБ»	Чернівецька	5	5	5	0	10	4,25	62-64
64	ІП «СОЛЬВА-ТЕХ»	Закарпатська	5	5	5	0	10	4,25	62-64
65	ІП Індустріальний парк «Золотоноша»	Черкаська	10	5	0	5	5	4,00	65-68
66	Еко-ІП «УНІВЕРСАЛ ІНДАСТРІ»	Київська	5	0	0	0	5	4,00	65-68

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
67	ІП «Галіція»	Івано-Франківська	5	5	0	5	10	4,00	65-68
68	ІП «ЛЮБЛИНЕЦЬ»	Волинська	10	0	0	5	10	4,00	65-68
69	ІП «Житомир-Схід»	Житомирська	10	5	5	0	5	3,75	69-89
70	ІП «Фастіндастрі»	Київська	10	5	5	0	5	3,75	69-89
71	ІП «Київщина»	Київська	10	10	0	0	5	3,75	69-89
72	ІП «Подільськ»	Одеська	10	5	5	0	5	3,75	69-89
73	ІП «Вінтер Спорт»	Вінницька	10	5	5	0	5	3,75	69-89
74	ІП Мостиський Сухий Порт	Львівська	10	5	0	0	10	3,75	69-89
75	ІП «Хотин Invest»	Чернівецька	10	5	0	0	10	3,75	69-89
76	ІП «Марамуреш»	Закарпатська	10	5	0	0	10	3,75	69-89
77	Еко-смайт ІП «ГАЛІТ»	Львівська	10	5	0	0	10	3,75	69-89
78	ІП «СМАРТ ТЕХ ІНДАСТРІ»	Полтавська	10	10	0	0	5	3,75	69-89
79	ІП «Форментор»	Рівненська	10	5	0	0	10	3,75	69-89
80	ІП «Тячів»	Закарпатська	10	5	0	0	10	3,75	69-89
81	ІП «Сміла»	Черкаська	10	10	0	0	5	3,75	69-89
82	ІП «Добросин»	Львівська	10	5	0	0	10	3,75	69-89
83	ІП «ГРІН ІНДАСТРІАЛ ПАРК»	Київська	10	10	0	0	5	3,75	69-89
84	ІП «Добросин Інвест Парк»	Львівська	10	5	0	0	10	3,75	69-89
85	ІП «Чернівці»	Чернівецька	10	5	0	0	10	3,75	69-89
86	ІП «Мужай»	Закарпатська	10	5	0	0	10	3,75	69-89
87	ІП ТЕОФІПОЛЬ ЕКО ПАРК	Хмельницька	10	5	0	0	10	3,75	69-89
88	ІП «Ей-Бі-Сі Хаб»	Хмельницька	5	0	0	5	10	3,75	69-89
89	Еко-ІП «Південний»	Одеська	10	10	0	0	5	3,75	69-89
90	ІП «Буча Техно Гарден»	Київська	5	5	5	0	5	3,50	90-92
91	ІП «Долина Стрий»	Львівська	5	5	0	0	10	3,50	90-92
92	ІП ІСКРА	Івано-Франківська	5	5	0	0	10	3,50	90-92
93	ІП Бізнес Прайм	Львівська	10	5	0	0	10	3,25	93-95
94	ІП «Менський»	Чернігівська	10	5	0	5	0	3,25	93-95
95	ІП «ЕкоСтіл»	Дніпропетровська	10	5	0	5	0	3,25	93-95
96	ІП «Суми»	Сумська	10	10	0	0	0	3,00	96-97
97	ІП «АЗОРТЕХ»	Житомирська	5	0	0	5	5	3,00	96-97
98	ІП «Лиманський»	Донецька	10	5	0	5	0	2,75	98-99
99	ІП «Техносіті»	Донецька	5	10	0	0	0	2,75	98-99
100	ІП СОЛТАНІВКА	Київська	10	5	0	0	5	2,50	100

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
101	ІП «ОДЕСА НОВА ПАРК»	Одеська	10	0	0	0	5	2,25	101
102	ІП «INNOVATION FORPOST»	Дніпропетровська	5	5	0	0	0	2,00	102-104
103	ІП «Бурштин»	Івано-Франківська	10	0	0	0	10	2,00	102-104
104	ІП «ІНТЕГРАЛ»	Вінницька	5	0	0	0	5	2,00	102-104
105	ІП «Кривбас»	Дніпропетровська	10	5	0	0	0	1,75	105
106	ІП «Східний регіон» м. Попасна (в окупації)	Луганська	0	10	0	0	0	1,50	106

Джерело: сформовано автором

Таблиця В.2

Державне стимулювання індустріальних парків у 2024–2025 роках

№	Назва	Область	Дата реєстрації ІП	Спеціалізація	Державне стимулювання, млн грн		Напрямок фінансування
					2024 р.	2025 р.	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ІП «INNOVATION FORPOST»	Дніпропетровська	17.11.2018	Універсальний	150,00		Буд-во ПС 150/10 кВ
2	ІП «Буча Техно Гарден»	Київська	30.05.2016	Універсальний	150,00		Буд-во заїздів-виїздів з автомоб. дороги загального користування державного значення М-07, буд-во доріг на території ІП, буд-во мереж та споруд зовнішнього газопостачання та електропостачання
3	ІП «БФ ТЕРМІНАЛ»	Закарпатська	12.01.2024	Виробництво (переробка) лісогосподарської продукції	137,98	11,91	Буд-во залізничної під'їзної колії, буд-во ЛЕП 110 кВ, буд-во ПС 110/10 кВ, реконструкція ВРУ 110 кВ на ПС 110/35/6 кВ; капремонт з'їзду з автомоб. дороги
4	ІП «Сигнівка»	Львівська	10.10.2023	Універсальний	114,93	35,07	Буд-во зовнішніх мереж водопостачання і каналізації, буд-во мереж електропостачання, реконструкція насосної каналізаційної станції «Холодно-відка»; буд-во внутрішньомайданчикових кабельних мереж, мереж протипожежного водопроводу, теплових мереж та дощового колектора

1	2	3	4	5	6	7	8
5	Вінницький ІП	Вінницька	15.07.2016	Агропереробка	115,90	33,90	Буд-во внутрішніх проїздів; буд-во дорожньої інфраструктури, зовнішніх мереж водопостачання та електропостачання
6	ІП «ВінІндастрі»	Вінницька	27.10.2023	Універсальний	52,91	46,88	Буд-во та капремонт доріг; капремонт доріг та буд-во системи відведення дощових вод з очисними спорудами
7	ІП «Коростень»	Житомирська	01.04.2014	Вир-во будівельних матеріалів та меблів	83,57		Буд-во під'їзної дороги до індустріального парку
8	ІП Біла Церква	Київська	13.04.2018	Універсальний	77,53		Буд-во внутрішньомайданчикових мереж водопостачання і водовідведення, буд-во електричних мереж, капремонт дорожнього покриття та інших елементів благоустрою
9	ІП КОВЕЛЬ ПОРТО	Волинська	05.07.2024	Машиноб., металообробка та виготовлення металевих виробів	69,82		Примикання та реконструкція залізничної під'їзної колії
10	ІП Біла Церква-2	Київська	04.10.2018	Універсальний	65,68		Буд-во мереж водопостачання та водовідведення, буд-во електричних мереж
11	ІП «Хмельницький»	Хмельницька	07.02.2019	Універсальний	51,43		Буд-во зовнішніх мереж водопостачання та каналізації, буд-во зовнішніх мереж електропостачання, буд-во РП 10 кВ, реконструкція під'їзної дороги
12	ІП Місто Скла	Київська	30.01.2020	Скловиробництво та переробка скла	26,30	8,35	Буд-во електричних мереж 10 кВ; буд-во мереж газопостачання
13	ІП Захід Ресурс	Львівська	19.09.2018	Універсальний	15,09		Буд-во побутової каналізації
14	ІП «Френдлі Віндтехнолоджі»	Закарпатська	01.08.2023	Машинобудування	14,54		Приєднання до електричних мереж
15	ІП КИТ	Київська	16.08.2024	Універсальний	2,28	147,70	Приєднання до електричних мереж; буд-во внутрішньомайданчикових мереж
16	ІП «Фруктова Індустрія»	Чернівецька	02.05.2025	Агропереробка		150,00	Буд-во інженерно-транспортної інфраструктури, у тому числі локальних очисних споруд стічних вод
17	ІП «Долина Стрий»	Львівська	02.05.2023	Універсальний		63,90	Буд-во зовнішніх мереж електропостачання, водопостачання та водовідведення, а також реконструкцію вулиці до ІП
18	ІП «КРОНОСПАН РІВНЕ»	Рівненська	05.07.2021	Деревообробна пром-сть, меблева пром-сть		55,31	Буд-во станції комбінованої генерації електричної і теплової енергії

Продовження табл. В.2

1	2	3	4	5	6	7	8
19	ІП «Тернопіль»	Тернопільська	19.09.2018	Універсальний		49,24	Буд-во ділянки вулиці та підведення інженерних мереж
20	ІП SUNART	Миколаївська	08.10.2024	Агропереробка		49,06	Буд-во зовнішніх інженерних мереж
21	ІП «БІОСЕНС»	Черкаська	26.08.2025	Вир-во харчових продуктів, переробка та консервування фруктів і овочів		24,73	Буд-во з'їзду з автомоб. дороги, технічного проїзду та мереж газопостачання
22	ІП «Кривбас»	Дніпропетровська	01.09.2014	Універсальний		21,80	Буд-во зовнішніх інженерних мереж
Всього					1 128,0	697,8	

Джерело: сформовано автором

Додаток Г

Публікації за темою дисертаційної роботи *Публікації в закордонних виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science:*

1. Kolodiziev O., Dorokhov O., Shcherbak V., Dorokhova L., Ismailov A., Figueiredo R. Resilience Benchmarking: How Small Hotels Can Ensure Their Survival and Growth during Global Disruptions. *J. Risk Financial Manag.* 2024. Vol. 17 (7). No. 281. (міжнародне видання, що індексується у Scopus та Web of Science).

DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm17070281>

Посилання: <https://www.mdpi.com/1911-8074/17/7/281>

Публікації в наукових виданнях України, що входять до переліку фахових видань:

2. Ісмаїлов А. Методичні засади оцінки ефективності створення індустріальних парків. *Проблеми економіки.* 2026. № 2. С. 88–98. (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2026-2-88-98>

Посилання:

https://www.problecon.com/article/?year=2026&abstract=2026_2_0_88_98

3. Хаустова В.Є., Ісмаїлов А. Індустріальні парки в Україні: оцінка ефективності створення та механізми економічного розвитку територіальних громад. *Actual problems of innovative economy.* 2026. №3. С. 233-239 (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2026-3-45>

Посилання: <https://apie.org.ua/en/industrial-parks-ukraine-assessment-efficiency-creation-mechanisms-economic-development-territorial-communities/>

4. Ісмаїлов А., Костенко Д. М., Проноза П. В. Аналіз стану та тенденцій розвитку індустріальних парків в Україні. *Бізнес Інформ.* 2026. № 4. С. 600–618. (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-4-600-618>

Посилання:

https://www.business-inform.net/article/?year=2026&abstract=2026_4_0_600_618

5. Бєлікова Н. В., Ісмаїлов А., Калашнікова К. Ю. Аналіз досвіду та проблем розвитку індустриальних парків в Україні. *Бізнес Інформ*. 2026. № 1. С. 203–214. (2,1 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-1-203-214>

Посилання: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2026-1_0-pages-203_214.pdf

6. Хаустова В. Є., Решетняк О. І., Ісмаїлов А. Індустриальні парки: бібліометричний аналіз генези досліджень. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 81. (1,9 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-81-77>

Посилання: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7099>

7. Хаустова В. Є., Костенко Д. М., Ісмаїлов А. Світовий досвід створення та розвитку індустриальних парків. *Бізнес Інформ*. 2025. № 10. С. 142–155. (2,1 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-10-142-155>

Посилання: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-10_0-pages-142_155.pdf

8. Ісмаїлов А. Теоретичні аспекти створення та розвитку індустриальних парків. *Бізнес Інформ*. 2025. № 11. С. 34–43. (1,7 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-11-34-43>

Посилання: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2025-11_0-pages-34_43.pdf

9. Ісмаїлов А. Новітні стратегії розвитку регіонів: перехід від централізованого до децентралізованого управління. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2024. № 2 (19). С. 71–82. (1,35 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.30857/2786-5398.2024.2.10>

Посилання: <https://jrnl.knutd.edu.ua/index.php/jseconres/article/view/1567>

10. Ismailov A. Management tools to support the industry of Ukraine. *Management*. 2023. Vol. 37. No. 1. P. 73–83. (1,3 ум. друк. арк.) (фахове видання категорії «Б»).

DOI: <https://doi.org/10.30857/2415-3206.2023.1.7>

Посилання: <https://jrnl.knutd.edu.ua/index.php/mng/article/view/1401>

Праці апробаційного характеру:

11. Белікова Н. В., Ісмаїлов А. Індустріальні парки як інструмент державної підтримки інноваційного розвитку: проблематика та реалії України // Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Інтерсервіс, 2026. С. 364–368. (0,17 ум. друк. арк.).

Посилання: <https://ir.nasoa.edu.ua/collections/62fd36c2-33dd-4064-abd5-356994654e24>

12. Хаустов М. М., Ісмаїлов А. Стан та проблеми розвитку індустріальних парків в Україні // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (21 листоп. 2025 р., м. Харків). Харків, 2025. С. 774–778. (0,2 ум. друк. арк.)

Посилання: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/TEZU_21_11_2025.pdf

13. Ісмаїлов А. І. Спільні зусилля для відновлення України: роль міжнародної спільноти та цифрових інструментів // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (24 листоп. 2023 р., м. Харків). Харків, 2023. С. 934–938. (0,18 ум. друк. арк.).

Посилання: https://ndc-ipr.org/media/publications/files/TEZU_2023_DynJqcC.pdf

Додаток Д

Довідки впровадження результатів

**ОБ'ЄДНАННЯ ПРОМИСЛОВЦІВ І ПІДПРИЄМЦІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ-
РЕГІОНАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
«УКРАЇНСЬКИЙ СОЮЗ ПРОМИСЛОВЦІВ І ПІДПРИЄМЦІВ»**

Україна
61010, м. Харків
пр.Гагаріна, 12
тел. (057)731-14-25
E-mail: hrv.uspp@gmail.com

р/р UA793006140000026003500337201 в
АТ „КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК”
МФО 300614
ЄДРПОУ35860492

ХРВ УСПП

Вих. № _____
Від 19.05.2025

ДОВІДКА**про впровадження окремих результатів дослідження**

Регіональне відділення Українського союзу промисловців і підприємців у Харківській області, здійснюючи представництво інтересів промислових підприємств і сприяючи формуванню регіональної промислової політики, використало у своїй роботі такі результати дисертаційного дослідження Ісмаїлова Алтана Ігбала огли:

1. Методичний підхід до оцінки ефективності створення індустріальних парків, що ґрунтується на системі з семи груп часткових показників (спеціалізація, забезпеченість енергоресурсами, наявність якірного підприємства, наявність та досвід керуючої компанії, безпечність розташування, логістика, тип території) використано під час підготовки аналітичних матеріалів і рекомендацій Регіонального відділення щодо оцінки перспектив та інвестиційної привабливості майданчиків для розміщення індустріальних парків на території регіону.
2. Методичний підхід до створення індустріальних парків на основі кластерного підходу до розвитку економіки (розрахунок коефіцієнта локалізації виробництва, побудова ланцюжків доданої вартості, просторова модель регіонального кластера з виділенням ядра, операційного поясу та регіонального рівня) - використано при формуванні пропозицій щодо пріоритетних напрямів кластеризації промисловості регіону та підвищення доданої вартості продукції.
3. Методичний підхід до визначення територіальних громад як точок економічного зростання регіону на основі матриці «територіально-демографічний потенціал - фінансова спроможність» - використано під час підготовки пропозицій до органів місцевого самоврядування та регіональної влади щодо пріоритетності залучення інвестицій у промисловість окремих територіальних громад.

Використання зазначених методичних підходів дозволило підвищити обґрунтованість аналітичних та консультативних матеріалів Регіонального відділення, підготовлених для підприємств-членів союзу та органів державної влади і місцевого самоврядування Харківської області з питань промислового розвитку регіону, розміщення індустріальних парків і кластерних ініціатив.

Довідка видана без фінансових зобов'язань перед автором.

**В.о. Голови, Виконавчий директор ОПП
в Харківській області – регіонального
відділення ВГО УСПП**

Е.Є.Набока

**САВИНСЬКА СЕЛИЩНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ІЗЮМСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Соборна, 49, с-ще Савинці, Ізюмський район, Харківська область, 64270

E-mail: savselrada22@ukr.net Код ЄДРПОУ 45088991

30.07.2026 № 01-09/303

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи

Ісмаїлова Алтана Ігбал огли

**на тему «Обґрунтування стратегії розвитку територіальних громад в центральних
регіонах України»**

У сучасних реаліях в Україні у громадах, які мають потенціал економічного зростання, недостатньо використовуються інструменти прискореного розвитку, зокрема створення передумов для формування на їх території точок економічного зростання, які у подальшому збільшать фінансову спроможність та довозлять максимально повно реалізувати економічний та територіально-демографічний потенціал громади.

У діяльності Савинської селищної територіальної громади Ізюмського району Харківської області використовуються науково-практичні здобутки дисертації Ісмаїлова Алтана Ігбал огли, зокрема методичний підхід до визначення територіальних громад регіону як точок економічного розвитку в площині матриці «територіально-демографічний потенціал – фінансова спроможність», який базується на інтегральних показниках відповідних координат.

Впровадження даного методичного підходу дозволить перейти від рівномірного розподілу державної підтримки до обґрунтованої концентрації фінансових, інвестиційних та інституційних ресурсів у територіальних громадах, які мають найвищий потенціал стати локомотивами економічного розвитку регіону. Запропонований методичний підхід також може бути використаний як аналітична основа для формування політики згуртованості відповідно до європейських принципів політики, орієнтованої на розвиток територій, за яких підтримка концентрується у громадах, здатних забезпечити прискорений розвиток і поширення позитивних економічних ефектів на прилеглі території.

Начальник Савинської селищної
військової адміністрації

Оксана СУПРУН